HEGEMONİK ERKEKLİK

ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ

James W.
Messerschmidt

HEGEMONİK ERKEKLİK

Formülasyon, Yeniden Formülasyon ve Genişleme

Editörler: Çimen Günay-Erkol, Nurseli Yeşim Sünbüloğlu
Çeviri: Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifi

ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ

HEGEMONİK ERKEKLİK: FORMÜLASYON, YENİDEN FORMÜLASYON VE GENİŞLEME

James W. Messerschmidt

ÖZYEĞİN
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

HEGEMONİK ERKEKLİK: FORMÜLASYON, YENİDEN FORMÜLASYON VE GENİŞLEME
James W. Messerschmidt

Çevirenler: Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifi
Selin Akyüz, Beril Türkoğlu, Duygu Altınoluk, Murat Göç, Zübeyir Savaş, Nurseli Yeşim Sünbüloğlu, Atilla Barutçu, Gülden Sayılan, Çimen Günay-Erkol

Editörler: Çimen Günay-Erkol, Nurseli Yeşim Sünbüloğlu

© Özyeğin Üniversitesi Yayınları, 2019

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme hiçbir yolla yayınevinden izin almadan çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Kapak Tasarım: Osman Balaban
Sayfa Düzeni: Gülcem Oflaz Mırık
Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No:3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
Haramidere, Avcılar 34310 İstanbul

ISBN: 978-605-5625-17-7
Sertifika No: 44451
1. Baskı, Ağustos 2019, İstanbul
Sertifika No: 14775
Baskı adeti: 1000 adet

Özyeğin Üniversitesi Yayınları
Nişantepe Mah. Orman Sok. No: 34-36
34794 Alemdağ, Çekmeköy, İstanbul

http://yayinevi.ozyegin.edu.tr
yayinevi@ozyegin.edu.tr

Değer verdiğim arkadaşım, kavrayışlı mentörüm ve zamanımızın en önemli entelektüellerinden biri olan Raewyn için.

İÇİNDEKİLER

Editörlerin Önsözü. 9

Önsöz 11

BİR: ARKA PLAN. **21**

Ataerki 22

Radikal Feminizm . 22

Sosyalist Feminizm 32

Ataerkiden Toplumsal Cinsiyete Geçiş 39

Sonuç 53

İKİ: FORMÜLASYON . **55**

Ve Şimdi, Arka Planın Geri Kalanı... 56

Kavramsallaştırma . 59

Uygulama . 62

Kavramı Genişletme . 65

Bedeller ve Sonuçlar . 65

Mekanizmalar 66

Çeşitlilik . 66

Değişim 67

Eleştiriler 68

"Erkeklik" Kavramı 69

Belirsizlik ve Örtüşme . 72

Somutlaştırma Sorunu 75

Eril Özne 78
Toplumsal Cinsiyet İlişkileri Örüntüsü. 83
Sonuç 87

ÜÇ: YENİDEN FORMÜLASYON. **89**
Korunması ve Çıkarılması Gereken Özellikler 90
Yeniden Formüle Edilmesi Gerekenler 93
Toplumsal Cinsiyet Hiyerarşisi . 93
Erkekliklerin Coğrafyası. 96
Toplumsal Bedenselleşme .100
Erkekliklerin Dinamikleri .102
Uygulama. .105
Yerel, Bölgesel ve Küresel .106
Besleme .110
Karşı Çıkma .113
Küreselleşme. .116
Sonuç .122

DÖRT: GENİŞLEME. **.125**
Eşitsiz Toplumsal Cinsiyet İlişkilerini Göz Ardı Etme. .126
Hegemonik ve Başat Erkeklikler .130
Hegemonik Erkeklikler Arasındaki Farklılıklar .137
Melez Hegemonik Erkeklikler .142
Kadınlıklar. .147
Geçici Hegemonik Erkeklikler .158
İnternet .164
Kesişimsellik . .167
Küresel Güney . .174
Sonuç .179

BEŞ: TEORİ. .183
Biyolojik Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet
ve Cinsellik Yapmak . .184
Yapılandırılmış Eylem. .195
Hegemonik Erkeklikler .199
Hegemonik Olmayan Erkeklik ve Kadınlıklar .207
Bedenselleşme .211
Zorluklar .217
Sonuç .218

ALTI: ÖNGÖRÜLER. .220
Kapsayıcı Erkeklik. .222
Karşıhegemonik Pratikler. .234
Ergen Erkek Çocukları. .235
Jerry Vakası .238
Açık Deniz Petrol Platformu İşçileri .246
Ergen Yarış Yüzücüleri .249
Alternatif Rock Müzisyenleri. .250
Eşit Heteroseksüel Çiftler .253
Şiddet Karşıtı Aktivistler .254
Sonuç .257

Kaynakça .261

Yazar Hakkında .293

EDİTÖRLERİN ÖNSÖZÜ

Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifi (EEİİ), Sosyoloji, Psikoloji, Edebiyat, Felsefe, Siyasal Bilimler, Medya Çalışmaları gibi farklı disiplinlerde çalışan araştırmacı ve aktivistlerin oluşturduğu bağımsız bir çalışma grubu olarak 2013 yılında kurulmuştur. EEİİ, bu tarihten beri, Feminizm, LGBTİQ+, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları ile aktivist hareketlerinin açtığı eleştirel ve ataerki karşıtı yoldan ve bu perspektiflerle dirsek teması içinde ilerleyerek, Eleştirel Erkeklik Çalışmaları'nın akademik ve eylemsel bir alan olarak daha fazla tanınması; teorik ve pratik anlamda yerelde karşılık bulması; ataerkilliğin kültürel, sosyolojik, politik ve sanatsal düzlemde eleştirel bir bakış açısıyla ve daha yaygın bir şekilde tartışılması için çalışmaktadır.

EEİİ, bir yandan *Masculinities: A Journal of Culture and Society / Erkeklikler: Bir Kültür ve Toplum Dergisi* adlı, Türkiye'de bu alanda ilk olma niteliğini taşıyan hakemli bir dergi yayınlamakta, diğer

yandan da atölye çalışmaları, toplantı ve sempozyumlardan oluşan bir dizi etkinliği hayata geçirmektedir. 10-11 Mayıs 2019'da, onuncu kuruluş yılı etkinlikleri kapsamında Özyeğin Üniversitesi'nde düzenlenen "Türkiye'de Erkeklik Çalışmaları: Sorunlar ve İmkânlar" çalıştayı, alandaki araştırmacıların fikir alışverişi yapmasına olanak sağlamış, akademik çalışmalarla işbirlikleri üretmek ve lisansüstü öğrencilere akademik destek sağlamak üzere yapılacak yeni buluşmalara da ilham vermiştir. Bu kitabın çevrilmesine ilişkin ilk fikirleri, bu çalıştaydaki tartışmalara borçluyuz; tüm katılımcılara ve çalıştayı destekleyen Raoul Wallenberg Enstitüsü'ne teşekkür ederiz.

Ne yazık ki Eleştirel Erkeklik Çalışmaları literatürünün henüz çok küçük bir bölümü Türkçeye kazandırılmış durumda. Elinizde tuttuğunuz bu kitap, EEİİ'nin Türkçe literatüre kazandırmayı hedeflediği çalışmaların ilkidir. "Hegemonik erkeklik" kavramının otuz yıllık tarihsel ve teorik yolculuğunu ele alan, literatür özeti niteliğindeki bu kitabı, bu alanda çalışmak isteyenlere detaylı bir yol haritası sunduğu için tercih ettik. Kitabın çevirisi EEİİ üyeleri tarafından yapılmıştır. Önsöz'ü Selin Akyüz; birinci bölümü Beril Türkoğlu ve Duygu Altınoluk; ikinci bölümü Murat Göç ve Zübeyir Savaş; üçüncü bölümü Nurseli Yeşim Sünbüloğlu; dördüncü bölümü Atilla Barutçu; beşinci bölümü Gülden Sayılan; altıncı bölümü Çimen Günay-Erkol çevirdi.

Kitapla ilgili görüşlerinizi ve Türkçeye çevrilmesinin önemine inandığınız diğer metin önerilerinizi bize iletirseniz çok seviniriz.

Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnisiyatifi'nin e-posta adresi şöyle: masculinitiesjournal@gmail.com

Etkinlikleri ve dergiyi takip etmek için web sitemiz:
http://www.masculinitiesjournal.org/

ÖNSÖZ

Feminizm, sosyal teorinin yüzyıllar boyunca göz ardı ettiği cinsiyetlendirilmiş iktidar örüntülerini görünür kılarak akademinin eril yapısını mütemadiyen sorgulamaktadır. Feminizm, özellikle, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik politikalarının popüler kültürdeki rollerine sabit bir yer tayin etmiş, böylelikle de biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel iktidar analizini sosyal teoride ön plana çıkarmıştır. Erkeklik çalışmalarının teorik ve ampirik araştırma yönünden belirgin bir şekilde gelişmesi ve olgunlaşması da bu feminist çalışmaları takip etmiştir.

Otuz yıldan çok daha fazla bir zaman önce, Raewyn Connell (1987, 1995) tarafından formüle edilen "hegemonik erkeklik" kavramı, erkeklik çalışmalarının genişlemesinin ardındaki itici güç olmuştur. Bu kavram, artık, interdisipliner toplumsal cinsiyet çalışmaları ve özellikle de erkeklik araştırmaları üzerinde, büyük ve kayda değer bir etki inşa etmiştir.

Özellikle 1980'lerden itibaren bu kavram, erkeklik çalışmaları literatüründe yaygın hale gelmiştir ve birçok araştırmanın temel taşı olmaya devam etmektedir. Farklı disiplinlerde yaygın bir şekilde kullanılmış ve dünya çapındaki erkeklikleri kavramsallaştırmada büyük önemi olduğunu kanıtlamıştır. Kavramın popülerleşmesinin ardındaki neden, erkeklerle kadınlar, erkekliklerle kadınlıklar ve erkekliklerin arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin nasıl meşrulaştırıldığının derinlikli bir şekilde anlaşılmasını sağlamasıdır.

Her ne kadar, bu kavram, birçok farklı disiplinde yürütülen toplumsal cinsiyet çalışmalarında kendine özgü bir statüye sahip olsa da, aynı zamanda eleştirilmekte ve birçok araştırmacı tarafından da yanlış yorumlanmaktadır. Dolayısıyla bu kitap, kavramın tarihine ve özgün uygulamalarına odaklanacaktır. *Hegemonik Erkeklik: Formülasyon, Yeniden Formülasyon ve Genişleme*'nin amacı, hem hegemonik erkeklikler konusunda araştırma ve teorileştirmenin devam eden genişleme ve ilerlemesini desteklemek hem de kavramın daha isabetli, özenli ve titiz kullanımına katkıda bulunmaktır.

Kitap, esas olarak, bu kavramın "formülasyon", "yeniden formülasyon" ve "genişlemesi"ne odaklanarak, gelişiminin "arka planını"; ilk formülleştirme ve uygulamaları; takip eden yeniden formülleştirme ve uygulamaları; son olarak da yeniden kurgulanmış olan hegemonik erkeklik kavramının genişlemesini içerecektir. Kitap, hegemonik erkekliklerin neden ve nasıl inşa edildiğini teorileştiren bir bölüme ek olarak, daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkilerini sağlayacak toplumsal dönüşümle ilgili öngörüleri kaydeden bir sonuç bölümü de içermektedir. *Hegemonik Erkeklik: Formülasyon, Yeniden Formülasyon ve Genişleme*, kavra-

mın tarihini ve son otuz yılda yapılmış olan kavramsal tartışma ve analizlerin en önemlilerinin bir kısmını, ilk defa tek bir kitapta toplayarak bir araya getirmiştir. Ben, bu kitabın, hegemonik erkekliklerin daha derinlikli bir şekilde kavramsallaştırılmasına katkıda bulunacağı konusunda iyimserim.

Bu kitap altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, "Arka Plan", hegemonik erkeklik kavramının formülasyonu sürecinde ve hemen öncesindeki dönemde en fazla kabul gören iki feminist teori olan radikal ve sosyalist feminizmi özetlemekte ve eleştirmektedir. Kavram, kısmen, ataerkinin yeterliliğini sorgulayan tartışmaların bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. 1960'lar ve 1970'lerde geçerli olan sosyal teori, ya toplumsal cinsiyet körüdür ya da toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kadının sözde "aşağı olan doğasına" atfetmiştir. Erkeği standart kabul eden geleneksel sosyal teoriye tepki olarak gelişen öncelikli feminist odak, ataerkini teorileştirmek olmuştur ve radikal ve sosyalist feministler kavramın farklı anlamlarını benimsemişlerdir. Buna rağmen, feminist ataerki teorisi üzerinden çok geçmeden, var olan kavramsallaştırmanın önemli sorunları olduğu açığa çıkmıştır. Ataerki eleştirisi, feminist teorinin temel odağının ataerkiden toplumsal cinsiyete kayması ile sonuçlanmıştır ve bu bölüm de, bu önemli değişim ve bu değişimin hegemonik erkekliğin yeni bir feminist kavram olarak gelişmesine etkisinin özetlenmesi ile kapanmaktadır.

İkinci bölüm, "Formülasyon", hegemonik erkeklik kavramının gelişimindeki bağlamsal aşamayı oluşturan arka planı destekleyecek ek koşulları tartışmaktadır. Bunu takiben, bu bölüm, Raewyn Connell'ın ilk formülasyonunu ve kavramın, özellikle de 1980'li yılların sonundan başlayarak 1990'lı yıllarda da devam eden akademik işlerdeki dikkate değer ilk uygulamalarını

özetlemektedir. Buna ek olarak, bu bölüm, 1990'lar ve 2000'lerin başında araştırmacıların bu kavramı nasıl ve ne yollarla geliştirdiklerini tartışmaktadır. Connell'ın ilk yaklaşımı ciddi bir şekilde olumlu bir karşılık bulmuş olsa da, hegemonik erkeklik kavramı yine de eleştirilere maruz kalmıştır. Bu bölüm, Connell'ın orijinal hegemonik erkeklik formülasyonuna karşı geliştirilen temel eleştirilerin değerlendirilmesi ile son bulmaktadır.

Üçüncü bölüm, "Yeniden Formülasyon," Connell'ın ve benim (Connell and Messerschmidt 2005) hegemonik erkeklik kavramını yeniden formüle etmemize odaklanmaktadır. Bu yeniden formüle edilmiş model, yirmi yılı aşkın süre boyunca ampirik veri ile de desteklenen orijinal formülasyonun bazı yönlerini içermektedir. Tarihsel olarak da desteklenen kurucu fikir, hegemonik erkekliğin, erkeklerle kadınlar, erkekliklerle kadınlıklar ve erkekliklerin arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırdığı yönündedir. Yeniden formüle edilmiş hegemonik erkeklik anlayışı, daha bütüncül bir toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kapsar. Bu eşitsizlik, hegemonik gruplar kadar tâbi kılınmış grupların da iktidarını kabul etmekte ve toplumsal cinsiyetin, sınıf, ırk, yaş, cinsellik ve ulustan kaynaklanan diğer sosyal eşitsizliklerle karşılıklı koşullanma ve kesişimsellik içinde olduğunu tanımaktadır. Yeniden formülasyon, hegemonik erkeklik teorisinde bedenselleşmenin çok daha incelikli ele alınmasıyla birlikte, ona nasıl meydan okunduğunu, karşı çıkıldığını ve dolayısıyla kavramın nasıl değiştiğini de içermektedir. Son olarak, yeniden formüle edilmiş model, araştırmacılara, hegemonik erkeklik*leri* sadece toplumsal seviyesinde tanımak yerine, ampirik düzlemde var olan şu üç seviyede analiz etmelerini önerir: yerel, bölgesel ve küresel. Bu bölüm, yeniden formüle edilmiş

hegemonik erkeklik modelinin seçilmiş bazı çalışmalarda farklılaşan öncü uygulamalarının tartışılmasıyla tamamlanmaktadır.

Dördüncü bölüm, "Genişleme," güncel akademik araştırmaların yeniden formüle edilmiş hegemonik erkeklik modelinin daha ileri derecede kavramsallaştırılmasına nasıl genişletici katkılar sunduğunu analiz etmektedir. Özellikle, bu bölümde incelenen çalışmalar, bir yandan hegemonik erkekliğin her zaman hazır ve görünür olan yapısını kanıtlamakta, diğer yandan da eş zamanlı olarak, bu karmaşık özgün erkekliklerin aslında nasıl gizlendiklerini göstermektedir. Bu çalışmalar, erkeklerle kadınlar, erkekliklerle kadınlıklar ve erkekliklerin arasındaki hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerinin, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin her yere nüfuz eden yeniden üretimindeki temel özelliklerden bazılarını dikkat çekici şekilde ayırt ederek, meşrulaştırıldığını gösterir. "Hegemonik" ve "başat" erkeklikleri birbirinden ayırmanın ve hegemonik erkeklikler arasındaki farklılıkların tanınmasının önemi vurgulanmaktadır. Hegemonik erkeklikler mecburen bir ilişki kurduğu için, kadınlıklar, hegemonik erkekliklerin yeniden formüle edilmiş modelinin genişlemesinde önemlidir ve bu sebeple de, bu bölümün başlıca kısımlarından birini oluşturmaktadır. Bu bölüm, ek olarak, yeniden formüle edilmiş modeli genişleten ilave alanların, örneğin, "geçici hegemonik erkeklikler"in kendini tekrar eden doğasının; hegemonik erkekliklerin nasıl akışkan, olasılıklı, rastgele, koşullu ve geçici olduklarının; bazı hegemonik erkekliklerin melez yapısının; kesişimselliğin öneminin; hegenomik erkekliklerin nasıl diğer eşitsizliklere bakışlarıyla farklılaştığının; internetin ve hegemonik erkekliklerin elektronik tutumlarının öneminin ve son olarak da küresel Güney'deki hegemonik erkekliklerin altını çizmektedir.

Beşinci bölüm, "Teori," toplumda ve dünya genelinde hegemonik erkekliklerin her yerde her zaman hazır ve nazır bulunmalarını kavramsallaştıracak teorik çerçeveyi –yani yapılandırılmış eylem teorisini– sunmaktadır. Yapılandırılmış eylem teorisi, hegemonik eril pratiklerin ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin belirli zaman ve alanlarda nasıl ve hangi şekillerde kurgulandığının incelenmesine izin vermektedir. Kitapta tartışılan muhtelif hegemonik erkeklikleri anlamak için, iddia ediyorum ki, yapı ve eylemin, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini cisimleştiren dönüşümsel ve sürelilik arz eden inşa eylemleri ile içiçe geçtiğini anlamalıyız. Bu bölüm, bu teorinin hegemonik erkeklikler arasındaki ilişkileri ve yapılanmış eylem, kesişimsellik, somutlaşma ve erkeklik meydan okumalarını nasıl anlamlandırdığını tartışmaktadır.

Son olarak, altıncı bölüm "Öngörüler," eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerine meydan okumanın yeni stratejilerini sunmaktadır. Hegemonik erkeklikler, sosyal eylem ile sürekli olarak yenilenmekte, yeniden yaratılmakta, savunulmakta ve değiştirilmektedir. Yine de, bazı zamanlarda onlara karşı konulmakta, sınırlar getirilmekte, değişiklikler uygulanmakta ve itiraz edilmektedir. Hegemonik erkeklikler, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini desteklemediği durumlarda alternatif pratiklerle ve özellikle de toplumsal cinsiyet ilişkilerinde olumlu ve ilerici değişikliklere katkı sağlayan hegemoni karşıtı pratikler sayesinde zayıflayabilir; ki bu da, hegemonik erkekliklerin ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin parçalanmasına katkı sağlayabilmektedir. Bu bölüm, daha sonra, erkekliklerin farklılıklarının çalışılması gerekliliğine işaret etmektedir. Bu da bizim cinsiyetlendirilmiş sosyal dönüşüm için enerjinin nereye yönlendirilmesi konusun-

da bazı yeni anlayışlar kazanmamıza yardımcı olacaktır ki bunlar da hegemoni karşıtı pratiklerin mümkün olduğu ya da büyük olasılıkla ötekileştirileceği sosyal durumlardır.

Sosyal bilimlerde kavramlar, bazı entellektüel ve pratik sorunlara cevaben ortaya çıkmıştır ve belirli dil ve entellektüel tarzlarda formüle edilirler. Ancak yolculuk edebildikleri için de yeni anlamlar edinebilirler. Bu durum, kesinlikle hegemonik erkeklik için de geçerli olmuştur ve bu yolculuk da, bu kitapta formülasyondan yeniden formülasyona ve de genişlemeye ilişkin olarak kanıtlanmıştır. Teorik bir kurgu olarak, son otuz yıl boyunca hegemonik erkeklik kavramı, yeni araştırma alanlarına uygulanmış ve bu da kavramın yeni yönlerde evrilmesi ile sonuçlanmıştr. Bu duruma ilişkin hiçbir sorun bulunmamaktadır; çünkü, bu, sosyal bilimlerde bilginin gelişimine ilişkin yaygın bir yoldur. Ancak, bu durum, yeni kullanımların her zaman eleştiriye açık olması gerektiği anlamına gelir. Ben, bu gelişmelerin bir kısmını, bazı formülasyonların günümüzün eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini anlamada kullanılabilecek en uygun kavram olmaları açısından içerik ve gerekçelendirme yönünden eksik olduklarını göstererek ele alıyorum.

Yeni ve farklı bilimsel çalışmalarla diyalog halinde olarak, bu kitapta önerilen yenilenmiş hegemonik erkeklikler kavramının, bana göre, günümüzle artan bir bağlantısı kurulabilmektedir. Eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kurgusu ve mücadelesi, toplumları tarihsel olarak yerel, bölgesel ve küresel bağlamda değiştirebilmektedir ve bu da hegemonik erkeklik gibi kavramsal araçlara önemle ihtiyaç duyduğumuz bir süreçtir.

* * *

Bu kitabın bazı bölümleri daha önce farklı biçimlerde yayınlanmıştır. Raewyn Connell'a ve Sage Yayıncılık'a aşağıdaki yazıları yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş formatta kullanmama izin verdikleri için teşekkür ederim: Raewyn Connell and James W. Messerschmidt, "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept," *Gender & Society* 19, no. 6 (2005): 829-59, Sage Yayıncılık izniyle kullanılmıştır. Sage Yayıncılık'a şu yayının yeniden düzenlenmiş halinin basılmasına izin verdiği için de teşekkür ederim: James W. Messerschmidt, "Engendering Gendered Knowledge: Assessing the Academic Appropriation of Hegemonic Masculinity," *Men and Masculinities* 15, no. 1 (2012): 56-76, Sage yayıncılık izniyle kullanılmıştır. Bu kitap aynı zamanda James W. Messerschmidt, *Masculinities and Crime: Critique and Reconceptualization of Theory* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 1993) kitabının 2. Bölümü'nün ve de James W. Messerschmidt, *Masculinities in the Making: From the Local to the Global* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2016) kitabımın 2. Bölümü'nün yeniden düzenlenmiş hallerini içermektedir.

Bu kitapta tartışılmış olan bazı bulgular farklı aşamalarda toplantıların açılış konuşmalarında ve derslerde sunulmuştur: Ruhr Üniversitesi, Bochum, Almanya, 2012; Durham Üniversitesi, Durham, İngiltere, 2013; Viyana Üniversitesi, Viyana, Avusturya, 2013; Aalborg Üniversitesi, Aalborg, Danimarka, 2014 ve 2017; Palacky Üniversitesi, Olomouc, Çek Cumhuriyeti, 2014; Freiburg Üniversitesi, Freiburg, Almanya, 2015; Colby Koleji, Waterville, Maine, ABD, 2016; Southern California Üniversitesi, Los Angeles, California, ABD, 2016; Occidental Koleji, Los Angeles, California, ABD, 2016; Akron Üniversitesi, Akron, Ohio, ABD, 2016; Ljubljana Üniversitesi, Ljubljana, Slovenya, 2016; Tor

Vergata Üniversitesi, Roma, Italya, 2016; Oslo Üniversitesi, Oslo, Norveç, 2017; ve Stockholm Üniversitesi, Stockholm, İsveç, 2017. Etkinliklere katılan herkese çok değerli yorumları ve fikirleri için çok teşekkür ederim.

Ayrıca son yıllarda, bu kitaptaki birçok konuya ilişkin sayısız ve besleyici entellektüel sohbetlerde, benimle paylaştıkları içten fikirlerinden dolayı akademisyen arkadaşlarımın da adını belirtmek isterim. Hepsi ayrı ayrı argümanlarımı önemli ve yararlı şekillerde geliştirmeme yardımcı olmuşlardır: Raewyn Connell, Mike Messner, Pat Martin, Tristan Bridges, Jeff Hearn, Oystein Holter, Stephen Tomsen, Ann-Dorte Christiansen, Mimi Schippers, Lucas Gottzen ve Dusan Bjelic. Tüm bu kişilere teşekkür ederim ve umarım ki bu sayfalarda onlardan aldığım zamanın, entellektüel desteğin ve gücün hakkını verebilmişimdir.

Southern Maine Üniversitesi'nin Glickman Aile Kütüphanesi bölümünün erişim ve ödünç verme birimlerinde çalışan kütüphaneciler de her zaman araştırmamın önemli bir parçası oldular. Önemli kaynaklara erişim sağlama konusunda yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Pat Preito başta olmak üzere Zip Kellogg, John Plante ve Lorain Lowell'a teşekkür ederim.

Son olarak, favori yayınevim olan Rowman & Littlefield'da çalışan herkese duyduğum minneti belirtmek isterim. Özellikle de Sarah Stanton'a (editör), Carli Hansen'a (yardımcı editör), Janice Braunstein'a (basım editörü) ve April LeHoullier'e (redaktör) teşekkür ederim.

Teşekkürlerin çoğu Ulla'ya, Erik'e ve Jan'a... Hayatımdaki en önemli insanlara!

BİR:
ARKA PLAN

Hegemonik erkeklik kavramı, kısmen, ataerkinin feminist teorik kavramsallaştırmasının yeterliliğine odaklanan tartışmaların yoğunlaştığı bir süreçte ortaya çıktı. 1960 ve 1970'lerde egemen olan sosyal teori ya toplumsal cinsiyet körüydü ya da toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kadınların sözde "zayıf doğaları"na atfediyordu. Erkeği merkeze alan klasik sosyal teoriye cevaben ilk feminist girişim, ataerkini teorileştirmek oldu ve feministler bu kavramı farklı anlamlarda kullanmaya başladılar. Fakat, feminist ataerki teorilerinin ortaya çıkmasından kısa süre sonra bu kavramın da kendi içinde ciddi problemler barındırdığı görüldü.

Bu bölümde ilk olarak, 1970'lerde ataerki kavramını kullanan en dikkat çekici iki feminist teoriyi özetleyeceğim: radikal feminizm ve sosyalist feminizm. Radikal feministler, ataerki kavramını erkek ve kadınlar arasındaki güç ilişkisini özellikle işaret ederek konumlandırdılar; sosyalist feministler ise, sadece ataerkini basitçe analiz etmeye değil, ataerki ve kapitalizmin, erkek-

ler ve kadınlar arasındaki belirli güç ilişkilerinin inşasında nasıl etkileştiğini incelemeye çabaladılar. Bunun ardından, 1970'lerin sonu ve 1980'ler boyunca bu iki ataerkini teorileştirme girişimine getirilen nihai eleştirileri tartışacağım. Bu eleştirilerin sonucu, feminist teoride odağın, ataerkiden toplumsal cinsiyete doğru kayması oldu. Bu değişimi özetleyerek bu bölümü sonlandıracağım. Feminist teorinin temel çıkış noktası olan ataerkiden toplumsal cinsiyete geçiş, Raewyn Connell'ın (1987, 1995) *hegemonik erkeklik* kavramsallaştırmasının tarihsel arka planını anlayabilmek için en önemli olaydır.

ATAERKİ

1980'lerde *hegemonik erkeklik* kavramının ortaya çıkışından önce, 1970'lerin feminist teorileri, sosyal teoride olan ancak göz ardı edilen toplumsal cinsiyetlendirilmiş iktidar kalıplarına açıklık getirdi. Özellikle, ikinci dalga feminizmi akademik literatüre katan hem radikal feminizm hem de sosyalist feminizmdir. Her iki teori de, hem cinsel politika için popüler kültür ve akademide kalıcı bir rol üstlenmiş hem de feminist düşünce ve analizi, cinsiyetçi iktidar analizinin ön saflarına doğru taşımıştır. Bu nedenle, sonraki bölümde radikal feminizm tartışmasıyla başlayıp, sonrasında sosyalist feminizmle devam edeceğim.

Radikal Feminizm

Radikal feminizmin amacı, eril iktidarı anlamak ve onu ortadan kaldıracak uygun stratejileri geliştirmekti. Radikal feminizm, her türlü toplumsal eşitsizliğin kaynağı olarak *–ataerki*

olarak bilinen– eril iktidar ve ayrıcalığı sorumlu tutuyordu. Bu bağlamda, aslolan ataerkindi, diğer tüm sosyal ilişkiler ise (sınıf, ırk, yaş ve cinsellik gibi) erkekler ve kadınlar arasındaki ilişkilerden türemekteydi. Radikal feministlere göre, tarihsel olarak kadınlar ilk ezilen gruptu ve bu nedenle –bilinen her toplumda açık bir biçimde var olan– ataerki, en yaygın ve derin baskı biçimidir. Radikal feminizme göre, tarih erkeklerin kadınlar üzerinde iktidar ve tahakküm kurmasının sürekli değişen mücadelesidir; buna "cinselliğin diyalektiği" denir (Firestone 1970). Radikal feminizm, feminist teoriye özgün ve orijinal katkılar yaptı, yine de ataerkinin temeli olarak biyolojik argümanlara gömüldü. Buradan sonra kısaca, radikal feminizmin gelişimini tartışacağım; çünkü buraya kadar olan tarih, hegemonik erkeklik kavramının nihai formülasyonunu anlamada önem arz etmektedir.

İkinci dalga feminizm, Simone de Beauvoir'ın *İkinci Cins*'indeki ([1949] 1972) iyi bilinen bir argümanla canlandı: "Kadın doğulmaz kadın olunur." de Beauvoir'ın belirttiği gibi, *biyolojik kader* "insanın topluma sunduğu modeli belirlemez; dişil olarak betimlenen iğdiş ve erkek arasında kalan belirsiz mahluğu üreten medeniyettir" (295). de Beauvoir, kadınların konumunun biyolojik olarak değil toplumsal olarak belirlendiğini tartıştı; yani, kadınlar, onları "*öteki*nin statüsünü üstlenmeye" zorlayan eşitsiz ataerkil ilişkilere toplumsal olarak yerleştirilmişlerdi (29). Kadınların kaderini belirleyen biyoloji değil, "kadınların bedenleri ve dünyayla olan ilişkilerinin, kendilerinden başkalarının eylemleri tarafından değiştirilmesidir" (734).

Yirmi yıldan uzun bir süre sonra, *Cinsel Politika*'yı yazan Kate Millett, de Beauvoir'ın sözlerini ciddiye alan ilk feminist teorisyenlerden biriydi. Millett, kadınlar ve erkekler arasındaki

iktidar ilişkilerini, *ataerki* olarak teorileştirdi ve bunun piyasa ekonomisinin doğmasıyla çözülmediğini belirtti. Daha ziyade, Millett, toplumsal cinsiyetlendirilmiş güç ilişkilerinin "her türlü ayrışma biçiminden daha güçlü ve sınıf tabakalaşmasından daha sert, daha düzgün, kesinlikle daha kalıcı" olduğunu belirtti; ataerki "kültürümüzün en yaygın ideolojisidir ve iktidarın en temel kavramını sunar" (25). Millett, "Toplumumuz tüm diğer tarihi uygarlıklar gibi bir sosyal örgütlenme biçimi olarak ataerkildir", yani "kadın olan nüfusun yarısı, erkek olan diğer yarısı tarafından kontrol edilir" şeklinde devam etti (25). Millett'e göre, ataerki evrensel bir olgudur ve modern toplum içerisindeki her iktidarın kesişiminin –ordu, ekonomi, eğitim sistemi, devlet ve daha nicesi– tamamen erkeklerin kontrolü altında olduğu görülmektedir. Kısacası, eril iktidar toplumun tamamına nüfuz eder ve ataerki, tüm iktidar ilişkilerinin sosyal yapısal temelidir –etnik, politik ve ekonomik.

Millett ayrıca, ataerkinin baştan sona toplumda kendini göstermesine rağmen, onun en temel kurumunun aile olduğunu ileri sürdü. Cinsiyet rolleri toplumsallaşması boyunca aile, üyelerini ataerkil ideoloji ve pratiklerine adapte etme ve destekleme konusunda teşvik eder. İnsanın kişiliği, erkeklerin özde üstünlüğü olarak görülen tutumun, ayrıntılı, dikotomik ve baskıcı kodlarına yol açan erillik ve dişillik çizgisiyle birlikte şekillenir ve dolayısıyla kamusal ve özel iktidarı tahsis eder. Millett'in (26) daha önce belirttiği gibi, "cinsiyet rolleri" gibi yaratımlar, erkekte saldırganlık, zekâ, güç ve etkinlik; kadında ise edilgenlik, bilgisizlik, kibarlık, "iffet" ve etkisizlik niteliklerini içeren ikili bir yapı oluşturur. Belirli pratiklerle ilgili olarak, bu tür cinsiyet rolleri "kadına bebeklerle birlikte ev hizmeti ve katılımı verirken,

erkeğe insanlığın geri kalanına ait başarı, ilgi ve hırsı bahşeder" (26). Millett, erkek ve kadınların, eşit olmayan güç ilişkilerini kapsayan ve "erkek" ve "kadın" olarak ayrılmış bir sosyal sistemi kabul etmek için *eğitildiğini* savunarak biyolojik indirgemeciliği reddetti.

Millett özel alandaki iktidarı vurguladı; çünkü onun için ataerkinin temeli, erkeklerin kadınlara hükmettiği özel ve kişilerarası bir iktidardır. Oysaki tüm önceki toplumsal analizler, sınıf, kast ve statü açısından iktidarın kamusal doğası üzerinde yoğunlaşmışlardı. Millett, erkekler ve kadınlar arasındaki kişisel ilişkilerin, genellikle siyasetteki tahakküm ve itaate benzer bir biçimde, doğrudan politik olduğunu iddia etti; yani erkekler ve kadınlar arasındaki ilişkiler, kadınların erkekler tarafından kontrol edildiği bir "yapılandırılmış iktidar ilişkisi"ni içermektedir. Millett, erkek egemenliğinin açık şiddetle zorla uygulanmadığını; ancak cinsiyet rolleri toplumsallaşması ve evdeki cinsiyetlendirilmiş iktidarın kişisel doğasıyla ortaya çıktığını iddia etti. Kişisel yaşamın politik olduğu düşüncesini anlatan "kişisel olan politiktir" sloganını popülerleştirenler radikal feministlerdi. Eşitsizlik, toplum genelinde kurumsallaştığı sürece, cinsiyet rolleri toplumsallaşması tüm *kesimlerde* meydana gelir.

Millett'inki gibi klasik radikal feminist çalışmalar, erkek baskınlığı teorilerinde erkek şiddetine merkezi bir yer vermedi. Öncü radikal feministler, erkek egemen kurumların olağan işleyişinin, kadınların sosyal kontrolünü sağlamak ve ataerkini yeniden üretmek için yeterli olduğunu ileri sürdüler. Buna karşın Millett, ataerkil toplumdaki kontrolün, güç yönetimi olmadan kırılgan olacağına ve hatta işlemeyeceğine dikkat çekti. Ataerkil toplumda erkekler, Millet'ın anlayışına göre, gücü, otoriteyi ve

kontrolü sürdürmek için, psikolojik ve teknik olarak kadına fiziksel şiddet uygulayabilecek kişilerdi.

Millett'in, ataerkinin sosyalizasyon boyunca yeniden üretilen *kültürel* bir kavram olduğu argümanı, 1970'lerin başında yaygın destek buldu. Ancak, ataerkil cinsiyet rolleri toplumsallaşmasına ek olarak pek çok radikal feminist, ataerkil toplumda cinselliğin toplumsal olarak erkeklerin çıkarları doğrultusunda inşa edildiğini ve böylece kadınların kendi cinsel gereksinimlerini hak görmelerinin engellendiğini savundu. Örneğin, Anne Koedt'in (1973, 199) "Vajinal Orgazm Miti" isimli etkili makalesi, orgazmın kilitoris kökenli olmasına rağmen, kadınların "özgür kadın ve onun vajinal orgazm miti" ile beslendiğini, çünkü kadınların cinsel olarak erkekleri neyin memnun ettiği üzerinden tanımlandıklarını irdeledi. Koedt (199), kadınlara "cinselliğin 'normal' kavramlarını göz ardı edip ortak cinsel katılımı işin içine katan yeni kurallar oluşturarak" cinselliklerini yeniden tanımlamalarını tavsiye etti. İlk zamanlarda radikal feministler, erkeklerde kutlanan ama kadınlarda göz ardı edilen cinsel kararlılığın çifte standartlığını reddederek, kadınların cinsel arzusunu yeniden değerlendiriyordu. Cinsel arzu ve girişkenlik konuları, 1970'lerin başında "normal" heteroseksüel pratiklerin radikal feminist eleştirisinin merkezinde yer aldı (Segal 1988). Millett'in çalışmasının belirttiğine göre, ilk radikal feministler özellikle cinsel tehlikeyi ele alıyorlardı; ancak, radikal feminist teori için cinsel tehlike merkezi bir noktada değildi.

1970'lerin ortalarına gelindiğinde, ataerkinin toplumsal doğası ile toplumsal cinsiyet, cinsellik ve şiddetin öğrenilmesi üzerine yapılan radikal feminist vurgunun, eril tahakkümü açıklamak için tatmin edici olmayan idealist bir açıklama olduğu düşünül-

meye başlandı ve radikal feministler, ataerkinin esas nedenlerini araştırmaya başladılar (Jaggar 1983). Millett'in erkeklerin *sosyal* gücüne yoğunlaşması, hızlıca sonraki feminist düşünürlerin biyolojik özcülüğü haline geldi. Özellikle radikal feministler, erkeklere ve kadınlara atfettikleri tamamıyla ikili ve içkin doğalarını ataerkinin "esas nedeni" olarak gördüler. 1970'lerin ortasında, biyolojik indirgemeciliğin materyalist alternatifi, daha radikal feminist düşüncede revaçta oldu (Eisenstein 1983).

Susan Brownmiller (1975), bu yeni dönemeci radikal feminist teoriye eklemenin ön saflarında yer aldı. *İrademize Karşı: Erkekler, Kadınlar ve Tecavüz* kitabında Brownmiller, tecavüzün ataerkinin asıl temeli olduğunu ve bu nedenle, cinsiyet eşitsizliğinin, kadınları acımasızca erkeklere tâbi kılarak ve gerçekten de kadınların toplumsal davranışlarını sınırlayarak ve zapturapt altında alarak yayıldığı fikrini ileri sürdü. Brownmiller için tecavüz sosyolojik bir problem değil, biyolojik bir sorundur. İnsanlar tamamen üremeye dayanmayan benzersiz bir cinsellikten hoşlandıkları için, cinsel istek, hemen hemen her zaman ve yalnızca üreme döngüsüne yanıt olarak gerçekleşmeyebilir.

İnsan cinselliğinin kendine özgü doğasına ek olarak, insan anatomisi de tecavüzde kritik ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Brownmiller (14), biyolojik bir kaza olmamış olsaydı, diğer bir deyişle, "iki ayrı parçanın birbirine kitlenmesini gerektiren bir durum, yani penisin vajinaya girmesi olmasaydı, bildiğimiz şekliyle ne cinsel birleşme ne de tecavüz olmayacaktı" fikrini savundu. Son olarak, Brownmiller, erkeklerin kadınlarla ilgili salt fiziksel güce sahip olmaları nedeniyle, biyolojik cinsel dürtülerinin üstesinden gelmek için bu fiziksel kapasitelerini kullandıklarını savundu. Bu biyolojik ve fiziksel kapasitenin bir araya

gelmesi, erkeklerin bir "tecavüz ideolojisi" inşa etmelerini sağlar. Kısacası, "erkekler tecavüz edebileceklerini keşfettiklerinde bunu yapmaya başladılar" (14).

Bu kapasite ve onun sonucu olarak ortaya çıkan tecavüz ideolojisi, aynı zamanda kadınları kontrol etme mekanizması ve onlara karşı kullanılan bir silah haline geldi. Tarih öncesi zamanlardan günümüze kadar, Brownmiller'e (15) göre tecavüz, ataerkini yeniden üretmede çok önemli bir rol oynamıştır: "Tüm erkeklerin tüm kadınları korku içinde tuttuğu bilinçli bir korkutma sürecinden daha azı ya da fazlası değildir." Tecavüzün yarattığı korku, Brownmiller'e göre, tarihsel ve kültürlerarası bir sosyal kontrol aracı işlevi gördü. Brownmiller için, tüm erkekler potansiyel tecavüzcü olmalarına rağmen, tüm erkeklerin ataerkinin devam etmesi için tecavüz etmeye ihtiyaçları yoktur. Tecavüz eden erkekler, ataerkini sürdürmek için gerekli araçları sağlarlar. Brownmiller (209), tecavüzcülerin omuzlarında "tarihi bir misyon haline gelen asırlık bir yükün-güç kullanarak kadınlar üzerinde eril tahakkümün zorla sürdürülmesi" olduğu sonucuna varmıştır. Tecavüzcüler, Brownmiller tarafından "dünyada bugüne kadar bilinen en uzun süren savaşta ön cephe birlikleri olarak görülmektedir" (209). Tecavüz, ataerkini ve böylece kadınların tâbi kılınmasını sağlayan kişisel politik silahtır ve "tecavüz seks değil, şiddettir" fikrini popülerleştiren de Brownmiller'dir.

Brownmiller'in bakış açısı, ataerkinin sosyolojik bir olgu değil, erkeklerin tecavüze temel oluşturan ve sonuçta ortaya çıkan ideolojiyi besleyen biyolojik kapasitelerine dayandığı düşüncesiyle, Millett'dan ve erken 1970'lerdeki radikal feministlerden farklılaşır. Brownmiller, tecavüz ve kadınların tâbi kılınması bilinen her toplumda var olduğu için, ataerkinin biyolojik nedenlerden kay-

naklanan evrensel bir sistem olduğunu ve bu nedenle "erkek" ve "kadın" kategorilerinin, bu doğrultuda, sosyalizasyon yoluyla inşa edilmiş sosyal kategoriler olmadığını savundu.

Brownmiller, ilk radikal feministlerden önemli bir diğer açıdan daha ayrılıyor: kadına yönelik şiddet (tecavüz) radikal feminist teorileştirmenin merkezi olarak ilk kez onun çalışmalarında ortaya çıktı. Kadına yönelik şiddetin ataerkinin temeli olduğu ve bu nedenle, cinsel tehlikenin radikal feminist düşüncenin merkezinde cinsel zevkin yerini aldığı, bu noktada radikal feministler tarafından açıkça ifade edildi. Bu gibi farklılıklara rağmen, Millett ve Brownmiller, kadın ve erkeklerin birbirinden farklı *kategoriler* olarak düşünülmesi anlamında benzer bir bakış açısına sahiptiler.

Geleneksel sosyal düşüncede, kadınlar Öteki, farklı, aşağı ve sapkın türlerdi. 1970'lerin ortalarından sonlarına (ve 1980'ler boyunca) birçok radikal feminist için "kadınlık", normatif olarak, "erkeklik" de Öteki olarak teorileştirildi. Radikal feministler, kadınların erkeklerden farkını, kadınların tâbi kılınmalarının nedeni olarak görmekten ziyade, bu farkları, bir kendine güven ve gurur kaynağı olarak görmeye başladılar. Netice, bu pozisyon, sözümona özsel "kadınlığın" kutlanmasına ve sözde özsel "erkekliğin" kınanmasına yol açtı. Mary Daly, Robin Morgan, Adrienne Rich, Andrea Dworkin ve Catharine MacKinnon gibi radikal feminist teorisyenler için –yatak odasından işyerine kadar– dişil olan her şey iyidir, eril ise kötüdür (Echols 1989; H. Eisenstein 1983). Örneğin Rich (1976, 39, 72), erkeklerde olmayan ama kadınların doğasında bulunan üstün güçlerin, kadınları "doğal düzen"e bağladığını; kadınların özel güçlerinin, onları "doğal döngüler ve süreçlerle erkekten daha derinden ilişkilendirdiğini" iddia etti. Hester Eisenstein'ın (1983, 112) belirttiği gibi, radikal feministler için tüm

bunlar "kadınların ışığın gücünü ve erkeklerin karanlığın gücünü cisimleştirdiği" anlamına gelmektedir.

1970'lerin ortalarından itibaren 1980'lere kadar, kadına yönelik şiddet konusu radikal feminizmin merkezine taşındı. "Eril" şiddete bu odaklanma, "karanlığın gücü" olarak "erkekliğin" kötü taraflarının açığa çıkarılması ve "erkek cinselliği" olarak bilinegelen şeyin kınanmasını yaratan yeni bir heteroseksüellik eleştirisi ile birleşti. Başka bir deyişle, heteroseksüellik böylece ataerkinin temelindeki öz olarak açıkça teorileştirildi ve kadına yönelik şiddetle bağlantılandırıldı. Örneğin, Robin Morgan (1978, 165), 1978 gibi erken bir tarihte, "kadın tarafından başlatılmayan kendi gerçek şefkatinden ve arzusundan ortaya çıkmayan her cinsel ilişkinin tecavüz olduğunu" savundu. Andrea Dworkin (1980a, 288), "cinsiyetin ve cinayetin erkek bilincinde kaynaştığını, böylece biri varken diğerinin olmayışının düşünülemez ve imkânsız" olduğunu ve "kadının ortadan kaldırılmasının, erkekler için anlam ve kimlik kaynağı" olduğunu savunarak "erkek cinselliğini" cinayetle ilişkilendirdi. Dworkin (1979, 15, 59), "penis"in "silah, bıçak, yumruk vb." araçlardan daha kayda değer bir "gizli terör sembolü" olduğunu; tecavüzün de "cinselliğin tanımlayıcı paradigması" –heteroseksüelliğin sevgi değil cinayet aracı" olduğunu vurguladı. Dworkin (1980b, 148-49) şöyle devam eder:

> Erkekler ölümü sever. Yaptıkları her şeyde, ölüm için merkezi bir yer ayırırlar, hâlâ hayatta kalanın her boyutuna kadar kokuşmasına izin verirler. Erkekler, özellikle cinayeti severler. Sanatta bunu kutlarlar ve hayatlarında da bunu taahhüt ederler. Cinayeti, yaşamsız bir tutku, anlam ve eylemden yoksun bir yaşammış, hayatlarındaki yabancılaşma ve boşluğun yasını tutarken hıçkırıklarını azaltacakmışçasına kucaklarlar... Erkek kültüründe, yavaş

cinayet erosun kalbi, hızlı cinayet eylemin kalbidir ve sistematik cinayet tarihin kalbidir.

Cinsel Birleşme kitabında Dworkin (1987, 128) kadınların toplumsal ve cinsel ikincilliğinin temelinin heteroseksüellik olduğunu tekrar eder; cinsel birleşme ve eşitsizlik tıpkı "siyam ikizleri gibi her zaman aynı yerde aynı kaba işerler."

Ataerkinin temeli olarak şiddet ve heteroseksüelliğin bu birleşimi, en çok Catharine MacKinnon'un çalışmasında teorik olarak geliştirildi. MacKinnon (1989), cinselliğin doğal bir simge ve kadınların cinselliğinin erkekler tarafından kamulaştırılmasını kapsayan eril gücün birincil alanı olduğunu savundu. Erkekleri ve kadınları toplumda sosyal varlıklar olarak yapılandıran, heteroseksüelliğin sömürücü doğasıdır. MacKinnon ayrıca, ataerkinin evrensel sisteminin heteroseksüellik ve cinsel şiddet yoluyla sürdürüldüğünü iddia etti. MacKinnon'a göre cinsellik, kadınların tâbi kılınması için çok önemlidir ve MacKinnon bunu eşitsizlik dinamiği olarak teorize eder: toplumsal cinsiyet, cinsel tahakkümden doğar, cinsel tahakküm toplumsal cinsiyetten değil. Formül şu şekildedir: "cinsellik heteroseksüelliğe eşittir, heteroseksüellik de (erkek) egemenliği ve (kadın) teslimiyetine eşittir" (137). MacKinnon (137), ayrıca "cinsellik, eril tahakkümün –mahremiyetten kurumsallığa, bir bakıştan tecavüze kadar değişen biçimlerde– erkek ve kadını, toplumsal cinsiyet kimliğini ve cinsel zevki erotize ettiği ve böylece tanımladığı bir kontrol dinamiği" olduğunu söyler.

Dworkin'in izinde giderek, MacKinnon (174) cinsel birleşmenin tecavüzden farklı olmadığını öne sürdü: "eril tahakküm koşulları altında bu ikisini birbirinden ayırt etmek mümkün değildir." –çünkü heteroseksüellik, zor ve şiddet içeren cinsellik

demektir. MacKinnon (172) "eğer kadın tanımının merkezinde cinsellik, cinsellik tanımının merkezinde de cinselliğe zorlama varsa, tecavüz kadınların toplumsal durumu için istisnai değil, doğaldır" sonucuna varır. MacKinnon'un argümanının mantığını izlersek, *tüm* heteroseksüel kadınlar mağdur ve *tüm* heteroseksüel erkekler tecavüzcüdür.

Bundan sonra radikal feminist düşüncede 1970'ler ve 1980'lerde önemli bir değişiklik ortaya çıktı: vurgu, ataerkinin cinsiyet-rolleri sosyalizasyonu aracılığıyla oluşan toplumsal doğasından ataerkinin temelinin biyolojik özcülük olduğu fikrine kaydı. Bu durum, erkekler ve kadınlara keskin ikili ve özcü doğalar atfetme fikrine dönüşü –ayrıca "kadınlığın" nihai erdem olarak kutsanması ile "erkekliğin" ve heteroseksüelliğin lanetlenmesini– gerektirdi. Bu radikal feministlere göre, basitçe, kadınlar iyi kategorisini, erkekler ise kötü kategorisini oluşturmaktaydı. Kadınlığın "erkekte olmayan güçlü özü"nü "tâbi kılmaya ve kolonileştirmeye" çalışan ataerkini ortaya çıkaran şey tam da bu özsel kategorik farktır (Budgeon 2015, 247).

Sosyalist Feminizm

İkinci dalga feminizmin erken dönemleri boyunca, Marksist gelenek içinde çalışma yürüten diğer feministler, özcü yolu takip etmediler ve alternatif feminist bir bakış açısı geliştirdiler. 1960'ların ortalarında, Juliet Mitchell (1966, 13) "feminist sorular sormaya ama Marksist cevaplar bulmaya çalışmaya" odaklandı. –Daha sonra bu adı alacak– Marksist feministler, kadınların boyunduruk altına alınmasını, Marksist kategoriler kullanarak açıklamaya çalıştılar. Marksizm, tâbi kılınmanın bilimsel bir açıklaması olarak görüldü; ancak, bu açıklama, kadın emeğini

tarihsel olarak göz ardı etmekteydi. Özellikle, Marksizm, kadınların evdeki çalışmalarını anlamakta yetersiz kalmış; daha da yetersiz kaldığı konu ise, bu kabulün kapitalist toplumların yapısına içkin toplumsal cinsiyetlendirilmiş eşitsizliği açıklayacak çatışma teorisine yol verme potansiyelini kavramak olmuştu. Bundan sonra, Marksist feministler, "tarihteki belirleyici faktörün, son tahlilde, temelde yaşamın üretimi ve yeniden üretimi olduğunu" –bunun "geçim araçlarının üretimini" ve "insanın kendi üretimini" içerdiğini– ileri süren Friedrich Engels'i ([1884] 1942, 76) daha ciddiyetle teorileştirmeye başladılar.

1969'da Margaret Benston, kapitalist toplumlarda bir grup olarak "kadınları" tanımlayan "yeniden üretimin" maddi koşullarını ortaya çıkarmaya çalıştı. Benston'a göre, kadınların evdeki çalışmaları, pazarlanabilir meta üretimini değil "kullanım değeri" üretimini içermektedir. Bir diğer deyişle, kadınların evde ürettikleri ürün ve hizmetler, evde tüketilmek için üretilmiştir. Bu şekliyle asla piyasaya ulaşmazlar. Benston'a (1969, 20) göre, evdeki kullanım değerinin üretimi, kadınların, kadınların emeğinin ve erkeklerle kadınlar arasındaki eşitsizliğin tanımlanmasında köşe taşıdır. Benston, paranın değeri belirlediği bir toplumda, kadınların, para ekonomisi dışında üretim işçiliği biçiminde çalışan bir grup olduğunu ve dolayısıyla işlerinin değersiz olduğunu; yaptıklarının "gerçek bir iş bile olmadığını" ve "yapısal açıdan, kadınların durumuna en yakın olanın meta üretiminin dışında kalanların, yani, köleler ve köylülerin durumu" olduğunu iddia eder (20). Benston'a göre, kapitalist meta üretim sistemi altında, kadınların tâbi kılınmasının maddi temeli, kadınların evdeki yeniden üretim emeklerinin gerçek iş olarak kabul edilmemesinde bulunmaktaydı.

Benston, Marksist ev içi emek düşüncesi üzerine ayrıntılı bir tartışma başlattı. Bu tartışmada özellikle önemli olan Wally Seccombe'nin (1973) "Kapitalizm Altındaki Ev Kadını ve Onun İşçiliği" adlı makalesiydi. Seccombe, Benston'un düşüncesini ileriye taşıyarak, kapitalist üretim modelinde ailenin temel amacının, sonunda iş gücü piyasasında sermayeye satılan emek gücünü yeniden üretmek olduğunu göstermeye çalıştı. Bu ekonomik koşullar altında, ev kadını artı değer üretmediği sürece, "üretmeyen bir işçi"dir. Ama yine de, Seccombe'nin (7) belirttiği gibi, ev kadını "ücretle satın alınan mallara doğrudan etki ettiğinde ve zorunlu olarak bu malların biçimlerini değiştirdiğinde, verdiği emek, geçmişten birikerek gelen iş gücünün bir parçası haline gelir. Kadının yarattığı değer, emek gücünün satıldığında meta olarak ulaştığı değerin bir parçası olarak ortaya çıkar." Seccombe'ye (7) göre bu, "emek teorisinin emek gücünün yeniden üretimine uygulanmasını, diğer bir deyişle, diğer metalarla birlikte pazarda eşdeğere ulaşan bir metanın herhangi bir parçasını ürettiği zaman tüm emeğin değer üretmesini" içerir. Yemek hazırlama, ev temizliği, çamaşır yıkama ve çocuklara bakma gibi günlük bakım ve sosyalleşme faaliyetleri yeniden üretim emeğinin biçimleridir ve bu nedenle değer yaratırlar; çünkü, sonuçta bu emek kocanın ve çocukların emek gücü aracılığıyla sermayeye dahil olur. Sonuçta, erkeklerin evin dışında kalanın –işverenin yararına olanın– haricindeki hiçbir şeyi dert etmelerine gerek kalmaz. Seccombe'nin bakış açısına göre, kadınların "değeri", her bir erkeğin iş gücü piyasasındaki değerini artırmak için kullanılır; çünkü bu, erkeklerin işlerine daha fazla zaman ayırmalarını sağlar.

Açıkçası, o halde, Benston, Seccombe ve diğerleri, kadınların ev içi yeniden üretim emeğini bu emeğin üretici emek olarak analiz

edilebileceğini göstermek için, erkek merkezli olan Marksist çerçeveye sokmaya çalışıyorlardı. Kadınların kapitalist ekonomide ev içine tecridinin aslında Marksist teoriyle açıklanabileceğini öne sürdüler. Bunun anlamı, Marksizm'in, hem kadınların evdeki çalışmalarının bir emek biçimi olduğunu hem de bu emek biçiminin, kadınların kapitalist toplumlarda karşı karşıya kaldıkları özgün tâbi kılınma biçimlerinin açıklanmasında merkezi önemde olduğunu tespit etmek için kavramsal araçları sağlamasıydı.

Bu teorisyenlere göre, boyunduruk altına alan, kadın emeğinden yararlanan ve onu sömüren kapitalizmdir. Ev içi-yeniden üretim-emek literatürü başlangıçta geleneksel Marksizm'e karşı bir ilerleme kaydetti; ancak, hızlı bir biçimde kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliğin açıklaması olarak gözden düştü. Bu akıl yürütme, özellikle, en göze çarpan meseleyle –kadınlar ve erkekler arasındaki ev içi sosyal ilişkiler– yüzleşmemesi nedeniyle eleştirildi. Diğer bir deyişle, Marksist feministler, kadınların ev içi emeğini, erkeklerle ilişkisi üzerinden değil, sermaye ile ilişkisi üzerinden kavradılar. Sylvia Walby'nin (1986, 20) vurguladığı üzere, "en önemli soru *a priori* (olay öncesi duruma dayalı analizle) soruldu. Erkeklerin ve özellikle de kocaların, ev içi emeğin devamlılığı ve şekillendirilmesindeki çıkarları neredeyse tamamen ihmal edilmektedir." Ev içi-yeniden üretim-emek argümanının ayırt edici öncülü, sorunun erkekler değil, kapitalizm olduğudur.

Ev hanımı ve onun kapitalizme olan görünürdeki bağlantısı üzerindeki ev içi yeniden üretim emeği odağının, sosyalist feminist teorinin gelişiminde önemli bir evre olduğu ortaya çıktı. Yine de, 1970'lerin başındaki feminist literatürde, yalnızca ataerkine odaklanmayan eril tahakküm hakkında bir açıklama hâlâ eksikti. Marksist teorinin, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği

tanıma ve kavramsallaştırma konusundaki yetersizliğini eleştiren bazı Marksist feministler, ataerki kavramını radikal feminizmden ayırdılar ve kapitalizmde eril tahakkümü ve kadınların tâbi kılınışını açıklamak için bu kavramı indirgemeci olmayan bir biçimde kullanmaya çalıştılar. 1970'lerin başında yazan bazı Marksist feministler için, "ataerki" kavramı, eril tahakkümün derinliği ve yaygınlığını ele almak için yeterli görünüyordu.

Bu kavramı kullanan ve kapitalizmi ataerkinle yan yana koyan ilk Marksist feminist yazılardan biri Sheila Rowbotham'ın (1973) *Kadınların Bilinci, Erkeklerin Dünyası*'dır. Rowbotham'a (117) göre, "ataerkil otorite, erkeklerin kadınlar ve üretken kapasiteleri üzerindeki kontrollerine dayanmaktadır." Ataerki, kapitalizmden önce var olmasına rağmen, Rowbotham, kapitalist üretim tarzının etkisinde ataerkinin tarihsel olarak özgül bir biçim geliştirdiğini savundu. Rowbotham şöyle devam eder: kapitalizm, eril tahakkümün belirli yönlerini "bertaraf ederken" (örneğin, kadınların piyasadaki emeğinin erkeklerin ailedeki kadınlar üzerindeki ekonomik baskılarını zayıflatması), ataerki hâlâ "toplumda erkeğin kadınlar üstündeki baskısının devam ettirir. Bu tahakküm, ekonomik, hukuki, sosyal ve cinsel yaşamı istila etmeye devam etmektedir" (122). Böylece, Rowbotham, ataerkini, ekonomik sisteme çarparak kırılan çağdaş yinelemeler gösteren tarih-ötesi bir şekilde teorileştirilmiş oldu. Rowbotham, ataerkini özerk bir eşitsizlik sistemi olarak teorileştirilmesine rağmen, kapitalizm altında bu sistem "ihtiyaç anında her zaman var olan bir destek" haline gelmektedir (120). Rowbotham için, kapitalizm temel nokta olarak kaldı ve bu yüzden eril tahakküm, onun teorik anlayışında ataerkini yapılandırdı.

Kapitalizmin önceliğine aralıksız yoğunlaşma, Rowbotham'ın çalışmalarının temsil ettiği gibi, eninde sonunda Marksist feminizmden bir kopuş ile sonuçlandı. Bazı feminist teorisyenler, kadın ve erkek arasındaki ilişkilerin bir şekilde, üretim ilişkilerinde ikincil öneme sahip olduğunu kabul etmeyi reddettiler. Amaçları, gerçek anlamda sosyalist ve gerçek anlamda feminist bir teori inşa etmekti –ki bu, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik pahasına ekonomik bir analizin abartılmasından kaçınılmasını gerektiren bir şekilde yapılmalıydı.

Ataerkinin teorik olarak kavranması, kadınlarla erkekler arasındaki ilişkileri Marksist kategoriler dışında kalarak analiz etmenin yollarını sağladı ve tutarlı bir sosyalist feminist teori oluşturmanın ilk adımı oldu. Rowbotham'ın ilk kavramsallaştırması genişletilerek, ataerki nihayetinde kendi geçmişi ve kapitalizmden bağımsız, kendi alt yönetim biçimi olan bir "sistem" olarak teorileştirildi. Sosyalist feministler, böylece Batı toplumlarını, iki eşit önemde ve ayrı sistemin, ataerki ile kapitalizmin, birbirine üstün gelmeden eşit olarak etkileşmesiyle oluşan bir bileşke olarak görüyorlardı. Sosyalist feministler, radikal feminizmin ve Marksizm'in bazı yönlerini, ne kapitalizme (üretim) ne de ataerkine (yeniden üretim) öncelik veren bir teori olarak sentezlemeye çalıştılar ve bunları da eşit, karşılıklı ve eş-yenidenüretici olarak gördüler. Sosyalist feministler kapitalizmin ve ataerkinin ayrılmaz bir biçimde iç içe geçmiş olduğunu düşündüler. Ayrıca, kadın ve erkeklerin sosyal deneyimlerinin, sınıf deneyimleri gibi farklı olduğunu iddiasındaydılar. Bu farklı sosyal deneyim, hem erkeklerin hem de kadınların yaşamını biçimlendirmekte ve sınırlandırmaktaydı. Zillah Eisenstein (1979) ve Heidi Hartmann (1981), eril tahakkümü anlama amacıyla, eşit etkileşime giren

"ikili sistemler" olarak kapitalizm ve ataerkini birbirine bağlamaya çabalayanlar arasında kayda değer öncülerdi. Kendilerini sosyalist feminist olarak deklare edenlerin amacı, görece özerk iki sömürü ve baskı sistemi gibi görünen şey arasındaki ilişkiyi teorik olarak açıklamaktı.

Zillah Eisenstein (1979), kapitalizm ve ataerkinin, varlıklarını devam ettirebilmek için muhtaç oldukları bir birleşme eğilimi gösterdiklerini iddia etti. İki sistem sadece birbiriyle yan yana işlemez; Eisenstein'a göre, aslında karşılıklı olarak oluşturulmuş birbirine bağlı bir sistemi –"kapitalist ataerki"ni– oluşturacak şekilde iç içe geçmişlerdir. Eisenstein (21), hem kapitalizmin hem de ataerkinin "onları tanımlayan *iktidar ilişkilerini* somutlaştırdığını" iddia etti. Kapitalizm ve ataerkini herhangi bir tarihsel bağlamda anlamak için Eisenstein, feminist teorinin, onları şekillendiren güç ilişkilerini kavraması gerektiğini belirtti. Eisenstein, bu iktidar ilişkilerinin birbirinden kopuk değil aksine birbirine ne kadar bağımlı ve bağlı olduklarını anlamak için, ataerkideki iktidar ilişkilerini kapitalizmdeki iktidar ilişkilerinin bir parçası olarak ve kapitalizmdeki iktidar ilişkilerini ataerkideki iktidar ilişkilerinin bir parçası olarak incelemeye çalıştı.

Heidi Hartmann'ın (1981) "Marksizm ve Feminizm'in Mutsuz Evliliği: Daha İlerici Birliğe Doğru" makalesi de, aynı şekilde hem geleneksel Marksizm'in hem de radikal feminizmin zayıflıklarının üstesinden gelmeye çalıştı. Hartmann, Marksist teorinin tarihi boyunca açıkça cinsiyet körü kaldığını ve radikal feminizmin tarihsizleşmiş, yetersiz şekilde materyalist olduğunu ve üretim ilişkilerini göz ardı ettiğini ya da onları ataerkil ilişkilere kattığını iddia etti. Hartmann, ataerkil ilişkilerin, kapitalist ilişkilerden hem ayrı hem de bağımsız olduğunu ve hem kapita-

lizm hem de ataerkinin kendi iktidar ve hiyerarşi sistemlerinden oluştuğunu teorileştirdi. Hartmann'ın teorisi, her iki sistemi de bir diğerine öncelik vermeden tanımaya çalıştı. Hartmann, ataerkilliğinin, kapitalizm gibi, kendi maddi temelinin –erkeklerin kadınların iş gücü üzerindeki kontrolü– olduğunu ve tarihsel olarak değişen bu erkek-kadın ilişkileri sisteminin kapitalist sınıf ilişkileriyle etkileşime girdiğini ancak bunlarla desteklenmediğini savundu. Tarihsel olarak özgül eril tahakküm biçimlerine ve kadınların baskı altına alınmasına yol açan bu etkileşimdir. Kapitalist sınıf ilişkileri toplumsal cinsiyet ayrımı gözetilmeden teorileştirilir; ancak, ataerkil ilişkilerle etkileşime girdiklerinde sonuç, eril tahakkümün özel bir biçimidir.

ATAERKİDEN TOPLUMSAL CİNSİYETE GEÇİŞ

Ataerki kavramı, radikal ve sosyalist feministler tarafından farklı anlamlarda kullanılmış olsa da, bu kavramla ilgili ciddi problemler feminist literatürde 1980'lerin ortalarından itibaren tartışılmaya başlandı. Örneğin, Raewyn Connell (1985, 264) bu kavramın radikal ve sosyalist feministlerce kullanımını ("kadın" ve "erkek" kategorilerinin net bir açıklamaya veya daha ince farklılıkların olabileceği bir tanımlamaya ihtiyacı duymayacağı şeklinde teorize edilmesine dayanarak) "sınıflandırmacılık" olarak adlandırıyordu; çünkü, bu teoriler "bu kategorileri verili kabul etmekte" ve "bu kategorilerin nasıl oluştuğu" ile ilgilenmemekteydi. Radikal ve sosyal feministler, bu ikili sınıflandırmanın içindeki çeşitliliği fark etmek ve bu çeşitliliği anlayıp açıklamak yerine, kadını ve erkeği birbiriyle tamamen ayrılan iki zıt kutup gibi görme-

leri nedeniyle eleştirildi. "Kadın" ve "erkek" kategorileri arasında olduğu iddia edilen farka işaret eden radikal ve sosyalist feminist odağın en temel sonucu ise, kadınlar *arasındaki* ve erkekler *arasındaki* ırk, yaş, cinsellik ve milliyet gibi unsurların yarattığı farklılıkları görmeyi zorlaştırmak ve bulanıklaştırmak oldu.

Bu eleştiriye ek olarak, ataerki üzerine bu kadar yoğunlaşmanın, erkeklerin, kadınların hayatları üzerinde olduğu gibi kendi hayatları üzerinde de orantısız bir kontrol uyguladıkları gerçeğini bulanıklaştırdığı da tartışılıyordu. Erkeği ve kadını münferit kategoriler olarak vurgulamak, kadın ve erkeklerin gerçek yaşam deneyimlerinin çoğunun kendilerini *temsil ettiği* varsayılan kategoriler altında kaybolmasıyla sonuçlanır. Radikal ve sosyalist feministler, iki kategori arasında var olduğu iddia edilen farklılıklara odaklanarak, tüm erkekleri temsil ettiğine inanılan tipik bir erkeğe yoğunlaşıp, erkeklerin kendi arasındaki çeşitliliği görmekte başarısız oldular. A. Mark Liddle'ın (1989, 762) da dediği gibi, "tipik erkek" üzerine yoğunlaşan bu teorik tartışma, "en iyi ihtimalle tek yönlü bir erkek failliği modeli" algısına yol açıyor.

Ataerkinin radikal-feminist kullanımıyla ilgili olarak, bu teorisyenler özellikle "tipik erkeği" "aşağı yukarı benzer kötülükler peşinde ve tüm erkekleri de aşağı yukarı aynı derecede ataerkil" (Carrigan, Connell, and Lee 1987, 140) olarak ele almalarından dolayı eleştirildiler. Erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddetin, ataerkil iktidarı sürdürmek için bilinçli olarak tercih edilen bir "erkeklik" aracı olması da benzer şekilde eleştirildi. Araştırmacılar, radikal feministlerin kadına yönelik şiddeti bir toplumsal kontrol aracı olarak değerlendirmelerini haklı bulsalar da, tüm erkeklerin kadınları kontrol etme amacıyla şiddete yöneldiği argümanının geçersiz olduğunu savundular. Bu bağlamda yine,

bu araçsallaştırmanın, şiddetin *etkileri* ile tekil faillerin *motivasyonlarını* karıştırdığını 1980'lerde ikna edici bir şekilde tartışan Liddle'a (1989, 762-69) dönüyorum. Bazı erkekler, şiddeti bariz bir şekilde kadınları kontrol etmek için kullansa da, tüm saldırgan erkekler bu amacı gütmüyor ve erkeklerin büyük çoğunluğu da kadınlara karşı saldırgan değil. Bu sebeple radikal feminizm, erkekliğin toplumda koşullara bağlı olarak ve bu nedenle de farklı şekillerde icra edildiği karmaşık yapıyı en basit tabiriyle dümdüz etmesi nedeniyle ciddi bir şekilde eleştiriliyordu.

O dönemki araştırmalar, aynı zamanda, "kadınlığın" nihai erdem ve "yaşamın kaynağı" olduğu yönündeki radikal feminist görüşe de meydan okudu. Örneklendirmek gerekirse, bu görüşte olan birinin Afrikalı Amerikalı köle kadınlara uygulanan en ağır cezaların neden savaş öncesi dönemde Amerika'nın güneyinde yaşayan beyaz "hanımlar" (çiftlik sahiplerinin eşleri ya da "sahipler") tarafından uygulandığını açıklaması haliyle zor olurdu (Fishman 1993). O dönemde beyaz çiftlik hanımları, bir grup olarak, Afrikalı Amerikalı kadınlara uyguladıkları "hakiki terör"le nam salmışlardı. Aşağıda okuyacağınız örnekler bu durumu anlamanıza yardımcı olacaktır (Fox-Genovese 1988,309):

> Ida Henry'nin sağı solu belli olmayan hanımı bazen oldukça hoşgörülü bazen de oldukça kaba davranabiliyordu. Bir gün aşçı yemekte patatesleri servis ediyordu ve "yaşlı hanımefendi 'bu çiğ patatesleri ne diye buraya getirdin' diye bağırdı, çatalı alıp aşçının gözüne sapladı ve gözünü yuvasından çıkardı." Bir keresinde hanımının ona seslendiğini duymayan Anna Dorsey, "hanımı kendini duyuramadığı için sinirden köpürene kadar" işine devam etti. Anna Dorsey'in tüm açıklamalarına karşın hanımı "kocaman bir kasap bıçağı aldı ve Anna'ya fırlattı. Darbeyi engellemeye çalışan Anna, koluna derin

bir yara aldı." Hannah Plummer'ın annesinin hanımı ise "sebepsiz yere her gün kırbaçlıyordu. Annesi ne yaparsa yapsın ya da ne kadar yorulursa yorulsun, hanımını bir türlü memnun edemediğini söylüyordu". Bir keresinde evin hanımı şehirden sinirli döndü ve "kızın annesini beline kadar soydu ve sonra sırtından kan gelene kadar onu kırbaçladı."

"Sahibinin kafasına şömine demiriyle vurup, başını şömineye atan Sally" veya çiftlik kahyasını kendisini kırbaçladıktan sonra atının üzerindeyken vurup üzerine atlayan, sonra da başını kesip, vücudun çeşitli yerlerini doğrayıp atı da öldüren başka bir köle kadında görüldüğü gibi, radikal feminizm, Afrikalı Amerikalı köle kadınlara atfedilen "suçlu direnişi"ni açıklamakta da yetersiz görüldü (Fishman 1993, 21). 1980'lerde ise benzer bir durum New York'ta bir kadın çetesi olan Turban Queens'in uyguladığı şiddette görülmekteydi (A. Campbell 1991, 262):

> Bir kere kavgaya girdiysen, o yapmadan önce senin o kızın ağzını burnunu dağıtman gerektiğini düşünüyorsun. Onu orada alt etmen gerek. Deli gibi davranmaya başlıyorsun. İşte o an senden korktukları an. Evet, karşındaki kızı mahvettiğini gördüğün an gurur duyduğun doğru. Yüzü tamamen çizilmiş ya da gözü morarmış oluyor ve sen durup diyorsun ki "Oh, kızın ne güzel de ağzına sıçtım"

Kadınların uyguladığı şiddetin bu gibi tarihsel örnekleri, o dönem ortaya konan araştırmalar kapsamında da ele alındı; ancak, bu örnekler erkeklerin özellikle "kötü," kadınların ise özellikle "iyi" olarak temsil edildiği radikal feminist tahlillerde çözümsüz kaldı.

Radikal feministlerin cinselliğe verdiği salt öncelik de benzer şekilde derinlemesine problemliydi. Tecavüz, yalnızca şiddet

içeren bir eylem değil, aynı zamanda cinselliği de içeren bir eylem olduğundan –ki "cinsellik barındıran bir eylemden cinselliği öyle kolayca çıkaramazsınız, eninde sonunda her anlamda işin içine geri gelecektir" (Smart 1989, 44)– birçok feminist araştırmacı için bu, salt heteroseksüelliğin erkeklere kadınlar üzerinde iktidar kurma gücü verdiği argümanınından farklılaşıyordu. Erkekler ve cinsellik konusundaki araştırmaları inceledikten sonra görülüyor ki, Segal (1990, 212), birçok erkeğin, kamusal alanda otorite ve özgürlük deneyimlerinin tam aksine en büyük çelişkilerini, bağımlılıklarını ve itaati kadınlarla ilişkilerinde cinsellik aracılığıyla yaşadıklarını söylüyor. O dönemki araştırmalar, ek olarak, tecavüzün, bizatihi heteroseksüelliğin kendisinden ziyade, sosyal olarak inşa edilen heteroseksüelliğin özgül bir türü ile ilgili olduğunu gösteriyor. Toplumsal cinsiyet ve tabii ki cinsellikte de olduğu gibi, feminist araştırmacılar (yalnızca "kadın" ve "erkek"te değil, heteroseksüellik ve eşcinsellikte de olduğu gibi) kategorilerin barındırdığı karmaşayı görmeye başladılar. Örneğin, Barbara Lindemann'ın (1984) 18. yüzyılda Massachusetts'te gerçekleşen tecavüz olaylarını analiz ettiği yazısına göre, 1980'lere kıyasla tecavüz ilginç bir şekilde nadiren görülüyordu. Bu dönemde Massachusetts her ne kadar erkeklerin baskın olduğu bir yer olsa da (81),

> cinsel davranışla ilgili yasaklayıcı kültürel beklentiler tecavüz olaylarını muhtemelen azalttı. Erkeklerin ve kadınların evlilik dışı ilişkileri eşit şekilde kınanıyor ve sıklıkla cezalandırılıyordu. Bakanlar, kadınları çekiciliklerini ön plana çıkarmaktan men ediyordu. Erkekler kadınları ayartmakla övünmüyor, kadınlar da en az erkekler kadar cinselliğe ilgi duyuyordu. Bu yüzden, ne evlilikte ne de mahkemede bir erkek kadının "hayır" deyince aslında "evet" dediğini

düşünmezdi. Kadının cazibesi, çekingenlik göstererek direnme ve erkeğin cinsellikte ön planda olması gibi prototipik tecavüz inançları sıradan cinsellik ilişkilerinde söz konusu değildi.

O dönemin tarihsel çalışmalarına göre, erkeklerin sürekli cinsel tatmin peşinde kadınları elde etmekle, kadınların da bunun tam tersi "şehvet yoksunu" olmakla bağdaştırılması, 1800'lerin erken dönemlerine kadar söz konusu değildi. Sonrasında, kadınların cinsel iştahları artık erkeklerle karşılaştırılabilir olmaktan uzaklaştı. Kadınlar gittikçe artan bir şekilde cinsel saldırganlıktan ve şehvetten uzak görülmeye başladılar (Cott 1979, 163). Ancak, bu "kadının cinsel isteksizliği" düşüncesi özellikle orta sınıf beyaz kadınlara uygulanıyordu. İşçi-sınıfı kadınlar ve farklı ırklardan kadınlar cinsel arzusu yüksek ve bu nedenle de kolayca elde edilebilir görülmeye devam ettiler (D'Emilio and Freedman 1988, 46). 1970'lerin sonunda ve 1980'ler boyunca yazılanlara göre, kadının güzelliğine ve alımlılığına ilişkin yeni bir normun oluştuğu görülüyordu; kadınsılığın barındırdığı uyumlu ve manevi imaj, güzellik ve cinsel cazibeye doğru evrildi (Ulrich 1983, 115–16; D'Emilio and Freedman 1988, 43). Bu şekilde, kadınların "erkeğin" zevkine hitap etmeye zorlandığı ve seçilmeyi beklediği, ama aynı zamanda "başkalarının onu baştan çıkarmasına direnen veya cinsel birleşme yaşadığında dışlanan; erkeklerin ise ilk adımı atan, pohpohlanan ve yasa dışı cinsel ilişkilerin sorumluluklarından kaçtığı" yeni bir heteroseksüellik biçimine doğru evrildi (Cott 1979, 172).

Bu yeni tarz heteroseksüellik 1980'lerde de devam etti. Ancak, o dönemki araştırmalar farklı heteroseksüellik pratiklerinin olduğunu da gösteriyordu. Örneğin, Wendy Hollway (1984) pek çok kadın ve erkeğin cinsellikten keyif almak için "tek gecelik ilişki"le-

ri tercih ettiğini ve "ilişki" beklentisine girmediklerini söylüyordu. Benzer şekilde, Dalma Heyn'in (1992, 163) Amerika'daki beyaz, orta-sınıf, heteroseksüel ve evli kadınların "erotik sessizliği"ni ele aldığı çalışması, bu kadınların çoğunun "tek amacın karşılıklı cinsel doyum olduğu ve bu olmadığında gereksizleşen" evlilik dışı ilişkiler yaşadığını ortaya koyuyordu. Sharon Thompson'ın (1990, 277) erken yaşta anne olan Afrikalı Amerikalı kadınları incelediği çalışması, bu kadınların kendilerini asla mağdur değil, aksine "kendi bedenlerini ve haklarını savunan ve bedenlerinden haz duyan güçlü kadınlar" olarak tanımladıklarını ortaya koyuyor. Bu genç kadınlar, cinsel isteklerini "tıpkı onaylarına ihtiyaçları gibi doyumsuz" bir şekilde tanımlıyor ve bu doyumsuzluk onları "tabuları –oral, anal ve grup sex yaparak– yıkmaya ve deneyime açık olmaya" yönlendiriyor (274).

Tüm bu durumlarda, suistimal etme durumu oldukça mümkün, ancak kaçınılmaz değil. Beklendiği üzere, 1970'lerde ve 80'lerdeki erkeklerin çoğu için "iyi cinsellik" sadece zorla elde edilecek bir şey olmak yerine, sevecenlik, aşk, güven, sevmeyi ve sevilmeyi isteyen biri olmaktı (Prieur 1990, 145). Maalesef, radikal feministler, kadınları eşit hak ve özgürlük mücadelelerinde destekleyen erkekler kadar, bu erkekleri de tarihten gizlediler (Kimmel and Mosmiller 1992).

Son olarak, 1970'ler ve 80'lerde rızaya bağlı heteroseksüel ilişki mümkün olmasaydı, bu zaman dilimi boyunca tüm heteroseksüel erkeklerin zalim, tüm heteroseksüel kadınların da mazlum olması şeklinde bir sonuç ortaya çıkabilirdi. Ancak, bu tarz bir bakış açısı, birçok feminist araştırmacı tarafından yalnız (diğer heteroseksüel kadınlardan daha kötü görülmeyen) tecavüz mağdurlarını ve (erkeklere hayır deme gücüne sahip olan)

heteroseksüel kadınları değil, aynı zamanda, Rosemary Tong'un (1989, 130) da söylediği gibi, "bir erkekle sömürücü olmayan bir ilişki şekline– 'evet' deme gücü" olan heteroseksüel kadınlar için de oldukça küçümseyici bir yaklaşım olarak görüldü.

Oldukça basit bir şekilde toparlarsak, radikal feministler, "erkek cinselliği"ni özünde baskıcı ve doyumsuz ve bu nedenle de değişmez olarak ele aldıkları varsayımlarını tarihsel bir bakış açısına yerleştirme konusunda başarısız oldular. O dönemki çalışmalar, çağdaş sanayileşmiş toplumların cinselliği daha önce hiç olmadığı kadar " ön plana çıkarmış olduğunu" ve popüler kültürün –prime time TV'den sinema filmlerine, pornografiye kadar– erkekliği cinsel olarak sınırsız ve baskıcı bir imajla sunduğunu gösteriyor (Porter 1986, 220). Heteroseksüelliğin bu tarzı, aslında, tarihsel ve sosyal olarak inşa edilmiştir ve cinsellik de erkeklerin belli bir tarz erkekliği onaylamalarına ve ifade etmelerine aracılık eden bir icra türüdür. Radikal feministlerin "erkek cinselliği"nin şiddet aracılığıyla normatifleştirilmiş ve kontrol edilemez, kadın cinselliğinin ise şefkatli ve dingin oluşunu pekiştiren duruşları sonuç olarak, var olan toplumsal cinsiyet düzenlemelerini eleştirmek yerine kendini yeniden üreten bir şekilde algılanmasına yol açıyor: "radikal feministler aslında kaçınmaya çalıştıkları erkek-odaklı ikilikleri doğuruyor" (Tong 1989, 135).

Marksizm'in cinsiyet-körü doğasını kabul etmesine rağmen, sosyalist feminist teori, Marksist teorinin temel unsurlarını eleştirmemesinden dolayı suçlandı. Bunun sonucu da, cinsiyetsiz kapitalistlerin, cinsiyetsiz işçileri sömürdüğü bir kapitalizmin ve erkeklerin kadınları sömürdüğü bir ataerkinin sistem olarak varsayılması oldu (Jaggar 1983). Bu açıdan bakıldığında, sosyalist feminist teori, ataerkini Marksizm'in değişmez erkek-egemen

yapısını eleştirmeye teşebbüs eden bir teori olarak kavramsallaştırıldı (Beechey 1987). Başka bir deyişle, sosyalist feministler kapitalizm ve ataerkilliğin birbirleriyle "kesişen" *ikili sistemler* olduğunu göstermekte yetersiz kaldılar (Jaggar 1983).

Diğer araştırmacılar, sosyalist feminizmin, insan davranışının (toplumsal cinsiyet davranışı da dahil) salt insanı çevreleyen bir sosyal sistemden (ataerkil kapitalizm) kaynaklandığı varsayımı nedeniyle deterministik olduğunu düşünüyorlardı. Bu bakış açısına göre, bireylerin sistem üzerinde ya hiç etkisi yoktur ya da çok az etkisi vardır ve toplumsal pratikleri, direkt olarak ataerkil kapitalizmin yapısından kaynaklanır. Bu açıdan, sosyalist feminizm, faillerin davranışsal niyetleri ve sosyal davranışın kendi içinde barındırdığı anlamı açıklamak konusunda başarısız oldu (Smart 1987).

Yukarıda tartışıldığı gibi, sosyalist feminizm, Marksist teorinin dışarıda bıraktığı kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği içermek adına ataerki kavramını benimsedi. Ancak 1980'lerin ortaları itibariyle, sosyalist feministlerin çoğu, bu teorik çabanın bir başarısızlık olduğunu kabul ettiler (Beechey 1987; Acker 1989b). Özellikle, ataerki kavramı, erkek iktidarının tarihsel çeşitliliğini keşfetmeyi engellediği gerekçesiyle eleştirildi. Daha önce de gördüğümüz gibi, önceleri ataerki kavramının geçerliliğini kabul etse de Sheila Rowbotham (1981, 365) daha sonra bu kavramın aslında "farklı toplumların toplumsal cinsiyeti farklı ve çoklu biçimde tanımlama durumunu" ortadan kaldırdığını ve "kadınların ve erkeklerin birbiriyle ilişkilendikçe değişkenlik gösterdikleri bir yapıdan ziyade sabit [değişmeyen] bir yapı" ima ettiğini söylüyordu. Benzer şekilde, Beverly Brown (1988, 410) "Sadece ve sadece ataerkilliği eleştirmenin, bu kavramı toplumsal cinsi-

yet ilişkilerini tamamen erkeğin baskın olduğu bir kimliğe indirgeme anlamına geldiğini ve bu sebeple ataerkinin açıklanamayan fakat sadece sahip olunan, ebedi ve evrensel bir totolojik bir yapı olarak ele alma eğiliminde" olduğunu yazmıştır.

Sylvia Walby (1986) ataerkil "sistemin" temelinin "ataerkil üretim tarzı" olduğunu iddia ederek, bu kavramı sosyalist feminist teori açısından daha kullanılabilir kılmaya çalıştı. Daha önce Marksist feministler tarafından tartışıldığı gibi, Walby için de ataerkil üretim modelinin eylem alanı, ev içiydi: "Üreten sınıf, ev hanımı veya ev emekçilerinden oluşurken, üretmeyen ve sömüren sınıf ise bu kadınların kocalarından oluşuyor" (52-53). Ev hanımları emek gücü üretir ancak emeklerinden ortaya çıkan ürün üzerinde kontrolleri yoktur. Bu da erkeklerin (kocaların) kadınların emeğinden çıkan artı değeri kamusallaştırmasıyla sonuçlanır (53-54):

Erkek bu emeği işverene satıyor ve ürettiği değerden daha az bir maaş alıyor. Aldığı bu maaşın bir kısmını evin geçimini sağlaması için eşine veriyor ve bir kısmını da kendine ayırıyor. Eşine ayırdığı miktar genellikle kendisine ayırdığı miktardan az oluyor. Ayrıca, ev hanımı olan eşi genellikle erkekten daha uzun saatler çalışıyor. Bu sebeple ondan daha fazla emek üretiyor ancak daha az kazanıyor.

Her ne kadar bu yorum, birçok hane halkında –bugün olduğu gibi 1980'lerde de– yaşanan sömürüyü açıkça tanımlasa da, böyle bir sömürünün Walby'nin iddia ettiği gibi tek tip ve sistematik olup olmadığı o dönemde tartışmaya açık bir durumdu. Örneğin, Crompton ve Sanderson (1990, 16-17), bu muhtemel değişkenlik nedeniyle ortaya çıkan sorunun "kadın ve erkeklerden ziyade 'piyasa içi' ve 'piyasa dışı' *işçiler* arasında yattığını" savunuyorlardı. O dönemde erkekler, kadınları sömürmek ve

dışlamak için çeşitli yollarla birleşseler de, evdeki cinsiyet ilişkilerinin sınıf ilişkileriyle aynı olmadığı tartışılıyordu. Radikal feministlerle benzer şekilde Walby de, erkekleri tek-yönlü göstermekle eleştirildi. Roper ve Tosh'un (1991, 10) Walby'i eleştirilerinde belirttikleri gibi:

> Erkekler, evde veya işteki baskının failleridir. Erkeklik tek, zaman içinde sabit kalan ve uyguladığı baskıyı her koşulda eşit uygularmış gibi görülür. Erkeklerin kadınları neden kontrol ve istismar etmek istediğini tam olarak anlamaya çalışmadan, erkeklerin baskı ve üstünlük kurmalarını onların doğuştan gelen özellikleriymiş gibi kabul eden teorilere dönmeyi göze almış oluruz.

Buna ek olarak, piyasadaki ürünlerin üretimi ile insanların yeniden üretiminin (sosyalist feminist teorinin bu dönemki ortak özelliği olarak) iki ayrı "sistem" gibi temsil etmenin "yeniden üretici emeğin" nasıl aynı zamanda "üretici emek" olduğunu kaçırmak anlamına geleceği de öne sürüldü. Örneğin, yeniden üretici emeğin çoğu ücretli emek piyasasında yer alıyordu. Alison Jaggar ve William McBride'ın (1985, 192) 1985'te belirttiği gibi, yemek ve giysi üretimi sanayileşmiş; çamaşır yıkama ve yemek hazırlığı evlerin dışında yapılmaya devam ediyor; sağlık hizmeti, çocuk bakımı ve eğitimi de giderek artarak ücretli çalışanlar tarafından ödeniyordu.

Ayrıca, metaların üretiminin türlerin hayatta kalması için olduğu ve dolayısıyla bu üretimin hali hazırda yeniden-üretici olduğu da iddia ediliyordu. Metalar yalnızca tüketim için değil aynı zamanda insan türünün devamı için üretilir. Örneğin, bir çocuk kitabının üretimi, bir veli ve çocuğun o kitabı okumak için oturduğu sandalye, yaşadıkları ev, hem üretici hem de ye-

niden-üretici emeği aynı anda temsil eder. Bu durumda, üretici ve yeniden-üretici sistemler ayrı sistemler değildir; aksine, canlı türlerinin hayatta kalmasını ve gelişimini sağlayan devamlı bir süreci birbirlerini inşa ederek oluştururlar – bu iki süreci birbirinden ayırmak imkânsızdır. Şüphesiz ki, bahsi geçen dönemde kullanılmasa da bu eleştiriler (farkında olmadan da olsa) *kesişimsellik* kavramını ilk defa gün yüzüne çıkaran eleştiriler oldu. Başka bir deyişle, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsiz ilişkiler sözde özel alanla; sınıf ilişkileri de sözde kamusal alanla sınırlı değiller. Feministler, toplumsal cinsiyet ve sınıf ilişkilerinin tüm toplumsal kurumlarda üretildiğini ve yeniden-üretildiğini gittikçe daha çok kabul ettiler. Ancak, sosyalist feministler bu iki *sistemin* bağlantılı olduğunu varsaysalar da göstermediler.

Bu, elbette, ırk ve cinsellik için de geçerliydi. Hem radikal hem de sosyalist feminist teori, doğrulanmamış ancak ırkçı ve heteroseksist özgül bir yerden konuşuyordu; bunun sonucunda da tarihsel olarak ırk temelli azınlıkların, lezbiyenlerin ve eşcinsel erkeklerin deneyimlerine yer vermeme eğilimindeydi. Bu teoriler, tüm kadın ve erkekleri ilgilendiren bir içerik geliştirdiklerini iddia ediyordu; fakat, aslında, beyaz heteroseksüel kadın ve erkeklerin özel deneyimlerine odaklanıyorlardı. Radikal ve sosyalist feminizm, cinsiyet, sınıf, ırk, cinsellik, yaş ve milliyetin nasıl kesiştiğini anlamaya yarayacak olası yolları daralttı (Dill 1998; Mohanty 1988; Spellman 1988). Kuşkusuz bunun üzerine, 1980'lerin sonlarında beyaz olmayan feministler, cinsiyetin ırk, sınıf, cinsellik ve milliyetle olan (sadece *etkileşimini* değil) *kesişimselliğini* konuşmaya başladılar (Crenshaw 1989; King 1988; Dill 1988; Mohanty 1988; Spellman 1988). Kısacası, bu süre zarfında ataerkillik kavramı "tarihsel ve politik olmayan, homojen, kül-

türel özelliklerden yoksun, çok soyut ve çok geniş – toplumsal cinsiyet düzenini anlamakta işlevsizleşen sınırları keskin bir kategori" olarak kabul ediliyordu (Özyeğin 2018, 235).

Hem radikal hem de sosyalist feminist teorilerin kullandığı ataerkillik kavramıyla yaşanan zorlukların üstesinden gelinemeyince sosyal bilimlerde ataerkini daha iyi kavramsallaştırmak için yapılan girişimlerin çoğu, 1980'lerin ortalarından sonuna kadar olan dönemde bir anda sona erdi (Beechey 1987). Pek çok feminist, kavramın analitik olarak faydalı bir şekilde daha fazla geliştirilemeyeceğini ve yeni bir yaklaşımın gerekli olduğunu düşünüyorlardı (Acker 1989b). Hem radikal hem de sosyalist feminist teorinin eleştirilerinden de açıkça anlaşılacağı üzere, bu kavram değişikliği, feminist teorinin merkezi ve birincil hedefi olarak "ataerkillik"ten "toplumsal cinsiyet"e doğru bir değişimi içeriyordu. Ann Oakley (1972), "biyolojik cinsiyet" ile "toplumsal cinsiyet" arasındaki ayrımı yapan ilk feminist araştırmacılardan biriydi. *Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Toplum* (1972) adlı kitabında Oakley, "cinsiyet"i erkeklerle kadınlar arasındaki biyolojik farklılıklar (evrensel ve değişmez olduğu iddia edilen cinsel organlar ve üreme kapasiteleri) ve "toplumsal cinsiyet"i ise bu cinsiyetlerle ilişkilendirilen sosyal farklılıklar (çok çeşitli ve kültürel olarak değişkenlik gösterebilen "erkeklik" ve "kadınlık") olarak tanımladı. Budgeon'un (2015, 246) belirttiği gibi bu, 1980'lerin ortalarından itibaren, kadın ve erkek arasında olduğu iddia edilen farklılıkları belirleyen şey bedensel özelliklerden ziyade kültürdü.

"Ataerkillik"ten "toplumsal cinsiyet"e geçiş, toplumsal cinsiyetin daha önce bu kavramla hiç ilişkilendirilmeyen bilim, ordu,

örgütler ve erkekler gibi alanlara nasıl içkin olduğu hakkında yeni sorular sormayı da içeriyordu (Acker 1989b). Yeni feminist paradigma, ataerki gibi bağımız yapıların (radikal feminizm) veya ataerki ile kapitalizmin "ikili sistemleri"ni sürekli birbiriyle ilişkilendirmeye çalışan (sosyalist feminizm) yaklaşımlara odaklanmaktan kaçınan yeni bir yaklaşım inşa ediyordu. Bunun yerine feministler, sosyal ilişkilerin nasıl toplumsal cinsiyetlendiğini, "toplumsal cinsiyetin her türlü toplumsal olayı nasıl şekillendirdiğini ve bu olayların nasıl içinde olduğunu" kavramsallaştıran bir çerçeve geliştirebilmeye başladılar.

Raewyn Connell, ataerkillik yerine *toplumsal cinsiyet ilişkilerine* ilk önem verenlerden biriydi. Connell ve arkadaşları, 1982 gibi erken bir tarihte, aile ve okullardaki toplumsal cinsiyet ilişkilerini inceleyen iki kitap yayımladılar (Connell ve ark. 1982; Kessler ve ark. 1982). Connell (1985, 266-67), kategorileştirme ve biyolojik determinizmi aynı potadan eritmeden "iç içe geçmiş bireysel yaşamları ve sosyal yapıları kavrama" kapasitesi olan yeni bir teori geliştirmeye başladı. Böyle bir teorinin, "insanların aleyhine işleyen" *toplumsal cinsiyet ilişkilerinin* kısıtlayıcı iktidarına odaklanması gerektiğini öne sürdü (267). Connell (267), radikal feminizm ve sosyalist feminizmle ilgili sorunların, insanların içinde yaşadıkları toplumsal cinsiyet ilişkileri şekillendirmek için ne yaptıklarına odaklanarak ve "tüm eylemlerin koşullayıcısı olan ilişkilerin yapısına" dikkat göstererek çözülebileceğini öneriyordu. Connell için "yapı" kendinden karmaşıktı; fakat yine de toplumsal cinsiyet ilişkilerinin nüvelerini barındırıyordu. Örneğin, Connell (Kessler ve ark. 1982, 10) 1980'lerin başında bunu şu şekilde tartışıyordu:

> belirli davranış biçimleri, belirli varoluş biçimleri kültürel olarak baskın [ve] erkeklik ve kadınlığın genel örüntüsü olarak görülürken, [diğer] davranış türleri ve biçimleri, bunlara kıyasla sapkın veya aşağılık olarak tanımlanır ve alay, düşmanlık ve bazen de şiddete neden olur. Daha iyi karşılayan bir terim olmadığından bu kültürel olarak baskın kalıpları "hegemonik erkeklik" ve "hegemonik kadınlık" olarak adlandırdık.

Bu bağlamda ataerkillikten toplumsal cinsiyete geçiş, 1980'lerde feministlerin gerçekleştirdiği önemli işlerden biri olarak *toplumsal cinsiyet ilişkileri*nin kavramsallaştırılmasının yanında "hegemonik erkeklik" kavramının ortaya çıkmasını da içeriyordu.

SONUÇ

Bu açılış bölümünde, 1970'lerde ve 1980'ler boyunca değişkenlik gösteren feminist teorinin doğasını, hegemonik erkeklik kavramının geliştirilmesi ve formülasyonunun ardında yatan ilk bölüm olarak sundum. Bu tarihsel bilgi, hegemonik erkekliğin feminist düşünceden nasıl doğduğunu tam anlamıyla kavramak açısından oldukça önemli. Bu arka plan, öncelikle (bu zaman zarfında en popüler iki feminist perspektif olan) radikal ve sosyalist feminist teorileri ve bu teorilerin *ataerki* kavramını nasıl farklı şekillerde kullandıklarının ve uyguladıklarının iyice anlaşılmasını içeriyor. Radikal ve sosyalist feminist araştırmacılar, ataerkilliği, eril tahakkümün sorunlu açıklamalarını savunan veya basitçe toplumsal cinsiyet körü olan, erkek merkezli sosyal teoriyi eleştirmenin ve aşmanın bir yolu olarak kullandılar.

Feminist araştırmacılar, sonunda ataerkinin feminist düşünce ve araştırmada kullanılabilecek analitik bir kavram olamadığında hemfikir olarak, bu iki yaklaşımın da sınırlılıklarını fark ettiler. Feminist araştırmacılar daha sonra feminist teoride söylemi önemli ölçüde değiştiren, teorik olarak farklı bir yere yönelmeye başladılar. Pek çok feminist, teorik odaklarını "ataerkillik" ten "toplumsal cinsiyet"e ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yaşamın her alanına nasıl içkin olduğuna yöneltti. Bu, Candace West ile Don Zimmerman (1987) ve Raewyn Connell'ın (1987, 1995) çalışmaları gibi bugün dahi önemini koruyan feminist teorilerin (ve tabii "hegemonik erkeklik" kavramının da) ortaya çıkmasına olanak veren muazzam bir değişimdi. Bu durumda ataerkillikten toplumsal cinsiyete geçiş, hegemonik erkeklik kavramının ilk ortaya çıkışını anlamak adına arka plandaki *ilk* ama en hayati kısmı oluşturur. İkinci bölümde bu arka planın geri kalanına ve hegemonik erkeklik kavramının ilk ortaya çıkışına değineceğim.

İKİ:
FORMÜLASYON

Birinci bölümde, feminizmin teorik nesnesi olarak "ataerki"-den "toplumsal cinsiyet"e geçiş, hegemonik erkeklik kavramının formülasyonuna yol açan arka planın en önemli parçası olarak vurgulandı. Bu bölümde, öncelikle, bu arka planı önemli biçimde güçlendiren, kavramın geliştirilmesi için bağlamsal temeli belirleyen ek koşulları tartışıyorum. Bunu takiben ikinci olarak, 1980'lerin sonlarından 1990'ların başlarına dek olan süreçteki akademik çalışmalarda, ilk hegemonik erkeklik kavramının kayda değer kullanımlarını özetliyorum. Üçüncü olarak, araştırmacıların 1990'lı yıllardan 2000'lerin başlarına kadar bu kavramı nasıl çeşitli şekillerde genişlettiklerine dikkatimi veriyorum. Son olarak ise hegemonik erkeklik kavramına yöneltilen ilk eleştirilerin bir değerlendirmesi ile bu bölümü kapatıyorum.

VE ŞİMDİ, ARKA PLANIN GERİ KALANI...

Hegemonik erkeklik kavramı, ilk olarak Avustralya liselerindeki toplumsal eşitsizliğe ilişkin bir alan araştırmasından elde edilen raporlarda öne sürüldü (Kessler vd. 1982). Bunun yanı sıra erkeklikleri anlama ve erkek bedenlerinin deneyimleri ile ilgili kavramsal bir tartışmada (Connell 1983) ve erkeklerin Avustralya iş gücü siyasetindeki rolü üzerine olan bir başka tartışmada (Connell 1982) geliştirildi. Sınıfsal koşulların yanı sıra toplumsal cinsiyet açısından da çoklu hiyerarşilere ilişkin ampirik kanıtlar sağlayan lise projesi, toplumsal cinsiyet inşası üzerine yürütülen aktif projelerle iç içe geçti (Connell ve ark. 1982).

Bu başlangıçlar, "erkek cinsiyet rolü" literatürünü kapsamlı bir şekilde eleştiren "Yeni Bir Erkeklik Sosyolojisine Doğru" (Carrigan, Connell ve Lee 1985) başlıklı makalede sistemli hale getirildi ve bu makale, çoklu erkeklikler ve güç ilişkileri modelini öne sürdü. Sonuç olarak bu model, sistematik bir sosyolojik toplumsal cinsiyet teorisine dahil edildi (Connell 1987). Connell'ın son derece etkili olan *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar* (Connell 1987) kitabında "hegemonik erkeklik ve vurgulanan kadınlık"tan ("hegemonik kadınlık"tan farklılaştırıldığına dikkat edin) söz eden altı sayfa, hegemonik erkeklik kavramı için en fazla alıntı yapılan kaynak oldu. Avustralya'daki araştırma grupları tarafından ifadelendirilen kavram, görünürde tamamen farklı kaynaklardan gelen fikirlerin ve bulguların bir sentezini temsil ediyordu. Ne var ki, fikirlerin yakınlaşması tesadüfi değildi; çünkü, yakından ilgili konular diğer ülkelerdeki araştırmacılar ve aktivistler tarafından da ele alınıyordu. Bir anlamda bu tür bir sentezin zamanı gelmişti.

Birinci bölümde tartışıldığı gibi, kavramın gelişimi için en temel kaynaklardan bazıları, radikal ve sosyalist feminist ataerki teorileri, teorik bir inşa olarak ataerkinin sınırlılıkları ve takiben feminist teoride toplumsal cinsiyete geçiş oldu. Buna ek olarak, önemli olan, erkeklerin eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerini dönüştürmedeki rolüyle ilgili yürütülen tartışmalardı (Goode 1982; Snodgrass 1977). Yeni Sol içinden bazı erkekler, feminizmi desteklemek için örgütlenmeye çalıştı ve bu girişim, erkeklik ifadesindeki sınıf farklılıklarına dikkat çekti (Tolson 1977). Ayrıca Maxine Baca Zinn (1982), Angela Davis (1983) ve bell hooks (1984) gibi beyaz olmayan kadınlar, gücün yalnızca cinsiyet farklılığı üzerinden kavramsallaştırılmasıyla ortaya çıkan ırk önyargısını eleştirdiler ve böylece sadece kesişimselliği incelemek için değil, aynı zamanda "erkekler" kategorisine ilişkin evrenselleştirici iddiaları sorgulamak için de zemin hazırladılar.

Gramscici "hegemonya" kavramı, o zamanlar sınıf ilişkilerinin istikrarını anlama girişimlerinde yaygın olarak kullanılıyordu (Connell 1977). Bu fikir, sosyalist feminist teori (ikili sistemler teorisi) bağlamında (Z. R. Eisenstein 1979), toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki benzer probleme kolayca aktarıldı. Ama bu transfer, önemli bir yanlış anlaşılma riski doğurdu. Antonio Gramsci'nin yazıları, bütün sınıfların oluşumunu ve dağılımını içeren yapısal değişimin dinamikleri üzerine odaklanıyordu. Bu tarihsel değişim konusuna net bir odaklanma olmadan, "hegemonya" fikri basit bir kültürel kontrol modeline indirgenmiş olurdu. Toplumsal cinsiyetle ilgili tartışmaların çoğunda, büyük ölçekli tarihsel değişim odakta değildir. İşte hegemonik erkeklik kavramıyla ilgili sonraki zorlukların kaynaklarından biri budur.

Sosyal psikolojideki ve sosyolojideki "erkek cinsiyet rolü"yle ilgili literatür, kadın hareketinin "ikinci dalgası"ndan önce dahi, erkekliğin toplumsal doğasını ve erkeklerin davranışlarındaki değişimin olanaklarını kabul etmişti (Hacker 1957). 1970'ler boyunca erkeklerin baskıcı davranışının kaynağı olarak rol normlarını sert bir şekilde eleştiren "erkek rolü" hakkındaki yazılarda bir patlama oldu (Brannon 1976). Eleştirel rol teorisi, ilk cinsiyetçilik karşıtı erkek hareketine kavramsal bir zemin sağladı. Bununla birlikte, cinsiyet rolü teorisinin zayıflıkları giderek daha fazla kabul gördü (Lopata ve Thorne 1978; Kimmel 1987; Pleck 1981). Bu zayıflıklar, davranışın ve normun net olmamasını, "rol" kavramının homojenleştirici etkisini ve güç muhasebesinin zorluklarını içeriyordu.

Öte yandan, güç ve farklılık, hem erkeklerin baskısının hem de erkekler tarafından baskının çok yönlü analizini geliştiren eşcinsel özgürleşme hareketindeki temel kavramlardı (Altman 1972). Bazı teorisyenler, eşcinsellerin özgürlüğünü, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına yönelik saldırılara bağlı görüyordu (Mieli 1980). Erkekliklerin hiyerarşisi fikri, doğrudan eşcinsel erkeklerin eşcinsel olmayan erkeklerden gördükleri şiddet ve önyargı deneyimlerinden doğdu. "Homofobi" kavramı 1970'lerde ortaya çıktı ve zaten geleneksel erkek rolüne dayandırılıyordu (Morin ve Garfinkle 1978). Teorisyenler, eşcinsel erkeklerin geleneksel erkeklikle ve eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkileriyle olan karmaşık ilişkileri üzerine giderek daha kapsamlı tartışmalar geliştirdiler (Broker 1976; Plummer 1981).

Kavramın formülasyonunda eşit derecede önemli bir diğer kaynak da ampirik toplumsal araştırmalar oldu. Gitgide büyüyen alan araştırmaları, okullardaki (Willis 1977), erkek ege-

men iş yerlerindeki (Cockburn 1983) ve köy topluluklarındaki (Herdt 1981; Hunt 1980) yerel toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini ve erkekliğin yerel kültürlerini ortaya seriyordu. Bu çalışmalar, cinsiyet rolü literatüründe eksik olan etnografik gerçekçiliği eklemekle kalmadı, erkekliklerin çoğulluğunu ve erkeklerin toplumsal cinsiyet inşasının karmaşıklığını doğruladı ve Gramscici "hegemonya" kavramında örtülü olan aktif güç mücadelesinin bir kanıtını sundu.

Son olarak, kavram psikanalizden de etkilendi. Freud'un kendisi, erkeklerin ilk analitik yaşam öykülerini üretti ve "Kurt Adam" vakasında yetişkin benliğin nasıl gerilimli bir sistem olduğunu, bastırılmış ama yok edilmemiş karşıt eğilimlerle birlikte gösterdi (Freud [1917] 1955). Psikanalist Stoller (1968) ise "toplumsal cinsiyet kimliği" kavramını popüler hale getirdi ve oğlan çocuklarının gelişiminde çeşitliliklerin, transseksüelliğe yol açanlar dahil, bir haritasını çıkardı. Psikanalizden etkilenen başkaları da erkek iktidarının temalarını, toplumsal cinsiyet gelişimindeki olasılıkların çeşitliliğini ve geleneksel erkekliklerdeki gerilimi ve çelişkiyi ortaya serdi (Friedman ve Lerner 1986; Zaretsky 1975).

KAVRAMSALLAŞTIRMA

Bu matristen 1980'lerin ortalarında doğan şey, siyaset sosyolojisinde güçlü bir grup üzerindeki ilgiye odaklanan "güç yapısı araştırmaları"nın toplumsal cinsiyet terimleri üzerinden bir benzeriydi. Hegemonik erkeklik, erkeklerin kadınlar üzerindeki iktidarının devam etmesine izin veren bir uygulama şekli (yani

sadece bir dizi rol beklentisi veya bir kimlik değil, yapılan şeyler) olarak düşünüldü. Hegemonik erkeklik, Connell tarafından (1987, 1995) erkeklerle kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerini *meşrulaştıran*, belirli tarihsel ve toplum nezdinde sosyal bir ortamdaki erkekliğin özel bir biçimi olarak kavramsallaştırıldı. Connell'ın (1987, 183, vurgu eklenmiştir) *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*'da belirttiği gibi, "hegemonik erkeklik, her zaman, çeşitli tâbi kılınmış erkeklikler ve aynı şekilde kadınlar *karşısında* inşa edilir." Hem *ilişkisel* hem de *meşrulaştırma* özellikleri, Connell'ın argümanının merkezindeydi ve bu argüman, vurgulanan kadınlık ve hegemonik olmayan erkekliklerle eşitsiz bir ilişkide bulunan belirli bir erkeklik biçimini öne sürmekteydi.

Hegemonik erkekliğin, vurgulanan kadınlık –ve hegemonik olmayan erkeklikler– ya da hegemonik erkekliği tamamlayan, ona itaat eden ve ona tâbi bulunan kadınlık biçimleriyle kurduğu *ilişki* dışında bir anlamı yoktur. Bu bağlılık ve üstünlük ilişkisinin meşrulaştırılması, hegemonik erkekliğin anlamını ve özünü ortaya çıkarır. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinde *hegemoniye* yapılan vurgu, herkesi büyük ölçüde erkeklerle kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki böylesi eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerine rıza göstermeye, bu ilişkiler etrafında birleştirilmeye ve bu ilişkilere dâhil olmaya teşvik eden kültürel hüküm –söylemsel ikna– yoluyla hegemonik erkekliğin başarısının altını çizmiştir.

Dolayısıyla Connell'a göre, *toplumsal cinsiyet ilişkileri*, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasında güç eşitsizliği aracılığıyla yapılandırılmış olarak görüldü. Bu nedenle dişileştirilmiş biçimin uysallık, fiziksel/duygusal bakım sağlama

ve empati gibi "kadınsı erdemler" yoluyla eril güce nasıl adapte olduğunun altını çizen *vurgulanan kadınlık* kavramı, Connell'ın çerçevesi için esas olan şeydir (1987, 188). Daha açık söylemek gerekirse, vurgulanan kadınlık, "teknik beceri yerine sosyalleşebilirliği sergileme, cinsel birleşme sahnelerindeki narinlik, erkeklerin duygusal uyarılma ve egolarının okşanma arzularına uyum [ve] evlilik ve çocuk bakımını kabul" (187) üzerinden tanımlanır. Ancak Connell (183-84), örneğin "direnme stratejileriyle veya itaatsizlik biçimleriyle" tanımlanan kadınlıklardan ve "uyum, direnç ve işbirliğinin karmaşık stratejik kombinasyonlarıyla" tanımlanan başka kadınlıklardan da bahsetmiştir.

Hegemonik erkeklik, Connell'ın hegemonik olmayan dört özgül erkeklik olarak tanımladığı erkeklikler karşısında inşa edilir. İlk olarak *suç ortağı* erkeklikler, aslında hegemonik erkekliği içermez; ancak, uygulama yoluyla eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerinin bazı menfaatlerini kullanırlar ve sonuç olarak, uygulamada hegemonik erkekliği sürdürmeye yardımcı olurlar. İkinci olarak *tâbi kılınan* erkeklikler, örneğin feminen erkekler gibi, hegemonik erkeklikten daha uzak bir şekilde veya ondan saparak ve atipik olarak inşa edilirler. Üçüncü olarak *marjinalleştirilmiş* erkeklikler sınıf, ırk, etnik köken ve yaş gibi toplumsal cinsiyet ilişkileri dışındaki eşit olmayan ilişkiler nedeniyle önemsizleştirilir ve/veya ayrımcılığa uğrarlar. Son olarak *muhalif* erkeklikler, ekonomik ve politik gücü olmayan toplumsal konumlara tepki olarak şekillenen, telafi edici hiper erkeklikler olarak inşa edilirler.

Connell'a göre, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin mantığına göre tanımlanan bu kavramlar, betimleyici olmaktan çok soyuttu. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin tarihsel olduğunu varsa-

yıyorlardı; dolayısıyla, toplumsal cinsiyet hiyerarşileri değişime tâbiydi. Bundan dolayı, hegemonik erkeklikler, belirli koşullarda ortaya çıkıyordu ve tarihsel değişime açıktı. Daha iyi bir ifadeyle, hegemonya için bir mücadele söz konusu olabilirdi ve eski erkeklik biçimleri yenileriyle yer değiştirebilirdi. Bu aksi takdirde kasvetli teorinin iyimserlik unsuru buydu. Belki de daha insancıl, daha az baskıcı erkek olma yollarının, toplumsal cinsiyet hiyerarşilerinin ortadan kaldırılmasını sağlayan bir sürecin parçası olarak yaygın hale gelmesi mümkündü.

UYGULAMA

Connell'ın ilk formülasyonu, farklı akademik alanlarda kullanıldı ve hızlı, önemli ve hevesli şekillerde uygulandı. 1980'lerin sonunda ve 1990'lar boyunca, erkekler ve erkeklik üzerine yapılan araştırmalar, bir dizi konferansla, ders kitaplarının yayımlanmasıyla (örn., Brod 1987), birçok dergiyle ve sosyal ve beşeri bilimler içinde hızla genişleyen bir araştırma gündemiyle desteklenen bir akademik alan olarak sağlamlaştırıldı.

Hegemonik erkeklik kavramı, oğlan çocukları arasında direniş ve zorbalığın da dahil olduğu sınıf yaşamının dinamiklerini anlamak için, eğitim çalışmalarında kullanıldı (Messerschmidt 2000). Eğitim programlarıyla olan ilişkileri ve cinsiyet ayrımı gözetmeyen pedagojinin zorluklarını araştırmak için (Martino, 1995) ve beden eğitimi öğretmenleri gibi gruplar arasında öğretmen stratejilerini ve öğretmen kimliklerini anlamak için bu kavramdan yararlanıldı (Skelton1993).

Kavram, kriminolojide de etkili oldu. Tüm veriler, erkeklerin ve oğlan çocuklarının geleneksel suçların çoğunu –ve bu suçların daha ciddi olanlarını– kadınlar ve kız çocuklarına kıyasla daha fazla işlediğini gösterir. Dahası, erkekler, sendikal, beyaz yakalı ve siyasi suç biçimlerinde de gayrıresmi bir tekele sahiptir. Hegemonik erkeklik kavramı, erkeklikler ve çeşitli suçlar arasındaki ilişkiyi teorileştirmeye yardımcı oldu (Messerschmidt 1993) ve aynı zamanda İsviçre'de tecavüz, Avustralya'da cinayet, İngiltere'de futbol "holiganlığı" ve beyaz yakalı suçla Birleşik Devletler'de saldırgan şiddeti gibi, erkekler ve oğlan çocukları tarafından işlenen özel suçlarla ilgili araştırmalarda kullanıldı (Newburn ve Stanko 1994).

Kavram ayrıca spor ve savaş imgelerinin karşılıklı etkileşimindeki gibi, erkeklerin medya temsillerini incelemek için de kullanıldı (Jansen ve Sabo 1994). Hegemonya kavramı, kitle iletişim araçlarındaki imgelerin çeşitliliği ve seçiciliğini anlamayı sağladığı için, iletişim ve medya araştırmacıları farklı erkekliklerin temsilleri arasındaki ilişkileri eşleştirmeye başladı (Hanke 1992). Ticari amaçlı spor, erkekliğin medya temsillerine odaklandığından, gelişmekte olan spor sosyolojisi alanı da hegemonik erkeklik kavramında önemli bir işlev buldu (Messner 1992). Durmaksızın yenilenen bir erkeklik sembolü olarak işlev gören, agresif beden teması içeren sporların popülaritesini anlamak ve spor çevrelerinde sıkça görülen şiddet ve homofobiyi sorgulamak için kullanıldı (Messner ve Sabo 1990).

Erkek sağlığının toplumsal belirleyicileri, daha önce gün yüzüne çıkarılmıştı ancak "cinsiyet rolü" kavramı çok kullanılamayacak kadar dağınıktı. Çoklu erkeklikler ve hegemonik erkeklik kavramları, erkeklerin cinsel davranışta risk alma ve "yaralayıcı

oyun" gibi sağlık uygulamalarını anlamak için giderek daha fazla kullanıldı (Sabo ve Gordon 1995). Hegemonik ve tâbi kılınan erkeklikler kavramları, erkeklerin yalnızca riske maruz kalmalarının anlaşılmasında değil, aynı zamanda sakatlığa ve yaralanmalara karşılık vermedeki zorluklarını anlamada da yardımcı oldu (Gerschick ve Miller 1994).

Bürokrasilerin ve iş yerlerinin cinsiyetçi özellikleri, gitgide daha fazla fark edilir olduğu için, hegemonik erkeklik kavramı, örgüt çalışmaları açısından da önemli olduğunu kanıtladı. Etnografik çalışmalar ve mülakat çalışmaları, belirli örgütlerdeki hegemonik erkekliklerin kurumsallaşmasının (Cheng 1996; Cockburn 1991) ve örgütsel karar vermedeki rollerinin (Messerschmidt 1995) izini sürdü. Bu araştırmaların özel bir diğer odak noktası, belirli hegemonik erkeklik örüntülerinin sağlamlaştırıldığı ama giderek daha problemli hale geldiği orduydu (Barrett 1996).

Erkekler ve oğlan çocuklarıyla ilgili mesleki uygulamalar üzerine yapılan tartışmalar da bu kavramı faydalı buldu. Bu tür uygulamalar, erkeklerle psikoterapiyi (Kupers 1993), gençler için şiddeti önleme programlarını (Denborough 1996) ve oğlan çocukları için duygusal eğitim programlarını (Salisbury ve Jackson 1996) içerir.

Son olarak kavram, savaş ve uluslararası ilişkiler çalışmalarında da kullanıldı. Özellikle feminist araştırmacılar, genel olarak erkeklikleri ve belirli erkeklerin hegemonik erkekliklerini uluslararası ilişkiler ve savaş teorileriyle pratikleri bağlamında sorunsallaştırmaya başladı (Zalewski ve Parpart 1998; Hooper 1998; Cohn ve Enloe 2003).

Tüm bunlar, hegemonik erkeklik kavramının formülasyonunun hemen ardındaki on yılda kavramın uygulandığı başlıca alanlardır. Ancak, örneğin, sanat tartışmalarında (Belton 1995), coğrafya (Berg 1994) ve hukuk (Thornton 1989) gibi akademik disiplinlerde ve erkeklerin toplumsal cinsiyet politikaları ve bunların feminizmle ilişkisi üzerine yapılan genel tartışmalarda (Segal 1990) olabileceği gibi daha geniş bir uygulama alanı da mevcuttu. Dolayısıyla, çoklu erkekliklerin ve hegemonik erkeklik kavramının analizinin, cinsiyet rolü teorisinin ve kategorik ataerki modellerinin yerini alan erkekler ve erkeklik üzerine araştırma çabalarının çoğunun bir çerçevesi olarak hizmet ettiği sonucuna varabiliriz.

KAVRAMI GENİŞLETME

Sonuçta, 1990'lardan 2000'lerin başlarına dek büyüyen araştırma gayreti, kavramın kendisini genişletme eğiliminde oldu. Çerçeve dört ana yolla ayrıntılandırıldı: Hegemonyanın sonuçlarını ve bedellerini ortaya sererek; hegemonya mekanizmalarını açığa çıkararak; erkekliklerin daha geniş çeşitliliğini göstererek ve hegemonik erkekliklerdeki değişimleri izleyerek.

Bedeller ve Sonuçlar

Bedeller ve sonuçlarla ilgili olarak, kriminoloji alanındaki araştırmalar gösterdi ki, belirli saldırganlık kalıpları, hegemonik erkekliğin neden olduğu mekanik bir etkiyle değil, hegemonya peşinde koşma yoluyla hegemonik erkeklikle ilişkileniyordu (Bufkin 1999; Messerschmidt 1997). Ayrıca Messner'in öncü

araştırmasının (1992) ortaya çıkardığı üzere, profesyonel sporlarda hegemonik erkekliğin sahnelenmesi, keskin hiyerarşileri yeniden üretirken aynı zamanda kazananlara duygusal ve fiziksel zarar bakımından büyük bedeller de ödetiyordu.

Mekanizmalar

Araştırmalar, hegemonya mekanizmalarını ortaya çıkarma konusunda da verimliydi. Bunlardan bazıları oldukça belirgin; örneğin, televizyonlardaki spor yayınlarındaki erkeklik "gösterisi" (Sabo ve Jansen 1992) ve tâbi kılınan gruplara yöneltilen, çocukların alay etmek için lakap takmalarından eşcinsel davranışların kriminalize edilmesine kadar uzanan, Roberts'ın "kınama" dediği (1993) toplumsal mekanizmalar. Öte yandan, diğer hegemonya mekanizmalarının görünmezlik üzerinden işlediği, hegemonik erkeklik biçimini kınama olasılığından çıkardığı öne sürüldü (D. Brown 1999). Columbine Lisesi katliamının basında çıkan haberlerini inceleyen Consalvo (2003), erkeklik meselesinin yapılan incelemelerde nasıl geride tutulduğuna, medyaya "canavarlar" dışında nişancıları temsil edecek hiçbir yol bırakılmadığına dikkat çekti.

Çeşitlilik

Uluslararası araştırmalar, toplumsal cinsiyet düzenlerinin çoklu erkeklikler inşa ettiğine ilişkin ilk fikirleri güçlü bir şekilde doğruladı. Valdés ve Olavarría (1998), Şili gibi kültürel olarak homojen bir ülkede bile, tek bir erkekliğin olmadığını; çünkü, örüntülerin sınıfa ve kuşağa göre değiştiğini gösterdi. Homojen olarak bilinen bir başka ülke olan Japonya'da Ishii-Kuntz (2003),

önemli bir gelişme olarak, çocuk bakımı pratiklerindeki değişimlerle birlikte yakın toplumsal tarihte "çeşitli erkekliklerin ortaya çıkışı"nın izlerini sürdü. Erkekliklerin çeşitliliği, ordu gibi belirli kurumlarda da keşfedildi (Higate 2003).

Gutmann (1996), bu dönem boyunca, erkekliğin en ustaca gözlemlenen modern etnografisinde iyi tanımlanmış kamusal bir eril kimliğin olduğu bir kültür üzerinde çalıştı: Meksikalı "maçoluk" Gutmann, maçoluk imgesinin tarihsel olarak nasıl geliştiğini ve bunun Meksikalı erkeklerin gerçek yaşamlarındaki muazzam karmaşayı maskeleyen Meksika milliyetçiliğinin gelişmesiyle nasıl iç içe geçtiğini gösterdi. Gutmann, üzerinde çalıştığı işçi sınıfı kent yerleşiminde dört erkeklik modeli ortaya koydu ve bu dördünün bile diğer toplumsal bölünmelerle kesiştiklerini ve gündelik yaşamda sürekli olarak yeniden müzakere edildiklerini iddia etti.

Değişim

Son olarak, önemli sayıda araştırma, erkekliklerin sadece birbirlerinden farklı olmadıklarını, aynı zamanda değişime de tâbi olduklarını gösterdi. Hegemonyaya karşı koyuşlar yaygındır ve dolayısıyla karşı koyuşların gerektirdiği uyarlamalar da. Morrell (1998), ayrıştırılmış ve rekabet halindeki eşitsiz bir toplumsal cinsiyet ilişkileri sistemi olan ırk ayrımcılığının (*apartheid*) sonlanmasıyla bağlantılı olarak, Güney Afrika'da gerçekleşen toplumsal cinsiyet dönüşümleri hakkında kanıtlar topladı. Ferguson (2001), İrlanda'da uzun zamandır egemen olan erkeklik ideallerinin gerilemesinin (bekâr rahip ve çalışkan aile adamı) ve bunların yerini daha modern ve pazar odaklı modellerin almasının izini sürdü. Dasgupta (2000), özellikle 1980'lerin "balon ekonomi"sinden son-

ra, Japon "beyaz yakalı işçi" erkeklik modelindeki gerilimleri ortaya koydu: "Firar eden beyaz yakalı işçi"nin kültürel bir figürü ortaya çıkmıştı. Taga (2003), Japonya'daki genç orta sınıf erkekler arasında, kadınlarla aile içi partnerlik için yeni seçeneklerin de dahil olduğu değişime verilen farklı tepkileri belgeledi. Meuser (2003) ise, erkeklerin kadınlar arasındaki değişimlere verdiği tepkilerin bir ölçüde etkili olduğu Almanya'daki kuşak değişiminin bir taslağını sundu. Kadınların artık eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerini reddetmesini bekleyen pek çok genç erkekte (ama hepsinde değil), kendilerinin ustalıkla işledikleri "pragmatik bir eşitlikçilik" oluştu. İngiltere'deki kırsal erkeklik ve kadınlık imgelerini inceleyen Morris ve Evans (2001), hegemonik erkekliğin temsilinde yavaş bir değişim hızı ancak artan bir anlaşılmazlık ve parçalanma keşfetti.

Böylece hegemonik erkeklik kavramı, 1980'lerin ortalarından erken 2000'lere dek oldukça dar bir ampirik temele sahip kavramsal bir modelden, erkekler ve erkeklikler hakkındaki araştırmalar ve tartışmalar için yaygın olarak kullanılan bir çerçeveye dönüştü. Kavram, çeşitli kültürel bağlamlarda çok sayıda pratik konuya uygulandı. Dolayısıyla kavramın bu zaman zarfında eleştirileri de üzerine çekmesi şaşırtıcı değil ve ben şimdi bu eleştirilere odaklanacağım.

ELEŞTİRİLER

Bu kavram hakkında 1990'ların başından 2000'lere dek süren tartışmalar boyunca hegemonik erkekliğin beş temel eleştirisi öne sürüldü. Bu bölüm, her bir eleştiriyi sırayla değerlendirecek.

"Erkeklik" Kavramı

"Erkeklik" ve/veya "erkeklikler" kavramının sorunlu olduğu, öncelikle gerçekçi ve post-yapısalcı bir bakışla iddia edildi. Hearn (1996; 2006, 44), kavramların çok farklı şekillerde kullanılmaları, bu kullanımlardaki belirsizlikler ve kavramların "*bireysel* gibi görülen çeşitli toplumsal olgular için bir *kısa yol* olarak kullanılmaları" gibi örnekler üzerinden, kavramlarla ilgili birtakım sıkıntılar olduğunu belirtti. Petersen (1998, 2003), Collier (1998) ve MacInnes'e göre (1998) erkeklik kavramı sorunluydu; çünkü, erkeklerin karakterini öze indirgiyordu ya da akışkan ve çelişkili bir gerçekliğe, sahte bir teklik dayatıyordu. Bu argümanın bazı versiyonları erkeklik araştırmalarını eleştirdi; çünkü, örneğin, kimliklerin söylemsel inşasını özellikle vurgulamak gibi belirli bir post-yapısalcı yaklaşım benimsenmemişti (Whitehead 2002). Erkeklik kavramı, erkek/kadın farkını temel alan ve toplumsal cinsiyet kategorileri arasındaki farklılıkları ve dışlamayı görmezden gelen heteronormatif bir toplumsal cinsiyet anlayışıyla şekillendirildiği için de eleştirildi. Erkeklik kavramının mantıksal olarak cinsiyet (biyolojik) ve toplumsal cinsiyet (kültürel) ikili karşıtlığına dayandığı ve böylece bedeni marjinalleştirdiği veya doğallaştırdığı söylendi.

Sağduyulu hiçbir akıl, "erkeklik"le ilgili devasa literatürde, pek çok kavramsal karmaşanın olduğunu ve aynı şekilde çok sayıda özselleştirme yapıldığını inkâr edemez. Bu, popüler psikolojideki erkeklik açıklamalarında, "mitopoetik" erkekler hareketinde ve biyolojik "cinsiyet farkı" araştırmalarının gazetecilere özgü yorumlarında oldukça yaygındı. Öte yandan, erkeklik kavramının karmakarışık veya özcü olması *gerektiğini*,

hatta araştırmacıların bu kavramı kullanışının tipik *olduğunu* iddia etmek de ayrı bir konudur.

Sosyal ve beşeri bilimlerin erkekliklerle ilgili araştırmalarının son otuz yılda gelişmesinin sebebi, tam da kullanılan temel kavramın somutlaştırılmış ya da özcü *olmamasıdır*. Erkeklik kavramının özcü ya da homojen olduğu fikrini, etnografların ve tarihçilerin bu kavram yardımıyla ortaya serdikleri muazzam bir toplumsal yapı çeşitliliği ile bağdaştırmak oldukça güçtür (Connell 2003). Kavramı özcülükten daha da uzaklaştıran şey, bu süre zarfında araştırmacıların dişi bedenlere sahip insanlar tarafından sergilenen erkeklikleri keşfettiği gerçeğidir (Halberstam 1998; Messerschmidt 2004). "Erkeklik", bireylerin bedenlerine veya kişilik özelliklerine gömülmüş sabit bir öz değildir. Erkeklikler, toplumsal eylem içinde hayata geçirilen uygulama biçimleridir ve bu nedenle belirli bir sosyal ortamdaki toplumsal cinsiyet ilişkilerine göre farklılıklar gösterebilir.

Çoklu erkekliklerin kabul edilmesinin ister istemez sabit bir tipolojiye dönüştüğü fikri de benzer şekilde 1990'larda ve 2000'lerin başlarında gelişen araştırmalar tarafından çürütüldü. Daha önce değinilen Gutmann'ın (1996) Meksika etnografisi buna paradigmatik bir örnektir. Gutmann, örneğin maço ve muhallebi çocuğu (*mandilón*) gibi farklı erkeklik kategorilerini; bunların tekli kimlikler olmadığını, her zaman ilişkisel olduğunu ve diğer parçalarla ve tasavvurlarla sürekli olarak kesiştiğini detaylı bir şekilde göstererek ve kabul ederek açıklığa kavuşturabildi. Warren'ın (1997) İngiliz ilkokulundaki gözlemleri ise bir başka örnektir. Birçok oğlan çocuğu, temel kategorilere tam olarak uymadığı halde, yine de sınıf hayatında etkili olan

farklı erkeklik inşalarının olduğu ortaya çıkarıldı; gerçekten de çocuklar bağlılık ve reddetme üzerinden bu kategorilerle karmaşık ilişkiler sergiliyordu.

Toplumsal cinsiyet kavramının heteronormativiteyi barındırdığı düşüncesi bilinen bir eleştiriydi (Hawkesworth 1997), ancak tartışmaya da açıktı (Scott 1997). Her ne kadar kategorik toplumsal cinsiyet modellerindeki problemi doğru tanımlasa da, bu ne ilişkisel toplumsal cinsiyet modelleri için (örn. Connell 2009; Walby 1997) ne de toplumsal cinsiyet kategorilerinin inşasını sorgulamayı amaç edinen tarihsel yaklaşımlar için geçerli bir eleştiriydi. Hegemonik erkeklik kavramının geliştirilmesinde, erkekler arasındaki bölünmeler –özellikle eşcinsel erkeklerin dışlanması ve bağımlı kılınması– oldukça merkezi konulardı (Carrigan, Connell ve Lee 1985). Dahası, bu süre zarfında heteroseksüelliğin yaptırımları, hegemonik erkeklik tartışmalarında devam eden temel bir temaydı.

Erkeklik kavramının bedeni marjinalleştirdiği ya da doğallaştırdığı fikri (çünkü cinsiyet / toplumsal cinsiyet ikiliğine dayandığı varsayılıyordu) belki de bu eleştiri dahilindeki iddiaların en şaşırtıcısıydı. Şaşırtıcıydı; çünkü, bedenler ve toplumsal süreçler arasındaki etkileşim, başından beri erkeklik araştırmalarının ana temalarından biriydi. Yeni paradigmadaki ilk ve en etkili araştırma programlarından biri, Messner'ın (1992) "silah olarak bedenler"in kullanımını ve erkeklerin bedenlerine yönelik uzun vadeli hasarları incelediği, profesyonel sporcuların erkekliğine yönelik açıklamalarıydı. Sakatlık bağlamında erkeklik inşası (Gerschick ve Miller 1994), işçi sınıfı erkeklerin emekçi bedenleri (Donaldson 1991), erkeklerin sağlığı ve hastalığı (Sabo ve Gordon 1995) ve oğlan ve kız çocuklarının kişilerarası şiddeti (Messerschmidt 2000, 2004), bu dönemde bedenlerin toplumsal süreçlerden nasıl

etkilendiğiyle ilgili araştırmalarda görülen temalar arasındaydı. Teorik tartışma, "yeni beden sosyolojisi"nin erkeklik inşası ile olan ilişkisini keşfetmişti (örn. Connell 1995).

Erkeklik kavramına yönelik eleştiriler, araştırmalarda olduğu kadar popüler literatürde de kadınların ve erkeklerin deneyimlerini iki karşıt gruba ayırma eğiliminde olunduğuna işaret ettiklerinde daha anlaşılır olur. Brod'un (1994) kusursuz bir şekilde gözlemlediği gibi, erkek çalışmaları alanında "ayrı alanlar" varsayma, yani kadınlar sanki analizin ilgili bir parçası değilmiş gibi ilerleme ve dolayısıyla erkeklikleri sadece erkeklere ve erkekler arası ilişkilere bakarak analiz etme eğilimi vardı. Brod'un da iddia ettiği gibi, bu aslında kaçınılmaz değildir. Çözüm, toplumsal cinsiyet ya da erkeklik kavramlarından vazgeçmekte değil, toplumsal cinsiyete tutarlı bir ilişkisel yaklaşım geliştirmekte yatar.

Belirsizlik ve Örtüşme

Kavrama yönelik ilk eleştiriler, hegemonik erkekliği aslında kimin temsil ettiği sorusunu gündeme getirdi. O zamanlar büyük toplumsal güce sahip pek çok erkeğin illa ki bir hegemonik erkekliğe işaret etmediği biliniyordu. Öte yandan Donaldson (1993), araştırmacılar tarafından hegemonik modeller olarak tanımlanan erkeklerin çok da erkeksi varlıklar olarak görünmediklerine dikkat çekti. Hegemonik erkekliğin popüler bir örneği olan, Connell'ın (1990) ele aldığı Avustralyalı sörf sporları şampiyonu "demir adam" örneğini tartıştı. Ne var ki, genç adamın bölgesel hegemonik statüsü, aslında yerel akran grubunun vahşileşmek, gösteriş yapmak, sarhoş araba kullanmak, kavgaya karışmak ve kendi prestijini savunmak gibi eril olarak tanımladığı şeyleri yapmasını engelliyordu.

Martin (1998), bazen belirli bir zamanda ve yerde hangi türün baskın olduğuna bakılmaksızın sabit bir erkeklik türüne atıfta bulunan tutarsız kullanımlara yol açtığı için kavramı eleştirmişti. Benzer şekilde, Wetherell ve Edley (1999), kavramın hegemonik erkekliğe uygun olanın pratikte aslında neye benzediğini açıklamada başarısız olduğunu iddia ettiler. Hearn (2004), hegemonik erkekliğin kültürel temsillere mi, gündelik pratiklere mi, yoksa kurumsal yapılara mı atıfta bulunduğunu sordu. Whitehead (1998, 58; 2002, 93), kimin aslında hegemonik olarak erkeksi bir adam olduğu ve aynı şekilde kimin hegemonik pratikleri uygulayabildiği konusunda kafa karışıklığı olduğunu öne sürdü – "John Wayne mi yoksa Leonardo DiCaprio mu; Mike Tyson mı yoksa Pele mi? Ya da belki farklı zamanlarda hepsi mi?"

Yukarıdaki eleştirmenler, bu zaman aralığında kavramın kullanımındaki belirsizlikleri doğru bir şekilde gösterdiler. Buna bağlı olarak, hegemonik erkekliğin sabit, tarihötesi bir model olarak kullanımını yok etmek makbuldü. Bu kullanım, toplumsal cinsiyetin tarihselliğine uymaz ve erkekliğin toplumsal tanımlarındaki değişimlerin büyük kanıtlarını görmezden gelir. Hegemonik erkeklikler, genellikle kadınlarla ilişki modelleri üretecek şekilde ve toplumsal cinsiyet ilişkileri sorunlarına çözümler sağlayacak şekilde inşa edilirler. Dahası, erkekliklerin pratik inşasını, genel olarak günlük yerel koşullardaki yaşam biçimleri olarak ifade ederler. Bunu yaptıkları ölçüde toplumdaki hegemonyaya bir bütün olarak katkıda bulunurlar. Donaldson'ın tartıştığı "demir adam" gibi bölgesel düzeyde örnek teşkil eden erkeklerin çelişkiler barındırması şaşırtıcı ya da tutarsız değildir.

Yerel düzeyde hegemonik erkeklik örüntüleri, resmi kuruluşlar gibi belirli sosyal ortamlarda yerleşik haldedir. Örneğin, Ro-

per (1994) ve Wajcman'ın (1999) çalışmaları, İngiliz şirketlerinde o zamanlar iyi tanımlanmış yönetimsel erkeklik örüntülerinin var olduğunu gösterdi. Erkekliğin toplumsal olarak meşrulaştırılmış hegemonik modellerinin ailelerde vuku bulduğu da tespit edildi. Örneğin, Hochschild'ın (1989) çalışmasına göre, erkeklerin toplumsal cinsiyet stratejileri, ABD'li ailelerin ev işleriyle ilgili müzakerelerini ve "ikinci vardiyalarını" şekillendiriyordu. Erkekliğin hegemonik örüntüleri, hem çocukların büyümesiyle ilgilenir, hem de çocuklar büyüdükçe sınanır. Toplumsal cinsiyet, okullardaki ve mahallelerdeki akran grup yapısıyla, okul mekânının kontrolüyle, flört kalıplarıyla, homofobik konuşmalarla ve tacizle yaratılır (Mac an Ghaill 1994; Thorne 1993). Bu süre zarfında incelenen bu vakaların hiçbirinde, hegemonik erkekliğin bütün diğer modellerden ayrı ve keskin bir şekilde tanımlanmış bir örüntü olarak öne çıkmasını bekleyemeyiz. Hegemonik olan ve olmayan erkeklikler arasındaki örtüşme veya belirsizlik derecesi, hegemonyanın etkili olup olmamasıyla son derece ilişkilidir.

Erkeklikler arasındaki örtüşmeler, erkeklikleri inşa eden toplumsal failler üzerinden de fark edildi. Cavender (1999), 1940'ların uzun metraj filmlerinde hegemonik eril modellerin 1980'lerinkine kıyasla nasıl farklı şekillerde inşa edildiklerini gösterdi. Bu sadece senaryolarda yazılı karakterlerden ibaret değildi. Yerel düzeydeki pratik, yani film çekilirken *oyuncu olarak* gerçek yüz yüze etkileşim, nihayetinde toplum çapında veya bölgesel düzeyde hegemonik eril fantezi modellerini (bu örnekte "dedektifler") de üretir (bu tarz düzeyler arası ilişkiler meselesi üçüncü bölümde ele alınacaktır).

Somutlaştırma Sorunu

Hegemonik erkeklik kavramının pratikte somut bir iktidara veya toksikliğe indirgendiği düşüncesi de farklı bakış açılarıyla tartışılmıştır. Holter (1997, 2003), bu süre zarfında bütün eleştirilerin kavramsal olarak en gelişmiş hali içinden, kavramın kadınların tâbi kılınmasının yapısal temelinden ziyade, direkt kadınların deneyimleri üzerinden eril iktidarı inşa ettiğini savundu. Holter, kadınların tâbi kılınmasının uzun vadeli yapısı olan "ataerki" ile modern kapitalizm bağlamında ortaya çıkan belirli bir takas sistemi olan "toplumsal cinsiyeti" birbirinden ayırmamız gerektiğine inanıyordu. Toplumsal cinsiyet ilişkileri içinde kurulmuş bir erkeklikler hiyerarşisinin mantıken kadınların ataerkil bağımlılığıyla devam edeceğini düşünmek bir hatadır. Holter (1997), Norveç anket bulgularının erkeklerin toplumsal cinsiyet kimliklerini doğrudan şiddete yönelik tutumlar gibi eşitlikle ilgili pratikler üzerinden şekillendirmediklerine işaret ettiğini etkileyici bir şekilde gösterdi.

Holter, erkeklikler arasındaki ilişkileri, kişisel iktidarın erkekler tarafından kadınlara doğrudan uygulanması üzerinden saptamanın bir hata olduğu konusunda kesinlikle haklıdır. En azından toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin kurumsallaşmasını, kültürel yapıların rolünü ve toplumsal cinsiyet dinamiklerinin ırk, sınıf ve bölge ile etkileşimini de hesaba katmak gerekir.

Tartışmaların sürdüğü dönemde, bu konularla ilgili araştırmalar, hegemonik erkeklik kavramının somutlaştırılma tuzağına düşmediğini göstermiştir. Kurumsal erkekliklerle ilgili verimli çalışmalar içinde örneğin tek bir askeri kuvvetin, ABD Donanması'nın farklı kolları arasındaki çok göze çarpmayan çeşitli-

likleri ortaya seren çalışmalar mevcuttu (Barrett 1996). Erkekliğin kırsal kimlikle iç içe geçtiğini gösteren Yeni Zelanda köy birahanesi gibi mekânlarda inşa edilen belirli yerel hegemonik erkekliklerle ilgili çalışmalar da yapıldı (H. Campbell 2000). O zamanki diğer araştırmalar, özellikle okul sınıfları üzerine yapılan çalışmalar (Martino 1995; Warren 1997), uygulama biçimleri olarak erkekliklerin (ve kadınlıkların) detaylı üretimini ve müzakeresini ortaya serdi.

Collier (1998), hegemonik erkeklik kavramını, şiddetin ve suçun sorumlusu olarak görülen tipik kullanımı üzerinden eleştirdi. Collier, kriminolojideki "erkeklik dönüşü"nde hegemonik erkekliğin, erkekleri *yalnızca* bir suçlu davranışının *nedenleri* olarak görülen duygusuzlukla, bağımsızlıkla, bakım vermemeyle, saldırganlıkla ve soğukkanlılıkla açıklayan olumsuz özelliklerle ilişkilendirildiğini öne sürdü. Martin (1998, 473) de benzer şekilde, örneğin "silah sahipliğini savunmanın hegemonik erkekliği savunmak olduğunu söyleyerek," hegemonik erkekliğin sadece bir model değil, *olumsuz* bir model olarak görüldüğüne yönelik bir eğilim olduğunu gözlemledi.

Bu eleştiriler etkiliydi. McMahon'un (1993) erkekler ve erkeklik üzerine olan pek çok tartışmasındaki doğru psikolojizm analizlerine dayanıyordu. Erkeklerin davranışları daha sonra döngüsel bir argümanla, davranışın açıklaması (ve mazereti) haline gelen "erkeklik" kavramında somutlaştırıldı. Bu, aynı zamanda, erkeklerin sağlığı ve oğlan çocuklarının eğitimindeki problemlerle ilgili birçok tartışmada da görüldü – aslında, "erkeklik krizleri" başlığı altında toplanan modern sorunların her birinde mevcuttu. Popüler psikolojide yeni karakter türlerinin keşfi özgündü (alfa erkeği, duyarlı yeni çağ adamı, kıllı erkek, yeni delikanlı, "fare çocuk"

vb.). Bu ortamda hegemonik erkeklik, bir tür sert, otoriter, cinsiyetçi, "maço" erkeğin (Anglo kullanımında, örn., Mosher ve Tomkins, 1988) bilimsel tınılı bir eş anlamlısı haline geldi.

Hegemonik erkeklik kavramı, o zamanlar erkeklerin kadınlar üzerindeki kolektif gücünün devam etmesine izin veren bir pratik olarak kavramsallaştırıldığından, hegemonik erkekliğin *bazı bağlamlarda* aslında belirli bir ortamdaki toplumsal cinsiyet iktidarına istikrar kazandıran ve fiziksel şiddeti de içeren toksik pratiklerle ilişkilenen erkeklere gönderme yapması şaşırtıcı değildir. Öte yandan, şiddet ve diğer zehirleyici pratikler her zaman *birer* tanımlayıcı özellikler değildir; çünkü hegemonyada sayısız yapılandırma vardır. Wetherell ve Edley'in (1999) ironik bir şekilde gözlemlediği gibi, belirli *yerel* bağlamlarda "erkek olmanın" en etkili yollarından biri, kişinin *bölgesel* hegemonik erkekliğe olan mesafesini göstermek olabilmektedir.

Collier (1998), hegemonik erkeklik kavramındaki önemli bir kusur olarak, bu kavramın erkeklerin "olumlu" davranışlarını, yani kadınların çıkarlarına veya arzularına hizmet edebilecek davranışlarını dışladığını fark etti. Bu, katı bir kişilik özellikleri teorisinin ötesine geçtiğimiz sürece bir problem teşkil etmez. Bu süre zarfında hegemonik erkeklik açıklamalarının çoğu, eve para getirmek, cinsel bir ilişki sürdürmek ve baba olmak gibi "olumlu" eylemler içeriyor*du*. Dolayısıyla hegemonya kavramı, örneğin yalnızca şiddete, saldırganlığa ve öz-merkezliliğe atıfla kullanılırsa yersiz olur; hegemonya, rıza ve aktif katılım yoluyla çok çeşitli şekillerde inşa edilir.

Collier (1998, 21), hegemonik erkeklik ve suç (ve belki sağlık ve eğitimi de ekleyebiliriz) ile ilgili pek çok açıklamada aslında tartışılmakta olan şeyin, "'erkek olmanın' ideal veya fiili özellik-

lerini inşa eden bir dizi popüler ideoloji" olduğunu belirtmekte haklıydı. Yine de Collier'ın kaçırdığı şey, bu süre zarfındaki çok yönlü araştırmaların, bu ideolojilerin uyumsuzluklar, gerilimler ve dirençler de dahil olmak üzere erkeklerin ve oğlan çocuklarının günlük yaşamlarıyla olan ilişkisini araştırmaya tutarlı bir şekilde devam etmesiydi.

Erkeklerin ve oğlan çocuklarının kolektif imgelerle veya erkeklik modelleriyle olan pratik ilişkileri, şiddetin, sağlığın ve eğitimin cinsiyetlendirilmiş sonuçlarını anlamadaki temel şeydir. Bu, Messerschmidt'in (1993) erkekliklerin inşasında farklı erkekler tarafından farklı suçların *kullanıldığı* fikrinin formülasyonundan bu yana belirginleşmişti. Collier bu fikri kabul edilemez buldu; ya totolojik ve evrenselleştiriciydi ya da ne anlattığı çok yönlüydü. Ama farklı pratiklerin ortak kültürel kalıplardan meydana geldiği fikri hiç de şaşırtıcı değildir ve hegemonik erkeklik fikrinde de *kavramsal olarak* evrenselleşen hiçbir şey yoktur. Tutarlılık ve düzen, toplulukların, kurumların ve tüm toplumların canlı toplumsal pratikleriyle oluşur. Hegemonik erkeklik kavramı Connell tarafından geniş kapsamlı bir şey veya birincil bir sebep olarak düşünülmemişti; toplumsal süreç içerisinde belirli bir dinamiği kavramanın bir aracı olarak görülmüştü.

Eril Özne

Bazı yazarlar, bu süre zarfında, hegemonik erkeklik kavramının tatmin edici olmayan bir özne teorisine dayandığını savundu. Wetherell ve Edley (1999), bu eleştiriyi söylemsel psikoloji bakış açısıyla geliştirip hegemonik erkekliğin herhangi bir erkek grubunun yerleşik karakter yapısı olarak anlaşılamayacağını id-

dia ettiler. Bizler, "aslında hiç kimse ideale tam olarak uymayı beceremezken erkeklerin o ideale nasıl uyumlu olduklarını ve kendilerini nasıl suç ortağı veya dirençli modellere dönüştürdüklerini" sorgulamalıydık (337).

Wetherell ve Edley, hegemonik normların belirli durumlarda erkekler tarafından stratejik olarak kullanılan söylemlerdeki özne pozisyonunu yansıttığını anlamamız gerektiğini öne sürdüler. Bazı yazarların bir eleştiri olarak öne sürdüğü, ancak Wetherell ve Edley'in olumlu bir başlangıç noktası olarak gördüğü üzere, hegemonik erkekliğin kesinlikle birçok anlamı vardır. Erkekler, etkileşimli ihtiyaçlarına göre, bu çeşitli anlamlar arasından sıyrılabilirler. Erkekler arzu edildiğinde hegemonik erkekliği benimseyebilirler. Fakat aynı erkekler, başka anlarda kendilerini stratejik olarak hegemonik erkeklikten uzaklaştırabilirler. Sonuç olarak, "erkeklik" belli bir erkek *tipini* değil, erkeklerin kendilerini söylemsel pratiklerle konumlandırdıkları yolu temsil eder.

Whitehead (2002, 93), hegemonik erkeklik kavramının özneyi görünmez hale getirerek sadece yapıyı "görebildiğini" iddia etti: "Birey, ideolojik bir aygıt ve doğuştan gelen bir iktidar güdüsü içinde kaybolur, ya da Althusserci kavramlarla söylemek gerekirse bunlara tâbi olur." Whitehead'e göre kavram, bazı heteroseksüel erkeklerin güçlerini nasıl ve neden meşrulaştırdıklarını, yeniden ürettiklerini, var ettiklerini ve bunu bir sosyal azınlık olarak kadınlara ve diğer erkeklere karşı yaptıklarını açıklamada başarısızdı. Sonuç olarak, kavramın kullanımı "gizlemeye, akışkan erkekliklerin büyük yapıyla birleşmesine ve en sonunda da 'soyut yapısal dinamiklere'" neden oluyordu (Whitehead 2002, 93-94). Whitehead'e göre, erkeklerin kendilerini tanıma, "kimlik

çalışması" uygulama ve toplumsal cinsiyet iktidarını ve direncini deneyimleme aracı olarak söylemler üzerine yoğunlaşmak daha akla yatkındı.

İlgili bir eleştiri de psikanalizden geldi. Bu görüşe göre, hegemonik erkeklik modeli bölünmez bir özne varsayıyordu ama derinlik psikolojisi çok katmanlı veya bölünmüş bir özne ortaya koymaktaydı (Collier 1998; Jefferson 1994). Jefferson (2002), erkeklik çalışmalarında erkeklerin aslında psikolojik olarak hegemonik erkeklikle nasıl ilişkilendiğine dikkat edilmemesine neden olan "erkek öznenin aşırı sosyalleşmiş görünümünü" eleştirdi. Jefferson, çoklu erkeklikleri göz önüne alarak, araştırmacıların "eylemsel erkeklerin kendi eşsiz yaşam öyküleriyle ve belirli psişik biçimlenmeleriyle birlikte bu çeşitli erkekliklerle nasıl ilişki kurduklarını" sormaları gerektiğini savundu (73). Jefferson, oğlan çocuklarının ve erkeklerin, kaygıları önlemeye ve güçsüzlük duygularından kaçınmaya yardımcı olan söylemsel konumlar seçtiklerini öne sürdü.

Söylemsel psikolojinin argümanı gayet uygundu ve verimli bir araştırma yaklaşımıyla iyi bir şekilde bütünleştirildi. Bu dönemin güzel bir örneği, Lea ve Auburn'un (2001) cinsel suçlularla ilgili bir programda hükümlü bir tecavüzcünün anlattığı hikâye üzerine yaptıkları ve hikâyenin anlatımının nasıl suçluların tecavüzdeki sorumluluğunu azaltacak şekilde, cinsel etkileşimle ilgili çelişkili söylemler içerdiğini gösteren çalışmalarıdır. Bir başka örnekse, Louise Archer'ın (2001) Britanya'daki genç Müslüman erkeklerin kimlik sohbetleri üzerine yürüttükleri ve bu erkeklerin kendilerini Afrikalı-Karayipli erkekler, beyaz erkekler ve Müslüman kadınlar karşısında konumlandırmak için belirli bir hegemonik erkeklik modelini ("güçlü, ataerkil") nasıl

kullandıklarını gösteren araştırmalarıdır. Bu çalışmadan, sadece erkekliklerin söylem içinde nasıl inşa edildiğini değil, aynı zamanda söylem içinde nasıl kullanıldıklarını da öğrenebiliriz. Özellikle itibarsızlık karşısında öz saygıyı arttırmak için, örneğin ırkçı aşağılamalar üzerinden erkekliğin yerel bir hegemonik versiyonunun nasıl kullanılabildiğini görürüz.

Söylemsel perspektifler sembolik boyutu vurgularken, hegemonik erkeklik hakkındaki ilk fikirler çok boyutlu bir toplumsal cinsiyet anlayışı içinde formüle edildiler. Her ne kadar, hegemonik erkekliğin herhangi bir açıklaması tipik olarak kültürel ideallerin formülasyonunu içerse de, bu *sadece* bir kültürel norm olarak düşünülmemelidir. Toplumsal cinsiyet ilişkileri ayrıca ücretli emek, şiddet, cinsellik, ev içi iş ve çocuk bakımı gibi söylemsel olmayan pratikler yoluyla ve bunun yanı sıra düşünsel olmayan rutin eylemler aracılığıyla da kurulur.

Toplumsal cinsiyetin söylemsel ve düşünsel olmayan boyutlarının farkında olmak, bize söylemsel esnekliğin sınırları hakkında bir fikir verir. Bu tür sınırların olduğu Rubin'in (2003) kadından erkeğe geçiş yapan transseksüel erkeklerle ilgili çalışmasında güçlü bir şekilde vurgulanan bir noktadır. Kişi, etkileşim halinde olduğu herhangi bir toplumsal cinsiyet konumunu basitçe söylemsel veya düşünsel bir hareket olarak benimsemekte özgür değildir. İmkânlar büyük oranda düzenlemeler, kurumsal kayıtlar, ekonomik güçler, kişisel ilişkiler ve aile ilişkileri tarafından kısıtlanır. Transseksüel geçişlerde bulunan insanların intihar oranının gösterdiği gibi, belirli söylemsel tercihlerde bulunmanın bedeli oldukça ağır olabilir.

Kısıtlama kişinin kendisinden de gelebilir. Rubin'in araştırmasındaki katılımcılar, dişi bedenlerle doğup kız çocukları ola-

rak yetiştirilmelerine rağmen oldukları gibi davranmış ve erkek olmanın sarsılmaz kanaatlerinden dolayı bunun bedelleriyle yüzleşmişlerdir. Jefferson'ın bölünmüş özne argümanını örnekliyor gibi göründüklerine yönelik bir çelişki yaşıyor olsalar da, bölünmez özneler olduklarına ikna olmuş durumdadırlar. Her ne kadar, psikanalitik uygulamaların ve teorinin toplumsal cinsiyet pratiklerinin karmaşık öznesini anlamak için önemli kaynaklar olduğu konusunda Jefferson'la hemfikir olmak mümkünse de, Jefferson'ın özel psikanalitik yaklaşımı sorunsuz değildir (Messerschmidt 2005) ve psikanalitik geleneğin çeşitliliğinin ve zenginliğinin farkında olmak önemlidir. Sartre'ın varoluşsal psikanalizi gibi yaklaşımlar, erkeklikleri birer *proje* olarak görmede ve eril kimliği yaşam süreci içerisinde her zaman geçici bir icra olarak anlamada yardımcı olurlar. Adlerci psikanaliz, cinsiyetlendirilmiş güç ilişkilerinin çocukluktaki duygusal sonuçlarına vurgu yaparak, marjinalleştirilmiş gençlikle ilgili güncel tartışmalarda etkisi hâlâ süren "eril muhalefet" fikrini ortaya atmıştır.

Hegemonik erkeklik kavramı, aslında kişiliğin katmanlı ve çelişkili karakteri, sosyal yaşamdaki gündelik çekişmeler ve hegemonyayı sürdürmek adına herhangi bir girişimde gerekli olan stratejilerin kaynaşması konularında psikanalitik tartışmaların güçlü farkındalığıyla formüle edilmişti (Carrigan, Connell ve Lee 1985; Connell 1987). Kavramın özneyi fazla basite indirgemekle eleştirilmesi biraz ironik olsa da, bu zaman zarfında çoğunlukla basitleştirilmiş biçimlerde kullanılmış olduğu elbette ki doğrudur.

Peki kavram, *zorunlu olarak* özneyi siler mi? Whitehead'in hegemonik erkeklik kavramının yapısal belirlenimciliğe dönüştüğüne yönelik iddiası tamamen yanlıştır. Erkeklik, toplumsal

cinsiyet ilişkilerinin yapısıyla *ilgili* düzenlenen bir pratikler biçimi olarak tanımlanır. İnsanların toplumsal pratikleri, tarihteki toplumsal cinsiyet ilişkilerini yaratır. O zamanlarda hegemonik erkeklik kavramı, toplumsal cinsiyete ilişkin özneyi yok etmenin *imkânsız* olduğu, tarihsel olarak dinamik bir bakışı içeriyordu. Tam da bu nedenle, yaşam öyküsü çalışmaları, hegemonik erkeklikle ilgili karakteristik bir çalışma biçimi haline geldi.

İlk hegemonik erkeklik anlayışı, sadece toplumsal cinsiyet ilişkilerinin tek bir boyutuna (genellikle sembolik) indirgendiğinde ve sadece bir norm tanımlaması olarak değerlendirildiğinde, özneyi homojenleştiriyordu. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin çok boyutluluğu (Connell 2009) ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinde meydana gelen kriz eğilimleri (Connell 1995) kabul edildiği an, bu ilişkiler içinde oluşturulan özneyi bölünmez olarak düşünmek imkânsızdır. Elbette ki öznenin tutarsızlığını göstermenin farklı yolları vardır. Post-yapısalcılığın kavramsal dili bunu yapmanın bir yoludur. Psikanaliz ve çelişkili toplumsal yapılar içindeki faillik modeli ise başka yollar sağlar.

Toplumsal Cinsiyet İlişkileri Örüntüsü

Toplumsal cinsiyet teorilerinde, işlevselliğe yönelik bir eğilim vardı; yani toplumsal cinsiyet ilişkilerini kendi kendine yeten, kendi kendini yeniden üreten bir sistem olarak gören ve her unsuru bütünün yeniden üretilmesi işleviyle açıklayan bir eğilim. Hawkesworth (1997), pek çok modern toplumsal cinsiyet teorisinde bu eğilimi saptadı ve Bourdieu'nün (2001) eril tahakkümü açıklamaya yönelik son girişimi, toplumsal cinsiyet analizlerindeki işlevselliğe yeniden hayat verdi. Şaşırtıcı olmayan şekilde

bir başka endişe, hegemonik erkeklik kavramının önemini takdir etmesine rağmen "erkeklerin kadınlar, çocuklar ve diğer erkekler karşısındaki hegemonyasının daha doğrudan ele alınması gerektiğini" savunan Hearn'den (2004, 63) geldi.

Kadınlarla erkeklerin hiyerarşik ilişkileri, kendini yeniden üreten bir sistem değildir; tarihsel süreçle inşa edilir. Dahası, toplumsal cinsiyet hegemonyası meydan okumaya açıktır ve onu sürdürmek büyük çaba gerektirir. Bu nokta, hegemonik erkeklik kavramı üzerine yapılan ilk açıklamalarda belirtilmiş olsa da, sadece teorik bir fikir değildi. Bu dönemde Bird'ün (1996) eşcinsellik üzerine olan çalışmalarından, Collinson, Knights ve Collinson'un (1990), Cockburn'ün (1991), Martin'in (2001) ve Collinson ve Hearn'ün (2005) örgütsel araştırmalarına kadar, kadınların dışlanması yoluyla düzeni sürdürme taktiklerini gösteren oldukça detaylı çalışmalar yapıldı.

Ayrıca hegemonik erkekliğin "habitus" veya başka bir işleyiş aracılığıyla kendi kendini yeniden üreten bir model olmadığına ilişkin önemli bulgular öne sürüldü. Verili bir hegemonya modelini sürdürmek, *erkeklerin yönetimini* ve bunun yanı sıra *kadınların dışlanmasını ve/veya itibarsızlaştırılmasını* gerektiriyordu. Bu tür işleyişlere ilişkin bulgular, uluslararası ilişkiler, güvenlik tehditleri ve savaşlarla çevrili "acımasız" dünyada "yumuşak" seçimler yapmanın itibarsızlaştırılmasından (Hooper 2001), homofobik saldırılara ve cinayetlere (Tomsen 2002) ve hatta oğlan çocuklarının okulda birbirlerini "korkaklık" üzerinden kışkırtmalarına (Kimmel ve Mahler 2003; Messerschmidt 2000) kadar uzanmaktadır.

Demetriou'nun (2001) hegemonik erkeklik kavramına yönelik dikkatli eleştirisinde, toplumsal cinsiyetin tarihselliği kabul edilir. Ancak Demetriou, bir tür sadeleştirmenin gerçekleştiğini

öne sürdü. İç ve dış olmak üzere iki hegemonya modeli tanımladı. "Dış hegemonya", erkeklerin kadınlar üzerindeki hegemenliklerinin kurumsallaşmasına işaret ederken; "iç hegemonya", bir erkek grubunun diğer tüm erkekler üzerindeki sosyal üstünlüğünü ifade ediyordu. Demetriou, iki model arasındaki ilişkinin, kavramın orijinal formülasyonunda net olmadığını ve mevcut kullanımlarda belirtilmediğini savundu. Dahası, iç hegemonya tipik olarak "elitist" bir şekilde anlaşıldı. Yani hegemonik olmayan erkekliklerin hegemonik erkeklik inşası üzerinde hiçbir etkisi yokmuş gibi görüldü. Hegemonik olmayan erkeklikler, hegemonik erkeklik ile gerilim içindeydi fakat asla ona nüfuz etmiyor veya onu etkilemiyordu. Öyleyse erkekliklerin düalist bir temsili söz konusuydu.

Demetriou, böyle bir kavramsallaştırmanın, hegemonik erkekliğin sürekli egemenliği için pragmatik olarak yararlı olduğu düşünülen diğer erkekliklerden kendine mal ettiği iç hegemonyanın "diyalektik pragmatizmini" gözden kaçırdığını savundu. Bu diyalektiğin sonucu bölünmez bir hegemonik erkeklik modeli değildir; melezliğin dış hegemonya için mümkün olan en iyi strateji olduğu, pek çok modeli bir araya getiren "tarihsel bir blok"tur. Sürekli bir müzakere, aktarma ve yeniden yapılandırma süreci, böyle bir yolla gerçekleşir.

Bu kavramsallaştırma, erkekliklerdeki tarihsel değişime yönelik farklı bir görüşü ortaya çıkarır. Diğer bir deyişle, hegemonik erkeklik, değişen tarihsel koşullara basitçe uyum sağlamaz. Daha ziyade, hegemonik eril blok, farklı öğelerin benimsenmesiyle "kendisini yeniden yapılandırabilen ve yeni tarihi konjonktürlerin özelliklerine uyum sağlayabilen" bir melezlemedir (Demetriou 2001, 355). Örneğin Demetriou, Batı toplumlarında

eşcinsel erkekliğin artan kültürel görünürlüğünü tartışmıştı. Bu, eşcinsel erkeklerin tarzlarındaki ve pratiklerindeki "ufak tefek şeyler"in belirli heteroseksüel erkekler tarafından sahiplenilmesini ve böylece toplumsal cinsiyet pratiklerinde yeni bir melez görünümün oluşmasını mümkün kılmıştı. Böyle bir sahiplenme, toplumsal cinsiyet farkını belirsizleştirmekte ancak eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerini sarsmamaktadır.

Demetriou'nun "iç hegemonya"da diyalektik pragmatizmi kavramsallaştırması yararlıdır ve erkekliğin ve bazı heteroseksüel erkeklerin gündelik cinsiyet pratiklerindeki belirli temsillerin, eşcinsel erkekliklere özgü görünümlere sahip olduğuna yönelik ikna edici bir durum ortaya koyar. Açıkçası belirli eril pratikler bir melezlik yaratarak diğer erkekliklere de mal edilebilir. Dördüncü bölümde melez hegemonik erkeklikler hakkında söyleyecek daha çok şeyim olacak.

Hegemonik bir "blok" kavramı, çoklu hegemonik erkeklikler meselesine odaklanır. Zaten başkaları da aslında sadece *tek bir* modelden bahsetme eğilimini eleştirmişti: "hegemonik erkeklik her zaman tekil biçimde kullanılır" (Jefferson 2002, 71). Bunda bir tutarsızlık vardı. Çünkü her etnografya kendine özgü bir toplumsal cinsiyet kültürü keşfeder, her yaşam öyküsü çalışması erkeklerin yaşamlarının eşsiz yörüngelerini ortaya çıkarır ve her yapısal analiz, ırk, sınıf, toplumsal cinsiyet ve neslin yeni kesişimlerini tanımlar; yani erkekliğin "bin bir tane" tarumunu yapmak mantıken mümkündür (Meuser ve Behnke 1998). Bu, elbette ki, hegemonyaya talip olanlar için de geçerlidir. Erkekliklerin ampirik çeşitliliği göz önüne alındığında, –yerel, bölgesel veya küresel fark etmeksizin– çoklu hegemonik erkeklikler olduğu iddiası üçüncü bölümde daha ayrıntılı ele alınacak konulardan biri.

SONUÇ

Connell'ın hegemonik erkekliğe ilişkin ilk düşüncesi, hegemonik erkekliğin belirli tarihsel ve toplum nezdindeki bir ortamda erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet *ilişkilerini* nasıl *meşrulaştırdığına* odaklandı. Hem *ilişkisellik* hem de *meşruiyet* özellikleri, belirli bir kadınlık biçimiyle (hegemonik erkeklikle tamamlayıcı, itaatkâr ve uysal bir bağımlılık ilişkisi içinde deneyimlenen "vurgulanan kadınlık") ve bunun yanı sıra hegemonik olmayan erkekliklerle (Connell'ın suç ortağı, tâbi kılınan, marjinalleştirilmiş ve muhalif olarak adlandırdığı erkeklikler) eşitsiz bir ilişki içinde olan özel bir erkeklik biçimini içeren argümanın merkezinde yer aldı. Connell'ın ilk formülasyonuna göre hegemonik erkekliğin başarısı, büyük ölçüde söylemsel meşrulaştırma (ya da gerekçelendirme) yoluyla gerçekleşiyordu ve herkesi bu tür eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine rıza göstermeye, bu ilişkiler etrafında birleşmeye ve bu ilişkileri somutlaştırmaya teşvik ediyordu. Connell'ın ilk modeli 1980'lerin sonlarından 2000'lerin başlarına dek önemli ve heyecan verici bir uygulama ve genişleme sağladı ve çeşitli akademik disiplinlerde ve alanlarda kullanıldı. Ancak Connell'ın yaklaşımı kayda değer bir kabul görmesine rağmen, yine de hegemonik erkeklik kavramı bu bölümde ortaya serilen eleştirileri üzerine çekti.

Bu bölümde özetlenen konularla birlikte, Connell ve ben 2005 yılında bir işbirliği yaptık (Connell ve Messerschmidt 2005); kavrama yönelik bazı eleştirileri haklı bulup değerlendirdik; daha sonra da hegemonik erkeklik kavramının nasıl yeniden düşü-

nülebileceğine ve böylece nasıl yeniden formüle edilebileceğine yönelik ayrıntılı bir öneride bulunduk. Bu yeniden formülasyon halen hegemonik erkekliğe ilişkin bir imza beyannamesi niteliği taşır ve üçüncü bölümün konusunu oluşturmaktadır.

ÜÇ: YENİDEN FORMÜLASYON

On üç yıl önce Raewyn Connell ve ben, Connel'ın ilk hegemonik erkeklik formülleştirmesine yöneltilen eleştirilere karşılık verdik (Connell ve Messerschmidt 2005) ve bu kavramı çeşitli açılardan yeniden formüle ettik. Üçüncü bölümde, özellikle Connell ile yaptığımız değerlendirmeye göre, kavramın özgün halinin hangi özelliklerinin araştırmalar ve eleştiriler ışığında geçerliliğini koruduğunu, hangi özelliklerinin kullanımdan çıkarılması gerektiğini ve daha detaylı olarak da kavramın hangi alanlarda yeniden formülleştirmeye gereksinimi olduğunu tartışıyorum. Bu tartışmayı takiben, yeniden formülleştirilen hegemonik erkeklik modelinin ilk uygulamalarını örneklendirmek için seçtiğim çalışmaları özetleyerek bölümü sonlandırıyorum.

KORUNMASI VE ÇIKARILMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Hegemonik erkeklik kavramının hâlihazırda temel özelliği, çoklu erkeklikler ve hegemonik erkeklikle vurgulanmış kadınlık ve hegemonik olmayan erkeklikler arasındaki hiyerarşinin birleşimidir. Bu temel fikir, otuz yılı aşkın araştırma deneyimi karşısında geçerliliğini korumuştur ve korumaya da devam etmektedir. Ayrıca, birçok çalışmada, farklı ülkelerde ve farklı kurumsal ve kültürel bağlamlarda birden çok erkeklik örüntüsü tespit edilmiştir ve halen edilmektedir. Buna ilaveten, belli erkekliklerin hegemonik olduğu ve bunların mutlaka vurgulanmış kadınlık ve hegemonik olmayan erkekliklerle *ilişkili* oldukları da yaygın bir araştırma bulgusudur. Hegemonik erkeklik kavramının temelinde yatan, kadınlıkların ve hegemonik olmayan erkekliklerin tâbi konumda oldukları varsayımı, uluslararası birçok araştırmayla belgelenmiştir. Hegemonik erkekliklerin özgün temel özelliği ve unsuru olan eşitsiz toplumsal cinsiyet *ilişkilerinin meşrulaştırılması* da toplumsal cinsiyet hegemonyasının özü olarak deşifre edilmeye devam ediyor.

Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin basitçe bir tahakküm örüntüsü değil, bir hegemonya örüntüsü olduğu fikri de ayrıca kanıtlanmış durumda. Kültürel rıza, söylemin merkezîliği, kurumsallaşma ve alternatifleri marjinalleştirmek ya da gayrımeşrulaştırmak, hegemonik erkekliğin çokça belgelenmiş özellikleri olmaya devam ediyor. Özgün formülasyonda bulunan, hegemonik erkekliğin gündelik hayattaki en yaygın ve/veya en güçlü örüntü olması gerekmediği fikri de ayrıca iyi bir şekilde kanıtlanmış durumda.

Özgün formülasyon, cinsiyet ilişkilerinde değişiklik olasılığına ve belirli bir hegemonik erkekliğin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine direnç gösteren kadınlar ve alternatif erkekliklerin taşıyıcıları olan erkekler tarafından sorgulanmaya açık olduğuna vurgu yapmaktaydı. Hegemonik erkekliğin tarihsel bir kurgulama ve yeniden kurgulama olduğu fikrini tam olarak kanıtlamak üzere araştırmalar devam ediyor. Bu nedenle, hem *yerel* hem de geniş toplumsal, diğer bir deyişle *bölgesel* düzlemlerde, erkekliklerin içinde oluştukları durumlar zamanla değişiyor ve bu değişiklikler, toplumsal cinsiyet ilişkilerinde yeni stratejiler gerektirmenin yanı sıra, hegemonik erkekliğin anlamını da yeniden tanımlayacak.

Connell ve ben, on üç yıl önce ayrıca ilk hegemonik erkeklik formülasyonu uygulamalarında üç özelliğin eleştiriler karşısında geçerliliğini yitirdiğini ve kullanımdan çıkarılması gerektiğini savunduk. Bunların ilki, hegemonik erkeklikleri çevreleyen fazlasıyla basit bir toplumsal ilişkiler modeliydi. *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*'da yer alan formülasyon, tüm erkeklikleri (ve tüm kadınlıkları) tek bir iktidar örüntüsü içinde konumlandırmaya çalışıyordu: erkeklerin kadınlar üzerindeki "evrensel tahakkümü" (Connell 1987, 183). Her ne kadar, bu yaklaşım o dönemde çoklu erkekliklerin bir dizi rekabet halinde yaşam tarzına indirgenmesini engelleme konusunda işe yarasa da, 2005 yılına gelindiğinde, erkek grupları ve erkeklik biçimleri arasındaki ilişkilerle kadınların hegemonik erkekliklerle kurdukları ilişkileri kavrayışımız açısından açıkça yetersiz görülmeye başlanmıştı. Örneğin, toplumsal cinsiyet ilişkilerinde hegemonya fayda ve maliyet arasında bir karşılıklı etkileşim barındırır; hegemonik erkekliğe yöneltilen sorgulama marjinalleştirilmiş etnik grupların "isyancı erkeklikler"inden çıkar; ve kızlarla kadınlar, cinsiyet

ilişkilerini kurarken hegemonik erkekliğin belli yönlerini sahiplenebilirler. Belli ki, hegemonik erkeklikle, kadınlıklar ve hegemonik olmayan erkeklikler arasındaki *ilişkiyi* korumak gerekli; ancak, toplumsal cinsiyet hiyerarşisini anlamak için daha iyi yollar bulmaya da ihtiyaç var.

Öne sürdüğümüz bir diğer şey de şuydu: *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*'da bireysel psikoloji eleştirisine ve bilinçdışı güdülenimle ilgili psikanalitik fikirlere başvurulmasına rağmen, hegemonik erkeklikle ilgili ilk önermeler, erkekliğin farklı konfigürasyonlarının içeriğini tanımlamaya çalıştıklarında, çoğunlukla bireysel özellik terminolojisine bağlı kaldılar – ya da en iyi ihtimalle, bir alternatif üretemediler. Kişisel özelliklerin bir araya toplanmış hali olarak erkeklik kavramı, hegemonik erkekliğin *sabit* bir tipi muamelesi görmesinin yolunu açtı, ki bu da hegemonik erkeklik kavramının düzgün bir şekilde uygulanmasını ciddi ölçüde sıkıntıya soktu. Bu nedenle, biz yalnızca özcü bir erkeklik kavramının değil, ayrıca daha genel anlamda *sabit* karakter özelliklerine dayalı bir toplumsal cinsiyet yaklaşımının da bütünüyle aşılması gerektiğini savunduk.

Son olarak, *tahakkümcü* erkeklik biçimlerinin ille de *hegemonik* erkeklik biçimlerine karşılık gelmesi gerekmediğini iddia ettik, çünkü baskın erkeklik biçimleri, her zaman eşitsiz cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırmayabilir ve genellikle bu biçimler, yalnızca gerçek erkek gruplarını temel alır. Örneğin, ikinci bölümde hegemonik erkeklikle ilgili önemli ölçüde kavramsal kafa karışıklığı olduğunu ve hegemonik erkekliğin kullanımıyla ilgili muğlaklığın yıllar içinde ortaya çıktığını belirttim. Connell ve ben, bu kafa karışıklığı ve muğlaklığın önünü, özellikle "tahakkümcü" olanı "hegemonik" olandan ayrıştırarak kısmen kestik. Örneğin,

bazı *tahakkümcü* erkeklik biçimleri içinde pratiğe dökülen toksiklik tartışmamızı ele alalım (Connell ve Messerschmidt 2005, 840):

Eğer tahakkümcü grubun karakteristik özellikleri yalnızca şiddet, saldırganlık ve benmerkezcilik olsaydı, hegemonya kavramı konuyla ne şekilde alakalı olurdu, anlamak zor. Bu özellikler tahakkümcü olma anlamına gelebilir ama hegemonya oluşturamaz – tâbi madun grupların rızaları ve katılımları, hegemonya kavramına içkindir.

Özetle, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasında hiyerarşik bir ilişkiyi *meşrulaştıran* erkeklikleri (hegemonik), bunu yapmayan erkekliklerden (tahakkümcü) ayrıştırmanın önemini vurguluyorduk. Bu nedenle, bu iki kavramı birbirine eşitlememek gerekiyor.

YENİDEN FORMÜLE EDİLMESİ GEREKENLER

İkinci bölümde ele alınan araştırma ve eleştirilerin ışığında, Connell ve ben, hegemonik erkeklik kavramının dört temel alanda yeniden formüle edilmesi gerektiği sonucuna vardık: toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin doğası, erkeklik konfigürasyonlarının coğrafyası, toplumsal bedenselleşme süreci ve erkekliklerin dinamiği. İlerleyen kısımlarda, o dönemki düşünce izleğimizi ve her bir alanla ilgili spesifik araştırma önerilerimizi özetliyorum.

Toplumsal Cinsiyet Hiyerarşisi

Araştırmalar, ilk hegemonik erkeklik kavramı formülleştirmesiyle karşılaştırıldığında, farklı erkeklik kurguları arasındaki ilişki-

lerin karmaşıklığını ortaya koymuştu. Örneğin, söylemsel psikoloji alanındaki araştırmalar, yerel düzlemdeki farklı erkeklik kurgularının hangi şekillerde taktiksel alternatifler olma işlevi görebileceğini göstermişti. Tüm yerel bağlamlarda, erkeklikler arasında yapılandırılmış ilişkilerin var olduğu, belli bir hegemonik modele yönelik teşviğin yerel bağlamlar arasında çeşitlilik gösterdiği ve bu yerel modellerin kaçınılmaz olarak birbirlerinden farklı olduklarını ortaya kondu. Biz de, tek bir yerel bağlamda çeşitli hegemonik erkeklikler olduğunu ortaya çıkardık. Demetriou'nun diyalektik pragmatizm kavramı, erkeklikler arasındaki çift taraflı etkiyi başarılı bir şekilde ifade eder: hegemonik eril biçim, ötekilerden ve de kadınlık unsurlarından bünyesine unsurlar katarak değişebilir.

Erkeklikler arası ilişkiler üzerine o dönemde yapılan analizler (aşağıda tartışıldığı üzere) hegemonik olmayan grupların kendi konumlarınca belirlenmiş failliklerinin varlığını daha net bir şekilde kabul etti. "İsyancı erkeklik" şu anlama gelmekteydi: yerel işçi sınıfı bağlamında, kimi durumlarda etnik kimlik temelli marjinalleşmiş erkeklerin arasında oluşmuş, bölgesel hegemonik erkekliklere özgü bir iktidar iddiası taşıyan, ancak bölgesel ve küresel erkeklik örüntülerinin temelini oluşturan ekonomik kaynaklardan ve kurumsal egemenlikten yoksun bir erkeklik yapısı.

Araştırmalar ayrıca, ırk/etnik marjinalleştirme, fiziksel sakatlık, sınıf eşitsizliği temelli marjinalleştirme ve damgalanmış cinselliğe karşı ustaca formüle edilmiş yanıtların temsili olarak da düşünülebilecek hegemonik olmayan erkeklik örüntülerinin dayanıklılığını, diğer bir deyişle, ayakta kalabilme kabiliyetini de belgelemişti. O halde hegemonya, itibarsızlaştırma veya şiddet biçimlerinde doğrudan tahakküm kurma yoluyla değil, bu tip erkekliklerin belli yönlerinin bünyesine dâhil edilmesiyle ba-

şarıyla kurulabilir. Uygulamada, bünyesine dâhil etme ve baskı kurma yöntemleri bir arada bulunabilir. 2005 yılına gelindiğinde bu durum eşcinsel erkek gruplarındaki bazı erkekliklerin pozisyonuydu; bu pozisyon homofobik şiddet ve kültürel aşağılamadan hoşgörü ve hatta eşcinselliğin kültürel alanda kutlanmasına ve politik temsiline uzanan bir dizi deneyimi içermekteydi. Benzer bir bünyeye dâhil etme ve tahakküm kurma süreçleri aynı dönemde erkeklikler inşa eden kız ve kadınlar arasında da varlık göstermekteydi (Messerschmidt 2004).

Hegemonik erkeklik kavramı esas olarak, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinde kadınlık ve erkekliklerin asimetrik konumda olduklarını beyan etmek için, kısa zamanda "vurgulanmış kadınlık" olarak yeniden adlandırılacak olan "hegemonik kadınlık" kavramıyla bir arada formüle edildi. Erkekler ve erkeklikler bir araştırma alanı olarak gelişirken, bu ilişki odak noktası olmaktan çıktı. Biz bunun birden çok sebeple talihsiz bir durum olduğunu düşünüyoruz. Toplumsal cinsiyet daima *ilişkiseldir* ve hegemonik erkeklik örüntüleri her zaman halihazırda (hakiki ya da hayali) bir kadınlık modeliyle zıtlık oluşturacak şekilde tanımlanmıştır.

Belki daha da önemlisi, erkeklerin toplumsal cinsiyetlerinin oluşmasında yalnızca erkeklerin faaliyetlerine odaklanmanın kadınların pratiklerini gözden kaçırdığını vurguladık. Yaşam öyküsü araştırmalarının başarıyla ortaya koyduğu üzere kadınlar, anne; okul arkadaşı; kız arkadaş, cinsel partner, eş; toplumsal cinsiyet temelli işbölümünde çalışan, vs. olarak, erkeklikleri oluşturan süreçlerin birçoğunun merkezinde yer almaktalar. İlk formülasyonda "vurgulanmış kadınlık" kavramı, erkekliği kabullenme durumuna odaklanmaktaydı ve bu hâlâ günümüzün

kitle kültürü içinde oldukça geçerli bir nokta. Ancak, toplumsal cinsiyet hiyerarşileri aynı zamanda kadınların, özellikle genç kadınların kimlik ve pratiklerinin yeni konfigürasyonlarının da etkisi altında bulunuyor, ki bu durum genç erkekler tarafından giderek artan şekilde kabul görüyor. Bu nedenle, hegemonik erkeklikle ilgili araştırmaların kadınların pratiklerini ve kadınlıklarla erkekliklerin tarihsel karşılıklı etkileşimini daha fazla dikkate alması *gerektiğini* savunduk. Dördüncü bölümde hegemonik erkekliğin bu son derece önemli ve gerekli yönünü genişleten araştırmalara dikkat çekiyorum.

Bu doğrultuda, hegemonik erkekliğin anlaşılması çabalarının toplumsal cinsiyet ilişkilerine daha bütünsel, hegemonik grupların gücü kadar tâbi grupların failliğini de tanıyan ve toplumsal cinsiyetle diğer toplumsal dinamiklerin karşılıklı koşullanmasını gözeten bir yaklaşımı içermesi gerektiğini belirttik. Bu yeniden formülasyonun zamanla "Erkek Çalışmaları'nın" yalıtılmışlığını azaltacağını ve toplumsal cinsiyet dinamiklerinin, hâlihazırda sosyal bilimlerin diğer alanlarında çalışılan, küreselleşmenin etkileriyle şiddet ve barışın tesisi gibi mevcut sorunlarla alakasını vurgulayacağını öne sürdük.

Erkekliklerin Coğrafyası

Hegemonik erkekliklerdeki yerel bağlama özgü değişikliklerin son yirmi yıldır bir araştırma teması olduğunun altını çizdik. Küreselleşmeye yönelik giderek artan bir ilgiyle birlikte, erkekliğin oluşumunda ulusaşırı arenanın önemine de dikkat çekildi. Örneğin, Hooper (1998, 2000, 2001) hegemonik ve diğer erkekliklerin uluslararası ilişkiler arenasında nasıl konuşlandığını tarif etti ve Connell (1998) şirket yöneticilerinde mevcut olan, neoli-

beral küreselleşme gündemiyle bağlantılı bir "ulusaşırı iktisadi erkeklik" modeli önerdi.

Bu süreçlerin yerel ve bölgesel toplumsal cinsiyet dinamiklerine baskın gelip gelmedikleri, ya da ne dereceye kadar baskın geldikleri o dönemde hâlâ tartışılmaktaydı. O dönemde yaptıkları uluslararası derlemede, Pease ve Pringle (2001) erkekliklerin bölgesel ve karşılaştırmalı bir şekilde çalışılmaya devam edilmesi gerektiğini savundular. Connell ve ben (Connell ve Messerschmidt 2005) en azından hegemonik erkekliğin yerel ve bölgesel oluşumlarının küresel süreçlere eklemlenerek şekillendiğini anlamamız gerektiğini belirttik. Aynı doğrultuda Kimmel (Kimmel 2005) da bölgesel (Amerika Birleşik Devletleri ve İsveç'te beyaz ırkın üstünlüğünü savunanlar) ve küresel (Ortadoğu'daki El Kaide) karşı koyan erkeklik biçimlerine, küresel bir hegemonik erkekliğin etkilerinin ne şekilde içkin olduğunu inceledi.

Connell ve ben (Connell ve Messerschmidt 2005) tüm bu konuların erkeklikle ilgili çalışmalar için artık elzem olduğunu göz önünde bulundurarak aşağıdaki temel çerçeveyi önerdik. Ampirik olarak mevcut hegemonik erkeklikler üç düzlemde incelenmelidir:

1. Yerel: tipik olarak etnografik ve yaşam öyküsü araştırmalarında rastlandığı üzere, aile, örgütler ve yakın çevreyle yüz yüze iletişim alanlarında oluşan erkeklikler

2. Bölgesel: genellikle söylemsel, politik ve demografik araştırmalarda görüldüğü üzere, "kültür" ya da ulus-devlet düzleminde oluşan erkeklikler

3. Küresel: o dönemde ortaya çıkan, erkeklikler ve küreselleşme üzerine yapılan araştırmalarda incelendiği üzere, dünya siyaseti ve ulusaşırı ticaret ve medya gibi ulusaşırı arenalarda oluşan erkeklikler

Ayrıca, bu düzlemler arasında bağlantılar olduğuna ve bunların toplumsal cinsiyet politikası için önemli olduğuna işaret ettik. Küresel hegemonik erkeklikler, bölgesel ve yerel hegemonik erkeklikler üzerinde baskı kurar; bölgesel hegemonik erkeklikler küresel arenalarda benimsenmek ya da yeniden şekillendirilmek üzere kültürel malzeme sağlar ve yerel toplumsal cinsiyet dinamikleri için önemli olabilecek erkeklik modelleri sunar.

Bilhassa bölgesel ve yerel hegemonik erkeklikler arasındaki ilişkiyi ele alalım. Bölgesel düzlemde hegemonik erkeklikler, bölgesel önemi olan belirli yerel erkeklik pratiklerinin – örneğin, sinema oyuncuları tarafından temsil edilen pratiklerin – karşılıklı etkileşimi üzerinden sembolik olarak temsil edilir. Bu pratiklerin tam içeriği zamana ve toplumlara göre değişiklik gösterir. Ancak bölgesel hegemonik erkeklikler, toplum çapında kabul gören bir erkeklik gerçeği yaratır ve bu nedenle kültürel alanda birçok farklı yerel koşulda pratikler aracılığıyla hayata geçirilecek, değiştirilecek ya da karşı çıkılacak "el altındaki" malzeme işlevi görür. O halde, bölgesel hegemonik erkekliklerin gündelik pratikler ve etkileşimlerle somutlaşan kültürel modeller sunduğunu söyleyebiliriz.

Küreselden bölgesele, oradan da yerele ilerleyen basit bir iktidar ya da egemenlik hiyerarşisi varsaymak cazip olabilir, ancak biz bunun tartışmayı yanlış yönlendireceğini savunduk. Küreselleşme tartışmalarında "küreselin" belirleyici gücü genellikle abartılırken, "bölgesel" olarak tanımlananın direnci ve kapasitesi görmezden gelinir (Mittelman 2004). Küresel arenadaki erkeklikler üzerine o dönemde yürütülen sınırlı sayıda araştırma (örneğin, Connell ve Wood 2005; Hooper 2001) bölgesel ya da ye-

rel erkeklikleri bastırma kapasitesine sahip kuvvette bir erkeklik oluşumundan bahsetmediler. Fakat, küresel toplumsal cinsiyet dinamikleriyle ilgili veriler artmaktaydı ve ekonominin yeniden yapılanması, uzak mesafe göç ve "kalkınma" gündeminin kargaşası gibi süreçlerin yerel erkeklik ve kadınlık örüntülerini şekillendirme gücü olduğu ortaya çıkmaktaydı (Connell 2005; Morrell ve Swart 2005). Diğer bir deyişle, hegemonik ve hegemonik olmayan erkekliklerin küresel siyasette giderek önem kazandığını öne sürmek için yeterli kanıtımız vardı ve bu nedenle bu konunun hegemonik erkekliklerle ilgili gelecekte yapılacak araştırmalar için anahtar tema olması gerektiğini belirttik.

Neticede yerel, bölgesel ve küresel hegemonik erkeklikleri (her düzlemde kadınlıklar ve hegemonik olmayan erkekliklerle ilişkilendirecek şekilde) ayrıştıran analitik bir çerçevenin benimsenmesinin, araştırmacılara birbirinden tamamen bağımsız kültürlerden ya da söylemlerden oluşan tekli bir dünya yanılsamasına kapılmadan, uzamın önemini anlama imkânı sağladığı sonucuna vardık. Yerel hegemonik erkeklik modelleri, her ne kadar birbirinden farklı olsa da, genellikle örtüşürler ve toplum genelindeki toplumsal cinsiyet dinamiklerle kurulan karşılıklı etkileşim bu durumu kısmen açıklar. Ayrıca, hegemonik erkeklikler daima erkeklerin kadınlarla ve kadınlıklarla olan etkileşimi içerisinde oluştuğu için, kadınların toplumsal cinsiyet pratikleriyle de benzerlik gösterir ve aynı noktada buluşur. Bu doğrultuda hegemonik erkekliğin yerel kurguları mantıksal kimlikler olmaktansa, her zaman değilse de çoğunlukla, Wittgenstein'ın ifadesiyle belli "ailevi benzerlikler" taşırlar. Bu açıdan, her ne kadar yerel çoğulluklar bölgesel ya da toplumsal düzlemdeki belli hegemonik erkekliklerle bağdaşsa da, araştırmacıların yalnızca

yekpare bir tip olmadığını, her üç düzlemde de – yerel, bölgesel ve küresel – çoğul hegemonik erkeklik modellerinin var olduğunu bilmeleri gerektiğini öne sürdük.

Toplumsal Bedenselleşme

Connell'ın kavramı ilk formüle ettiğinde öne sürdüğü, hegemonik erkeklikle bedenleri belli şekillerde temsil etme ve kullanma arasında bir ilişki olduğu fikrini kabul etmekteydik. Ancak, Connell ve ben (Connell ve Messerschmidt 2005) hegemonyaya içkin olan bedenselleşme örüntüsünün yeterince ikna edici bir şekilde teorileştirilmediğini öne sürdük. Örneğin, eril bedenselleşmenin kimlik ve davranış oluşumu açısından öneminin birçok bağlamda ortaya çıktığına işaret ettik. Genç yaşta becerikli bedensel aktivite, erkekliğin temel gösterenidir ve bu birçok toplumda heteroseksüellik ve erkeklik arasındaki ilişkiyi kuran temel araçtır: heteroseksüel partnerlerle birlikte olan oğlanlara itibar atfedilir ve cinselliği öğrenmek keşif ve ele geçirme olarak tahayyül edilir. Et yemek ve ya da trafikte riske girmek gibi bedensel pratikler de ayrıca erkeklik kimlikleriyle alakalıdır. Bu durumun mantıksal sonucu, sağlık geliştirme stratejilerinin toplumsal cinsiyetten arındırılmış şekilde – hegemonik erkekliğe karşı çıkarak ya da erkekleri daha androjen bir hale yönlendirerek – işlerlik kazanmasıdır. Fakat toplumsal cinsiyetten arındırma stratejilerinin *zorluğu* da kısmen bedenselleşme temellidir. Örneğin, akran grubunda erkeklik itibarı kazanmanın bir yolu olarak riske girme pratiklerinde olduğu gibi.

Bedenleri toplumsal inşa sürecinin nesneleri olarak okuyan genelgeçer sosyal bilimsel yaklaşımının yetersizliği bu dönemde

yaygın kabul görmekteydi. Bedenler toplumsal süreçlere teorinin geleneksel olarak çizdiği sınırdan daha etkin, yakın ve karmaşık bir şekilde dâhil olurlar. Bedenler, toplumsal davranışın gidişatını belirleyerek toplumsal eyleme katılırlar; diğer bir deyişle, beden toplumsal pratiğin oluşumu sürecinin katılımcısıdır. Bu nedenle, erkekliğin bedenselliğinin anlaşılmasının yanı sıra, bedenselliğin ve toplumsal bağlamın iç içeliğinin de ele alınması gerektiğini öne sürdük.

Hegemonik erkekliğin bir parçası olarak bedenselleşmeyle ilgili daha incelikli bir yaklaşıma ihtiyaç olduğunu ortaya seren konu, basit bir toplumsal inşa modeliyle anlaşılamayacak trans pratikleri oldu. Bu konu queer teorinin yükselişe geçmesiyle yeni bir çerçeveye oturtuldu. Zaten queer teori cinsiyet değiştirmeye, toplumsal cinsiyet düzeninin alaşağı edilmesi, ya da en azından onun kırılganlığının ispatı olarak yaklaşmaktaydı. Transseksüellikle ilgili çok sayıda sert tartışma vardı ve bu tartışmaların bir kısmında bazı psikiyatristler toplumsal cinsiyet değişikliğinin mümkün olduğunu dahi sorgulamaktaydı. Neticede hegemonyayla ilgili trans pratiklerden yapılacak çıkarımlar konusunda emin olmak kolay değildi. Rubin (2003) ve Namaste (2000) gibi biz de kadından erkeğe trans yaşam döngüsünde oluşturulan erkekliklerin esas itibariyle hegemonya karşıtı olarak değerlendirilmemesi gerektiğini savunduk. "Kendini erkek olarak yaratanlar", aynı natrans erkekler gibi, toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmeye çalışabilir ya da ona karşı çıkabilir. Trans deneyimin vurguladığı şey, modernitenin bedene "bireylerin birbirleriyle etkileşime geçtiği bir vasıta" (Rubin 2003, 180) olarak yaklaşmasıdır.

Bedenselleşme ve hegemonya ilişkisini anlayabilmek için, Connell'ın (2009) bedenleri toplumsal pratiklerin hem nesnesi hem de faili olarak kavramsallaştırmasının önemini vurguladık. Bedensel süreçleri ve toplumsal yapıları birbirine bağlayan, birçoğu toplumun bedenselleştiği tarihsel süreci temsil eden toplumsal pratik halkaları olduğuna işaret ettik. Bu toplumsal bedenselleşme halkaları, kurumların, ekonomik ilişkilerin, kültürel sembollerin ve benzeri yapıların içinden geçerek oluşurlar ve doğrudan ve basit olabilecekleri gibi uzun ve karmaşık da olabilirler, ancak her halükârda daima somut bedenleri içerirler. Sağlık, hastalık ve tıbbi tedavilerdeki toplumsal cinsiyet örüntüleri bunun en net örneğini oluşturur.

Toplumsal bedenselleşme halkaları, hegemonik erkek grupları için, ayrıcalıklarının temelini oluşturan kurumları kapsar. Donaldson ve Poynting'in (2004) egemen sınıfa mensup erkeklerin gündelik hayatlarına ilişkin öncü nitelikteki araştırmalarında bu durum çarpıcı şekilde açığa çıkar. Bu araştırma, örneğin, bu erkeklerin tipik olarak ilgilendikleri sporlar, boş zaman faaliyetleri ve yeme içme pratiklerinin zenginliklerini nasıl konuşlandırdıklarını ve diğer erkek bedenleri üzerinde nasıl bir mesafe ve egemenlik ilişkisi kurduklarını gösterdi. Özellikle bilgisayar sistemleri, küresel havayolu seyahati ve güvenli iletişim gibi elit erkek bedenlerinin fiziksel güçlerini artıran pahalı teknolojileri göz önünde bulundurduğumuzda, burada zengin bir araştırma alanı yattığını görürüz.

Erkekliklerin Dinamikleri

Uzun zamandır kabul görmesine rağmen, erkeklikler arasındaki iç karmaşıklık ancak zamanla bir araştırma odağı hali-

ne gelebilmişti. İkinci bölümdeki toplumsal cinsiyet pratikleri ve özneyle ilgili tartışmanın da gösterdiği gibi, araştırmacıların erkeklikleri oluşturan tüm pratiklerin katmanlılığının ve içsel çelişki potansiyelinin net bir şekilde farkında olmaları gerektiğini belirttik. Bu pratikler, basitçe, tekil bir erkekliğin ifadesi olarak yorumlanamaz. Bu pratikler, örneğin, birbiriyle çelişen arzu ve duygular arasında bir orta yol bulunmasını ya da farklı toplumsal cinsiyet stratejilerinin bedelleri ve faydalarının kesin olmayan hesaplamalarının sonucunu temsil ediyor olabilir.

Yaşam öyküsü araştırmaları, bir diğer erkeklik dinamiğine daha işaret etmişti: bir projenin yapısı. Erkeklikler oluşturulan, zamanla göz önüne serilen ve değişen pratiklerin konfigürasyonlarıdır. Dar bir erkeklik ve yaşlanma literatürüyle, daha geniş bir çocukluk ve gençlik literatürü, 2000'lerin ortalarında bu konuya dikkat çekti. Ayrıca, yaşam öykülerinin dikkatli bir çözümlemesi, farklı hegemonik erkeklikleri yansıtan birbiriyle çelişen bağlılıkları ve kurumsal dönüşümleri açığa çıkarabilir ve değişimin nüvelerini içinde barındırabilir.

Hegemonik erkeklikler, tam da toplumsal cinsiyetlendirilmiş iktidarla olan ilişkileri dolayısıyla, belirli içsel bölünme ve duygusal çatışma örüntüleri içerebilirler. Çocuk bakımı konusundaki toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü, iş hayatındaki "uzun saatler çalışma kültürü" ve varlıklı babaların varlıklarını idare etmekle meşgul oldukları göz önünde bulundurulduğunda, babayla kurulan ilişkiler, olası bir gerilim odağı olabilir. Diğer bir gerilim odağı da, aynı erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğini kabullenme ve reddetme arasında gidip gelmelerine yol açan, kadınların değişim projelerine yönelik ikircikli tavır olabilir. İktidarı korumaya yönelik her tür stratejinin diğer grupların in-

sanlığını reddetme tavrı ve buna mukabil benlikte giderek solan bir duygudaşlık ve duygusal ilişkilenmeyi içerme olasılığı vardır (Schwalbe 1992). Ayrıcalıklı erkeklere acınacak kişiler muamelesi yapmadan, hegemonik erkekliğin ille de tatminkâr bir hayat deneyimi yaratmayacağı sonucuna vardık.

Zaman içinde meydana gelen değişimin, erkeklikler arasındaki çelişkiler tarafından şekillendirilmekle birlikte, isteyerek de ortaya çıkarılabileceğinin altını çizdik. Hem çocuklarda hem de yetişkinlerde, toplumsal cinsiyet ikiliğini yapısöküme uğratma ve hegemonik erkekliği eleştirme kapasitesi vardır ve bu kapasite, eğitsel müdahalelerin ve değişim programlarının temelini oluşturur. Ayrıca hegemonik erkekliğin taşıyıcıları ille de bu örüntüleri körü körüne hayata geçiren kişiler olmak zorunda değillerdir; pazarlığın bir parçası olarak toplumsal cinsiyet ilişkilerini modernize etme ve erkeklikleri yeniden şekillendirme konusunda etkin bir şekilde çaba sarf edebilirler. Bunun o dönemden bir örneği, kamu kuruluşlarındaki eski usül bürokrasiyi reddeden ve daha "yatay" bir örgütlenmeden, eşit fırsat ilkesinden ve aile dostu istihdam politikalarından yana olan "yeni kamu yönetimiydi". Ancak, erkekliklerin modernize edilmesiyle çözülemeyecek bazı sorunlar olduğunu belirttik. Meuser'ın (2001) öne sürdüğü gibi, bu da daha fazla değişime yol açabilecek tezatlar yaratır. Nihayetinde hayat durağan değildir, dinamiktir.

Toplumsal cinsiyet ilişkileri daima bir gerilim zemini olmuştur. Herhangi bir hegemonik erkeklik örüntüsü, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine istikrarlı hale getirmeye ya da onları yeni koşullar altında yeniden kurmaya çalışarak, bu gerilimlere potansiyel çözümler bulabildiği ölçüde hegemoniktir. Eski koşullarda bu tip bir çözüm sunabilen ancak yeni koşullarda sunamayan bir

uygulama örüntüsü (yani bir erkeklik versiyonu) sorgulanmaya açıktır ve hatta sorgulanacağı kesindir.

Bu türden bir karşı çıkış (yerel, bölgesel ve küresel düzlemlerde) kadın hareketinin çabalarıyla – göçmen toplulukları içindeki farklı nesiller arasında, yönetici erkeklik modelleri arasında, siyasi iktidar için rekabet edenler arasında, eğlence endüstrisinde dikkat çekmeye çalışanlar arasında – sürekli ortaya çıkar. Bu karşı çıkış gerçektir ve toplumsal cinsiyet teorisi hangi tarafın galip geleceğini bilemez – bu tarihsel olarak ucu açık bir süreçtir. Bu doğrultuda, hegemonya akamete uğrayabilir: hegemonik erkeklik kavramı toplumsal yeniden üretim teorisine dayanmaz.

Diğer bir deyişle, hegemonik erkeklik kavramsallaştırması yalnızca hiyerarşinin yeniden üretilme olasılığını değil, toplumsal cinsiyet ilişkilerini *demokratikleştirme* ve iktidarın eşitsiz dağılımını lağvetme olasılığını da açıkça kabul etmeli. Bu yönde bir dönüşüm için atılacak adım, kadınlarla eşitliğe açık bir erkekliğin inşa edilmesine yönelik bir çaba gerektirir. Bu anlamda, erkeklikleri tamamen "olumlu" şekilde tanımlamak mümkün olabilir. Ancak yakın geçmiş bu konunun pratikteki zorluklarını gösterdi. Yine de, olumlu erkeklikler, güncel reform çabaları açısından kilit önemde bir strateji olma niteliğini koruyor. Bu konuyu altıncı bölümde daha detaylı ele alıyorum.

UYGULAMA

Araştırmacılar, 2005 yılından bu yana, hegemonik erkeklik modelinin yeniden formüle edilmiş halini hevesle çeşitli şekillerde uyguladılar. Bu kısımda örnekler üzerinden, araştırmalar-

da bu *ilk* uygulamaları takip eden dört ana izleği ana hatlarıyla açıklıyorum. İlk olarak, toplumsal cinsiyet araştırmacıları, hegemonik erkeklikleri özellikle yerel, bölgesel ve küresel düzlemlerde incelemeye başladılar. İkinci olarak, araştırmalar kadınların belli koşullar altında hegemonik erkekliklerin beslenmesine nasıl katkıda bulunabildiklerini gösterdi. Üçüncü olarak, hegemonik erkekliklerin nasıl sorgulamaya tâbi tutulduklarını ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin sürmesi için yeni stratejileri ve hegemonik erkekliklerin yeni tanımlarını ortaya çıkaracak şekilde yeni biçimlerde tekrar üretilebildiklerini gösteren araştırmalar yapılmaya başladı. Son olarak, araştırmalar, Asya, Afrika, Orta ve Latin Amerika'daki birçok ülkede neoliberal küreselleşmenin hegemonik erkekliklerin oluşumunu nasıl etkilediğini ve bu ülkelerde, bu koşullar altında, yeni hegemonik olmayan erkekliklerin hangi şekillerde ortaya çıktıklarını inceledi. Yerel, bölgesel ve küresel hegemonik erkekliklere ilişkin birkaç örneği tartışarak başlıyorum.

Yerel, Bölgesel ve Küresel

Yerel düzlemde yapılan çalışmalara harika bir örnek, Edward Morris'in (2008) Kentucky'de ağırlıklı olarak beyaz ve düşük gelirli kırsal kesimden öğrencilerin okuduğu bir lisede akademik algı ve sonuçlar açısından toplumsal cinsiyet farkını ele alan çalışması. Hegemonik erkeklik kavramını, kadınların ve kadınlığın, erkeklere ve erkekliğe tâbi olmasını söylemsel olarak meşrulaştıran spesifik bir uygulama örüntüsü olarak kullanan Morris, okul içi etkileşimi gözlemleyerek, öğrencilerle (sekiz oğlan ve yedi kız öğrenci) mülakat yaparak ve okul kayıtlarını ve belgeleri inceleyerek karma bir metodolojiden yararlandı. Morris, kızların

akademik başarılarının genellikle oğlanlardan yüksek olduğunu ve ortaokul sonrası için daha yüksek hedefleri olduğunu ortaya çıkardı. Morris okul içi etkileşimin erkeklik özelliklerini, kadınlıkla ve tâbi kılınmış erkekliklerin belli biçimleriyle ilişkilendirilen aşağı derece özelliklere nazaran daha üstün olarak konumlandırdığını, böylelikle eşitsiz toplumsal cinsiyetli eylemler için okul içi meşruiyet sağladığını ortaya koydu. Morris'in makalesi, kırsal Kentucky'nin bir lisesindeki yerel, yüz yüze iletişim ortamında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, belli sınıfsal, ırksal ve cinsel özellikler taşıyan bir hegemonik erkeklikle vurgulanmış kadınlık arasında hiyerarşik ilişkiler oluşturarak nasıl meşrulaştırıldığına dikkat çekti. Morris, oğlanların, daha düşük olan akademik başarısının bu eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri içine yerleşik olduğu sonucuna vardı.

Ronald Weitzer ve Charis Kubrin (2009) önemli bir makalelerinde, hegemonik erkeklik kavramını kadınların erkeklere söylemsel düzeyde tâbi kılınması olarak kullandılar ve 1992-2000 yılları arasında platin statüsüne ulaşan (en az bir milyon kopya satılan) tüm rap albümlerini incelediler. Wietzer ve Kubrin araştırmalarında platin albümlere odaklanmayı seçtiler; çünkü, bu albümlerin rakamsal başarıları Amerikan toplumunun geniş bir kesimine ulaşan, dolayısıyla bölgesel bir statüyü meşrulaştıran bir rap müzik örneklemini analiz etmelerini sağladı. Kullandıkları araştırma yöntemi 130 farklı albümden seçilmiş 403 şarkıdan oluşan rassal bir örneklemin içerik analizinden oluşmaktaydı. Verilerinin analizi eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini vurgulayan beş tane tema belirledi: (1) kadınların aşağılanması, erkeklerin övülmesi; (2) kadınların cinsel nesneleştirilmesi, erkeklerin cinsel güçlendirilmesi; (3) kadınların güvenilmez,

erkeklerin zarar görmez oldukları; (4) erkeklerin şiddet uygulamasının, kadınların bu şiddetin mağduru olmalarının normal oluşu; (5) kadınların fahişe, erkeklerin kadın satıcısı olmaları.

Wietzer ve Kubrin'in çalışmaları, bu rap müziğin ne kadar çok kısmının, erkek ve kadınları özleri itibariyle farklı ve eşitsiz olarak betimleyen; kadınlarla erkekler için birbirlerine göstermeleri gereken davranış biçimini tanımlayan ve bunları ihlal edenler için yaptırım gerekliliğini savunan; bir dizi üstün/aşağı seviye toplumsal cinsiyet özelliği benimseyerek, bölgesel bir hegemonik erkeklik biçimi oluşturduğunu ortaya çıkardı. Bu çalışma, popüler kültürde rap müziğin yaygın şekilde pazara sürülmesiyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bölgesel düzlemde nasıl meşrulaştırıldığını ve böylelikle eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin ülke çapında kültürel olarak rasyonelleştirildiğini gösterdi. Weitzer ve Kubrin, rap müziğin ilk olarak yerel kökleri olduğunu ama sonradan tüm ırk ve etnik kimliklerden gençler üzerinde nasıl bir ülke çapında bölgesel etki oluşturduğunu ortaya koydular.

Küresel düzlemde hegemonik erkekliğin oluşumuna bir örnek ise, Elizabeth Hatfield'ın (2010) popüler Amerikan televizyon dizisi *Two and a Half Men* üzerine yaptığı incelemedir. Hatfield incelemesinin odağına, dizinin iki ana karakterinin – beyaz, orta sınıf, profesyonel ve birlikte yaşayan erkek kardeşler olan Charlie ve Alan'ın – toplumsal cinsiyeti nasıl kurduklarını yerleştirdi. Hatfield ayrıca Alan'ın oğlu Jake'in değişen toplumsal cinsiyet oluşumunu da inceledi. Dizi, 2003'teki ilk yayınından bu yana, haftalık yaklaşık 15 milyon izleyiciyle 18-24 yaş erkekler arasında (*Family Guy*'ın ardından) en çok izlenen ikinci Amerikan televizyon dizi olarak, uzun yıllar Amerikan sitcom reyting-

lerinde üst sırada yer aldı. Halen dünya çapında en az 24 farklı ülkede gösterilmeye devam ediyor ve bu da haftalık izleyici sayısını yaklaşık üç katına çıkarıyor. Dolayısıyla dizinin yaygın bir bölgesel ve küresel etki alanı bulunuyor.

Hatfield dizinin 115 bölümüne içerik analizi uyguladı ve *Two and a Half Men*'in iki ana karakterinin toplumsal cinsiyet performansları ve kendi aralarındaki ilişki aracılığıyla, hegemonik erkekliğe ilişkin bir medya temsili sunduğu sonucuna vardı. Hegemonik erkekliği hem kadınlığı hem de alternatif erkeklikleri tâbi kılan özgün bir erkeklik biçimi olarak kullanan Hatfield, Charlie'nin hegemonik erkekliği, Alan'ın ise kadınlığı inşa ettiğini ve bu süreçte Alan'ın kadınlığının devamlı şekilde Charlie'nin hegemonik erkekliğine tâbi kılındığını ortaya çıkardı.

Hatfield'ın çalışması, ulusaşırı yaygın dağıtımı olan bir dizinin, iki ana karakter arasında üstünlük/aşağı değerde olmaya dayalı hiyerarşik bir ilişki tanımlayarak, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin küresel düzeyde meşrulaştırılmasının ve rasyonelleştirilmesinin önemli bir örneği olduğunu hayranlık uyandıracak şekilde gösterir. Bu dizinin göze çarpan bir özelliği, erkek olduğunu varsaydığımız iki beden arasında eşitsiz bir erkeklik/kadınlık ilişkisini ne şekilde temsil ettiği ve meşrulaştırdığıdır.

Özetle, bu üç makale hegemonik erkekliklerin yerel, bölgesel ve küresel düzlemlerde ampirik olarak var olduklarını; hegemonik erkekliklerin, (erkek bedenlerinde de inşa edilebilen) kadınlıklar ve erkeklikler arasındaki eşitsiz ve hiyerarşik ilişki aracılığıyla oluşturulduklarını ve hegemonik erkekliklerin bu ilişki aracılığıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin meşruluğunu yaygınlaştırdığını ortaya koyar.

Besleme

Hegemonik erkeklik kavramının yeniden formülasyonunu takiben, kadınların failliğinin hegemonik erkekliği nasıl *beslediğini* ele alan araştırmalar ortaya çıktı. Örneğin, Kirsten Talbot ve Michael Quayle (2010), hegemonik erkekliklerin inşasının "kadınların en azından bir şekilde 'desteğini'" gerektirdiğini ve bu nedenle belli şartla altında kadınların "vurgulanmış kadınlıklar" inşa ettiklerini ve böylelikle "baskıcı toplumsal cinsiyet ilişkilerinin ve kimliklerinin devamlılığına katkıda bulunduklarını" (256) öne sürdüler. Talbot ve Quayle, derinlemesine görüşmeler ve beş heteroseksüel, orta sınıf, üniversite öğrencisi Güney Afrikalı kadınla yaptıkları derinlikli odak grup çalışması aracılığıyla, görüşmecilerinin çeşitli yerel bağlamlara – iş, sosyal, romantik ve aile – dâhil olduklarını ve bu beş kadının istisnasız bu dört bağlamı, "iş ve sosyal"e karşı "romantik ve aile" olarak iki gruba ayırdıklarını açığa çıkardılar. Kadınlar, her bir grup içinde, belirli ve diğerine benzemeyen tipte toplumsal cinsiyet ilişkilerini desteklediklerini bildirdiler; diğer bir deyişle, her birinin her bir durum için elzem kabul ettiği bazı dokunulmaz erkeklik ve kadınlık özellikleri tespit ettiler.

Romantik ilişkiler ve aile ilişkileri durumunda, kadınlar erkeklerin kontrol sahibi ve baskın olmaları gerektiğini, aile üyelerinin geçimini sağlamaları gerektiğini ve bakmakla yükümlü olduklarını korumaları gerektiğini savundular. İş ilişkileri ve sosyal ilişkiler bağlamında ise, kadınlar erkek çalışma arkadaşlarının ve sosyal çevrelerinden erkek olan arkadaşlarının platonik, arkadaşça ve eşitlikçi ilişkileri merkeze alan erkeklik özelliklerine sahip olmasını istediklerini söylediler. İş yaşamında ve sosyal

yaşamda erkeklerle kurulan ilişkilerde pasif bir erkeklik kıymetliydi ve faillik istenmeyen bir özellikti; romantik ilişkiler ve aile ilişkilerinde ise erkeklerin fail konumunda olmasına değer verilirken, pasiflik arzu edilen bir özellik değildi. Dolayısıyla kadınlar, iş ve sosyal yaşamlarında kendilerine eşitlikçi ve toplumsal cinsiyet açısından ilerici şekilde davranılması beklentisinde iken, romantik ve aile ilişkilerindeki erkeklik özelliklerini "ihlal" olarak algılıyorlardı ve hegemonik erkeklik özelliklerini "ihlal" eden bu erkeklik özelliklerine kıymet veriyorlardı.

Temsili bir örneklem olmasa da, bu araştırmadaki görüşmeciler farklı yerel bağlamlarda farklı tipte toplumsal cinsiyet ilişkileri beklentisi içindeler ve bunları destekliyorlar. Bu doğrultuda, bu çalışma, farklı toplumsal cinsiyet ilişkisi biçimlerinin hem erkekler *hem de* kadınlar tarafından bağlamsal olarak nasıl üretildiğini ve onaylandığını gösterdi. Bu çalışma ayrıca, duruma bağlı erkeklikleri onayladıkları ve destekledikleri için, kadınların farklı bağlamlarda nasıl farklı kadınlık biçimleri – vurgulu ve özgürleşmiş – inşa edebildiklerini ortaya koydu. Özellikle hegemonik erkekliğin beslenmesi meselesine gelince, bu araştırmadaki kadınlar "vurgulu kadınlıkla uyuşan romantik ilişki idealini yaşamak için boyun eğmeyi kabul etmeye bilhassa gönüllülerdi" (255).

İkinci bir örnek olarak, Leslie Irvine ve Jenny Vermilya (2010), hegemonik erkeklik ve veterinerlik mesleğiyle ilgili makalelerinde, günümüzde veterinerliğin kadın yoğunluklu bir meslek olmasına rağmen, hegemonik erkekliği ayakta tutan, meşrulaştıran ve koruyanın çoğunlukla meslekteki kadınlar olduğunu ortaya koydular. Veterinerlik yapan ya da veterinerlik öğrencisi olan yirmi iki

kadınla yaptıkları görüşmeler sonucu, Irvine ve Vermilya, fiziksel ve duygusal olarak besleme, şefkat ve duygusallık gibi bazı "aşağı değerdeki" toplumsal cinsiyet özelliklerinin geleneksel olarak kadın veterinerlere atfedildiğini ortaya çıkardılar. Görüşme yapılan kadın veterinerler, bu özelliklere çok az değer vermekteydi ve hatta mesleki pratikleri aracılığıyla bu özelliklerle aralarına mesafe koymaktaydılar. Kadın veterinerler, mesleklerinde geleneksel olarak "üstün" görülen, fiziksel ve duygusal beslemedense bilime vurgu, şefkatin yerine duyarsızlık ve duygusallık yerine kontrol gibi değerlere dayalı pratikleri inşa etmekteydiler. Irvine ve Vermilya, kadın veterinerlerin "statükoyu ayakta tutan ve meşrulaştıran, böylelikle hegemonik erkekliği koruyan pratik örüntülerinin" (74) ne şekilde bir parçası olduklarını gösterdiler. Bu kadınlar, erkeklerin geleneksel olarak kadınları meslekten uzak tutmak için kullandıkları pratikleri sahiplenmekteydi ve böylelikle hegemonik erkekliğin tâbi konumdakiler ve çıkarları hegemonik erkekliğe ters düşenler tarafından da beslenebileceğinin örneğini oluşturmaktaydı. Bu meslekte hegemonik erkekliğin yarattığı sonuçlar şunlar: erkeklerinkine nazaran kadınların maaşlarının daha düşük olması, veterinerlik fakültelerinin yönetimlerinde kadınların az temsil edilmesi, evcil hayvanlarla ilgilenen kısımda kadınların yoğun olması ve kendi muayenehanesine sahip olan kadın veteriner sayısının düşük olması.

Hegemonik erkekliğin beslenmesiyle ilgili bu iki makale, hegemonik erkeklikle ilgili çalışmalarda odak noktasının artık yalnızca erkekler olamayacağını, kadınların pratiklerinin ve kadınlıklarla erkeklikler arasındaki karşılıklı toplumsal etkileşimin çok daha yakından incelenmesi gerektiğini gösteriyor.

Karşı Çıkma

Karşı çıkıldığında daima sorgulanmaya açık olan hegemonik erkeklik, toplumsal cinsiyet ilişkilerinde genellikle yeni stratejilerin ortaya çıkmasına vesile olur ve yeni hegemonik erkeklik konfigürasyonlarını ortaya çıkarır. Örneğin, Claire Duncanson (2009), 1990'larda Bosna'da barış gücünde görev almış Britanyalı askerlerin otobiyografik anlatımları üzerine yaptığı incelemede, bu görev sonrası oluşan barış gücü erkekliğinin Britanya ordusundaki yerel hegemonik erkekliğe muhalefet edip etmediğini anlamaya çalıştı. Duncanson, Britanya askeri hegemonik erkekliğinin cesur, güçlü ve sert erkek asker/koruyucuya karşılık ürkek, zayıf ve narin korunmaya muhtaç kadınsı eş/anne ikiliği temelinde oluştuğunu tespit etti.

Bosna'daki barış gücü görevinde (çatışmaları önleme, durdurma ve çözüme kavuşturma amacıyla tasarlanmış resmi ve gayri resmi faaliyetlerde) bulunmuş Britanya askerleri/subaylarına ait dört otobiyografik anlatı üzerine yaptığı incelemesinde Duncanson, öncelikle, bu askerilerin her birinin barış gücünün hem *iğdiş eden* hem de *erkekleştiren* yönlerini deneyimlediklerini ortaya çıkardı. İğdiş etme yönüyle ilgili olarak, her bir asker, barış gücünü aşağı düzeyde, faydasız ve "gerçek savaştan" daha az erkeksi olarak görmekteydi; erkekleştirme yönüne gelince, her bir asker bu nedenle barış gücünü yüzde yüz erkeksi bir pratik olarak konumlandırmaya çalışmaktaydı. Duncanson'a göre, ilk yön (iğdiş etme) yerel askeri hegemonik erkekliği pekiştirirken, ikincisi (erkekleştirme) hem hegemonik erkekliği sekteye uğratmakta hem de barış gücü erkekliğini Britanya ordusundaki yeni yerel hegemonik erkeklik biçimi olarak konumlandırmaya ça-

lışmakta. Duncanson bunu şöyle açıklıyor: "Askerler barış gücü görevlerine erkeksi olarak kıymet biçerken yalnızca 'gerçek erkek' olmanın alternatif bir yolu da olduğunu öne sürmüyorlar, bunun *tek* yol olduğunu öne sürüyorlar" (69). Askerler/subaylar, barış gücünü çoğunlukla iğdiş edici olarak değerlendirmelerine rağmen, aynı zamanda savaşa katılmaktan daha çetin, daha tehlikeli ve daha zorlayıcı olduğunu iddia ederek barış gücünü erkeksi olarak kurguluyorlar.

Ayrıca, bu askerler/subaylar kadınların yalnızca korunmaya muhtaç eş ve anne olarak görülmelerine karşı çıkmıyorlar ve kendilerini kontrollü, medeni ve zeki olarak erkekleştirirken Balkan erkek askerlerini zayıf, irrasyonel ve duygusal olarak kadınlaştırıyorlar. Dolayısıyla barış gücü erkekliği, geleneksel yerel Britanya askeri hegemonik erkekliğine karşı çıkarken, aynı zamanda tâbi konumdaki ırksallaştırılmış ve kadınlaştırılmış "Ötekiler"le bağlantılı inşa ediliyor. Neticede, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerini söylemsel olarak meşrulaştıran yeni bir tür hegemonik erkeklik ortaya çıkmış oluyor.

Hegemonik erkekliğe karşı çıkmayla ilgili ikinci örnek, hegemonik erkekliği lise bağlamında yerelleşen ve "sorgulanmayan, sağduyu düzeyinde" (323) işleyen bir söylem olarak kullanan Richard Light'ın (2007) Avustralya'daki bir lisede rugby üzerine olan çalışması. Light, bu belirli hegemonik erkeklik söyleminin, oyun esnasında beceri ve taktik bilgi yerine fiziksel güç ve enerjinin önemini vurgulayarak lise rugby takımının performansını şekillendirdiğini öne sürdü. Takım oyuncuları ve antrenörle yaptığı görüşmelerle, antrenmanlar ve maçlarda yaptığı gözlemlerin sonucunda Light, oyuncuların çoğunluğun bu spora yönelik bu

söylemsel yaklaşımı "hataya yer olmayan rugby" olarak tarif ettiklerini ve bunun "son derece yapılandırılmış, öngörülebilir ve ağır" (329) bir oyun anlayışına denk düştüğünü ortaya çıkardı. Hegemonik erkeklik söylemi, oyuncuları bedenlerini araçsal bir yaklaşımla, baskı kurmaya ve rakiplerini yaralamaya yarayacak silah olarak görmeleri konusunda cesaretlendiriyor. Kuvvetli ve amaca yönelik fiziksel temas kurma, bedensel güç ve rakibe üstünlük sağlama becerisine; sahada "düşmanın" alanını kontrol altına almaya ve sezon boyunca takımı ileri taşımaya kıymet veriliyor. Oyuncular böylece rakiplerine üstünlük sağlamak için "ezici fiziksel temas" kurmak zorunda kalıyorlar. Bu durum, oyun esnasında oyunculara özerklik, bağımsızlık yaratıcılık açısından çok az alan bırakıyor. Bunun sonucu da hegemonik erkeklik ilişkilerinin rugby sahasında inşa edilmesi oluyor.

Dolayısıyla, bu lise bağlamında, kuvvetli bir söylem rugby takımındaki oğlanların pratikte yeniden üretmek mecburiyetinde hissettikleri tipik zorlu ve sert bir hegemonik erkekliği vurgulamış oluyor. Oğlanların hiçbiri, okulun geleneğini yarı yolda bırakmak istemiyor ve bu inanç oyuncuların bu bağlamda oluşan hegemonik erkeklik söylemine açıkça karşı çıkmasını zorlaştırıyor. Oğlanlar, bu güçlü konumu sayesinde, bu özel hegemonik erkeklik örüntüsünü nesiller boyu yeniden üretiyorlar.

Yine de ve epey mücadele gerektirmesine rağmen, oğlanlar daha az yapılandırılmış ve daha yaratıcı bir oyun stiliyle hataya yer olmayan rugby biçimine karşı çıkmayı denediler. İki haftalık okul tatili süresince takım bir rugby turnuvasına katıldı ve oyuncular burada müşterek bir şekilde oyun stillerini, sahada risk almalarına ve bir hata meydana geldiğinde birbirlerine daha fazla destek olmalarına imkân tanıyacak şekilde değiştirmeye

karar verdiler. Yeni oyun stilinde çok daha az yapılandırma, daha iyi iletişim, oyuncular arasında saygılı bir anlayış vardı ve heyecan da artmıştı. Hataya yer olmayan rugby'ye karşıt, yeni "açık" rugby'nin yarattığı coşku etkileyiciydi. Yeni oyun stilinin başarısı sayesinde, antrenör turnuvanın ardından sezonun kalan kısmında takıma açık rugby oynama konusunda izin verme kararı aldı. Ancak, sıradan bir sezon takımına karşı önemli bir yenilgi alınca okul yönetimi ve antrenörler yeni oyun stilinden çabucak vazgeçtiler. Light, bunu hegemonik erkeklik söyleminin okulun kültüründe ne denli yerleşik olduğunun göstergesi olarak ele alır. Diğer bir deyişle, oyuncular uzun zamandır mevcut hataya yer vermeyen rugby'ye karşı yeni bir erkeklik biçimi oluşturmaya teşebbüs ettilerse de, geleneksel hegemonik erkeklik söylemi, okul kültüründe yeni bir hegemonik erkekliğin oluşmasına izin vermeyecek kadar yerleşikti. Bu doğrultuda Light, hegemonya üzerine yürütülen yerel bir mücadelenin ve karşı çıkılarak kısa süreliğine yerinden edilen geleneksel hegemonik erkekliğin yeniden inşasının dâhil olduğu toplumsal süreci güçlü bir kavrayışla kayıt altına almış oldu.

Özetle, bu iki çalışma, hegemonik erkekliğe karşı çıkılmasının çeşitli yöntemlerini ve bunun sonucunda yeni eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri stratejileri oluşturularak hegemonik erkekliklerin yeniden tanımlanmasını kayda geçirdi.

Küreselleşme

Hegemonik erkeklik kavramının yeniden formüle edilmesinin hemen ardından, neoliberal küreselleşmenin Asya, Afrika, Orta ve Latin Amerika'daki ülkelerde hegemonik ve hegemonik

olmayan erkekliklerin oluşumunu ne şekilde etkilediğini vurgulayan araştırmalar da ortaya çıkmaya başladı. Bunun çok güzel bir örneği, anket, odak grup çalışması ve mülakatlardan oluşan bir karma metodoloji uygulayan bir araştırmadır. Christian Groes-Green (2009) bu araştırmada neoliberal küreselleşmenin Mozambik, Maputo'daki kentli, orta sınıf ve kırsal işçi sınıfından (yaşları on altıyla yirmi üç arasında değişen) genç erkekleri nasıl etkilediğini inceledi. Groes-Green, Maputo yerelinde yerleşik hegemonik erkeklik biçiminin, temelde aralarındaki hegemonik toplumsal cinsiyet ilişkisini tanımlayan bir pratik olan, kadın partnerler ve ailenin geçimini sağlamayı gerektirdiği bulgusuna ulaştı. Groes-Green'in incelediği gruptaki hem orta sınıf hem de işçi sınıfı erkeklerin böyle bir toplumsal cinsiyet ilişkisi hiyerarşisi inşa etme niyeti olmasına rağmen, neoliberal küreselleşmenin ortaya çıkışıyla, bu hegemonik erkeklik idealine yalnızca orta sınıf erkekler ulaşabilir hale geldi.

Mozambik hükümeti 1987 yılında, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nun sağladığı ekonomik destek sayesinde ülkeye önemli ölçüde yabancı yatırım gelmesine izin verdi. Bu politika sonradan, yükseköğretime, düzenli ve güvenceli bir işlere ve yüksek gelirlere erişimi olan büyüyen bir orta sınıfın doğmasını sağladı. Bu gelişmenin olumsuz yanı, nüfusun çoğunluğunun yoksullaşması, özellikle işçi sınıfı gençliği arasında kitlesel işsizlik ve orta sınıfla işçi sınıfı arasında giderek derinleşen uçurum oldu.

Groes-Green, saha çalışması sırasında orta sınıf ve işçi sınıfı genç erkeklerinin nasıl birbirinden farklı hegemonik erkeklikler inşa ettiklerini gözlemledi ve bu zıt erkeklikleri Maputo'yu etkileyen neoliberal ekonomik değişimlere bağladı. Özellikle, genç orta sınıf erkekler yükseköğretime, düzenli istihdama ve yüksek

gelire kolayca erişebilmekteydi. Bunun sonucu olarak, hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerini destekleyen genç kadınları kolaylıkla cezbedebilmekteydiler ve bu genç erkekler bu belli tipteki yerel hegemonik erkekliği zahmetsizce inşa edebilmekteydiler.

Buna karşın, yükseköğretime çok daha kısıtlı erişimi olan ve artan işsizlik oranlarından etkilenen genç işçi sınıfı erkekler, bu yerel çevredeki hegemonik erkeklik standartlarına ulaşamamaktaydı. Groes-Green'in ifadesiyle, bu erkekler, "kaynağını bedenden ve onun fiziksel gücünden alan bir erkeklik" (299) geliştirdiler. Bu işçi sınıfı erkekler, yükseköğretim olanağı, düzenli iş ve yeterli gelirin yokluğunda, kadın partnerleri üzerinde eril iktidar ilişkileri kurmak için iki belirli "bedensel performansa" yöneldiler. Bu bedensel performanslardan ilki, (yüksek dozda afrodizyak tüketimi gibi) belirli "cinsel tekniklerle" meşgul olmayı içeriyordu. İddiaya göre, bu teknikler, cinsel becerilerini ve cinsel güçlerini artırmaktaydı ve böylece partnerini cinsel olarak tatmin ederek, partnerlerine karşı üstünlük hissini korumak suretiyle "iktidarda kalmalarına yarayan bir yöntem" (298) sağlamaktaydı. İkinci bedensel performans ise, bu erkeklerin bazılarının kadın partnerlerine karşı, kadınların kendilerine "saygı duymalarını sağlamak için" (294) giderek artan ölçüde fiziksel şiddet uygulaması idi. Groes-Green'in tespit ettiği bu iki bedensel performans, yerel düzlemdeki belirli cinsellik ve şiddet pratikleri aracılığıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini bir şekilde meşrulaştırmak için düşünmeden başvurulan yöntemlerdi.

Groes-Green'e göre, bu iki bedensel erkeklik performansı, bu genç erkeklerin neoliberalizmin ortaya çıkardığı yoksulluk koşulları yüzünden geleneksel hegemonik erkekliği inşa edememelerine ve meşrulaştıramamalarına karşı verdikleri iki uçlu bir

tepkiydi. Her iki bedensel performans biçimi de "hegemonyalarına (yani düzenli iş ve finansal olanaklara dayalı 'varlığı sorgulanmadan kabul edilen' otoritelerine) karşı çıkıldığında, Maputo'daki genç yoksul erkeklerin başvurdukları bir seçenek" (296) haline geldi.

Benzer şekilde, Chad Brougton (2008) da neoliberal küreselleşmenin Meksika'da güney eyaletlerden kuzeye doğru, çalışma yaşındaki erkek ve kadınları kapsayan yeni bir kitlesel göç yaratması üzerine bir çalışma yaptı. Broughton, özellikle ekonomik olarak sarsılmış güneyli Meksikalı erkeklerin, göç etmek için olağanüstü baskıyla karşılaşırken hegemonik erkekliği nasıl müzakere ettiklerini ve göç sürecinde benimsedikleri toplumsal cinsiyet stratejileri, pratikleri ve kimliklerini inceledi.

Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nın (NAFTA) 1 Ocak 1994 itibariyle yürürlüğe girmesini takiben, Meksika'ya yabancı yatırımının önündeki birçok ticari engel kaldırıldı. NAFTA yabancı yatırımın yoğunlaşması ve hızlanmasıyla Amerika-Meksika sınırındaki üretimin artması için gerekli koşulları oluşturarak "iş bulmaya istekli yoksul Meksikalılar için güçlü bir cazibe merkezi yarattı" (Broughton 2008, 570). NAFTA ayrıca ticaret kotalarını yükselterek ve (mısır gibi) belli başlı ürünler için gümrük vergisini düşürerek Meksika'nın tarım sektörünü Amerikalı tarım şirketlerine açtı ve dolayısıyla kırsal ekonomileri daraltarak kuzeye göçü artırdı.

Meksika'nın güneyinden kuzeyine göç etmeyi düşünen (yaşları on sekizle kırk iki arasında değişen) on altı düşük gelirli erkekle yaptığı yaşam öyküsü mülakatları sonucunda Broughton, bu erkeklerin neoliberal Meksika'da yaşanan göç baskısına tepki olarak, üç farklı erkeklik inşa ettiklerini ortaya çıkardı. Aile için-

de hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve ihtiyatlı bir babalığı vurgulayan yerel hegemonik erkekliğe dayanan bu erkekler, Broughton'ın "gelenekçi", "maceracı" ve "ailenin geçimini sağlayan" olarak nitelediği erkeklikleri uygulamaya koymaktaydılar. Bu erkekliklerin tümü, "hızlı ve zorlu bir değişim döneminde hem araçsal hem de kimlikle ilgili hedefleri gerçekleştirmek için" (585) farklı toplumsal cinsiyet yanıtları sağlıyordu.

Gelenekçi erkeklik, yerleşik yerel hegemonik erkekliği ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini sürdürmeyi, esas olarak aile bütünlüğü üzerinden vurguluyordu. Sınırı "ahlaki tehlikelerin mayın tarlası" olarak gören gelenekçi, güneydeki yokluğa katlanmaya ve ailesini kuzeydeki tehlikelerden korumak için göç etmekten kaçınmaya karar vermekteydi. Gelenekçi böylelikle, "politik ve ekonomik güçler bu idealleri sürdürmesinin karşısında olsa da" (577) güneydeki yurdunda yerel hegemonik erkeklikleri sürdürdü.

Maceracı için kuzey sınırı ve ötesi önemli miktarda para kazanma fırsatını ve erkekliğini "kanıtlamanın", heyecan arayışı ve kırsal hayatın katılığından kaçış gibi yeni yollarını sunmaktaydı. Yerel hegemonik erkeklik kavramını reddeden maceracı için kuzeye göç, kişinin eril statüsünü yükselterek ve cesaretini ölçerek ekonomik karmaşada hayatta kalmanın ilerici ve öncü yolunu sunmaktaydı. Göç "ihmal edilmiş ve gerileyen kırsal Meksika'nın kısıtlılığından uzak, yeni ve heyecanlı bir hayat" (585) vaadinde bulunmaktaydı.

Son olarak, maceracı gibi *ailenin geçimini sağlayan* da kuzeye göç etti, ama maceracıdan farklı olarak, göç onun için umutsuz koşullar altında gerekli ama isteksizce yapılan bir tercihti – eşi ve çocuklarının geçimini yeterli şekilde sağlayabilmek için göç

etmek zorundaydı. Ailenin geçimini sağlayan, tüm ailesinin toplumsal hareketliliğini makul derecede geliştirecek yeterli ekonomik kaynak edinebilmek için "sembolik onur kırıcı durumların" üstesinden geldi. Ailenin geçimini sağlayan, ailesi daha yüksek bir yaşam standardına kavuşabilsin diye sınırda ya da sınırın ötesinde çalışmayı "kaçınılmaz bir görev olarak" kabul etti, ancak bu süreçte eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri inşa etti.

Broughton'ın araştırması, neoliberal Meksika'nın yapısal bir parçası olan ekonomik altüst olma deneyimi yaşayan düşük gelirli erkeklerin belirli bir yerel hegemonik erkeklikle nasıl müzakere ettiklerini ve bu süreçte eski ve yeni hegemonik erkekliklerle yeni hegemonik olmayan konfigürasyonları nasıl bir düzen içinde idare ettiklerini gösterdi. Bu farklı erkek kimliği oluşumu süreci, yalnızca araçsal hesaplamalardan çok daha fazlasını gerektiriyordu; bu erkekler "göç deneyimini erkek olarak anlamlandırmak ve kuzeye yapılacak göçe uyum sağlamalarını sağlayacak toplumsal cinsiyet stratejileri geliştirmek ve kararlara varmak zorundalardı" (586). Broughton'ın makalesinin önemli yönlerinden biri, aynı neoliberal koşullar altında, yerel hegemonik erkekliğe ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine yönelik nasıl belirli razı gelme biçimleri (gelenekçi ve ailenin geçimini sağlayan erkekliklerde olduğu gibi) ve direnç (maceracı erkeklik) ortaya çıktığını göstermesiydi.

Bu çalışmalar, neoliberal küreselleşmenin etkilerini deneyimleyen ülkelerde erkeklerin bireysel düzlemde kadınlar üzerindeki yerel iktidar ilişkilerini korumak için teşebbüste bulunabildiğini gösterdi ve ayrıca bu koşullarda belli alternatif hegemonik olmayan erkekliklerin de ortaya çıkabileceğini sergiledi.

SONUÇ

Yeniden formüle edilmiş hegemonik erkeklik modeli, öncelikle özgün formülasyonun ampirik kanıtların yirmi yıllık zaman diliminde korunması gerektiğine işaret ettiği belli kısımlarını bünyesinde bulundurur – özellikle de, kavramın (hegemonik erkeklik, vurgulanmış kadınlık ve hegemonik olmayan erkeklikler arasındaki) ilişkisel doğası ve bu ilişkinin eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştıran bir hegemonya örüntüsü olduğu (basit bir tahakküm örüntüsü olmadığı) fikri. Bu dönemde iyi bir şekilde kanıtlanmış diğer fikirler, hegemonik erkekliğin belli bir bağlamda en güçlü ve/veya en yaygın erkeklik örüntüsü olmak zorunda olmadığı ve ayrıca bu kavrama ilişkin basitçe sabit "erkeklik" özelliklerinin bir bileşimi olduğu üzerine kurulu herhangi bir formülasyonun tamamen geride bırakılmak zorunda olduğuydu. İkinci olarak, hegemonik erkekliğin yeniden formüle edilmiş hali, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha bütüncül bir kavrayışını içerir. Bu kavrayış, hegemonik grupların gücünü kabul ettiği ölçüde tâbi kılınan grupların failliğini de kabul eder ve karşılıklı bir koşullanma durumu olduğunu, diğer bir deyişle toplumsal cinsiyetin, sınıf, ırk, yaş, cinsellik ve ulus gibi diğer toplumsal eşitsizlik kategoriyle kesiştiğini savunur. Üçüncü olarak, yeni formülasyon, hegemonik ve hegemonik olmayan erkeklikler bağlamında, daha incelikli bir bedensellik anlayışına ilaveten hegemonik erkekliğin ne şekillerde sorgulanabileceğine, ona nasıl karşı çıkılabileceğine ve hegemonik erkekliğin nasıl değişebileceğine ilişkin kavramsallaştırmalar içerir. Son olarak, hegemonik erkekliğin yeni formülasyonu, hegemonik erkekliği yalnızca toplum düzleminde teşhis etmek yerine, araştırmacıla-

rın ampirik olarak mevcut hegemonik erkeklik*leri* üç düzlemde incelemeleri önerisinde bulunur: yerel, bölgesel ve küresel.

Yukarıda tartışılan her bir araştırma, daha önce ihmal edilmiş (besleme ve karşı çıkma) ya da araştırılması ve incelenmesi mümkün görülmemiş (küreselleşme) akademik alanlara odaklanarak kendi özgünlükleri içinde çığır açtı. Bu çalışmalar, benzer ve/veya daha önce incelenmemiş diğer alanlarda da bilgimizi geliştirecek daha fazla toplumsal cinsiyet araştırmasına ilham oluyor. Yukarıdaki örnekler, ayrıca, hegemonik erkekliğin yeniden formülasyonun akademik kullanımını ve toplumsal cinsiyetlendirilmiş bilgi üretiminin kapsadığı süreçleri sergiliyor. Tüm bu araştırmalar, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki belirli hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerinin nasıl meşrulaştırıldığını – kanaatime göre eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin her yerde karşımıza çıkan yeniden üretiminin esas özelliklerini yakalayarak, etkileyici bir şekilde gösteriyor. Ayrıca bu makaleler, hegemonik erkekliklerin, gündelik hayatın koşullarında erkeklik ve kadınlık yaşam biçimlerinin pratikteki inşasına eklemlenen toplumsal cinsiyet ilişkisi modellerini çeşitli şekillerde nasıl ifade ettiğini ortaya çıkarıyor. Bunu yaptıkları ölçüde yerel, bölgesel ve küresel eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin meşruiyeti ve istikrarlı hale gelmesiyle ilgili kavrayışımıza katkıda bulunuyorlar.

Son olarak, toplum çapında ya da küresel düzlemde "egemen" olan tek bir hegemonik erkeklik tespit etmek mümkün olsa da, şimdiye kadar kimse bunu başarılı bir şekilde yapamadı. Bunun sebebi, muhtemelen, böyle bir egemenliği ölçmenin ve dolayısıyla – pratikte geçerli tüm çeşitlerin içinde – hangi hegemonik erkeklik ilişkilerinin hakikaten egemen hegemonik erkek-

lik olduğunu belirmenin son derece zor olması. Hangi toplumsal cinsiyet hegemonyasının egemen hegemonya biçimi olduğunu kesin olarak tespit edecek bir yöntem icat edilene kadar, yeni formüle edilmiş modelin önerdiği ve mevcut kanıtların belgelediği şekliyle – hegemonik erkeklikten çoğul şekilde bahsetmeliyiz ve hegemonik erkeklik*leri* yerel, bölgesel ve küresel düzlemlerde incelemeliyiz. Bunu yapacak araştırmalar, hegemonik erkekliğin ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yerelden küresele nasıl meşrulaştırıldığı ve sağlamlaştırıldığının yaygın ve her yerde mevcut olan işleyişiyle ilgili kavrayışımızın genişlemesini sağlayacak. Bir sonraki bölümde, hegemonik erkeklik modelinin yeniden formülasyonun nasıl genişletildiğini göstererek yukarıdaki araştırmalara katkıda bulunuyorum.

DÖRT: GENİŞLEME

Dördüncü bölümde, yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modelinin *genişlemesini* tartışacağım. Özellikle son dönemde bu alanda yapılan akademik çalışmaların, hegemonik erkeklikler kavramının yeni bir boyut ve anlam kazanıp yaygınlaşmasına nasıl katkı sağladığının üzerinde duracağım. Bu akademik gelişmelere geçmeden önce, belirli araştırmacıların, eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerinin meşrulaştırılması anlamına gelen hegemonik erkekliğin en temel bakış açısını, belirlenmiş erkeklik özellikleriyle bir tutarak ve/veya belli bir grup erkekle özdeşleştirerek nasıl göz ardı ettiklerinin altını çizmek önemlidir (Bkz Flood 2002; Beasley 2008). Hegemonik erkeklikler alanında yapılmış olan bu türden akademik çalışmaları göstermek adına, aşağıda her biri için örnekler vereceğim. Ardından, yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modeline yön veren çok sayıdaki çalışmaya kısaca değineceğim.

EŞİTSİZ TOPLUMSAL CİNSİYET İLİŞKİLERİNİ GÖZ ARDI ETME

Kalıplaşmış erkeklik özelliklerini ele alan Trevor Logan (2010), egemen olan erkek seks işçiliği alanını ele geçiren eşcinsel eskortlar üzerine çalıştı. Logan, hegemonik erkekliğin eşcinsel erkek eskortların pratikleriyle nasıl yeniden üretilebileceğine yoğunlaştı ve bu pratiklerin onları değersizleştiren, toplum çapında muazzam bir güce sahip olan hegemonik erkeklikle sözde aynı safta olan erkek fahişelik sektöründe nasıl söz sahibi olabileceğine dikkat çekti. Logan (683), hegemonik erkeklik kavramını, güdü, hırs, özgüven, saldırganlık, fiziksel dayanıklılık gibi "eril" niteliklerin yanı sıra, bedensel özelliklere ve hegemonyacı erilliğe has olan "cinsellik alanını," fiziksel görünüş (kaslılık, beden ölçüsü, beden kılları ve boy ölçüsü) ve cinsel davranışlarla (cinsel tahakküm, cinsel şiddet, zorlayıcı cinsel pozisyon) tanımlayarak sahiplendi.

Logan, eşcinsel erkek seks işçilerini tanımlayan çevrimiçi nicel veri kaynaklarını kullanarak, kaslı erkeklerin, aşırı kilolu ve zayıf erkeklerin cezalandırıldığı erkek fahişelik piyasasında egemen bir alana sahip olmalarının "hegemonik erkeklikle ilişkili olduğu" ve dayatılan "fiziksel normların sektörde ödüllendirildiği" çıkarımında bulundu (697). Logan'a göre, kaslılık, erkekliğe ve tahakküme işaret ettiği için, "bu piyasada kaslılığa verilen ödül hegemonik erkeklikle tutarlıdır" (694). Ayrıca, Logan'ın benzetmesiyle, cinsel birleşme pozisyonunda, aynı altta olmanın bedeli gibi, üstte olmanın mükafatı da önemlidir ve böylece bu bulgu, sözümona, "hegemonik erkeklik teorisiyle tutarlıdır" (697).

Logan, bu eril özelliklerin ırkla olan etkileşimi üzerine olan çalışmasında, siyah erkeklerin aşırı uçlarda konumlandırıldığı; "üstte" (cinsel birleşme pozisyonunda) olduklarında muazzam bir kıymet görürken, "altta" olduklarında ise aynı derecede bir aşağılanmayla yüzleşmek zorunda kaldıkları sonucuna ulaştı. Logan, eşcinsel topluluğunun, cinsel davranışlara ilişkin ırkçı kalıp yargılara boyun eğen siyah erkeklere ehemmiyet verirken, eğmeyenleri cezalandırdığını öne sürdü. Logan, en sonunda, eskortluk yapan eşcinsel erkeklerin "hegemonik erkeklik normlarını kendi aralarında pekiştirerek uyarladıkları" ve bunun neticesinde kendi özel yaşantılarına, idealize edilen, tahakkümcü eşcinsel erkek eskortların "eril" özelliklerini dahil ettikleri neticesine vardı.

Hegemonik erkeklik kavramını bir grup erkekle özdeşleştirmeye bir örnek de Elizabeth Gage (2008)'in bir makalesinde göze çarpar. Gage, erkek üniversite öğrencilerinin çeşitli spor alanlarına katılımlarının, hegemonik erkeklik, cinsel davranışlar, cinsel şiddet ve toplumsal cinsiyet rollerine karşı tavırları üzerindeki etkilerini çalıştı. Gage (1018), çalışmasının "öğrencilerin sportif aktivitelere katılımının cinsel şiddet ve hegemonik erkekliğe nasıl yol açtığını anlamak için, iyi bir fırsat sunduğunu" iddia etti. Maalesef, bu çalışma, asla hegemonik erkekliği tanımlamayı başaramadı; aksine, kavramı belirli toksik özelliklere indirgeyip, belirli sporcularla ilişkilendirdiği izlenimini yarattı.

Gage bir anket vasıtasıyla, hem futbol, tenis, atletizm gibi spor aktivitelerine katılan, hem de hiç birine katılmayan 148 erkek üniversite öğrencisinin, "toplumsal cinsiyet rollerini algılayış biçimlerini," "kadınlara karşı olan tavırlarını," "abartılı erkekliklerini," "cinsel davranışlarını," "cinsel şiddetlerini," ve "cinsel yönelim-

lerini" ölçümledi. Gage, futbol oynayan öğrencilerin, diğer iki spor aktivitelerine dahil olan öğrencilere oranla, cinsel şiddet ve abartılı erkeklik ölçeklerinde gözle görülür bir biçimde ağır bastıkları (toksik özellikler), fakat bu öğrencilerin kadınlara karşı olan genel davranış biçimlerinde olumsuz tavırlar sergilemede (zararsız özellikler) diğerlerlerine nazaran çok daha gerilerde kaldıkları çıkarımında bulundu. Benzer bir modelleme de, futbol oynayan öğrenciler hiçbir spor aktivitesine katılmayan öğrencilerle kıyaslandığında ortaya çıktı. Fakat, tenis ve atletizmle uğraşan öğrencilerle, herhangi bir spor aktivitesine hiç katılmayan öğrenciler arasında kayda değer bir farklılık gözlemlenmedi.

Hiçbir surette hegemonik erkeklik kavramını tanımlamayan ve ölçemeyen Gage, araştırmasının, futbol başta olmak üzere, sportif faaliyetlere katılan erkek üniversite öğrencilerinin, "hegemonik erkeklik kavramını; bu kavramın, kadına karşı davranış, tutum ve şiddetle olan ilişkisini çok daha incelikli bir biçimde anladıklarını işaret ettiği" (1029) neticesine vardı. Fakat, bizim bu makaleden yapabileceğimiz en büyük çıkarım, Gage'in hegemonik erkekliği eşi görülmemiş derecede futbol oyuncularında vücut bulan "kadınlara karşı olan olumsuz tutum ve davranışlar," "erkek şiddeti," ve "kadına karşı duyarsız cinsel davranışlar" gibi böylesine toksik, abartılı-erkeklik özelliklerine indirgemiş olmasıdır.

Bu iki makale, kavramın anlamının hegemonik erkeklik araştırmalarında nasıl sorunlu bir alan olmaya devam ettiğini temsil eden örneklerdir. Bu makaleler, her ne kadar "eril" özelliklere olan yaklaşımlarında benzerlik gösterseler de, bu özellikleri hegemonik erkekliğe uyarlamaları açısından; kavramı sözde *yaygın* olan karakter özellikleri üzerinden kurgulamaları, yahut belli başlı *toksik* özelliklerin belirli bir grup erkek (futbol oyuncuları)

tarafından pekiştirilmesini ortaya koymaları açısından farklılık gösterir. Her iki yaklaşım da, sadece kavramın kişisel yorumlanmasıyla ilişkili değildir. Erkeklik çalışmaları alanında çok sayıda araştırmacının hegemonik erkekliği, sabit, değişmeyen bir karakter tiplemesi ve/veya belirli bir grup erkekte vücut bulmuş özellikler gibi lanse etmesi şeklinde cereyan eden *kolektif* bir temel yaklaşım mevcuttur. Dahası, bu çalışmalar, süreç içerisinde toplumsal cinsiyet ilişkileri ve toplumsal cinsiyete dayanan eşitsizlikler gibi sorunları bütünüyle göz ardı etmiştir. Az evvel bahsi geçen iki örnek, belli erkek grupların davranış biçimlerini model alarak bazı "eril" özelliklerin edinilmesine şüphesiz ki şaşkınlık veren bir iç görü sağlamıştır. Buna karşın, bu araştırmacıların çalışmaları, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerindeki *tahakkümü* ortaya koyabilme açısından, ki bu hegemonik erkeklik kavramında açıkça görülür, son derece kısıtlıdır. Böylece, erkeklik, kadınlık ve erkeklikler arasındaki hiyerarşik *ilişkinin* nasıl meşrulaştırıldığını açığa çıkarmayı başaramazlar. Çalışmalarının, belirli "eril" özelliklerin, aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve dolayısıyla kadınlara, dişiliklere ve/veya hegemonik olmayan erkekliklere karşı üstünlük kurmayı nasıl meşrulaştırdığını ve sonuçları bu fikir yönüyle işleyen analizleri içeren, ilave bir adım atmaya ihtiyacı var. Bu görece gerekli kavramsallaştırma olmadan, *hegemonik* erkekliklerden ziyade, *tahakkümcü* olanın tanımını yapan, onu tarif eden analizlerle baş başa bırakılmış olduk.

İlerleyen bölümlerde, son dönemlerde yapılmış, yukarıda bahsi geçen sorunların üstesinden gelen ve yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modelini güçlendiren, seçilmiş araştırmaları ele alacağım. Bu araştırma, üçüncü bölümde yer verilen; hegemonik erkekliklerin, yerelden bölgesele ve oradan küresel

ölçeğe kadar, doğası gereği her yere sinmişliği gerçeğine ilave kanıtlar sunar. Başka bir deyişle, bu araştırma, hegemonik erkekliklerin, önceden inanılanın aksine, çok daha yaygın olduğunu ve bunun neticesinde onlara toplum içerisinde sıkça karşılaşıldığını öne sürer. Böylesine yaygın olmasına rağmen, yine de, hegemonik erkeklikler sıklıkla, yorucu bir meşrulaştırmanın etkisini kontrol altına alırken, aynı zamanda gizli bir şekilde işleyerek aslında hep göz önünde apaçıkken farkedilmezler. Yani, hegemonik erkeklikler aslında öyle apaçıklardır ki, bu yüzden kimse onları "göremez," onlar hem her yerde, hem de hiçbir yerdedirler ve bu sosyal durum hakiki bir tahakküme işaret eder.

HEGEMONİK VE BAŞAT ERKEKLİKLER

İkinci bölümde ve hemen yukarıda, kimi zaman erkekliğin kalıplaşmış bir türüne, yahut, bazen belirli bir grup erkekte vücut bulan "eril" özelliklere, veya belirli bir zaman ve mekânda baskın olan herhangi bir erkeklik modeline göndermede bulunan hegemonik erkeklik kavramının tutarsız uyarlamalarını tartıştım. Christine Beasley (2008) hegemonik erkeklik kavramının böylesi çelişkili örneklerle uygulanmasını "kayma" olarak adlandırdı. Beasley, "erkekliğin baskın biçimleri— belli mekânlarda en güçlü ve/veya en yaygın olanları gibi— erkeklerin kadınlar üzerindeki iktidarını meşrulaştırmak adına çok az şey yapıyor olabilir; öyleyse, hegemonik erkeklikler olarak adlandırılamaz" iddiasında bulundu. Beasley (89), bazı akademisyenlerin, bir kez daha toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve eşitsizliklerini göz ardı ederek, hegemonik erkekliği, politikacılar, şirket yöneticileri

ve ünlüler gibi erkekler tarafından deneyimlenen belirli erkekliklerle –sırf iktidar pozisyonunda oldukları için– denk tutmaya devam ettiklerini belirtti. Mimi Schippers (2007), erkekliklerin, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşru kılan ve kılmayan erkeklerden ayrılmasının gerekli olduğunu ortaya koydu.

Beasley'nin yukarıda kayma olarak saptadığı durum, aslında, hegemonik erkekliğin belirli tarihsel ve durumsal tezahürüne şekil ve güç veren "hegemonik prensiplere" sahip olduğunu iddia eden Richard Howson'ın (2006, 2009) eserlerinde bulunur. Howson, hegemonik prensipleri tarihte herhangi bir zamana ait, belirleyici ve ayrıcalıklı eril değerler, normlar ve inançlar olarak tanımlar. Öyleyse, Howson'a göre, çağdaş hegemonik erkeklik, küresel Kuzey toplumlarında, heteroseksüellik, aile reisliği ve saldırganlık olmak üzere üç belirli prensibe indirgenmiş olabilir. Gelgelelim, burada önerilen bakış açısına göre, bu üç "prensip," hem belirli bir zaman ve mekânda *baskın* olmaları, hem de çağdaş küresel Kuzey toplumlarında son derece yaygın olmaları sebebiyle, erkekliğin tahakkümcü biçimlerini oluşturabilirler; lakin bu ve benzeri prensipler *hegemonik* değildir. Başka bir deyişle, Howson, bu türden prensiplerin, kadınlar ve erkekler, erillik ve dişilik ve erkeklikler arasındaki hiyerarşik *ilişkiyi* nasıl özellikle *meşrulaştırdığını* ve böylece aslında en uygun tabirle "baskıcı prensipler" olarak adlandırılmaları gerektiğini göstermeyi başaramamıştır.

Her ikisi de "hegemonik" erkekliği "başat" erkekliklerden özellikle ayrıştıran, yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modelinde ortaya konan tartışmanın bir yere varamayacağını iddia eder gibi görünen Beasley and Schippers'la aynı fikirdeyim. Neticede, hemen 2010 senesinde, Beasley ve Schippers'ın

görüşlerini ciddiye almaya başladım ve bu vesileyle, hegemonik erkekliklerin önemini ve barizliğini tarif ve beyan edebilmek için, toplumsal cinsiyet alanında çalışan araştırmacıların, cinsiyet eşitsizliğini meşrulaştıran erkeklikleri, buna karşı duran erkekliklerden titizlikle ayırmaları *gerektiği* iddiasıyla, yeniden formüle edilen modeli güncelledim. Kaleme aldığım çok sayıda yazı boyunca, hegemonik olanı, başat erkekliklerden itinayla ayrıştırdım (Messerschmidt 2010, 2012, 2014, 2016). 2010 senesinde yayımlanan *Yapım Halinde Erkeklikler* başlıklı kitabımda, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki eşitsiz ilişkileri meşrulaştıran; yerel, bölgesel ve küresel ölçekte yapılanmış "hegemonik erkeklikleri" tanımladım. Burada vurgulanan, hegemonik erkekliğin, halihazırda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini meşrulaştıran eşitsiz ilişkileri inşa ediyor olduğu gerçeğidir. Hegemonik erkeklikler, meşruiyetini, bariz bir şekilde ve/veya sembolik olarak söylem bazında, kültürel olarak desteklenen "üstün" toplumsal cinsiyet niteliklerinin; "aşağı derecede" olan toplumsal cinsiyet niteliklerinin somutlaştırılması, yahut sembolleştirilmesine istinaden şekillenmesiyle elde eder (Schippers 2007). Yani, kültürel açıdan "üstün" olarak tanımlanmış bazı toplumsal cinsiyet nitelikleri, dişilikle özdeşleştirilmiş, kültürel açıdan "aşağı derecede" olarak tanımlanan özelliklerle sembolik olarak eşleştirildiğinde, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırır (Schippers 2007). Bunun ötesinde, hegemonik erkeklikler, rıza gösterme ve boyun eğmeyle toplumsal eylemleri gerekçelendirmek adına, kültürel anlamda etkin ve nüfuzlu olmalıdır; ve böylece, yerel, bölgesel ve küresel çapta kültürel etki alanına konuşlanır. *Başat Erkeklikler* her daim toplumsal cinsiyet egemenliğiyle bağlantılı olmasa da, (yerel, bölgesel ve küresel öl-

çekte) en çok takdir gören, yaygın, yerleşik olan, yahut erilliğin belirli bir toplumsal alanda mevcut haline denk düşer.

Aynı insanlar tarafından inşa edilen tahakkümcü ve hegemonik erkekliklere örnek teşkil etmesi açısından, okullarındaki bazı öğrencileri epeyce *başat* olarak tanımlayan on beş delikanlıyla mülakat yaptım. Mülakat yaptığım öğrencilerin ifadelerine göre, bu oğlan çocukları, son derece popüler, çoğunlukla çetin, spor meraklısı olarak nam salmış, partilere giden, heteroseksüel ilişkilere ve çok sayıda arkadaşa sahiptir. Başka bir deyişle, bu başat oğlan çocukları, okullarda, grup olarak erkekliğin en *meşhur* biçimlerini temsil ederler, fakat özlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini meşrulaştırmazlar. Araştırmacılar, geçmişte, bu tarz başat ve popüler oğlan çocuklarının, eş zamanlı olarak, okul-içi hegemonik erkekliğin temsilcileri olduklarını (toplumsal cinsiyet ilişkilerini görmezden gelerek) sehven telakki etmişlerdir.

Ancak, ben, bu başat popüler oğlan çocuklarının, okul-içi yerel *hegemonik* erkekliği zaman zaman yapılandırdıklarını keşfettim. Bu oğlan çocukları, "diğer" oğlan çocuklarına karşı *zorbalık* yaparak bu yapılandırma sürecini gerçekleştirirler. Bu türden saldırıların hedefinde olan kurbanlar, eğer özellikle bu zorbalığa, okulun dikte ettiği fiziksel bir karşı koyma gerektiren eril kültür çerçevesinde karşılık vermezlerse, sözlü ve/veya fiziksel olarak istismar edilerek dişileştirilirler. Bu kısa ama öz zorbalık olayları silsilesinde, popüler başat oğlan çocukları —daha sonra detaylı tartışmaya açacağım üzere— yerelleştirişmiş, geçici hegemonik erkekliği inşa ederler; zira zorbalığa maruz kalan oğlan çocukları, edilgenliği, kırılganlığı ve fiziksel şiddete meyledememeyi (kültürel dişillik özellikleri) içselleştirirken, bu ısrarlı zorbalık halinde olan oğlan çocukları, saldırganlık, sağlamlık ve fizik-

sel şiddete dahil olma kapasitelerini (kültürel erillik özellikleri) ihtiva ederler. Eşitsiz eril ve dişil ilişkiler, öyleyse, okulun yerel sınırları içerisinde geçici olarak yapılandırılır. Sözlü zorbalık yoluyla, söylemsel düzlemde gerekçelendirilmiş geçici okul-içi yerel hegemonik erkekliğe bir meşrutiyet kazandırmanın etrafında dolanan ve çoğunlukla apaçık bir alanda gizlenmiş, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bir tahakkümle karşılaşırız. Keza bu örnek, dikkatimizi erkekliklerin, başat olandan hegemonik olana ve daha sonra tekrar başat olan erkekliklere doğru devinimlenen akışkanlığına; ve bu sayede, hegemonik erkekliklerin eğreti ve geçici olduğu kadar, aynı zamanda nasıl tesadüfi ve gelişigüzel olduğuna çeker. Öyleyse, hegemonik erkekliklerin bu karmaşık özelliğini anlamak için, başat erkekliklerin hegemonik erkekliklerden ayrıştırılması elzemdir.

Aynı yerel topluluklarda, farklı insanlar tarafından yapılandırılmış başat ve hegemonik erkekliklere tarihsel bir örnek, 19. yüzyılın sonunda, 20. yüzyılın hemen başında Filistin'de var olan "Halutzim" olgusudur. Halutistler, Filistin'de, tarım başta olmak üzere ağır beden işlerinde çalışan, heteroseksüel genç Yahudi erkeklerdi. Bu insanlar "ülkeyi Yahudilerin kontrolü altında tutmayı ve iş gücünde tekelleşmeyi garanti altına alan bir strateji olarak" topluca yerleşmeyi tesis ettiler (Hirsch and Kachtan 2017, 5). Erilliğe ilişkin değer yargıları, ataerkil "çalışan erkeğe" olan hayranlıklarına dayanmaktadır. Mevcut ataerkil çalışan erkek modeli sayesinde, eşleri tarım işlerinden men edilerek bunun yerine "çocuk bakımı, yemek pişirme ve temizlik gibi 'kadınlara has' görevlere mahkum edilmişken" (6), kendileri aile reisi olarak evin dışında çalışmışlardır. Böylece Halutistler, ev içinde hegemonik erkekliği inşa ederken, dışarıda iş için Arap rakipleriyle mücadeleye gi-

rişmişlerdir. Halutistlere atfedilen tarihi bir kayıtta, Arap işçiler, Yahudi işçilere göre fiziksel açıdan çok daha kaslı olarak "kodlandırılmışlardır." Arap işçiler "daha yetenekli, daha cesur, fiziksel acılara ve zorluklara çok daha dayanıklı olma yetisine sahip olarak tanımlanmışlardır" (6). Halutistler, Araplar'ın, modern hijyen kurallarını hiçe sayarak, daha sonraları proleterleşme, zor durumlara dayanıklı olma, yerel statü ve erkeklik gibi anlamlara tekabül eden kıyafetlerini taklit etmeye çalışma girişiminde bulundular. Elbette, bu uygulamalar Halutistler tarafından açıkça "tıpkı Araplar gibi yaşama girişimi" olarak tarif edilmiştir (7). Bu iki farklı mekânda, toplumsal cinsiyet ilişkilerine dayanan, birbirlerinden farkı erkekliklerin akışkan yapısıyla karşılaşırız. Evin özel alanında, Halutistler tarafından hegemonik bir erkeklik inşa edilmiş, fakat kamusal alanda Arap işçilerin erkekliği, hem işverenler hem de Halutistler arasında olumlayıcı olması açısından başattı. Bu dikkate değer örnekte, yerelleşen mekânlarda, ırkın/etnisitenin, vatandaşlığın ve hegemonik ve başat erkekliğin eş zamanlı olarak inşa edildiğini görürüz.

Günümüzün başat erkekliklerine ilişkin çok sayıda örnek bulunmaktadır ve Beasley (2008, 90), Avustralya'da tanınmış bir muhasebe şirketinin yereldeki üst düzey bir yöneticisi ve çalışma arkadaşları özelinde, "yaygın olarak kabul gören kurumsal bir iktidara sahip olmak adına tahakkümcü erkekliği kullandıkları" tarifi üzerinden kusursuz bir örnek sunar. Bu üst düzey yöneticiler, büyük olasılıkla aralarında yönetimsel boyutlarıyla tahakkümle özdeşleştirilen toplumsal cinsiyet özelliklerini paylaşırlar. Fakat, bu tip yöneticiler, hegemonik erkekliğin inşası için gerekli olan meşrulaştırıcı ilişkiyi sahiplenmezler. Başka bir ifadeyle, bir muhasebe firmasındaki müdürler hiç de azımsanmayacak öl-

çüde otorite ve iktidar kullanırlar ve bu halleriyle nam salarlar, lakin kendileri *bizatihi* eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini yeniden üretmezler (90).

Küresel ölçekte başat erkekliğe bir örnek vermek adına, Connell ve Wood (2005) çokuluslu şirketleri işaret etti. Connell ve Wood on bir adet Avustralyalı çokuluslu şirket yöneticisiyle mülakat gerçekleştirdi; ve bu erkeklerin çok uzun saatler çalıştıkları, sıklıkla seyahat ettikleri ve bu sayede işlerinin son derece yoğun ve stresli olduğu, erkek egemen, kurumsal bir iş dünyasında hizmet verdikleri sonucuna ulaştı. Bu bağlamda, bu türden şirket müdürleri, kendi hayatlarına belirli yapılanmış pratikler dolayımıyla bir "yatırımmış" gibi muamele ederler. Connel ve Wood'un (2005, 355) ortaya koydukları şekliyle: "Birinin kendi bedenine yönetilmesi gereken bir nesneymiş gibi muamele etmesi daha büyük bir olgunun parçasıdır; öyleyse, birinin yaşantısına nesne muamelesi yapmak da yönetilebilir." Bu tip yöneticilerde erkeklik; domestik ataerki, züppelik, sosyal otorite, vatanseverlik, din ve benzerlerini içeren eski tip burjuva erkekliğini geride bırakmakla birlikte; kolektif bir iktidarın uygulanması, kurumsal iktidar ve bireysel otorite içeren yüksek ücret ve sosyal iktidar gibi cazibeleri merkezine alsa dahi; küreselleşme, onların iş garantisi bakımından güvensizliklerini arttırmıştır. Aslına bakılırsa, bu çokuluslu şirket erkekliği, uluslararası pazar stratejileri oluşturup, onları kontrol altında tutmakla kalmayıp, aynı zamanda uluslararası ticaretin, küresel, neoliberal vizyonu ekseninde döner. Çokuluslu şirket erkekliğinin "'nihai bilançodan' daha derin bir izahı yoktur; daha doğrusu, safi kâr etmekten başka hiçbir gerekçesi yoktur" (361). Buna rağmen, bu şirket yöneticileri, aynı zamanda farklılıklara karşı toleranslıdır ve en azından sözde bile olsa, toplumsal cin-

siyet eşitliğini desteklerler. Böylece, burada Connell ve Wood'un tarif ettiği şey, çokuluslu şirketler içerisindeki bir tür başat erkekliktir. Bu bağlamla, Connel ve Wood, bu tür bir erkekliğin bütün çokuluslu şirket erkekliklerini kapsamadığını işaret etmekte biraz aceleci davranırlar ve aslında, hegemonyanın "hiçbir suretle kesin olarak tahsis edilmediğini" kabul ederler (362). Bu erkekler, öyleyse, küresel bir başat erkeklik inşa ederler; fakat, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırmadıkları için küresel bir hegemonik erkekliği tesis etmezler.

Hegemonik erkekliklerin, çeşitli erkeklikler arasında nasıl yegane, kıyas kabul etmez ve sahiden karmaşık olduğunu belirgin bir şekilde kavramsallaştırabilmek adına, hegemonik erkeklik ve başat erkeklik arasındaki ayrıma yapılan bu vurgu, son derece önemlidir. Hegemonik ve başat erkeklikler arasında net bir ayrım yapmak, hegemonik erkeklikleri saklandıkları yerden gün yüzüne çıkarmakla kalmaz, aynı zamanda araştırmacıları da hegemonik olmayan, fakat güçlü olan erkekliklerin hegemonik erkekliklerden nasıl farklılaştıklarının olduğu kadar, kendi aralarında da nasıl ayrıştıklarının da farkına varıp araştırmaya mecbur bırakır. Öyleyse, bu yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modelinin genişlemesinin yollarından biridir.

HEGEMONİK ERKEKLİKLER ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

Benim son dönemdeki çalışmam, ayrıca, yerel, bölgesel ve küresel çaptaki hegemonik erkekliklerin farklı biçimlerde inşa edildiklerini öne sürer. Örneğin, yukarıda bahsi geçen kitabımda

(Messerschmidt 2016), hegemonik erkekliklerin özellikleri ve meşrulaştırma etkileri kapsamında çeşitlendiklerini anlattım. Bu bağlamda, *yerel* hegemonik erkeklikler tarafından eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerininin savunulması, okul gibi belli başlı kurumlarla sınırlı tutulurken, *bölgesel* ve *küresel* hegemonik erkeklikler sırasıyla toplum çapında ve dünya genelinde meşrulaştırma etkisine haizdir. Hegemonik erkekliklerin gücü, meşrulaştırma etkisinin önemi ve menziline bağlı olarak farklı biçimlere ayrılmıştır.

Ayrıca, hegemonik erkekliklerin "egemen" ve "koruyucu" olmak üzere cinsiyetlendirilmiş iktidar ilişkilerinin farklı inşaalarına sebebiyet veren türleri arasında bir ayrım yaptım (Messerschmidt 2016). Örneğin, az evvel bahsi geçen, "diğer oğlan çocukları," sözlü bir şekilde istismar eden ve dişileştiren popüler liseli oğlan çocukları, *baskıcı* bir şiddet uygulayarak, yerelleştirilmiş bir hegemonik erkekliği pekiştirir. Aksine, ben, şefkatli *himayenin* çelişen türleriyle inşa edilmiş olan yerel ve küresel hegemonik erkekliklerin farklı türlerini ortaya çıkardım. Örneğin, yerel düzeyde, son derece aleni olan bazı liseli lezbiyen ilişkilerde, partnerlerden biri kendinden oldukça emin ve cüretkarken, diğerinin utangaç ve pasif olarak algılandığını farkettim. Fakat ilki aynı zamanda merhametli bir biçimde koruyucu, gözeten, yön veren ve destekleyicidir. Kendinden emin olan partner, eril gücünü kız arkadaşının kendisine tâbi olan duruşundan devşirmektedir; ve kız arkadaşı da cüretkar olan partneri tarafından sunulan koruyucu ve gözeten desteğe saygı ve onur duyarak ona teslim olur. Öte yandan, bu tahakküm altına alan, yahut bunaltıcı bir ilişki olmaktan ziyade; pasif ve utangaç olanın, partnerinin kendinden emin olan duruşuna boyun eğmesi ve partnerinin onu koruyabilme yetisinden memnun olmasıyla ilişkilidir. O

halde dişil itaat ve toplumsal cinsiyet hegemonyası şefkatli koruyucunun tutumundan kaynaklanır ve ilişki, apaçık belirtilmiş ve karara bağlanmış "aşağı olan" dişil ve "üstün olan" eril pratiklerin ve özelliklerin merkezine oturur.

Küresel ölçekte ise, Birleşik Devletler başkanları George W. Bush (Bush 43) ve Barack Obama'nın dış politika söylemleri üzerine yaptığım analizlerde (Messerschmidt 2016), ikisinin de "teröre karşı açılan küresel savaş" boyunca kendilerini mecazi olarak dayanıklılık, kararlılık, bilinç, sağlamlık ve diğerlerini koruma yetisi gibi (eril özellikler) sıfatlara haiz oldukları şeklinde tasvir ettiklerini, öte yandan dünyadaki "Öteki" tüm insanların mecazi olarak, muhtaç, masum, bilgisiz, kırılgan ve kendilerini küresel teröristlerden koruyamayan (dişil özellikler) insanlar olarak resmedildiği bulgusuna ulaştım. Bu karakteristik özellikler kümesinin ikisi de, küresel Kuzey toplumlarında tarihsel ve kültürel açıdan, sırasıyla erkekler ve kadınlar, erillik ve dişilikle ilişkilendirilmiştir; ve cinsiyetlendirilmiş özellikler birbirini tamamlayan ve tâbi kılan bir yöntemle eşleştirildiklerinde, küresel hegemonik erkekliğin dolaylı inşası aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin meşrulaştırılmasıyla karşılaşırız. Öyleyse, küresel bir cinsiyetlendirilmiş iktidar ilişkisi söylemsel düzlemde toplumsal olarak inşa edilir. Bu ilişki, öte yandan, eşitsiz olarak hegemonik, eril ve destansı Birleşik Devletler başkanlarını ve dünya çapında dişileştirilmiş ve muhtemelen kurban edilmiş erkekleri, kadınları ve çocukları meşrulaştıran üstün/aşağı özelliklere dayanır.

Dahası, hem Bush 43'ün hem de Obama'nın söylemleri birbirine eklemlenmiş eşitsiz cinsiyetçi özellikleri ayrıştırmaya dayanan bir kahraman/hain eril ilişkisini inşa eder. Söylemlerinde

Bush 43 ve Obama kendilerini uygar, erdemli, adil ve barışçıl olan, küresel, şefkatli birer kahraman olarak tasavvur ederken; Saddam Hüseyin'i, Taliban'ı, El Kaide'yi ve IŞİD'i barbar, vahşi, adaletsiz ve aşırı derece toksik hainler olarak nitelendirmişlerdir. Bu eşleştirmeler, biri tahakkümcü diğeri baskıcı olan iki farklı tür erkeklik arasındaki eşitsiz küresel ilişkiye işaret eder. Bush 43'ün ve Obama'nın cinsiyetlendirilmiş nitelikleri, Saddam Hüseyin'e, Taliban'a, El Kaide'ye ve IŞİD'e ithaf edilen toksik cinsiyetlendirilmiş niteliklere nazaran daha üstün olarak addedilmiştir. Öyleyse, bu örnekte hainlere bir erillik bolluğu sembolik olarak atfedilmiş ve görece eril kifayetsizliği, yetersizliği, bağlılığı olarak ifade edilmiştir.

Yukarıda tanımlanan "koruyucu" hegemonik erkeklikler, hegemonik erkekliklerin tehlikeli ve toksik olduğu düşüncesine, toplumsal cinsiyetin hegemonik ilişkilerinin iyiliksever ve merhametli yollarla deneyimlenebileceğini farzederek karşı çıkar. Bu gibi hegemonik erkeklikler, sıklıkla sessiz sakin ve can sıkıcı olmalarından ötürü, varlıklarını maskeleyen bir ortamda görünür kalarak fark edilmez olurlar; fakat, aynı zamanda, iktidar ilişkilerinden yoksun oldukları düşüncesiyle yanlış anlaşılırlar. Dahası, koruyucu hegemonik erkekliğin ilk örneği, kadınların ve kızların zaman zaman hegemonik erkeklikleri bünyelerinde barındırmayı başardıkları, başarabildikleri fikrini teyit eder.

Son olarak, yukarıda bahsi geçen kitabımda, hegemonik erkekliklerin inşa edilmesinin farklı yollarını anlattım. Hegemonik erkeklikler, okullardaki tahakkümcü popüler oğlan çocuklarının fiziksel zorbalıkları gibi, söylem bazında meşrulaştırıcı etkiye sahip ilişkisel *maddesel* pratikler vasıtasıyla meydana getirilebilirken, aynı zamanda Bush 43 ve Obama gibi Birleşik Devletler

başkanlarının *söylemsel düzlemdeki* konuşma pratikleriyle de eşzamanlı olarak dilbilimsel, mecazi ve böylece sembolik olarak eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini tayin edebilirler. Hegemonik erkekliğin söylemsel düzlemde inşa edilmesi, erkeklik çalışmaları alanında yeni bir gelişmedir. Bu yöntem, yeniden formüle edilen modeli genişletir ve son dönemlerde başka akademisyenler tarafından incelenmiştir (örneğin, üçüncü bölümde tartışılan Weitzer ve Kubrin 2009; Hatfield 2010'e bakınız). Öyleyse bu kanıtla öne sürülen, hegemonik erkekliklerin hem fiziksel hem de söylem bazında varlıklarını maskeleyen bir ortamda görünür oldukları ve hatta eşzamanlı olarak toplum içerisinde, aslında bütün dünyada yaygın olduklarıdır.

Ayrıca, buradaki analiz, *yerel* hegemonik erkekliklerin, bölgesel ve küresel hegemonik erkekliklere temel bir "ailevi benzeyişe" sahip olabilecekleri fikrini destekler (bkz. üçüncü bölüm). Başka bir değişle, bölgesel ve küresel hegemonik erkeklikler, muhtemelen yerelleşmiş kültürel alanda deneyim vasıtasıyla gerçekleştirilecek (yahut karşı çıkılacak) eldeki potansiyel malzemeyle söylemsel olarak işliyor olabilir. Örneğin, Birleşik Devletler'deki bir lisede toplumsal cinsiyet hegemonyası üzerine yapılan bir çalışmada, J. C. Pascoe (2011) son sınıftaki öğrencilerin skeçler vasıtasıyla okuldaki en popüler öğrenciler olabilmek adına birbirleriyle yarıştıkları yıllık müsamereleri tarif eder. En çok beğenilen skeç, iki beyaz oğlanın yerel hegemonik erkekliklerini, azınlık ırkların *hain* "çete üyeleri" tarafından kaçırılıp, tutsak *kurbanlar* haline getirilen "çaresiz" beyaz kızları *kahramanca koruyup kurtarma* yordamıyla ispat etmelerini konu eder.

Pascoe'nun örneği, klişeleşmiş kahramanca koruma ve/veya kurtarma temasının hegemonik erkekliğin yerel, bölgesel ve kü-

resel çaptaki çeşitli yapılarıyla ilişkilendirildiğini ortaya koyuyor olsa da, bizler hegemonik erkekliğin bu üç düzlemde ortak, sembolik bir yapıda var olduğu çıkarımında bulunmamalıyız. Aslında, yerel çapta olduğu gibi, bölgesel ve küresel çapta da hegemonik erkeklikler çeşitliliği mevcuttur. Örneğin, Juanita Elinas (2008), hegemonik erkeklikler ve çokuluslu şirketler üzerine yaptığı çalışmasında, hegemonik erkekliğin rasyonalite ve rekabet gibi belli başlı özelliklerinin uluslararası şirketlerin kültürleri içerisinde nasıl inşa edildiklerini ve bu türden bir hegemonik erkekliğin yalnızca aynı şirketlerdeki kadın çalışanların dişiliklerine iliştirilen, söz dinleyen, gayretli, marifetli ellere sahip fabrika "kızları" şeklinde tanımlanan niteliklerle olan *ilişkisiyle* anlaşılabileceğini gösterir. Her ne kadar belirli küresel kurumsal cinsiyetlendirilmiş hegemonyaya iliştirilmiş erillik ve dişilik nitelikleri, Bush 43 ve Obama tarafından açıkça ortaya konulan çeşitli kahramansı küresel hegemonik erkeklik söylemlerinden kayda değer bir şekilde ayrılıyor olsa da, hegemonik erkekliğin bu çelişen üç yapısını birden bir araya getiren şey, bunların uluorta gizlenen hegemonik erkekliğin apaçık karakterine yaptığı kolektif katkı kadar, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık arasındaki hiyerarşik ilişkinin bölgesel ve küresel bazda meşrulaştırılmasıdır.

MELEZ HEGEMONİK ERKEKLİKLER

Melez erkeklikler üzerine yapılan son çalışmalar, hegemonik erkekliklerin her an her yerde hazır ve nazır, ama göze görülmez olduklarını ortaya koyan, yeniden formüle edilen modelin genişlemesine kanıt olan yeni bir katmanı daha gün yüzüne çıkarır.

Melez hegemonik erkeklikler tâbi kılınan biçimlerin oluşturulmasını içerir ve (dişi ve/veya eril) erkeklerin (yahut kadınların) belirli kimliklerini sergiler; süreç içerisinde, eş zamanlı olarak onları koruma altına alır ve hegemonik iktidarlarını örtbas eder (Bridges and Pascoe 2018). Örneğin, ikinci bölümde özetlendiği gibi, Demetrakis Demetriou (2001), küresel Kuzey toplumlarındaki eşcinsel erkekliklerin kültürel görünürlüğünün yükselişini tartıştı ve bunun belli heteroseksüel erkeklerin belirli eşcinsel erkeklerin tarzlarını ve pratiklerini kendilerine mal etmelerine sebep olduğunu ve böylece toplumsal cinsiyet pratiğinin yeni bir melez türünün meydana getirilmesini mümkün kıldığını iddia etti. Demetriou, böylesine bir mal etme eyleminin toplumsal cinsiyet farklılıklarını belirsizleştirdiğini; fakat, yine de, toplumsal cinsiyet hegemonyasını zayıflatmadığı sonucuna ulaştı.

Demetriou'nun görüşünü takip eden ilk araştırmacılardan biri erkeklik ve aile yaşantısı arasındaki ilişkiyi çalışan Sofia Aboim'dir (2010). Aboim, evli/birlikte yaşayan çocuklu çiftler, yalnız babalar ve karma ailelerden gelen altmış Portekizli heteroseksüel erkekle görüşme yaptı. Aboim, bu erkeklerin ataerkil hegemonik erkekliklerin geleneksel görüşlerine karşı çıkan çeşitli yeni aile pratiklerine dahil olduklarını keşfetti. Bu ailelerin özel alanları içerisinde çok çeşitli eril yapılar varlığını sürdürmekteydi. Bu erkekleri bir araya getiren şey, onların "aile yaşantısı içerisindeki toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı olan yeni tutumları" ve "günlük ev ve bakım işlerine olan katılımları" idi (133). Aboim, yine de, bu dişi pratiklerini benimserken, erkeklerin kendilerini "aşırı dişileşme" tehlikesiyle zayıflatmadıklarını işaret etti. Aksine, bu erkekler, aslında aynı zamanda hem reddedip hem de dişilik rolünü sahneledikleri çelişkisini tecrübe ettiler. Sonuçta olan,

dişi görevlerinde kendilerinin kadınlardan "daha iyi" oldukları iddiasıyla, bu erkeklerin aralarında dikkatlice organize ettikleri aile içerisindeki hegemonik erkekliğin yeni bir oluşumudur. Aboim'in çalışması, öyleyse, özellikle "hegemonyanın yeniden icadları" (135) ve böylece yeniden formüle edilen modelin genişlemesiyle, erkeklikleri aile içerisinde yapılandırma imkânlarının dönüştürüldüğünü ve çeşitlendiğini gösterdi.

Tristran Bridges'in (2010, 2014) önemli çalışması, belirli erkeklerin, aslında toplumsal cinsiyet hegemonyası ve benzer eşitsizliklerle uyumlu hale gelmiş olmalarına rağmen, kendilerini nasıl bu türden bir hegemonyanın dışarısında resmettiklerini ortaya koydu. Örneğin, "Onun Ayakkabılarında Bir Mil Yürü" toplu yürüyüş çalışmasında, Bridges (2010) bu toplu yürüyüşlerde erkeklerden, mini etek, file çorap, topuklu ayakkabı gibi kadın kıyafetleri giymeleri ve kadına karşı şiddeti protesto ederek bir mil yürümeleri ve bu şiddeti sonlandırmak adına destek vermeye yemin etmeleri istendiğini gösterir. Bu erkekler, kadınlarla birlikte dayanışma içerisinde bulunuyor, erkeklerin şiddetine aktif bir şekilde karşı çıkıyor, "dişil" kıyafetler ve kadın ayakkabıları giyiyorlar ve onları eril ilişkilerden tümüyle uzaklaşıp meydan okumalarına sebebiyet veriyor gibi görünen bu pratiklerin tümünü tecrübe ediyorlar. Buna rağmen, Bridges, bu gösteri yürüyüşüne katılanların her ne kadar aktif bir şekilde karşı koysalar da, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini yeniden ürettikleri kararına vardı. Örneğin, katılımcılar aslında kadınları belli başlı kadın kıyafetleri giyerek, topuklu ayakkabılarla yaşanan yürüme zorluklarını taklit ederek kadınları hor görüp aşağıladılar. Dahası, aynı erkekler, eşcinsel erkekleri ve aynı cinse karşı duyulan cinsel arzuyla alay ettiler ki, bunların tamamı,

her ne kadar aktif bir içimde şiddet karşıtı eylemlere katılmaları onları uzaklaştırıyor gibi görünse de, belirlenmiş hegemonik erkekliklerle aynı safta olmalarında etkili oldu.

Kristen Barber (2008, 2016) yakın geçmişte, beyaz, heteroseksüel orta sınıf, çalışan erkeklerin evvelden dişilere atfedilen güzellik ve kişisel bakıma ilişkin tüketimlerinin aslında hegemonik erkekliği yeniden ürettiğini ortaya koydu. Bu türden erkekler, kuaförlerde sözlerini geçirirken, sıklıkla kadınları heteroseksüel söylemlerle düşmanca aşağıladılar ve aynı zamanda, berber dükkanlarına giden işçi sınıfı erkekleri de "modası geçmiş," "banal" olarak işaretleyip tâbi kıldılar. Bununla birlikte, bu orta sınıf erkekler, erkeklerle "berber muhabbeti" yapmaktansa, kadınlarla "kuaför muhabbeti" yapma şansına nail oldukları için kendilerini "zarif" buldular. Öyleyse, bu beyaz, orta sınıf, heteroseksüel, mesleklerinde profesyonel erkekler, görece ilerici, çağdaş, modaya uygun ve mesleki anlamda hegemonik erkeklik sergileyerek kendilerine atfedilebilecek herhangi bir dişileştirme mefhumundan beraat etmiş olurlar. Bu erkeklerin bu türden tüketim alanlarına dahil olmaları, hegemonik erkeklikle olan bağlarını koparmaları anlamına gelirken, aynı zamanda kendi yaşam pratikleri, sınıf ve cinsellik vasıtasıyla inşa edilen eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin belirlenmiş ve bağlam içerisindeki biçimini, eş zamanlı olarak örtbas etmiştir.

Tristan Bridges ve C. J. Pascoe (2018), ayrıca, hegemonik erkekliklerin inşasına tâbi kılınan eril pratiklerin mal edilmesinin, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yeniden üretilmesine katkı sağladığını ve böylece toplumsal cinsiyet hegemonyasına karşı çıkmaktan ziyade, aksine tam da onun ifade edilmesi gibi anlaşılması gerektiğini gösterdiler. Melez hegemonik erkekliklerin

eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinde yer alan bazı değişiklikleri tasvir ettiğini iddia ettiler. Öte yandan, ayrıcalığı tecrübe etmenin ve haklı göstermenin çoktan şekil değiştirdiğini ve bu dönüşümün neticesinde özellikle ayrıcalıklı heteroseksüel beyaz erkeklerin "esnekliğini" arttıran "yeni kimlik projelerinin" inşa edildiğini ileri sürdüler. Öyleyse, Bridges ve Pascoe, hegemonik erkekliklerin düşüşte olduğunu iddia eden her türlü fikre karşı çıkmakla beraber, aslında hegemonik erkekliklerin sıklıkla biçim değiştirdiğini ve yeni türlerinin ortaya çıktığını belirttiler. Böylece, melez hegemonik erkeklikleri gün yüzüne çıkarmak, yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modelinin genişlemesine şüphesiz önemli bir katkı sağlamıştır.

Melez hegemonik erkekliklerin tartışıldığı çalışmalar genellikle küresel Kuzey'e yoğunlaştı; fakat, melez hegemonik erkeklikler ayrıca Güney'in bazı bölgelerinde de varlığını sürdürüyor gibi görünmektedir. Örneğin, Christian Groes-Green'in Mozambik'teki "kadın destekçisi erkeklik" mefhumu bu durumu tasvir eder. Kadın destekçisi erkeklikler, kadınların eyleyicilik, güvenlik, saygı ve refaha ilişkin haklarını içeren pratikleri eşitlikçi bir biçimde inşa eder. Groes-Green, kadınların cinsel hazlarını önceleyerek kadın destekçisi kavramını destekleyen erkekliğin heteroseksüel biçimini (iyi sevgili anlamına gelen) *bom pico* kavramıyla adlandırır. Bu kavram, aynı zamanda, kadına yönelik şefkat ve nezakete vurgu yapar. Ancak, kadınların cinsel hazlarını öncelerken, *bom pico* erkekler mertlik, cinsel güç ve dayanıklılık gibi hegemonik kavramları yeniden üretirler ve "cinsel olarak zayıf" olarak görülen erkekleri tâbi kılarlar. O zaman, *bom pico*'lar "diğer erkeklerle karşılaştırıldıklarında erkek cinsel gücü ideallerine ulaşan ve dişi partnerlerine zevk verme hususunda erkek olarak kendilerinden

bekleneni vermeyi hedefleyen" (99) erkeklere bir örnektir. Öyleyse, *bom pico* erkekliğini adet edinen erkekler, sanki bundan kaçınıyor gibi görünseler de, hegemonik erkeklikle aynı safta dururlar ve neticede kadınlar ve "diğer erkekler" üzerindeki eril iktidarlarını kendilerine has bir yöntemle yeniden üretirler.

Melez hegemonik erkeklikler, aynı zamanda, bu süreci bütünüyle örtbas ederek eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini yeniden üretme anlamında bir işleve sahip olurlar. Melez hegemonik erkeklikler, toplumsal cinsiyet hegemonyasının direncine işaret eder ve bu alandaki çalışmalar sürekli bir biçimde melez hegemonik erkekliklerin metroseksüellikten (de Casanova, Wetzel ve Speice 2016) Hıristiyan punk zırvalığına (McDowell 2017), ayrıcalıklı genç erkekler için iyileştirici yatılı okullara (Pfaffendorf 2017), Hawai'deki horoz dövüşlerine (K. M. Young 2017), Birleşik Devletler başkanlarına (Messerschmidt 2016) kadar çok geniş bir alanda inşa ediliyor olmalarına kanıt sunarlar. Melez erkeklikler, muhtelif çağdaş hegemonik erkekliklerin her bir tarafa yayılmasına rağmen gizlenmeyi başaran doğasını güçlendiren biçimde işlevsel hale gelirler.

KADINLIKLAR

Hegemonik erkeklikler üzerine yapılan araştırmalar, bugün artık kadınların ve kız çocuklarının içinde yer aldıkları uygulamaları güçlendirmiş ve bu süreçte kadınlıklar ve erkeklikler arasındaki karşılıklı ilişkilerin tarihsel boyutunu daha dikkatli bir şekilde mercek altına almıştır. Örneğin, Mimi Schippers'ın (2007) "dişil ötekiyi sağaltma" üzerine yaptığı önemli çalışması,

toplumsal cinsiyet hegemonyasının meşruiyetine ilişkin herhangi bir kavramsallaştırmanın merkezinde yer alan kadınlık ve erkeklik arasındaki ilişkiyi yerli yerince konumlandırır. Daha önce de ifade edildiği gibi, Schippers, belirli "üstün" eril niteliklerin, kadınlara atfedilen daha "düşük" niteliklerle karşılaştırıldığında, erkeklerin kadınlar üzerindeki iktidarını meşru kıldığını ileri sürmektedir (91). Toplumsal cinsiyet hegemonyasının meşruiyetini anlamaya çabalarken, kadınlık ve erkeklik arasındaki bu ilişkiyi kısmen kavramsallaştırmak oldukça büyük önem taşır. Bununla birlikte, bu çabanın daha da ileri düzeyde işaret ettiği husus, eril olarak nitelenen bu özellikleri –Schippers bu özellikleri eril nitelikler yerine "parya dişillikler" olarak nitelendirir– kendi bünyelerinde topladıklarında, kadınların ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyet hegemonyasına meydan okuyabileceğidir; zira, böyle yaparak kadınlar ve kız çocukları "erkeklik ve kadınlık arasındaki ilişkiyi sekteye uğratmaktadırlar" (95). Parya dişillikler, örneğin kız çocukları ve kadınların cinsel arzularını ifade etmesi, cinsel olarak seçici olmama ya da hükmeden konumda olma, fiziksel olarak saldırgan olma ya da kontrolü eline alma gibi, hegemonik erkeklik özelliklerini tamamlamayı reddetmeyi merkeze alma eğilimindedir.

Yukarıdaki hususlar düşünüldüğünde, kadınlıklara ilişkin herhangi bir yeni anlamlandırma, hegemonik erkekliklerin ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yeniden üretiminin kavramsallaştırılması için de elzem hale gelir. Örneğin, yakın zamanda gerçekleştirilen feminist araştırmalar, Kuzey Amerika ve Avrupa'daki ergen yaştaki kız çocuklarının egemen toplumsal cinsiyet inşalarında itaatkarlık, boyun eğme ve pasiflik gibi pratiklerinin artık merkezde olmadığını göstermektedir. Bunun

yerine, öz-kontrol, öz-güven, kendi değerini kendi belirme, kararlılık, rekabet, bireysel özgürlük ve atletiklik gibi toplumsal cinsiyet nitelikleri, çekicilik ve heteroseksüel cazibeyi sergileme –"heteroseksüel sporcu"– gibi özelliklerle birleştiğinde, egemen ergen dişilliğini tanımlayan birincil göstergeleri oluşturmaktadır (Adams, Schmitke ve Franklin 2005; Bettis ve Adams 2005; Gonick 2006; McRobbie 2009; Ringrose 2007; Budgeon 2014). Başka bir deyişle, ergen kız çocukları için egemen toplumsal cinsiyet inşası bugün geleneksel dişil ve eril niteliklerden oluşan bir "melez bir kadınlık" yoluyla inşa edilir. Bu araştırma, şu soruyu da ortaya koyar: Melez kadınlık, toplumsal cinsiyet hegemonyasına meydan okumakta mıdır? Yanıt kocaman bir hayır gibi görünüyor; zira, birçok araştırma, bu tür melez kadınlıkların eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi ya da çöküşü sonucunu getirmediğini ortaya koymaktadır (Budgeon 2014, 325). Bu yeni egemen melez kadınlıklar, ergen yaştaki kız çocukları için, Connell'ın (1987) "vurgulanmış kadınlık" kavramının yerini almaktadır –çünkü bu durum, kız çocuklarının *kızsı* bir dişillik temsilini ortaya koymaktan çekinmelerini gerektirir– aynı zamanda bu durum, kız çocuklarının *tüm* dişil nitelikleri reddederek eril ayrıcalıkları tehdit etmekten geri durmak *zorunda olmalarını* da gerektirmektedir (Budgeon 2014, 327). Başka bir deyişle, melez kadınlıkların son derece ileri gibi göründüğünü; ancak, Angela McRobbie'nin de son derece haklı bir şekilde ortaya koyduğu gibi (aktaran Budgeon 2014, 325), "tam anlamıyla ve güven aşılayıcı bir şekilde dişil" ve bu sebeple de toplumsal cinsiyet hegemonyasının yeniden üretiminde hayati bir bağlantı olarak varlığını sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Böylelikle, melez kadınlıklar da –melez erkeklikler gibi– toplumsal cinsi-

yet hegemonyasının üstünü örten toplumsal cinsiyetlendirilmiş bir dinamiğe ön ayak olurlarken, bir yandan da toplumsal cinsiyet hegemonyasıyla aynı yerde dururlar ve toplumsal cinsiyet hegemonyasının, apaçık ortada iken bile, nasıl gizlendiğine ilişkin başka bir örneği ortaya koymaktadır.

Kadınlıklar arasındaki farklılıkları ve toplumsal cinsiyet hegemonyasıyla olan ilişkilerini inceleyen başka bir yeni çalışmada, Roger Domeneghetti (2017), 2016 Wimbledon tenis turnuvasına ilişkin hazırlanmış olan 369 gazete haberini inceledi. Bu gazete yazıları, İngiltere'nin en çok satan iki gazetesinde, *The Sun* ve *The Daily Mail*'de 26 Haziran ve 11 Temmuz 2016 tarihleri arasında yayımlanmıştı. Domeneghetti, İngiliz basınının, turnuvaya katılan kadın sporcular arasında dişillik kavramını nasıl yansıttığını incelemeye odaklanmıştı. Domeneghetti'nin söylem analizi, gazete haberlerinde ırk temelli oluşmuş bir kadınlık algısı olduğunu ortaya koydu. Buna göre, beyaz kadın oyuncuların kadınlığı hegemonik erkeklik kalıplarını destekler gibi görünürken, siyahi kadın oyuncuların kadınlığı, beyaz toplumsal cinsiyet hegemonyasının belirli bir biçimini bozmaktadır.

Beyaz kadın oyuncular, dekoratif bir nesne, çekici bir kadın ve bilinçli bir şekilde cinsel birer obje olarak ve "atletik yeteneklerini ve başarılarını önemsizleştirmeye hizmet edecek ve kadın bedenini seyirlik bir nesne olarak sunacak şekilde" sunulmuşlardır (10). Örneğin, gazete yazıları beyaz kadın oyuncuları "tahrik edici model pozlarında", sadece iç çamaşırı ya da mayo giyerken ve bacakları, kalçaları, göğüsleri ve yüzlerine odaklanmış bir şekilde göstermiştir (7). Domeneghetti'nin de (7) ifade ettiği gibi:

Bu fotoğraflar, oyuncuları [kadın oyuncuları] pasif, "eylem içinde olmayan" rollerde, atletik yeteneklerinden sıyrılmış ve er-

kek bakışının faydalanacağı cinsel objeler olarak resmetmiştir. Bu durum, dişilliklerinin altını çizerken, bedenlerini ve böylelikle atletik yeteneklerini ve spordaki uzmanlıklarını önemsizleştirir.

Tam aksine, bu gazete yazıları, beyaz erkek oyuncuların gücünü, enerjisini, hırçınlıklarını ve atletik yeteneklerini vurgulamıştır. Örneğin, Andy Murray'ın şampiyonluk kupasını kaldırdığı günün ertesinde, kazandığı zafer gazete yazılarında "Kralın Dönüşü" olarak duyuruldu ve Murray "kraliyet ailesinden birisi" olarak resmedildi. Domeneghetti (9) için, beyaz kadın ve beyaz erkek oyuncular arasında bu apaçık söylemsel farklılık, beyaz kadınlık temsillerini beyaz erkeklik temsillerine tâbi kılmakta ve böylelikle "egemen hegemonik erkeklik ideolojisini yeniden üreterek güçlendirmekte" ve bu nedenle, hem metinler hem de fotoğraflar yoluyla, beyaz kadın oyuncular "cinsiyetlendirilmiş hiyerarşi içinde zayıf bir konumda" (7) resmedilmektedir.

Domeneghetti, beyaz kadın oyunculardan farklı olarak, siyah kadın oyuncuların da –özellikle Serena ve Venus Williams'ın– gazete yazılarında "doğuştan sporcu", iki "güçlü siyah kadın" olarak nitelendiklerini ve bedenlerinin "cinsel anlamda garip ve pornografik anlamda erotik" (9-10) olarak tanımladığını ifade etmiştir. Örneğin, gazete yazıları, Serena Williams'ın meme uçlarının dar üst formasından görünüyor olmasını "şok edici" olarak tarif ederken, aynı zamanda üst kol kaslarının ve baldırlarının büyüklüğü ve gücünün, "doğuştan hırçın oyununun" (10) altını çizerek Williams'ı bir süper kadın figürü olarak nitelemişlerdir. Bu söylemsel temsil, Williams kardeşleri, "düzgün" dişil beyaz kadın oyunculara kıyasla, sıradışı, parya dişil "öteki" oluşlarını "doğallaştırmıştır". Kısacası, gazete yazılarında bulunan metin ve fotoğraflar, beyaz hegemonik eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine

ilişkin kavramları güçlendirmiştir; dişil temsiller arasındaki eşitsizliklere ilişkin ırk temelli söylemleri sürdürmüş ve tüm bunlar göz önünde apaçıkken üstü örtülü bir şekilde gizlenmiştir.

Kadınlıkları ve kadınlıkların hegemonik erkekliklerle olan ilişkilerini incelemenin dikkat çekici bir alanı, başka koşullarda toplumsal cinsiyet açısından nötr olarak algılanabilecek ortamlardır. Örneğin, Michelle Wolkomir (2012), Amerika'da İç Güney bölgelerinden bir kumarhanede yasal olarak düzenlenen poker oyunlarında, erkeklikler ve kadınlıkların inşasını katılımcı gözlemi yöntemiyle incelemiştir. İlk bakışta, bu oyunların toplumsal cinsiyet açısından nötr olduğu düşünülebilir; çünkü, bedensel farklılıklara (mesela fiziksel güce) bağlı fiziksel gereklilikler yoktur. Kurallar erkeklerin lehine işlemez, katılım için bir engel yoktur ve erkekler ve kadınlar doğrudan birbirleriyle rekabet edebilirler. Wolkomir'in analizi, ne var ki, "eşit-oyun alanında" poker oynarken bile, kadınlar ve erkeklerin, hegemonik erkeklik normlarını ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini inşa ettiklerini ortaya çıkarmıştır. Erkeklerin masaya katılımı, değişmez bir şekilde, saldırgan, tahakkümcü ve etrafını kontrol etmeye yönelikti –ortama "hükmediyorlardı" ve masadaki "eylemlerin" nasıl olacağını etraftakilere dayatıyorlardı– ve bu eylemleri erkekliğe bağlıyorlardı. Hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde, "zayıfmış" gibi görünen her poker oyunu, mesela birisi iddiayı artırdığında ya da "blöf" yaptığında ortadaki parayı "katlama," hep bir ağızdan kadınlara özgü olarak niteleniyordu. Hem erkek hem de kadın oyuncular, şayet ortadaki miktarı artırdıklarında ya da hile yaptıklarında bu şekilde kadınsılaştırılıyordu ve nihayetinde eril tahakküme tâbi kılınıyordu.

Wolkomir'in ortaya koyduğu önemli bir gözlem de, kadın oyuncuların hiçbirinin masanın "kontrolünü ele almaya" çalışmadığıydı ve oyun sırasında diğerleri üzerinde tahakküm ya da kontrol kurmaya yeltenmedikleriydi. Bunun yerine, kadınlar, karşı tarafı "aldatma" üzerine kurulu bir tarzda oynuyorlardı ve bu nedenle de "kendilerini pasif/boyun eğen, aptal veya cinsel obje ya da bu üçünün bir kombinasyonu" halinde sunarak "hegemonik çerçevede kadınlar için ayrılmış, geleneksel bağlamda cinsiyetlendirilmiş bir 'kategoriye' " (414) kendilerini yerleştiriyorlardı. Kadın poker oyuncuları, böylelikle, aynen erkeklerin poker oynarken "erkekliği" oynadıkları gibi, poker oynarlarken, "kadınlığı" oynuyorlardı. Bununla birlikte, kadınlar "erkeklerin cinsiyet rollerine ilişkin beklentilerine kendilerini uydurarak ve sonra da bu algıyı, oyuncuları yönlendirip oyunu kazanmak için bir avantaja dönüştürerek" cinsiyetlendirilmiş bu "aldatmacayı", gerçek oyun becerilerini saklamanın bir aracı olarak kullanırlar (422). Bir oyun stratejisi olarak kadınlık rollerini oynamalarının etkili olması için gizli kalması gerekiyordu; ancak, poker masasındaki bu eril-dişil etkileşim, nisbeten toplumsal cinsiyet bağlamında nötr kalması gereken oyunu, hegemonik erkekliğin ve bunun sonucu olarak da eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin altının çizildiği bir yeni duruma dönüştürüyordu.

Son olarak, Kimberly Kay Hoang (2015) tarafından yürütülen etkileyici bir çalışmada, Vietnam'daki Ho Chi Minh şehrindeki seks işçileri ve müşterileri arasındaki farklılaşan kadınlık ve erkeklik algıları incelenmiştir. Hoang, "hostes barlarındaki" katılımcı gözleminde yer almış ve öncelikli olarak da bu barlara sıklıkla gelen seks işçileri ve müşterileri arasındaki ilişkiyi gözlemlemiştir. Toplumsal cinsiyet, sınıf, cinsellik ve ulus kimlik arasındaki bağ-

larla, küresel ve yerel arasındaki kesişimselliğin bu barlarda nasıl da farklı bir şekilde ortaya konduğunu ayrıntısıyla incelemiştir. Her bir barda, farklı ve bir diğerine benzemeyen hegemonik erkeklik, belirli kadınlık kurguları ve bunun sonucunda da eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri sahnelenmiştir ve Hoang toplumsal cinsiyet hegemonyasının her bir biçiminin Vietnam'ın küreselllikle değişen ilişkisini nasıl yansıttığını ve yeniden ürettiğini tanımlamıştır. Burada iki örneği şu şekilde sıralayabiliriz:

"Son derece lüks bi hostes barında," Hoang, üst-orta sınıf Vietnamlı iş insanlarının bu barı sıklıkla ziyaret ettiğini ve Asyalı iş ortaklarının yabancı yatırımlarını başarılı bir şekilde ülkeye çeken bir hegemonik erkekliği inşa ettiklerini kaydetmiştir. Vietnamlı iş insanları, pahalı alkol, şatafatlı tüketim malları, cömert bahşişler ve çekici Vietnamlı kadınlarla cinsel birliktelikleri ayarlama gibi yollarla sınırsız bir tüketim çılgınlığının belirgin işaretlerini sergileyerek yabancı yatırımcıları baştan çıkarmaktadırlar. Vietnamlı iş insanlarının buradaki niyeti, gelecekte işbirliği yapacakları yatırımcılara, artık günümüzde önemli bir küresel oyuncu olan ve bu sebeple de para yatırılacak mükemmel bir saha olarak Vietnam toplumundaki saygın konumlarını göstermektir. Kadın seks işçileri, her iki gruptaki erkekler için farklı şekillerde kadınsı bir itaat sergileyerek, örneğin, içkilerini doldurarak, sigaralarını yakarak ve onları elleriyle besleyerek, Vietnamlı iş insanlarının hegemonik erkeklik performanslarını desteklerler. Erkekleri selamlarken önlerinde eğilirler, yanlarında itaatkar bir şekilde otururlar ve içkileri şerefe kaldırdıklarında bardakları "tokuştururken" kadının bardağı her zaman erkeğin bardağından daha aşağıda durur. Kadınlar, burun estetiği yaptırarak ya da tenlerinin rengini açarak, günde yalnızca bir tabak şehriye ve

iki yumurtadan ibaret olan bir öğün yiyerek diyet yaparak bedenlerini de değiştirirler. Tüm bu edimler yoluyla, bu bardaki seks işçileri, Hong-Kong, Güney Kore ve Japonya'daki popüler kültürden etkilenen itaatkar, Asyalı, modern ve erotik bir dişillik temsilini vücuda getirirler. Hoang (2015, 130, 138) ayrıca, bu özel kadınlık performansının "Vietnam'ın küresel düzeyde giderek yükselen bir ekonomik oyuncu olarak yerine getirdiği role ilişkin belirli bir verimli Vietnam resmi ortaya koyduğunu" ve kadınların konumlarının "yerel ve küresel erkeklere nazaran daha aşağı derecede olduğunu" varsayıyordu. Vietnamlı iş insanlarının yabancı yatırımcıyı çekme ve koşullara bağlı bir hegemonik erkeklik inşa etme yeteneği, bu nedenle, seks işçilerinin bakımlı ve başarıyla kullandıkları kadınsı bedenlerini dayanak almaktadır –bu erkekler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yerleşik olduğu bu ortamda, küresel Kuzey beyaz erkeklerinin hakimiyetiyle yarışmaktadırlar. Bu bar içindeki toplumsal cinsiyet hegemonyası, küresel ekonominin devamını sağlayan yerel pastanın yalnızca ufak bir dilimidir; zira, Vietnam'ın yatırımın geri dönüşünün ete kemiğe büründüğü canlı ve girişimci bir pazar olduğunun garantisini vermektedir.

Bu çalışma sırasında, Amerikalı ve Avrupalı iş insanlarının bu tür lüks hostes barlarına giriş izni bulunmuyordu; bu sebeple de daha "düşük kaliteli" işletmeleri kontrolleri altına almışlardı. Ho Chi Minh şehrindeki bu tür hostes barları, üst sınıf işçi ve orta sınıf küresel Kuzey ülkelerinden gelerek Vietnam'da yaşam süren erkeklerle doluydu; bu erkekler, kendi ülkelerinde işlerini kaybetmişler ya da başarısız olmuş iş projelerini sürdürmekte ısrar etmişlerdir. Vietnam'a geldiklerinde, Vietnam'lı şirket yöneticilerinin yönettiği Vietnam şirketlerinde daha aşağı pozisyonlarda

çalışmayı kabul etmişlerdir. Akşamları, bu erkekler, küresel Kuzey'de yitirdikleri eril iktidarın yoksunluğunu ve Vietnam'daki "aşağı" konumlarını telafi etmek için, cinsel ilişkiye girecek birilerini arayarak bu düşük seviyeli barlara uğrarlar. Küresel Kuzey'den gelen beyaz erkeğin üstünlüğünü onaylayan dokunaklı bir hegemonik erkeklik inşa ederler. Bu erkekliğe özlemi uzaktan görünce bile tanıyan seks işçileri, "üçüncü dünyalı" bağımlı bir kadınlık performansı sergileyerek bu hegemonik erkeklik algısını desteklerler. Bu performans, küresel Kuzey'den gelen beyaz erkeğin finansal desteğini sağlamaya yönelikti ve bunun karşılığında da bu erkeklerin ırk temelinde oluşmuş cinsel arzularını tatmin etmeye dayanıyordu. Vatanlarından uzakta yaşayan bu erkekler, koyu tenli, geleneksel olarak ince bedenli Vietnamlı kadınlarla uzun dönem ataerkil ilişkiler geliştirmeye teşneydiler; para karşılığı seksle ilgilenmiyorlardı ancak daha çok "bir erkek olarak istendiklerini onlara hissettiren" kadınlarla bir ilişki kurmak ilgilerini çekiyordu (148). Seks işçileri, kendilerini namuslu ancak fakir ve finansal desteğe ihtiyacı olan "üçüncü dünyalı köylü kızlar" olarak göstererek bu arzuyu beslemeye yöneliyorlardı. Burun estetiği yerine memelerinde silikon vardı; "buğulu göz etkisi" veren göz makyajı yapıyorlardı ve genellikle ucuz, geleneksel kıyafetler giyerek ve bronzlaşarak ya da bronzlaşma kremleri kullanarak tenlerini daha koyu renk göstermeye ve böylelikle bedenlerini "üçüncü dünya ülkesinden biri" gibi inşa etmeye çalışıyorlardı. Hoang'ın (146) da ifade ettiği gibi, "ten renklerini değiştirmek, bedenlerine bir ırk karakteri katmak için bu kadınların yaptığı en belirgin hamleydi, bu şekilde görünüşlerini bir üçüncü dünya ülkesinde fakir bir kadın gibi görünecek şekilde abartabiliyorlardı". Seks işçileri bu şekilde,

Vietnam'da yaşayan ve "özgün" bir deneyim arayan bu erkeklerin ırk temelinde oluşturdukları cinsel arzularını yansıtıyorlardı. Bu kadınlar, Vietnam'ı bir "üçüncü dünya" ülkesi, varlıklı küresel Kuzey'e kıyasla daha aşağıda bir konumda resmederek ve "kendilerini bu yoksulluğun masum kurbanları olarak sunarak", bir tür "üçüncü dünya ülkesinden gelen bağımlı" (150) kadınlık performansı sergiliyorlardı. Erkekler ise nihayetinde, beyaz ırka ve küresel Kuzeye ait hegemonik erkeklik temsillerini yeniden eski gücünü kazandırarak inşa ederler. Bunu yaparken de, yeni "kız arkadaşlarına" ahlaki açıdan daha kabul edilebilir bir iş bulmada yardımcı olma, onları fakirlikten kurtarma ve meteliğe kurşun attıklarını varsaydıkları ailelerine parasal katkı yapabilmek amacıyla cömert bağışlar yapabilmek için tutkulu bir biçimde para dökerler. Bu eşitsizlik ilişkisi, yalandan "masum" üçüncü dünyalı fakir kadınla, kadına ve ailesine ve böylelikle de Vietnam'a sürekli para akışı sağlayan, mali açıdan güvenilir, "kurtarıcı" bir hegemonik erkeklik temsilini ortaya koyan beyaz bir erkeği içerir. Bu şekilde, yabancı doğrudan yatırımı, seks işçiliğine ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine, lüks barlardakinde olduğundan farklı bir şekilde, bağlanmış olur. Bu çalışmanın ortaya koyduğu husus, bu sebeple, ırk, sınıf, beden ve ulus kimliklerin kesişimselliğinde, farklı türdeki hegemonik erkekliklerin ve bunu tamamlayan kadınlık temsillerin varlığıdır. Bu noktada, belirli kadınlıklar içeren eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin inşası yoluyla, hostes barların yerel bağlamında nasıl küresel olan ile ilişkilendiğini "görürüz".

Kısacası, bu bölümde ele alınan çalışmalar göstermektedir ki, belirli kadınlıklar, hegemonik erkeklerin süregelen sınırsızlıkları için başat bir rol oynamaktadır ve çoğu zaman göz önünde olsa

bile görünmez kalabilmektedirler. Bu sonuç, birçok başka çalışma tarafından da desteklenmektedir (örneğin, bakınız Silva 2008; Miller 2004; Schnurr, Zayts ve Hopkins 2016; ve Pruitt 2017)

GEÇİCİ HEGEMONİK ERKEKLİKLER

Melez erkeklikler, genellikle eşzamanlı olarak geçici hegemonik erkeklik konumlarıdır; kısa süreyle deneyimlenirler, ömürleri kısa ve bir anlık deneyimlerdir ancak yine de çabucak hareket etseler ve geçerlilikleri sona erse bile kültürel düzlemde bir yükseliş içindedirler. Aynı şekilde, geçici hegemonik erkeklikler, her yere yayılmış ama göz önünde olsalar bile çok iyi gizlenmişlerdir. Daha önce de, çoğu durumda okul içinde egemen ve herkes tarafından yüceltilen bir hegemonik olmayan erkeklik modelini inşa eden ve okulda popüler olan çocuklardan bahsetmiştim. Ancak, yine, bu aynı çocuklar, ara sıra da olsa, bir süreliğine ve geçici olarak "öteki" oğlan çocuklarına zorbalık uygulayarak okul sınırları içinde kalan bir hegemonik erkeklik modelini ortaya koyarlar.

Bölgesel geçici hegemonik erkeklik temsilinin bir örneği, yakın zamanda Amerika'nın her yanında televizyonlarda yayınlanan General Electric (GE) reklamıdır. Bu reklamda, önce bir işçi sınıfı aile görürüz –baba, anne ve genç yetişkin oğulları– ailenin oturma odasında birbirinin karşısında otururlar ve çok nettir ki oğlan yakın zamanda GE'de işe girmiştir. Sonra şu diyalog gelişir:

BABA: oturur, elinde büyük bir balyoz tutar. Seninle gurur duyuyorum oğlum. GE, bir üretici firma. İşte bu yüzden, bunu bahçeden kazıp çıkardım. Bu senin dedeciğinin balyozu ve bunu senin almanı isterdi. (Baba daha sonra, balyozu oğlunun önündeki sehpanın üzerine sert bir şekilde koyar.)

ANNE: Bu balyozun onun için büyük önemi vardı (büyükbabayı kastederek).

OĞUL: Evet, GE güçlü makineler yapıyor, ama ben onlar için bu makinelerin başkalarıyla bilgi paylaşmasına olanak tanıyacak kodlar yazacağım. (Her iki ebeveyn de birbirine şaşırmış bir şekilde bakar.) Ve ben dünyayı değiştireceğim.

BABA: sözünü sert bir şekilde keserek. Şu balyozu alıp kaldıracaksın, öyle değil mi? (Oğlan babasına endişeli ve kaygılı bir şekilde bakar ve balyozu kaldırmak için hamle yapmaz.) Hadisene, balyozu kaldıramıyor musun?

ANNE: Tamam o zaman, ne yapalım, dünyayı değiştireceksin.

BABA: Al kaldır şu balyozu.

OĞUL: Buna ihtiyacım yok.

BABA: Kaldır şu balyozu. Kaldır.

Bu reklam, bölgesel bir geçici hegemonik erkeklik temsilinin bir örneğini sunar. Reklam, tüm topluma hitap edecek şekilde yayınlandı, yalnızca 43 saniye sürdü, ancak işçi sınıfından gelen bir babanın yakında orta sınıfa geçiş yapacak olan oğlunu kadınsılaştırmasını anlatıyordu. Baba, fiziksel güç ve üstünlüğünü sergiledi (ki bunlar kültürel olarak tanımlanmış eril niteliklerdir), beri yandan da oğlu fiziksel zayıflık ve aşağılık duygusunu vücuda getirmişti (ki bunlar da kültürel olarak tanımlanmış dişil niteliklerdir). Öyleyse, bu reklam yoluyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine meşruiyet kazandırarak dolaşıma sokulan, bölgesel bir geçici hegemonik erkeklik temsilinin kısa süreli yükselişine tanık oluyoruz ve yine bir kez daha, bu yükseliş göz önünde yapılırken üstü örtülü bir şekilde gizlenmiştir.

Geçici hegemonik erkekliğin ikinci bir örneği ise, Patricia Martin'in, ulusötesi şirketlerde toplumsal cinsiyet temsillerinin inşa edilmesi üzerine gerçekleştirdiği önemli çalışmasında yer alan bir vakadır. Bu çalışmada, Martin (2003, 346), her ikisi de Fortune 500 listesine girmiş bir şirkette başkan yardımcısı olan Tom ve Betsy arasındaki bir konuşmayı aktarır, ikisi de

> toplantı sonrası koridorda konuşuyordu. Koridor boyunca ofisler sıralanıyordu ama bu ofislerden hiçbirisi onlara ait değildi. Bir ofiste telefon çalmaya başladı ve telefon üç kez çalmıştı ki Tom Betsy'ye dönüp "Niçin şu telefona bakmıyorsun?" diye sordu. Betsy, Tom'un bu isteği karşısında şaşırmıştı ama yine de telefona yanıt verdi ve Tom da kendi ofisine döndü.

Daha sonra, Betsy Tom'un karşısına çıkıp "Ben de başkan yardımcısıyım, Tom ve sen bana sekreter muamelesi yaptın. Ne geçiyordu ki aklından?" diye sordu. Tom'un yanıtı ise şu oldu "Hiç aklıma bile gelmedi" (346). Betsy bu olay için Tom'u suçlarken, her ikisi de geçici hegemonik erkekliğin, sınırları belli, baskın bir biçiminin bir parçası olmuşlardır. Tom açık bir şekilde, Betsy'yi telefona yönlendirerek durumu hakimiyeti altına almış ve kontrol etmiştir; Betsy de Tom'un isteğine boyun eğmiş ve telefonu yanıtlamıştır. Bu bir anlık gelişen durumda, karşılaştığımız hadise, kültürel olarak desteklenen "aşağı konumdaki" dişil niteliklerle eşitsiz bir ilişki içinde olan kültürel olarak desteklenmiş "üstün" eril niteliklerin toplumsal inşasıdır. Bu sebeple de, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin her yere sinmişliğine ve göz önünde olmasına rağmen gizli kalıyor oluşuna öz ve kısa süreli bir katkı yaparlar. Bu eşitsiz karşılaşmanın genel yapısı, her iki kişiden de gizlenmiştir: Betsy eşitsizliği çabucak kavrasa da, bu eşitsiz ilişkiye gerçek katılımı onun için görünmez kalmış-

tır ve Tom da, Betsy ona gelip ne yaptığını anlatana kadar olan bitenin farkında bile değildir.

Geçici hegemonik erkekliğe ilişkin son bir örnek, Amerika Başkanı Donald Trump'in vakasıdır. Trump'in bazı uygulamaları, hegemonik erkekliğin akışkan, dalgalı ve geçici doğasını ve Trump'ın farklı hegemonik erkeklik temsillerinin nasıl son derece kendi bağlamı içinde umulmadık olduğunu ortaya koyar. Birkaç örnekle açıklamama izin verin (bu tartışma Messerschmidt ve Bridges'in (2017) metninden alınmıştır).

İlk olarak, başkan olmadan önce yaptığı –ve hem yerel hem küresel medyada yayınlanan– konuşmalarında ve halka hitaplarında, Trump, "öteki" erkeklere "karakteri zayıf", "düşük enerjili" ve "ezikler" diye isim takarak, ya da onların "beceriksiz" veya "pısırık" olduklarını ima ederek bu erkeklere sataşmış ve önemsizleştirmiştir. Örneğin, Cumhuriyetçi parti içindeki başkanlık yarışı tartışmalarının birkaçında, Trump, Marco Rubio'yu sürekli olarak "küçük Marco," Jeb Bush'u "düşük enerjili Bush" diyerek yaftalamış, John McCain'in Vietnam savaşı sırasında yakalanıp esir düştüğü için "pısırık" olduğunu ima etmişti. Ayrıca, travma sonrası sendromla mücadele eden günümüz gazilerinin de "beceriksiz" olduklarını, çünkü savaş sırasında karşı karşıya kaldıkları "korku"yla "başa çıkamadıklarını" ifade etmiştir. Tam tersine, Trump, kendisiyle ilgili konuştuğunda, sürekli olarak güçlü, savaşçı ve başarının vücut bulmuş hali olarak bahseder. Her iki durumda da, Trump, kültürel olarak tanımlanmış "aşağı" ve tâbi kılınmış toplumsal cinsiyet niteliklerini rakipleri için kullanırken kendisini de kültürel olarak tanımlanmış "üstün" eril niteliklerle donatır. Bu ikili niteleme, farklı erkeklikler arasında eşitsiz bir ilişki yaratır: biri hükmeden ve hegemonik (Trump)

ve diğeri de tâbi kılınmış ("öteki" erkekler). Trump'ın bu ifadeleri, ulus çapında ve aslına bakarsanız küresel olarak da yayınlandığı için, her biri baskın hegemonik erkekliğin geçici bölgesel ve küresel bir temsilini simgeleştirir.

Trump'ın akışkan ancak geçici hegemonik erkekliğinin ikinci bir örneği, kendisini söylemsel olarak –yine bölgesel ve küresel olarak– tüm Amerikalıların kahraman erkek "koruyucusu" olarak göstermesidir. Bu şefkatli erkeklik temsili, ilk bakışta, şimdiye kadar tartışılan hegemonik erkeklikle çelişir görünebilir. Örneğin, Cumhuriyetçi Parti toplantısındaki konuşmasında Trump, "tehlikeli" ve "yasa dışı" Meksikalı ve Müslüman göçmenlerden Amerikan halkını koruyarak ve "sınırı mühürleyerek" ülkeyi tekrar eski güvenli günlerine yalnızca kendisinin götürebileceğini ileri sürmüştür. Böyle söyleyerek Trump, Amerikalıların kendi kendilerini koruyamayacaklarını ima etmiştir –aslında bu, kendisinin "politik arenaya katılması" gerekliliğini haklı çıkarmak için kullandığı bir argümandır. Trump şunları söylemiştir: "Ülke çapında 'kanunu ve düzeni yeniden inşa ederek' vatandaşlarımızı suçtan ve terörizmden ve kanunsuzluktan kurtaracağım –Sizin için savaşıp, sizin için kazanacağım" Bu noktada, Trump, söylemsel olarak, beyaz ırk dışındaki erkeklere karşı Amerikalıların beyaz hegemonik erkek koruyucusu olarak geçici bir pozisyon edinir; kendisine ve tüm ABD vatandaşlarına hayatlarını onun ellerine teslim etmeleri gerektiğini söyler ve onlara güvenlik vaat eder. Trump kendisini saldırgan, kurşun işlemez ve koruma gücüne sahip birisi olarak resmederken, tüm ABD vatandaşlarını da bağımlı ve aynı derecede korunmasız olarak resmeder. Trump, "aşağı konumda" yer alan tebasına karşı kendisini "üstün" olarak konumlandırır; bu bir anlamda

karısına ve ataerkil ailenin diğer üyelerine karşı korumacı olan ataerkil erkek rolüne denk düşer. Ancak, aynı zamanda, Trump kendisini şefkatli, ilgili ve iyi kalpli müşfik koruyucu olarak da sunar ve bu sebeple hem eril hem de dişil niteliklere sahip melez ancak geçici hegemonik bir erkeklik inşa eder. Bu sebeple, kahraman koruyucu ve geçişli melez hegemonik erkekliğin inşasına hem bölgesel hem de küresel bağlamda tanık oluruz.

Üçüncü olarak da, Trump ve Billy Bush arasında 2005 yılında o kötü şöhretli *Access Hollywood* tur otobüsünde geçen konuşmada da, Trump, kendisinin kadınların bedeni üzerinde yetkisi olduğunu varsayar ve (hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde) kadınlara karşı cinsel saldırıda bulunduğunu itiraf eder; çünkü, ona göre, buna hakkı vardır. Kadınları, beden parçalarının bir bütünü olarak tasvir eder ve kadınların arzularını, ihtiyaçlarını, dile getirdikleri tercihleri ve rızalarını göz ardı eder. Video yayınlandığından beri, daha çok kadın bir adım öne çıkıp Trump'ı cinsel taciz ve saldırıyla suçladı. Bu konuşmaya ilişkin tartışmalarda gözden kaçırılan bir husus, aslında tüm bu konuşmanın Trump'ın yarattığı koruyucu hegemonik erkeklik mitiyle nasıl çeliştiği ve aslında hakikatin nasıl ortaya çıktığıdır. Otobüsteki bu kısa konuşma, Trump'ın hiç de bir "korucuyucu" olmadığını, tam tersine bir "avcı" olduğunu göstermektedir. Ne var ki, Trump'ın avcı (Trump) ve kurbanları (kadınlar) arasındaki söyleminin eşitsiz ve ilişkisel doğası sebebiyle, bu noktada avcı geçici hegemonik (hetero)erkekliğin bir temsiliyle karşı karşıya kalırız.

Trump'un çeşitlilik arz eden hegemonik erkeklikleri bu sebeple, akışkan, çelişkili, duruma bağlı, kesişimseldir ve dünya çapında eşitsizlikleri ayakta tutan bu desteğin farklı ve birbiri-

ni kesen payandalarını ortaya koyar. Hegemonik erkekliklerin farklı tipleri arasında, Trump'ın bukalemun erkeklik gösterisi, toplumsal cinsiyet, sınıf, ırk, yaş, cinsellik ve milliyet ilişkileri ve eşitsizliklerine ilişkin oluşmuş çağımız manzarasının bir parçasıdır. Trump, tutarlı bir hegemonik erkeklik tipi inşa etmez. Daha çok, Trump vakası, bireylerin nasıl bir oraya bir buraya savrulduğunu gösterir ve her bir durumda da Trump'ın savrulmaları, belirli ve geçici hegemonik erkeklik temsillerinin ve bu nedenle de çok çeşitli eşitsiz toplumsal cinsiyet inşalarının sergilenmesi yoluyla dişilik temsillerine üstün gelmeyi amaçlar –çok yaygın bir erkekliğini yitirmiş bir erkek olma korkusudur bu.

İNTERNET

İnternette hegemonik erkekliklerin inşasına odaklanan akademik çalışmalar son derece yavaş bir ilerleme göstermektedir; ancak son 10 yılda, giderek bu çalışmaların sayıları artmış ve yoğunlaşmıştır. Bu konuya ilişkin ilk çalışmalardan biri, Lori Kendall'ın (2000) bir online forum sitesi olan BlueSky üzerine yaptığı çalışmadır. Kendall, bu forumda, kendilerini "inek" olarak tanımlayan erkeklerin ürettiği tek tip hegemonik erkekliği ayrıntısıyla belgelemiştir. Kendilerine "inek" diyen bu katılımcılar, forumun dışında "gerçek" dünyadaki eril statüden mahrum olduklarını ifade etmişler; ancak online etkileşimle bu "inekler" kendilerini, kadınlar ve kadınlıktan uzak tutarak ve kadınları cinsel birer obje olarak kişiliksizleştirerek, söylemsel düzlemde eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri inşa etmişlerdir. Bu foruma katılan erkeklerin büyük bir çoğunluğu, kendilerini heterosek-

süel olarak tanımlıyor olsalar da, gruptaki eşcinsel ve biseksüel erkekleri de kabul etmişlerdir; ancak, bu ikinci grup erkek, aynı şekilde heteroseksüel kadınları baskı altına alan cinsiyetçi goygoya da katılmışlardır. Kendall, kadınların tâbi kılınmasının "erkeklerle araya konulan cinsel mesafeden çok daha önemli bir eril kimlik bileşenini oluşturduğu" (271) ve toplumsal cinsiyet hegemonyasının kendine has bir şekilde yeniden üretildiği bir noktada bir "erkek dayanışmasının" oluştuğu sonucuna varmıştır.

Daha yakın bir tarihte, Debbie Ging (2017), erkek hakları aktivistlerinin nasıl internete taşındığını ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin söylemsel inşasına dahil olmuş bir dizi blogdan ve forumdan oluşan bir tür "erkek evreni" kurduklarını inceledi. Daha da özelde, Ging hegemonik erkekliklerin, erkek evreninin toplumsal anlatılarına yerleşmiş hız, anonimlik ve toplumsal kimlik(siz)leşme yoluyla, yerel, bölgesel ve küresel olarak nasıl güçlendirildiği meselesini araştırmasına konu etti. Ging'in ulaştığı sonuçlar göstermektedir ki, internet, dünya çapında yerel, bölgesel ve küresel düzeyde birbiri içine geçen hegemonik erkekliklerin varlığını önemli ölçüde artırmıştır. Bu "ulusötesi homojenleşmeye" ek olarak, Ging, aynı zamanda, bu erkek evreninin en göze çarpan özelliklerinden birisinin "aşırı kadın düşmanlığı" olduğunu belirtmiştir. Örneğin, bu bloglarda, kadınların "dölçöplüğü," "feminazi," "geri zekalı feministler" ve "kancık" olarak yaftalanmasının oldukça yaygın olduğunu tespit etmiştir (9). Ging (9) ayrıca, erkek hakları aktivizminden, belirli kadınlara doğrudan kişisel saldırı safhasına geçişte bir artışa da işaret etmiştir: "Bu durum özellikle, erkek haklarını savunanların kadın gazeteciler, oyun geliştiriciler ve bilgisayar oyunlarıyla ilgili yazılar yazan gazetecilere yönelik giderek artan ölüm

ve tecavüz tehditlerinde kendisini gösterir." Bu anlatılar, bugün politik eylemlerden ziyade daha çok "öfkenin toplumsal boşalımı"yla ilgili olabilir (11).

Kendall'ın çalışmasına benzer bir şekilde, Ging'in çalışması da, erkek evreninin genel olarak eşcinsel erkekleri kabul ettiğini ve eşcinsel ve heteroseksüel erkeklerin hep birlikte kadın düşmanı görüşleri ortaya serdiklerini göstermiştir. Başka bir deyişle, anlatılar, eşcinsel taraftarı söylemi harekete geçirirken, eş zamanlı olarak, bir toplumsal cinsiyet hegemonisi inşa ederler. Bu online erkeklik evreninin melez hegemonik erkeklik inşası, bugün yerel, bölgesel ve küresel olarak, özellikle de kimliksiz ve bedensiz söylemler halinde dolaşıma girmiştir. Ging'in de belirttiği üzere (5), hegemonik erkekliklerin ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin her yere sinmişliği "sosyal medyanın sağladığı teknolojik kolaylıklarla" ve katılımcılara bedenle ilintilenen "fiziksel sınırlardan kendilerini kurtararak" belirli eril kişilikler inşa etmelerine olanak sağlayan anonimlik sayesinde daha da yoğunlaşır (ayrıca bkz. Schmitz ve Kazyak 2016).

Merak uyandıran başka bir makalede ise, Nathaniel Burke (2016), "heteroseksüel porno" filmleri barındıran bir eşcinsel porno film sitesinde cinsellik ve erkeklik arasındaki ilişkiyi incelemiştir; bu filmler, içlerinden en az birisinin heteroseksüel olduğu iki ya da daha fazla erkeğin dahil olduğu cinsel ilişkileri gösteriyordu. İçerik analizi yapan Burke, aktörleri ya eril (örneğin, sert, iri kıyım, azgın erkek) ya da dişil (kraliçe, tatlı kız, ufaklık) ya da ya "cazibeli" (eşcinsel) veya "heteroseksüel" olarak kodlamıştır. Sonuçlar göstermektedir ki, "cazibeli" performansçıları çoğunlukla dişil niteliklere sahipken "heteroseksüel" aktörler eril niteliklere sahipti ve "heteroseksüel" erkekler çoğu zaman aktif cinsel ilişki-

de bulunanlarken "cazibeli" olanlar genellikle pasif konumdaydılar. Başka bir deyişle, Burke, cinsellik, toplumsal cinsiyet ve eşitsizliğin kesişimselliğinin bu filmler yoluyla inşa edildiğini ifade etmiştir: "heteroseksüel" oyuncular tüketiciler açısından heteroseksüel, eril ve güçlü olarak kolaylıkla tanınırken, "cazibeli" olanlar eşcinsel, dişil ve bağımlı gibi nitelikleriyle sunuluyordu. Burke (2016, 250) nihayetinde şu çıkarımı yapmıştı: bu filmler "bölgesel seviyede hegemonik ve bağımlı erkeklikleri "inşa etme" mekanizmalarını yeniden üreten kültürel bir materyal sunmaktadır ve bu durum da, bu seviyede bir toplumsal cinsiyet hegemonyasının sürdürülmesi sonucunu doğuruyordu.

Bu konuda yapılan çalışmalar, hegemonik erkekliklerin ve bunun sonucu olarak da eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin internet üzerinde söylemsel düzlemde inşa edildiği bir dizi internet sitesinin dökümünü yapar. Örneğin: Kaltak Yürüyüşü hareketine ait facebook sayfaları (Cook ve Hasmath 2014), kilo verme forumları (Bennett ve Gough 2013), match.com'daki çöpçatanlık profilleri (Walker ve Eller 2016), online bilgisayar oyunları (Fox ve Tang 2014) ve spor mesaj sayfaları (Kian, Clavio, Vincent ve Shaw 2011).

KESİŞİMSELLİK

Birinci bölümde de işaret edildiği gibi, sosyalist feminist teoriler hem kapitalizmi hem de ataerkini birbiriyle ilişki içinde ve birbirini yeniden üreten mekanizmalar olarak görmüşlerdir. "Kesişimsel" analiz yönündeki ilk çaba olan sosyalist feminist teoriler, üretim ilişkilerini anlamak için bunların yeniden üretim ilişkileriyle nasıl etkileştiğini, yeniden üretim ilişkilerini anlamak için de

bunların üretim ilişkileriyle nasıl etkileşim içinde olduğunu anlamaktan gerektiğini ileri sürmüştür. Başka bir deyişle, insanın tüm hayat deneyimi, kapitalizm ve ataerki arasındaki karşılıklı ilişkiyle şekillenir. "Kesişimselliğe" ilişkin günümüzde yapılan çalışmalar, kapitalizm ve ataerki arasında bu etkileşime yoğunlaşmanın ötesine geçmiştir; toplumsal cinsiyet, sınıf, ırk/etnisite, yaş, cinsellik ve ulus kimliğin karşılıklı olarak ne şekilde birbirini inşa ettiğini, biçimlendirdiğini ve dönüştürdüğünü anlamaya yönelik çabaları teşvik ederler (Christensen ve Jensen 2014; Patil 2013).

Bu bölümde daha önce tartışılan sayısız çalışma, kesişimsel analizin birer örneğidir: örneğin, Barber'ın çalışması (2008, 2016), hegemonik erkekliğin sınıf ve cinsellik yoluyla nasıl inşa edildiğini detaylı bir şekilde incelemiştir. Burke (2016), hegemonik erkekliğin nasıl cinsellik yoluyla kurgulandığını; Hirsch ve Kachtan (2017) toplum tarafından kabul görmüş başat erkekliğin, ırk/etnisite, sınıf ve ulus kimliği yoluyla oluşturulduğunu; Hoang (2015), farklı hegemonik erkeklik biçimlerinin ve bunlara eşlik eden kadınlıkların, ırk, sınıf, cinsellik ve ulus kimliği yoluyla nasıl üretildiğini göstermiştir. Son olarak da, geçici hegemonik erkeklikler –GE reklamı ya da Başkan Trump'ın farklı söylemleri– hegemonik erkekliklerin, sınıf, ırk, yaş, cinsellik ve ulus kimliğiyle nasıl inşa edildiklerini gözler önüne serer. Bu çalışmalar, toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliği ilişkilerinin nirengi noktasının önemli olduğunu; çünkü, her bir eşitsizlik halinin aynı anda her yerde var olabildiğini; başka bir deyişle, her birinin öneminin bağlama göre değişebildiğini göstermiştir. Örneğin, belirli bir durumda, ırk ve cinsellik (sınıf, yaş veya ulus kimliği değil) hegemonik erkekliklerin inşasını anlamada önem-

liyken; başka bir durumda, ırk ve cinsellik değil yaş, sınıf ve ulus kimliği önemli olabilir ve başka diğer koşullarda, yaş ve cinsellik, ırk, sınıf ve ulus kimliğinden daha önemli olabilir. Başka bir deyişle, toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimlik mutlak değişkenler değildir ve bireylerin eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri inşa ettikleri toplumsal durumlarda her zaman eşit derecede önemli değillerdir –belirli bir toplumsal duruma bağlı olarak farklı şekilde birbirlerini inşa ederler.

Irk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliği, toplumsal duruma göre önem açısından değişkenlik göstermesine rağmen, bu eşitsiz toplumsal ilişkiler, diğer bireylerle kurduğumuz ortak ilişkiye farklı şekillerde katılırlar: cinsiyetlendirilmiş bir ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliğiyle yapılandırılmış uzamı başkalarıyla paylaşırız. Sonuç olarak, kişiler arası pratiklerle ilgili, ortak ya da paylaşılan kesişimsel bilgi bütünleri, belirli idealler ya da faaliyetlerin öneminin değiştiği bir etkileşim sürecinde evrilirler. Bu etkileşim aracılığıyla, toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliği kurumsallaşır ve bu kurumsallaşma, örneğin, erkek ve kadınların, belirli durumlara özel stratejileri kurgulamaları için halihazırda var olan, önceden oluşturulmuş ve halihazırda var olan toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliği kurgulama biçimlerinden faydalanmalarını sağlar.

Toplumsal cinsiyet, ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliğe ait bu tür özel ölçütler, bu nedenle, toplumsal durumlar ve kendini tekrarlayan pratikler içine yerleşmiştir ve bu durum ve pratikler yoluyla, bu türden eşitsiz ilişkiler kurulur. Ne var ki, ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliğine duyulan bu güven, her zaman, her toplumsal durumda, belirli bir hegemonik erkeklik etkileşi-

mine eleştirel yaklaşmaz. Bir önceki çalışmamda da, bu değişken kesişimselliği özellikle vurgulamıştım (Messerschmidt 2014). Kesişimselliğin bu değişken karşılıklı inşasının neye benzediğine ilişkin bir tarihsel bir de güncel örneği tartışmama izin verin.

Tarihsel bir örnek olarak, geniş çaplı toplumsal değişimler ve ırk, cinsellik ve yerel hegemonik erkeklik arasındaki ilişkiyi; Amerika'nın güney bölgelerindeki Yeniden Yapılanma dönemindeki (1865–1900) linç hikayelerini ve bu dönemin hemen sonrasını tartışmıştım. Bu çalışmada elde ettiğim veriler, Yeniden Yapılanma döneminin, Afrikalı Amerikalı erkeklerin cinselliği hakkında panik söylemi yaratan bir toplumsal bağlam yarattığını gösteriyordu. Bu bağlam, beyazların üstünlüğüne inanan erkeklerin eyleme döktüğü ve giderek artan bir kitlesel çete şiddetini ortaya çıkarıyordu. Beyazların üstünlüğüne inanan erkekler, linç çetelerinde birbirlerine eklemlenmiş ve bu da bireyin, diğer beyaz erkekler arasında bir beyaz erkek olarak kendisini kanıtlayabileceği alanlar sağlamıştır. Yeniden Yapılanmanın ve hemen sonrasındaki ekonomik dalgalanma süresince toplumsal cinsiyet, ırk ve cinselliğin sıradışı bir öneme sahip olduğunu ve belirli bir tür "beyaz kimliğinin" ve heteroseksüel hegemonik erkekliğin, Afrikalı Amerikalı erkekleri tâbi kılan ve kadınsılaştıran toplumsal pratiklerin bir aracı olarak inşa edildiğini söyleyebiliriz. Beyazların üstünlüğüne inanan erkekler, böylelikle, eş zamanlı olarak, bu linç eylemlerini gerçekleştirirken, belirli bir tip beyaz kimliği ve hegemonik erkekliği inşa etmişlerdir. Bu noktada, bu üç unsur da bir araya gelmiştir ve bu yüzden, aynı eylem içinde tek bir kavram olarak inşa edilmiş (sınıf, yaş ve ulus kimliği ön planda değildi) ve beyaz üstünlüğüne inanan yerel hegemonik erkeklik yeniden üretilmişti .

Daha güncel bir örnek içinse, hayat öyküsü çalışmalarım için, işçi sınıfı bir ergen oğlanla (18 yaşındaydı) yaptığım bir mülakata dönmem gerekiyor. Bu oğlana Sam ismini vermiştim ve mülakatın sonunda, Sam'in bakıcılığını üstlendiği 8 yaşındaki iki kız çocuğuna cinsel saldırıda bulunduğu ortaya çıkmıştı. Sam, iki yıl boyunca, bu kız çocuklarının ikisini de onu okşamaları ve ona oral seks yapmaları için kullanmıştı. Cinsel şiddet, yerel bir hegemonik erkeklik/kadınlık ilişkisi üretmişti; çünkü, bu cinsel şiddet eylemi, zayıflık ve kırılganlık niteliklerini taşıyan kızları dişil ve güç ve dayanıklılık niteliklerini taşıyan Sam'i ise eril olarak nitelemişti. Bu sebeple, "aşağı" konumdaki dişil mağdurlar ve "üstün" konumdaki eril failleri üretmişti. Toplumsal cinsiyet farklılığı ve eşitsizliği, Sam'in heteroseksüel şiddet eylemleriyle temellendirilmiş oluyordu. Aynı zamanda, toplumsal cinsiyet, yaş ve cinsellik, aynı eylem kapsamında birbirini inşa ediyordu. Aynı anda üçü de bu özel toplumsal durumda hegemonik olarak üretilmiş bir erkeklik pratiği için önem arz ediyordu. Öte yandan sınıf, ırk ve ulus kimliği bunun bir parçası değildi.

Kesişimsellik ve hegemonik erkeklikler üzerine yapılmış çalışmaların büyük bölümü, Vrushali Patil'in (2013) "domestik kesişimsellik" olarak adlandırdığı kavramla sınırlıdır; çünkü, ulus kimliğini göz ardı ederler. Bununla birlikte, linç çeteleri ve Sam örneklerinin de gösterdiği gibi, tıpkı sınıfın yerel olarak üretilmiş hegemonik erkekliğin belirli bir inşası için ön planda olmaması gibi, ulus kimliğinin dinamikleri için de ön planda değildir. Başka bir deyişle, ulus kimliği –eşitsizliğin diğer halleri gibi– her toplumsal ortamda hegemonik erkekliklerin inşasına eleştirel bir yaklaşım taşımaz.

Ne var ki, kesişimsellik kavramı ve bu kavramın hegemonik erkekliklerle olan ilişkisinin küresel bir bağlamda ele alınması gerektiği konusunda Patil'e kesinlikle katılıyorum. Valerie Orlando'nun (2001) çalışmaları üzerinden Patil (2013, 856), "küreselleşmiş kesişimselliğin" önemini destekleyen bir tablo çizer:

Valeri Orlando (2001), Fransız sömürgeci söyleminin Arap erkeklerini çocuksulaştırdığını ve erkeklikten yoksun bıraktığını, bu söylemin Arap erkeklerini aynı anda hem "eril bir zayıflık ve çocuksu davranışlara sahip" (Orlando 2001, 181) cinsel sapkınlar hem de Arap kadınları üzerindeki aşırı tahakkümleri sebebiyle birer barbar olarak inşa ettiğini ifade eder. Böylesi bir söylem, "Avrupalıların vesayeti için sınırsız bir yetkiyi sağlamış olur... Bu Arap despotlarına uygarlık yolunu göstermek [Fransız erkeğinin] görevidir". (Orlando 2001, 181).

Fransız sömürgeciler, böylelikle, toplumsal cinsiyet, ırk/etnisite ve ulus kimliğinin karşılıklı inşası yoluyla, küresel kesişimsel bir hegemonik erkeklik ve dolaylı olarak da, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini yapılandırdılar. Arap erkekleri, çocuksu, dişil ve toksik toplumsal cinsiyet özelliklerini sözümona bir araya getiriyorken, Fransız erkekleri de otorite, kontrol ve vesayet gibi toplumsal cinsiyet özelliklerini sözümona kendilerinde toplarlar.

Daha yakın dönemde, benzer şekilde, Irak'ın ABD tarafından askeri işgali sırasında, hegemonik erkeklikler, ırk ve ulus kimliği üzerinden kuruldu. Örneğin, Laleh Khalili (2011) Amerikan askerleriyle bu askerlerin işgal kuvvetlerinin yerini tutacak yerel polis ve asker güçlerini oluşturmak üzere eğittikleri Iraklı yerel güvenlik kuvvetleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Khalili, Iraklı yerel erkeklerin güvenlik güçlerine katıldıklarını; çünkü, askeri işgal altındaki tek düzenli gelir kaynağının bu olduğunu

kaydetmiştir. Eğitim programları boyunca ve Amerikan askerleriyle kurdukları iletişimin sonucunda, Iraklı erkekler, "sürekli olarak azarlanmış, kadınsılaştırılmış, kadınlar ve pısırıklar diye hitap edilmiş ve eğiticilerinin iyi sağlanmış düzeninin pasif uygulayıcıları olarak görülmüşlerdi" (1484). Bu noktada, ırk ve ulus kimliği üzerine temellenmiş bir söylem yoluyla, eşitsiz bir eril ilişki inşa edilir. Dahası, şayet Iraklı erkekler Amerikalı askerlerin yanında "savaşmayı" reddederlerse, bir anda aşağı ve kadınsı olarak nitelenir ve tâbi kılınırlardı. Örneğin, Felluce kentine yapılan ve henüz eğitim aşamasındaki birçok Iraklı askerin savaştan kaçtığı Amerikan askeri saldırısı süresince, bir Amerikalı subay "Bu insanlar ne zaman erkek olduklarını keşfedip şehirlerini kurtarmak için bizimle yan yana duracak ve savaşacaklar" diye bağırıyordu (1484). Diğer Amerikalı subaylar, Iraklı erkeklerin "bir avuç kadın sürüsü," "pısırıklar," "korkaklar" vs. olduğunu söylüyorlardı. Khalili'nin çıkarsaması, yukarıda dile getirilen bu söylemlerde, Amerikan ordusundaki askerlerin eril ve Iraklı erkeklerin de dişil olduklarının farz edildiği ve bu sebeple de, sömürgeci işgalin erkekliğin "doğal" bir ifadesi olduğunun düşünüldüğü, böylesi bir işgale katılmakta "başarısız olanların," düpedüz dişil oldukları yönündedir. İşgal ordusuna karşı sadakat ve askeri hizmet etme ödevi, Iraklı erkekleri dişillikten kurtarır. Bu ortamda, ırk ve ulus kimliği eşitsiz eril ilişkiler doğurur ve bu sebeple de, küresel hegemonik erkekliğin belirli bir biçimini inşa eder.

Kısacası, kesişimsellik, hegemonik erkekliklerin yerel, bölgesel ve küresel olarak her yere sinmişliğini ve bu kadar göz önünde olmasına rağmen hâlâ gizli kalıyor oluşunu kavrayışımızı genişletir ve bu gizliliği anlamamıza katkı sunar.

KÜRESEL GÜNEY

Hegemonik erkekliğin yeniden formüle edilen modelinin en güncel yeniliklerden birisi de küresel Güney'de hegemonik ve hegemonik olmayan erkeklikler üzerine yapılan çalışmalardır. Connell (2016), bir kez daha, bu gelişmede ön saflarda yer almaktadır ve hegemonik erkekliklere ilişkin daha derin bir anlayış kazanmak için, hem küresel kuzey hem de küresel Güney'den öğrenecek çok şeyimizin olduğunu ifade etmektedir. Küresel Güney'de 1950'li yıllardan 1990'lı yıllara kadar erkeklik üzerine yapılan akademik çalışmalar, küreselleşme, sömürgeleştirme ve erkeklik arasındaki benzersiz ilişkiyi gözler önüne sererek, hegemonik erkeklikler kavramına önemli bir boyut eklemişlerdir (Mernissi 1975; Paz 1950; Nandy 1983; Morrell 1994, 1998, 2001) Bu ilk çalışmalardan, küresel Güney'e ilişkin işe yarar bir bilgi edinmek için, araştırmacıların tamamen tarihsel bir perspektiften sömürgeciliğin toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve dayatılan toplumsal cinsiyet hegemonyasını, örneğin Kuzey Amerika yerlileri arasındaki iki ruhlu insanları (*berdache*), nasıl alt üst ettiğini inceleyerek başlaması gerektiğini öğrenmekteyiz (Williams 1986). Evelyn Blackwood (1994), Avrupalıların müdahalesi öncesi üçüncü ve dördüncü toplumsal cinsiyet kategorileriyle eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet ve cinsellik sisteminin birçok Amerikan yerli toplumunda yaygın olduğunu göstererek bu değişikliği belgelemiştir. Ancak, 19. yüzyılın sonlarına doğru, bu tür toplumsal cinsiyet eşitliği halleri, Avrupalıların sömürgeci güçleri ve erkeklerin "üstünlüğü" ile kadınların "aşağı konumlarını" ve heteroseksüelliğin "doğallığını" merkeze alan hegemonik söylemleri sayesinde neredeyse tamamen yok olmuştur.

Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin sömürgeleştirme sebebiyle alt üst edilmesinin bir başka örneği Peru'da yaşanmıştır. Yakın tarihli bir çalışmada, Juana R. Vera Delgado ve Margreet Zwarteveen (2017), sömürgeleştirme öncesi Peru'da toplumsal cinsiyet ilişkilerinin, o zamanki Avrupa'dan çok daha eşit olduğunu kaydetmişlerdir. Kadınlara ve erkeklere farklı nitelik ve yetenekler atfedilmiş; ancak, ikili nitelendirmeler eşit ve birbirini tamamlayıcı olarak düşünülmüşlerdir. İnsanlar ve çevre arasında bile bir karşındalık olduğu düşünülmüştür; dağlar, nehirler ve hayvanlar kendilerine ait birer toplumsal cinsiyet kategorisi olan varlıklar olarak kabul edilmiştir. Birçok tapınakta, kadınlar baş rahibe olarak hizmet görmüş, dini ve politik ilişkilerde başat roller üstlenmişlerdir. Hem kadınlar hem de erkekler partnerlerini seçmekte özgürlerdi; toprağa, suya ve hayvanlara sahip olma konusunda eşit derecede söz sahibiydiler; kız çocukları, doğrudan anne tarafından mirasların alırlardı. Bununla birlikte, İspanya'nın sömürgeleştirmesi sonrası –sömürge dönemi 1532-1821 yılları arasındaydı– insanların ve canlı varlıkların ait oldukları toplumsal cinsiyet kategorileri İspanyollar için bir tehdit oluşturdu. Aslında, İspanyollar, Peru'da karşılaştıkları toplumsal cinsiyet ilişkilerini "delilik, günahkarlık, canavarca ve barbarca görmüşlerdi. Bu inançların varlığı bile, bazılarını, yerli insanların insan olup olmadığı konusunda şüpheye düşürüyordu" (Delgado ve Zwarteveen 2017, 147). Dahası, kız çocuklarının ana tarafından toprak miras edinmeleri ve kadınların kendi kocalarını seçebiliyor olması, İspanyollara yerli erkeklerin zayıf ve kadınsı olduklarını, hatta hiçbir şekilde erkek olmadıklarını düşündürmüştü. Sonuç olarak, sömürgeciler, Peru'da eril ve ataerkil bir düzen kurmaya başlamışlardı. Baş rahibeler idam edildi, kadınlar politikadan zorla uzaklaştırıldı ve evde ayrımcı-

lığa tâbi tutuldular ve erkeklerin yüksek eğitim alması sağlandı; bütün bunlar sömürgecilerin "uygarlaştırma" çabalarının bir parçası sayıldı.

Sömürge olmaktan kurtulma süreciyse küresel Güney'de toplumsal cinsiyet hegemonyasını anlamada tarihsel gelişimin aynı şekilde önemli bir parçasıydı. Örneğin, özgürlük hareketleri çoğu zaman kadınları harekete geçiriyordu; ancak, özgürlüğü kazanınca toplumsal cinsiyet hegemonyası çoğu zaman zorla dayatıldı (Connell 2016). Birçok sömürge sonrası toplum, bununla birlikte toplumsal cinsiyet açısından tam olarak tanımlanmamıştı ve aslına bakarsanız, oldukça kaotik toplumsal ilişkiler inşa etmişlerdi. Diğer toplumlar için toplumsal cinsiyet hegemonyasının düzenli yapısı hiçbir zaman yerli yerine oturtulamamışken, bazıları için toplumsal cinsiyet hegemonyası oldukça kesin sınırlarla düzenlenmişti. Peru için, örneğin, sömürge sonrası dönem sömürgecilik döneminde oluşturulan eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yerleştirilmesini hem genişletmiş hem de derinletmişti (Delgado ve Zwarteveen 2017).

Connell (2016), ayrıca, neoliberal küreselleşmenin küresel Güney'de hegemonik erkekliklerin gelişimini nasıl etkilediğini de ifade eder. Daha önce üçüncü bölümde neoliberal küreselleşmenin örneklerini ve neoliberalizmin belirli küresel Güney ülkelerinde hegemonik erkekliklerin inşası üzerindeki etkilerini tartışmıştım. Bu noktada, Sanyu A. Mojola'nın (2014) Kenya'da yaptığı harika çalışmayı özellikle eklemek isterim. Bu çalışma, hegemonik erkekliklerin nasıl kendine özgü şekillerde tasarlandığının ana hatlarını sunmaktadır. Mojola, Batı Kenya'da bir etnik grup olan Luo kabilesi üyesi dul kalmış yaşlı kadınlarla ve fakir genç erkeklerle mülakatlar gerçekleştirmişti. Çalışmanın

gerçekleştirildiği yıllarda, Luo kabilesi Kenya'daki en kötü HIV/AIDS salgınıyla yüz yüze kalmıştı; bu salgın, kocalarının ölümü sonrası çok sayıda kadının dul kalmasına yol açmıştı. Luo'lar "dul mirası" denilen bir geleneği sürdürüyorlardı; bir erkek kardeş ya da yaşlı bir yetişkin erkek akraba, kocasının ölümü üzerine bir dulu "miras ediniyordu". Bununla birlikte, birçok erkek akraba da aynı şekilde AIDS'ten ölüyor ya da dul kadınları miras edinmeyi reddediyordu. Bu durum, başa çıkılamayacak kadar çok sayıda yalnız dul kadının toplum içinde yaşaması sonucunu doğuruyordu. Eş zamanlı olarak, Kenya genç Luo erkekleri arasında son derece yüksek işsizlik oranlarına tanık oluyordu; bu erkekler, dolayısıyla, hegemonik bir erkeklik inşa edecek mali kaynaklardan, örneğin "kız arkadaşlara verilecek para, kadının akrabalarına verilecek başlık parası, eşi için bir ev ve toprak" (345) sağlamaktan yoksundu.

Bu özel toplumsal koşullar sonucunda, Mojola, birçok genç erkeğin ve dul kadının, yaşlı kadının bir erkek tarafından "miras alınmasına" ilişkin ataerkil koşulun yerine getirilmesine olanak sağlayacak bir ev içi ilişkisi oluşturmak üzere bir araya geldiğini belirtmiştir. Böylelikle, genç erkekler, hegemonik erkekliğe giden yolları artık kendileri açabileceklerdir. Bu ilişki yoluyla, bir dul, aslında daha önceleri "melez kadınlık" olarak adlandırılan kavramı inşa etmiştir; zira, kadınlar genç erkekler için yemek pişirmiş ve bakımlarını üstlenmişlerdir ve bu erkekler tarafından "miras alınmışlardır" (bunlar geleneksel dişil pratikleridir). Ancak, aynı zamanda, bir genç erkek arayıp bulmuşlar, onu kendi evlerine sembolik olarak da olsa bir "koca" olarak almışlar ve mali açıdan onu desteklemişlerdir (bunlar da geleneksel eril pratikleridir). Dullara ilişkin olarak, genç erkekler de net bir şekilde

bu durumdan faydalanmışlardır ve bir ayrıcalık kazanmışlardır; çünkü, çok sayıda dul kadın, genç erkekler için bir tür "alıcı pazarı" yaratmış ve böylelikle, dul kadınlardan özel yiyecekler, maddi kaynaklar ve hatta bir tür "bahşiş" bile talep etmişlerdi. Genç erkekler, dul mirası geleneğinden faydalanmışlar ve geleneksel eş zorunluluklarına kafa yormak zorunda olmadan hegemonik bir eril yaşamın keyfini sürmüşlerdir.

Yaşlı dul kadınlar ve genç erkekler için, öyleyse, neoliberalizmin tetiklediği ekonomik kriz, HIV/AIDS salgını ve dul mirası geleneği her ikisinin de birlikte, özel bir hegemonik erkeklik halini içeren eşitsiz bir toplumsal cinsiyet ilişkisi oluşturmasıyla sonuçlanmıştır. Ancak bu ayrıksı birlikteliğin ilişkinin dışında da bazı sonuçları vardır. Dul kadınlar, dul mirası geleneğinin dayattığı toplumsal talepleri karşılamak için geleneksel olmayan bir yöntem kullanmışlardır; ancak, süreç içinde toplumsal cinsiyeti baskılayan sistemin yaygın bir şekilde korunmasına katkıda bulunmuşlardır. Genç erkeklere sağlanan maddi menfaatler, onların "miras alan" konumlarından kurtulmalarına, daha genç bir kadınla evlilik yapmalarına ve bağımsız (ve genellikle ataerkil) bir yuva kurmalarına olanak sağlamıştır.

Belli küresel Güney ülkelerinde toplumsal cinsiyet hegemonyasının yeniden üretimine ilişkin bu bulgulara rağmen, Connell (2016), neoliberal rejimlerin, aynı zamanda, yerel seviyede hegemonik olmaktan ziyade, eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkileri ürettiğini de belirtmiştir. Sonuç olarak, Connell (2016, 314, 313) şunları söyler:

> Emperyalizmin ve neoliberal küresel iktidarın değişen yapıları, erkeklikleri anlamamızın hayati bir bileşenidir. Hem günümüzde hegemonik projelerin yapısal koşullarını hem de geçmişte toplumsal

cinsiyet projelerinin tortulu sonuçlarını temsil ederler. Hegemonyanın, yalnızca sömürgeci ve ulusötesi toplumsal cinsiyet düzenini oluşturan şiddet ve sömürü dolu ilişkilerde olduğu var sayılmamalıdır. Tersine, hegemonya, sürekli bir inşa, yenilenme ve rekabet baskısı altındadır... Bugün dünyada gün yüzüne çıkan toplumsal cinsiyet düzeni, sorunsuz çalışan bir makine olmaktan çok uzaktır. Daha çok, birbiriyle çatışma halindeki hegemonik projelerin yer aldığı bir sahnedir. Farklı erkeklik şekillenmelerinin iş başında olduğu ve birbiriyle çatışmaya girdiği birden fazla aşaması vardır.

Küresel Güney'de, hegemonik erkekliklerin bu önemli tarihi –ya da böyle bir tarihin olmayışı– dünya çapında hegemonik erkekliklerin her yer sinmişliğine ve her daim göz önünde apaçık iken nasıl üstü örtülü bir şekilde gizlendiğine ilişkin bilgimize katkıda bulunur.

SONUÇ

Hegemonik erkeklik üzerine son dönemde yapılmış olan –çağdaş hegemonik erkeklik teorisinin yüzeyini eşelemekten daha derine gitmeyen– az sayıdaki akademik çalışma, yeniden formüle edilmiş modeli ve bu modelin çeşitli hegemonik erkeklikleri kavrayışını güçlendirmiştir. Bu bölümde ele alınan çalışmalar, yeniden formüle edilmiş model üzerine yoğunlaşmış ve hegemonik erkeklikleri kavramsallaştırmak adına atılan ve atılacak olan adımlara yön vermeyi amaçlamıştır. Bu çalışmalar, bilhassa belirli erkekliklerin eş zamanlı olarak karmaşık ve varlıklarını maskeleyen bir ortamda görünür kalarak fark edilmez olmalarına rağmen, hegemonik erkekliklerin doğası gereği her

zaman her yerde olduklarını orataya koyar. Dahası, bu örnekler, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasındaki belirli hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerinin meşrulaştırılmasını ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin her tarafa nüfuz eden yeniden üretilişini tasvir eder.

İlaveten, bu çalışmalar, "hegemonik" ve "başat" erkeklikler arasında ayrım yapmanın ne denli önemli olduğunu vurgular. Bu türden bir ayrım, doğal olarak, bu iki tür erkekliklerin ne zaman ve nasıl inşa edildikleri yahut edilmedikleri hususunda daha somut çalışmaların yapılmasına olanak sağlar. Araştırmacılar arasında özellikle "kayma" teriminin ele alınması ve başat erkekliklerin hegemonik erkekliklerle birbirlerine karıştırılması nedeniyle çokça karmaşaya sebebiyet vermesinden ötürü, bu araştırma sorusu son derece elzemdir. Yeniden formüle edilmiş modelin güçlendirilmesinin bir parçası olan bu önemli ayrıma ilaveten, hegemonik erkeklikler arasındaki farklılıkların yalnızca yerel, bölgesel ve küresel çaptaki varoluşu özelinde değil, aynı zamanda melez olan, koruyucu olana karşı baskın olan, somut olduğu kadar söylem düzleminde olan erkeklikler arasındaki farklılıkların da bilincine varmak önemlidir. Eğer hegemonik erkeklikler muhakkak kendi aralarında bir ilişki içerisindeyseler, dişilikler de hegemonik erkekliklerin yeniden formüle edilmiş modelinin güçlendirilmesinde temel bir öneme haizdir ve böylece, ileride yapılacak olan çalışmalarda başat bir rol oynamaları gerekir. Bu bölüm, geçici hegemonik erkekliklerin sürekli tekrar eden doğası gibi yeniden formüle edilmiş modelin güçlendirilmesini içeren ilave alanların altını çizmiştir. Bu türden erkekliklerin nasıl rutin bir biçimde akışkan, rastlantısal, gelişigüzel, geçici ve eğreti olduğunu; kesişimselliğin önemini ve böylece he-

gemonik erkekliklerin diğer eşitsizliklerle birlikte oluşumunun sebeplerine göre nasıl ayrıştığını, internetin önemini, hegemonik erkekliklerin elektronik görünümünü ve son olarak küresel Güney'deki hegemonik erkeklikleri işaret eder.

Öyleyse, yeniden formüle edilmiş modelin genişlemesi, hegemonik erkekliklerin gündelik yaşamda görülme sıklığının, insanların cinsiyetlendirilmiş toplumsal davranışlarını yönlendiren kültürel bilinçlerini büyük ölçüde yaygınlaştırdığına delalet eder. Hegemonik erkekliklerin çeşitliliği, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasında var olan ilişkilere modeller sunar. Hegemonik erkekliklerin aynı anda birçok yerde bulunabilme özelliklerinden ötürü, toplumsal cinsiyet eşitsizliği geniş ölçüde kabul görmüş ve sorgulanmamıştır. Toplumsal cinsiyet hegemonyası, etkin bir biçimde kamusal ve özel alanın dokusuna işlerken ve tüm insanları böylesine eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin etrafında kümelenip bu durumu tasdik etmeleri için cesaretlendirirken, bu türden eşitsiz ilişkileri görünmez kılar. Hegemonik erkeklikler, yerel, bölgesel ve küresel ölçekte, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kültürel açıdan yükselişini geniş ölçüde yaygınlaştırmıştır. Bu türden ilişkiler, sıradan günlük yaşantımızın bir parçası haline gelmiş ve hepimiz için alışılagelmiş bir hal almıştır.

Bu bölümde sunulan gözleme dayalı kanıtlar hegemonik erkekliğin bütünüyle çoğulcu bir yaklaşımla kavramsallaştırılması gerektiğini ortaya koyar. Ben şimdiye kadar hegemonik erkekliklerin yerel, bölgesel ve küresel çaptaki görünürlüklerini keşfettim ve onların nasıl varlıklarını maskeleyen bir ortamda görünür kalarak fark edilmez oluklarını, sürekli biçimde kabul görmelerinin ardında yatan nedenleri ve eşitsiz toplumsal cinsiyet

ilişkilerinin nasıl kabullenildiğini, bu ilişkilerin oluşumundaki tutarsızlıkları, böylece diğer eşitsizliklerle olan kesişimlerini ve bu çoğulculuğun toplumsal cinsiyet hegemonyasını nasıl kültürel olarak yücelttiğini açığa çıkardım.

Her ne kadar, şimdiye kadar masaya yatırılan hegemonik erkeklikler çok çeşitli olsa da, görecelilige sahip pratikler ve söylemsel düzleme ait anlamların her biri, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve diğer erkeklikler arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini kendilerine has yöntemlerle ayrı ayrı meşrulaştırmazlar. Bunlar, aksine, kolektif bir biçimde toplumsal yapıyı oluştururlar. Hegemonik erkekliğin bu görece bireysel pratikleri, cam fanus içerisinde olup bitmez. Aksine, bu pratikler, duruma göre cinsiyetlendirilmiş ve söylemsel düzlemdeki toplumsal yapılardan belirli zaman ve mekânlarda etkilenirken, karşılığında onları yeniden üretir. Hegemonik erkeklikler, eşzamanlı olarak belirli toplumsal ilişkileri ve anlamları üreten toplumsal pratikler biçimidir ve kültürel açıdan kesinlikle kayda değerdirler. Zira, belirli durumlarda etkileşimde bulunan kimselere özel olan cinsiyetlendirilmiş davranışlardan hangilerininin "kabul edilebilir" yahut "kabul edilemez" olduklarını düzenler. Beşinci bölümde, bu fikirlere yoğunlaştım ve böylesine her tarafa yayılmış olan hegemonik erkekliklerin ve dolayısıyla eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerininin yapılanmasını kavramsallaştırabilmek adına, teorik bir çerçevenin üzerinde son derece detaylı bir biçimde durdum.

BEŞ: TEORİ

Beşinci bölümde, yeniden formüle edilmiş hegemonik erkeklikler modelinin genişlemesini kavramsallaştırmak için –"yapılandırılmış eylem teorisi" olarak adlandırdığım– yeni bir teorik çerçeve öneregeğim. Hegemonik erkekliklerin sosyal inşasını yerel, bölgesel ve küresel olarak anlamak için, öncelikle yapılandırılmış eylem teorisinin neyi biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik "yapmak" olarak tanımladığını kavramalıyız. Bunu takiben, teorinin hegemonik erkeklikler ve kesişimsellik, yapılandırılmış eylem, somutlaştırma ve erkeklik zorlukları arasındaki ilişkiyle nasıl ilgilendiğini tartışacağım.

BİYOLOJİK CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE CİNSELLİK YAPMAK

Çeşitli teorik kökenleri yansıtan (M. S. Archer 2003, 2007, 2012; Connell 1987, 1995; Giddens 1976, 1984; Goffman 1963, 1972, 1979; Kessler ve McKenna 1978; Mouzelis 2008; Sartre 1956; West ve Fenstermaker 1995; West ve Zimmerman 1987) yapılandırılmış eylem teorisi, toplumsal, etkileşimsel ve somutlaştırılmış başarılar olarak biyolojik cinsiyetin, toplumsal cinsiyetin ve cinselliğin düşünümsel yapısını vurgular. Başka bir deyişle, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik, belirli sosyal yapısal ortamlarda somutlaşan toplumsal pratiklerden kaynaklanan sosyal yapılardır ve bu türden pratikleri karşılıklı olarak bilgilendirme işlevi görürler. Bunların her birini anlamak, hegemonik erkeklikleri kavramsallaştırmak için esastır.

"Biyolojik cinsiyet"le ilgili olarak, tarihsel ve sosyal koşullar, "biyolojik cinsiyet"in ("eril" veya "dişil" olarak tanımlanmanın) karakterini ve tanımını şekillendirir. Biyolojik cinsiyet ve anlamları, içine gömülü oldukları belirli sosyal ilişkiler ve tarihsel bağlamda somut ifade kazanırlar. Biyolojik cinsiyetin tanımına ilişkin tarihsel çalışmalar, bu kavramın cinsellikle belirgin biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir ve toplumsal cinsiyet, zaten her zaman bu ilişkiye dahildir. Thomas Laqueur'un (1990) çalışması bu konuda örnek teşkil eder; Laquer, *Cinsellik Yapmak* adlı önemli kitabında, iki bin yıl boyunca erkek ve kadın bedenlerinin farklılık açısından kavramsallaştırılmadığı "tek-cinsiyet modeli"nin bilimsel ve popüler düşünceye hükmettiğini gösterir. Antik dönemden on yedinci yüzyılın başlarına kadar, erkek ve kadın bedenlerinin –vajina iç penise, vulva sünnet derisine, rahim skrotu-

ma ve yumurtalıklar da testislere karşılık gelecek şekilde– cinsel organlar da dahil olmak üzere, aynı vücut parçalarını içerdiği düşünülüyordu. Yani kadınlar erkeklerle aynı vücuda sahipti; ancak, parçalarının konumu farklıydı. Dönemin komik bir şiirinin bir dizesinde dendiği gibi "kadınlar ancak dışı içine döndürülmüş erkeklerdir" (4). "Tek cinsiyet modeli"nde cinsiyetler, *tür* olarak değil *derece* olarak faklı görülüyordu –kadın basitçe erkeğin daha azıydı. Laqueur'ün (8) açıkladığı üzere, "*Biyolojik cinsiyet* ya da beden yan etkiyken, bizim kültürel kategori olarak kabul edeceğimiz *toplumsal cinsiyet* esas ya da 'gerçekti'". Eşitsizlik bedenlere dışsal olarak yüklenmişti ve dişi ile erkek ayrımında Tanrı'nın bir "işareti" olarak görülüyordu. Erkek ya da kadın olmak "organik olarak birbiriyle kıyaslanamayan iki biyolojik cinsiyetten birine sahip olmak" *değil*, toplumda Tanrı tarafından karar verilen bir yere sahip olmaktı. Bir başka deyişle, 17. yüzyıldan önce biyolojik cinsiyet halen ontolojik değil sosyolojik bir kategoriydi (8).

İki ve sadece iki ayrı ve zıt cinsiyet arasında temel bir ikilemi içeren "iki-cinsiyet modeli" Aydınlanma'dan sonra ortaya çıktı. Bilimsel ve popüler düşünce, artık "kadınları sonsuz dereceli dikey bir eksende erkeklerin daha azı olarak değil, orta kısmı geniş ölçüde boş olan yatay bir eksenin diğer ucunda bulunan farklı bir yaratık olarak görüyordu" (Laqueur 1990,148). Michel Foucault'nun (1980, vii) (bugün interseks olarak anılan) "hermafrodit" *Herculine Barbin* ile ilgili meşhur tartışması, 1800'lerin ortalarında herhangi bir insanın "iki biyolojik cinsiyetin tek bir vücutta karışması" yoluyla "orta kısmı" işgal etmesine izin verilmediğini gösteriyor. Bu durum, sonuç olarak "belirsiz bireylerin özgür iradesini" sınırlandırmıştı ve dolayısıyla, bundan böyle "herkes bir

ve sadece bir biyolojik cinsiyete sahip olmalıydı". Önceden "orta kısmın" temsilcileri olarak görülen bireyler ("hermafroditler") artık "gerçek" biyolojik cinsiyetlerinin açığa çıkması için uzman tıbbi tanıya başvurmalıydı. Foucault (vii) şöyle devam ediyordu:

> Herkesin birincil, derin, belirlenmiş ve belirleyici bir cinsiyet kimliği olmalıydı; görünebilecek diğer biyolojik cinsiyet unsurlarına gelince, bunlar yalnızca tesadüfi, yüzeysel ve hatta basitçe yanıltıcı olabilirdi. Tıbbi bakış açısından hareketle, bu durum bir hermafroditle karşı karşıya kaldığında, doktorun artık yan yana ya da birbiriyle karışmış durumda olan iki cinsiyetin varlığını tanımakla veya ikisinden hangisinin diğerine üstün geldiğini bilmekle değil, belirsiz görünümlerin altında gizlenen gerçek cinsiyetin şifresini çözmekle uğraşacağı anlamına geliyordu.

O zaman, muhtemelen, "iki-cinsiyet modeli" altında, eril cinsiyeti ve dişil cinsiyeti "bedenin ve ruhun akla gelebilecek her yönünden, her türlü fiziksel ve ahlaki açıdan farklı olarak görmek yaygınlaştı –kıyaslanamazlığın anatomi ve fizyolojisi, kadının erkeğe kıyasla temsil edilmesinde bir hiyerarşi metafiziğinin yerini aldı" (Laqueur 1990, 5-6).

Tahmin edilebileceği gibi, "biyoloji –sabit, tarih dışı, cinsiyetlendirilmiş yapı– toplumsal düzen hakkındaki kuralcı iddiaların epistemik temeli olarak" anlaşıldığından, bu iki sabitlenmiş, birbiriyle kıyaslanamaz, zıt cinsiyet de erkeklerin ve kadınların siyasi, ekonomik ve kültürel yaşamlarının (toplumsal cinsiyet ve cinsellik) kaynağı olarak kavramsallaştırılmaktadır (6). Böylece, kadınların pasif, itaatkâr ve savunmasız olmaları ve erkeklerin, örneğin aktif, agresif ve tehlikeli olmaları "doğal" olarak anlaşılıyordu. Anatominin artık kader olduğu düşünüldüğünde, üremeye yöne-

lik heteroseksüel içgüdü bedenden gelmektedir ve "kıyaslanamayan iki karşıt cinsiyetin mimarisinin doğal halidir" (233).

Tamamlayıcı heteroseksüel tabiat ve arzulara sahip iki farklı insan türünden oluşan "iki-cinsiyet modeli"ne düşünsel geçiş, kamu/özel ayrımının ortaya çıkmasına karşılık geldi: artık erkeklerin toplumun kamusal alanlarına girmesi "doğalken" kadınların özel alanda kalması "doğaldı" Bu farklı toplumsal cinsiyet alanlarının açıklanması, "cinsiyetlerin sosyal ve kültürel farklılaşmasının bir uyumsuzluk biyolojisine dayandırılmasıyla çözüldü" (Laqueur 1990, 19). Başka bir deyişle, "toplumsal cinsiyet" ve "cinsellik", "biyolojik cinsiyet"e tâbi oldu ve biyoloji şimdi birincil oldu: erkekler ve kadınlar arasındaki fark ve eşitsizliğin temeli.

Laqueur, vücudun birincil olarak yeniden değerlendirilmesi, öne sürülen destekleyici bilimsel keşiflerin ortaya çıkmasından yaklaşık yüz yıl önce meydana geldiği için, iki-cinsiyet modeline doğru değişimin, bilimdeki gelişmelerin sonucu olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca eril ve dişil bedenler arasındaki anatomik ve fizyolojik farklılıklar açıkça var olmasına rağmen, "biyolojik cinsiyet" olarak sayılan şey sosyal olarak belirlenir. Kısacası, anatomik ve somut fizyolojik düzeyde farklı iki cinsiyeti "görmek", "aralarındaki farklar siyasi olarak önemli hale gelinceye kadar" ve dolayısıyla biyolojik cinsiyet "sadece toplumsal cinsiyet ve iktidar savaşları bağlamında açıklanabilir hale gelinceye kadar" doğa bilimcilerinin ilgisini çekmedi (10, 11).

Hem Laqueur hem de Foucault'nun tarihi çalışmaları, "biyolojik cinsiyet farklılıkları"nın doğal olarak "toplumsal cinsiyet farklılıkları ve cinsel farklılıklar"dan önce gelmediğini öne sürer ve böylelikle, birinci bölümde tartışılan radikal feminist pozis-

yona meydan okur. Wendy Cealey Harrison'ın ferasetli biçimde gözlemlediği gibi, bedeni ve bizim bedene ilişkin anlayışımızı toplumsal olarak belirlenmiş ortamından tamamen ayırmak neredeyse imkânsızdır. Muhtemelen, şimdi gerekli olan, "biyolojik cinsiyet'in insanlara yönelik bir sınıflandırma biçimi olarak sorgulanmadan kabul edilişinin yeniden kavramsallaştırılması ve böyle bir kategorizasyonun hangi yollarla yapıldığının incelenmesidir" (2006, 43).

Cealey Harrison'ın önerisini takiben, 1970'lerde yapılmış önemli bir erken dönem çalışmasında, Suzanne Kessler ve Wendy McKenna'nın (1978), sosyal eylemin, sorgulanmadan kabul edilen söylemlerle ya da "kör içgörüler" olarak adlandırdıkları önermeler yoluyla yapıldığı iddiasının varlığını kabul etmek önemlidir. Nesnel olarak gerçek, biyolojik olarak yaratılmış, sabit fakat karşıt iki cinsiyete olan inancımız, etkileyici bir söylemdir. Sadece iki cinsiyet olduğunu varsayıyoruz; her insan basitçe birine ya da diğerine örnek olarak verilebilir. Bir başka deyişle, biyolojik, tarihsel, kültürlerarası ya da çağdaş olarak herhangi bir ikiliğin olmadığı durumda bir biyolojik cinsiyet ikiliği yaratıyoruz (Messerschmidt 2004).

Cinsiyet ikiliği sosyal yapısındaki kilit süreç, bir insanın cinsiyeti olduğuna karar vermemizin aktif yoludur (Kessler ve McKenna 1978, 1-20). Bu cinsiyet atfetme sürecinin önemli bir kısmı, erkeklerin penis sahibi olduğu ve kadınların sahip olmadığı düşüncesidir. Cinsel ilişkilerde cinsel organın temel kriter olduğunu düşünüyoruz; ancak, günlük etkileşimlerimizde sürekli olarak başkalarının üreme organları hakkında tam bir bilgi eksikliğiyle seks atıfları yapıyoruz. Bir başkasının cinsiyetini tanımamız, konuşma, saç, kıyafet, fiziksel görünüm ve kişisel cephenin diğer

yönleri gibi bedensel özelliklerinin sergilenmesine bağlıdır. Bu şekillendirilmiş sunum vasıtasıyla, *biyolojik cinsiyeti* "yapıyoruz" ve bu yapım, gizli cinsel organların *yedeği* haline geliyor. Kısacası, "biyolojik cinsiyet" sosyal olarak inşa edilmiştir; biz kendimizi bir "biyolojik cinsiyet" nesnesi olarak nesneleştiriyoruz.

Bununla birlikte, *toplumsal cinsiyet* "yapmak" (West ve Zimmerman 1987), iki biyolojik cinsiyet kategorisinden birine üyeliği temsil eden "sosyal amblemler"den çok daha fazlasını gerektirir. Aksine, toplumsal cinsiyet inşası, yerleşik bir sosyal, etkileşimsel ve somutlaştırılmış başarıyı içerir. Toplumsal cinsiyet, belirli ortamlarda sosyal pratiklerden doğar ve bu tür pratikleri karşılıklı bir ilişki içinde bilgilendirmeye hizmet eder. "Biyolojik cinsiyet" her ne kadar sosyal kimliği "eril" veya "dişi" olarak tanımlasa da, "cinsiyet yapmak" sistematik olarak cinsiyet kimliğini ve kategorisini somutlaştırılmış sosyal etkileşim yoluyla doğrular ve nitelendirir. Aslında, cinsiyetin inşa edildiği çok sayıda biçim vardır: faaliyetlerimizi "cinsiyet yapmak" için durumsal yollarla koordine ediyoruz (West ve Zimmerman 1987).

Buna göre, çocukluk çağındaki erken cinsiyet gelişimi, çocukla ebeveynler, diğer çocuklar ve diğer yetişkinler arasındaki etkileşimli bir süreçle gerçekleşir. Diğerleriyle olan bu etkileşim ve bu etkileşimin oluşturduğu sosyal yapılar nedeniyle, çocuklar (çoğunlukla) vaaz edilen, temsil edilen ve yapılandırılanı uygulamayı taahhüt ederler. Raewyn Connell, belirli somutlaşmış toplumsal cinsiyet uygulamalarının proaktif olarak benimsenmesini "birleşme anı" olarak tanımlamaktadır, yani, bir bireyin, bir erkeklik ya da kadınlık projesini kendisinin olarak başlattığı an (1995, 122). Küçük çocuk, sonuç olarak kendisini biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş bir yapılandırılmış alan

içerisinde başkalarıyla ilişki içinde konumlandırmıştır (Jackson 2007). Çocuklar, sosyal olarak yapılandırılan biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş pratikleri ve bunlara eşlik eden söylemleri, kendilerine özgü ortam(lar)ında atfedilen ve yaygın şekilleriyle müzakere eder ve böyle yaparak, kendilerini, temel bir biyolojik ve toplumsal cinsiyet öz-yükleme *projesine* adarlar –örneğin, "ben bir oğlan çocuğuyum" ya da "ben bir kız çocuğuyum" gibi. Bir oğlan ya da kız çocuğu olarak bu öz-yükleme, bir öznenin dünyayla ilişki kurmak ve kendini onun içinde ifade etmek için seçtiği birincil yöntemdir. Bu nedenle, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinselliğin sosyal inşasında önemli bir kısıtlama ve kolaylaştırıcı olarak hizmet eder. Bizi insan yapan şey, kendimizi belirli koşulları aşan ve bizi bu seçimlerin sonuçlarıyla tanımlanan bir geleceğe iten düşünümsel seçimler yaparak inşa etmemizdir. Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet yapmak –normalde eşzamanlı olarak– öznelerin belirli ortamlarda belirli bir biyolojik ve toplumsal cinsiyet öneren somutlaştırılmış sunum ve pratik örüntüleri oluşturdukları ve sonuç olarak kendilerini yeni durumlarla karşılaşılan ve daha sonra yeni düşünümsel seçimlerin yapıldığı bir geleceğe yansıttıkları devamlı bir süreçtir (Connell 1995). Bireyin temel biyolojik ve toplumsal cinsiyet projesi, bu biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş benliği –örneğin, "ben bir kız çocuğuyum" ya da "ben bir oğlan çocuğuyum"– zaman ve mekân içinde somutlaştırmaya yönelmemizi sağlayan bir bütünlük ve tutarlılık içerir.

Her ne kadar failler, eril veya dişil olarak temel bir proje inşa etseler de, toplumsal cinsiyetin gerçekten başarılması durumsal olarak değişebilir –yani toplumsal cinsiyet, sosyal etkileşim yoluyla sürekli olarak yeniden müzakere edilir ve bu nedenle, bir

kişinin cinsiyetlendirilmiş benliği, cinsiyet stratejileri ve uygulamalarındaki çelişkiler ve çeşitlilikle dolu olabilir. Örneğin, failler, durumsal olarak bedensel cinsiyet kategorilerine (örn. dişi) aykırı olan belirli bir temel toplumsal cinsiyet projesi (örn. erkeksi) inşa edebilir.

Cinsellik, uyarılma, arzu, uygulama, söylem, etkileşim, ilişki ve kimlik gibi, bireyler arasındaki bedensel çekicilik veya temasla ilgili olan sosyal hayatın ve sosyal varlığın erotik olan ve olmayan tüm yönlerini içerir (bkz. Jackson & Scott 2010). Cinsellik "yapmak," yukarıda "toplumsal cinsiyet yapmak" için tartışılan aynı etkileşimsel süreçleri kapsar ve bu nedenle, ona benzer şekilde çocukların öncelikli olarak heteroseksüellikle ilgili olarak, ilk başta anneler, babalar, diğer çocuklar ve diğer yetişkinlerle yapılandırılmış etkileşim yoluyla bilgi edinmesini içerir. Bu ilk süreç, "bebeklerin geldiği yer" olduğu öne sürülen kadın-erkek evlilik ilişkileri gibi heteroseksüel söylemsel bilginin, çoğunlukla erotik olmayan biçimlerinin edinilmesini kapsar. Bununla birlikte, bu tür ilkel heteroseksüel söylemsel bilgileri benimsemek için, "biyolojik cinsiyet yapmak" öncelikli olmalıdır. Stevi Jackson ve Sue Scott'ın (2010, 91-92) işaret ettiği üzere, "Heteroseksüellik veya eşcinsellik hakkında varsayımlarda bulunmadan önce birini erkek veya kadın olarak tanıyoruz; mantıksal olarak diğer türlüsünü yapamayız." Toplumsal olarak yapılandırılmış eşcinsel/heteroseksüel ikiliği, "iki erkek veya iki kadını 'aynı' ve bir erkekle bir kadını 'farklı' olarak 'görebilme'" üzerine, anlamlı cinsiyetlendirilmiş kategorilere dayanır (92). O halde, iki ve sadece iki cinsiyet kategorisi düşüncesi, sosyal olarak yapılandırılmış eşcinsel/heteroseksüel ikiliğinin söylemsel gerekçesini ortaya koymaktadır.

Çocuklar, cinselliğin erotik yönleriyle ilgili bir algı geliştirmeye başladıklarında, ki genellikle ortaokulda akranlarla etkileşim aracılığıyla ortaya çıkar, anlamlandırmaları biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş olan somutlaştırılmış benlikleriyle yönetilir (Jackson 2007). Biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinselliği "yapmak" burada kesişmektedir; böylece, biyolojik ve toplumsal cinsiyete ilişkin kavramsallaştırmamız, cinsellik anlayışımızı ve pratiğimizi (hem erotik olan hem de erotik olmayan yönleri) etkiler ve biyolojik cinsiyetle toplumsal cinsiyeti (yine erotik olan ve erotik olmayan) cinsel pratikler aracılığıyla doğrularız. Failler, somutlaşmış cinsel pratikleri, örneğin heteromaskülen ve heterofeminen kimlikleri inşa ederek, belirli bir cinsel projeyi bireyin temel biyolojik ve toplumsal cinsiyet projesine eklemeye başladığı an gibi bir "angajman anı" olarak benimser. Biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik, bedenlenmiş bireyler tarafından üretilir ve yeniden üretilir ve başkalarıyla etkileşim, bireyin devam eden ve durumsal olarak yapılandırılmış biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik örüntülerini müzakere etme ve bunlara uyma yeteneği için esastır.

Bu müzakere ve "uyma" için "mesuliyet" kavramı çok önemlidir (West ve Zimmerman 1987; Hollander 2013). Mesuliyet –sosyal yapısal yeniden üretimin temel taşı olarak– davranışlarını değerlendirmeyi öngören bireyleri ifade eder ve bu nedenle, bu tür eylemlerin içinde bulundukları belirli sosyal bağlamda başkaları tarafından nasıl yorumlanabileceğiyle ilgili somutlaşmış eylemlerini yapılandırır ve düzenler. Başka bir deyişle, failler, günlük aktivitelerinde biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsel pratikler yoluyla bedensel olarak "kadın" veya "erkek" olarak tanımlanmaya çalışırlar. O zaman, sosyal olarak yapılandırılmış etkileşim

içinde, başkalarının bize belirli bir cinsiyet kategorisi atfetmelerini –olumsuz değerlendirmelerden kaçınmalarını– teşvik eder ve bekleriz. Devam eden mesuliyet görevini, buna göre tertip edilmiş ve buna göre yorumlanabilecek uygulamalar yoluyla, erkek veya kadın olduğumuzu göstererek kolaylaştırırız. Biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinselliğin kendine özgü anlamları, sosyal etkileşimde ve dolayısıyla kişisel pratikte tanımlanmaktadır. Cinsiyet ve cinsellik yapmak, bir kişinin hareket ettiği belirli sosyal durumdaki cinsiyet kategorisine uygun yapısal olarak mevcut cinsiyet pratikleri ve cinsel pratikler bakımından sosyal eylemi mesul kılar. Davranışa biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş cinsel anlamını veren belirli ortamlardaki belirli yapısal toplumsal cinsiyet ilişkileri ve cinsel ilişkilerdir.

O halde, bu görüşe göre, oğlan veya kız çocuğu olduğumuza epeyce erken yaşta karar vermemize ve daha sonra heteroseksüel, gey, lezbiyen, biseksüel vb. bir kimliği benimsememize rağmen, gündelik hayatta, biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsellik "yapma," sistematik bir şekilde gerçekleştirilir ve hiçbir zaman statik veya bitmiş bir ürün değildir. Aksine, insanlar biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinselliği belirli sosyal durumlarda şekillendirirler –bunlar akışkan, koşullu, kesin olmayan ve geçici yapılardır. İnsanlar, kendilerinin ve diğerlerinin somutlaşmış sosyal eylemlerini izledikleri, kendi kendilerini düzenleyen davranışlara katılır, mevcut sosyal yapılara cevap verir ve bunlardan faydalanırlar. Bu bakış açısı, biyolojik ve cinsiyetle cinsellik inşasında yenilikçiliğe ve esnekliğe ve hatta normatif sınır aşımının devam eden potansiyeline izin verir– ancak aynı zamanda, biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş ve cinsel pratiklerin eşzamanlı olarak var olan etkileşimli kişilerce değerlendirilme olasılığının her zaman

mevcut olduğunun da altını çizer. Her bir ortamdaki etkileşimli kişiler "dişi" veya "erkek" olarak hesap verebilir davranışlar sergilemeye çalıştığından, biyolojik cinsiyet kategorisi, konumlandırılmış sosyal davranışın yorumlanmasında bir kaynak olarak hizmet eder; yani, bir cinsiyet kategorisinde sosyal olarak tanımlanmış üyelik, toplumsal cinsiyet pratiklerini ve cinsel pratikleri itibarsızlaştırmak veya kabul etmek amacıyla kullanılır. Kendimizi erkek ya da dişi olarak yapılandırmamıza rağmen, toplumsal cinsiyet ve cinselliği, kendi benzersiz deneyimlerimize göre durumsal olarak somutlaştırırız ve hesap verebilirlik, biyolojik ve toplumsal cinsiyet ve cinsellik arasındaki *uyumu* korumayı amaçlar; yani, erkek = erkeklik = cinsel olarak kadınları arzu eder ve kadın = kadınlık = cinsel olarak erkekleri ister.

Biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsellik inşası, sıklıkla –ancak her zaman değil– sosyal eylemlerinin içeriğini göz önünde bulunduran ve sonrasında, ancak davranışlarının amacı ve sonucu hakkında içsel bir tartışma yaptıktan sonra hareket eden bireylerden kaynaklanır. *Düşünümsellik*, belirli sosyal deneyimler hakkında kendisiyle içsel görüşmelerde bulunma ve daha sonra nasıl uygun bir şekilde cevap verileceğine karar verme kapasitesi anlamına gelir. Düşünümsellikte, belirli sosyal olaylara ve etkileşimlere içsel olarak kafa yorar, bu koşulların bizi nasıl hissettirdiğini düşünür, en önemli olanı öncelikli hale getirir ve sonrasında nasıl cevap vereceğimizi planlar ve karar veririz (M. S. Archer 2007). Her ne kadar içsel olarak düşünüp taşınsak ve belirli şekillerde hareket etmek için bu türden düşünümsel seçimler yapsak da, bu seçimler, durumsal ve sosyal olarak yapılandırılmış mevcut biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik pratiklerine ve söylemlerine dayanmaktadır. Her ne kadar biyolojik ve top-

lumsal cinsiyetle cinsellik, belirli zamanlarda alışılmış ve rutin bir sosyal pratik olabilse de (Martin 2003); mesuliyet, insanları, belirli durumlara uygun olduğu kadarıyla biyolojik ve cinsiyetle cinsellik hakkında bilinçli bir şekilde tartışmaya ve daha sonra "yapmaya" teşvik eder. Mesuliyet ve böylelikle düşünümsellik, failler biyolojik cinsiyetlerine, toplumsal cinsiyetlerine veya cinselliklerine meydan okunması gibi benzersiz bir sosyal durumla karşı karşıya kaldıklarında ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, sonuçta ortaya çıkan düşünümsel sosyal eylem aslında bilinçli olarak bir biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet veya cinsellik pratiği olarak tasarlanmamış olabilir. Biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinselliğin toplumsal inşası, hegemonik erkekliklerin düzenini anlamak için esastır. Ancak bundan önce, *sosyal yapılar* kavramını ve onların sosyal eylemlerle olan ilişkisini araştırmanın önemini tartışacağım.

YAPILANDIRILMIŞ EYLEM

Yukarıda da belirtildiği üzere, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik, tabiri caizse içsel müzakerelerin ve böylelikle düşünümsel benlik düzenleme pratiklerinin değişken bir şekilde birleşmesi yoluyla "yapılmasına" rağmen, bu somutlaştırılmış uygulamalar her şeyden soyutlanmış biçimde gerçekleşmez. Aksine, belirli sosyal durumlarda yaşadığımız sosyal yapısal kısıtlamalardan ve olanak tanımalardan etkilenirler. Zaman ve mekânı aşan ve böylece davranışı belirli şekillerde kısıtlayan ve mümkün kılan sosyal olguların (pratikler ve söylemler) tekrarlı örüntüleri olarak tanımlanan *sosyal yapılar*, "sadece yerle-

şik aktörlerin yeniden üretilmiş davranışı olarak var olurlar" (Giddens 1976, 127). Başka bir deyişle, failler sosyal yapılardan sosyal eyleme geçmek için faydalanır ve sırayla, sosyal yapılar (genellikle) aynı somutlaşmış ve hesap verebilir sosyal eylem yoluyla çoğaltılır. Sosyal yapılar, sebat etmek için sürekli kabul ve onay gerektirir. Böyle bir ikilikte, biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsel pratiklerin "bilgili" insan özneleri, yapılandırılmış bilgilerini düşünümsel biçimde uygulamaya sokarak sosyal yapıları etkilediği için, yapı ve eylem birbirinden ayrılamaz. Sosyal yapılar, sosyal eylemin "aracı" ve "sonucu"dur: *araç*tır, çünkü sosyal eylem, toplumsal yapıların kullanımıyla ortaya çıkar, *sonuç*tur çünkü toplumsal yapıların zaman ve mekânda yeniden üretilmesi –ve bazen de dönüştürülmesi– toplumsal eylem yoluyla olur (Giddens 1976; Mouzelis 2008). Özneler, belirli sosyal olarak yapılandırılmış durumlarda düşünümsel olarak biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik "yaptıkları" için, sosyal yapıları yeniden üretirler. Faillerin biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel idealleri, sosyal olarak yapılandırılmış belirli uygulamalarda sıklıkla yeniden ürettikleri göz önüne alındığında, bunları yapmanın çeşitli yolları vardır. Belirli sosyal yapısal ortamlarda, belirli biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel pratik biçimleri mevcuttur; bu biçimler teşvik edilir ve bunlara izin verilir. Buna göre, biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetli [olmak] ve cinsel *faaliyet* [yürütmek] yani insanların ve bedenlerin belirli sosyal yapısal kısıtlamalar ve imkânlar altında yaptıkları, dönüşümlü ve somutlaşmış yapısal eylem olarak görülmelidir (Messerschmidt 1993,1997, 2000, 2004, 2010, 2012, 2014, 2016).

Her ne kadar çeşitli sosyal yapılar mevcut olsa da, iki tanesi cinsiyet, cinsiyet ve cinsellik ve dolayısıyla hegemonik erkeklikleri

kavramsallaştırmak için özellikle belirgindir: ilişkisel ve söylemsel. *İlişkisel* sosyal yapılar, sosyal pratik yoluyla belirli sosyal ortamlardaki bireyler arasındaki karşılıklı bağ ve bağımlılığı kurar ve böylece, insanlar arasındaki sosyal ilişkileri biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik açısından tanımlarlar. İlişkisel sosyal yapılar, sosyal hareketi kısıtlar ve mümkün kılar. Bu yapının örnekleri, ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki gayriresmi, eşitsiz, biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş cinsel "gruplar" ve işyerlerindeki biyolojik ve toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümleridir. *Söylemsel* sosyal yapılar kültürel olarak dikkate değer anlamlar üreten temsiller, fikirler ve işaret sistemleridir (dil). Söylemsel sosyal yapılar, "gerçek" ve belirli durumlarda "gerçeklik" olarak kabul edilen sosyal pratik düzenleriyle kurulur. İlişkisel sosyal yapılar gibi, söylemsel sosyal yapılar da sosyal eylem olanaklarını kısıtlar ve mümkün kılar. Söylemsel sosyal yapıların örnekleri yukarıda belirtilen "iki ve sadece iki biyolojik cinsiyet" kavramıyla biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik açısından kıyafet tarzlarını tanımlayan sosyal sözleşmelerdir.

İlişkisel ve söylemsel sosyal yapılar kesişir ve birlikte, ortaklaşa, ama aynı zamanda çelişkili olarak çalışırlar. Hem ilişkisel hem de söylemsel sosyal yapılar yalnızca belirli sosyal eylem biçimleriyle gerçekleştirilir –maddi bir temele sahiptirler– bununla birlikte, bu tür yapısal eylemler, belirli durumlarda, aynı anda var olan etkileşimli kişiler için "kabul edilebilir" ve "kabul edilemez" davranışların bir biçimini oluşturdukları için kültürel olarak anlamlı olan belirli sosyal ilişkileri *ve* sosyal anlamları yaratır. Bireyler, sosyal eylemlerinin bir sonucu olarak, somutlaştırılmış sosyal eylem (somutlaştırılmış görünüm ve uygulamalar) yoluyla, başkaları için eşzamanlı biçimde anlamlı olan temsiller

sunan ilişkisel sosyal yapılar üretir. Sonrasında, somutlaştırılmış sosyal eylem yoluyla bireyler, sosyal eylemlerinin bir sonucu olarak, (temsiller, fikirler ve işaret sistemleri aracılığıyla) diğerleri için eşzamanlı biçimde sosyal ilişkiler oluşturan söylemsel sosyal yapılar üretirler. Başka bir deyişle, söylemsel sosyal yapılar, çoğu zaman ilişkisel sosyal yapıların bir parçasıdır ve ikincisi de, çoğu zaman, öncekinin bir bileşenidir. İlişkisel ve söylemsel sosyal yapıların kesişimi, daha sonra belirli uygulamalarda yer almak için kullandığımız bilgileri oluşturur –sosyal eylemi tekrarlı olarak kısıtlar ve mümkün kılar– ve belirli sosyal durumlarda neyin normal, kabul edilebilir ve sapkın olduğunu tanımlayan özel anlayış biçimlerini hayata geçirir.

Bununla birlikte, ilişkisel ve söylemsel sosyal yapılar, her şeyi belirleyici değildir ve failler tarafından her zaman soru veya itiraz olmadan kabul edilmez (Mouzelis 2008). Failler, düşünümsellik sayesinde, sosyal eylemde doğaçlama ve yenilikçiliğin yolunu temizleyerek kendilerini belirli sosyal yapılardan uzaklaştırabilir ve ayırabilirler. Örneğin, failler sosyal yapılarla karşı karşıya kaldıklarında, zaman zaman dönüşümsel içsel tartışmalara girerler ve durumsal yapısal kısıtlamaları ve imkânları bitirmeye ve analiz etmeye, araştırmaya ve muhtemelen onlara direnmeye karar verebilirler (Mouzelis 2008). Abby Peterson'un (2011) gösterdiği gibi, yapının ve eylemin birbirine bağlandığı veya birbirinden ayrıldığı düzenleyici süreçleri bulduğumuz yer düşünümselliktir. Öznenin yapıyla bağlantısı bu şekilde kesildiğinde –ve böylece *düalite* yerine *düalizm* ortaya çıktığında– sonuç, çoğu zaman, benzersiz sosyal eylem biçimleridir.

Dahası, sosyal eylem, aynı zamanda (zaman ve mekânı aşmadıkları için) yinelenmeyen ve dolayısıyla yapısal olmayan *ta-*

mamlayıcı kısıtlamalar ve imkânlar gibi bilgi biçimlerinden de etkilenebilir. Tamamlayıcı kısıtlamaların ve olanakların örnekleri, vücudumuz zaman içinde değiştiği ve sosyal eylemi durumsal olarak kısıtladığı ve mümkün kıldığı için, vücudumuzun yanı sıra güvenilir ve etkili bir kişiyle tek seferlik samimi bir konuşma gibi belirli sosyal etkileşim türleridir. Kısacası, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel sosyal eylem, herhangi bir sosyal durumda daima mümkün olan şeyden kaynaklanır ve bununla sınırlandırılır ve mümkün olur. Şimdi hegemonik erkeklik uygulamalarının ortak, ancak akıcı biçimlenmesini daha ayrıntılı olarak tartışabilecek durumdayız.

HEGEMONİK ERKEKLİKLER

İktidar, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel ilişkilerin önemli bir yapısal özelliğidir. Kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal olarak yapılandırılmış güç ilişkileri, tarihsel olarak biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel tercih temelinde inşa edilir. Başka bir deyişle, belirli bağlamlarda, bazı erkekler ve bazı kadınlar, diğer erkekler veya kadınlardan daha fazla güce sahiptir; bazı cinsiyetler diğer cinsiyetlerden daha fazla güce sahiptir; bazı cinselliklerin diğer cinselliklerden daha fazla gücü vardır ve güç kullanmayla, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik yapma kapasitesi, çoğunlukla, birinin biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsellikçe yapılandırılmış güç ilişkilerindeki yerinin bir yansımasıdır. Sonuç olarak, genel itibarıyla heteroseksüel erkekler ve kadınlar, geylerden, lezbiyenlerden ve diğer cinsel azınlıklardan daha fazla güç kullanır; üst sınıf erkekler ve

kadınlar, işçi sınıfı erkek ve kadınlardan daha fazla güç kullanır; beyaz erkek ve kadınlar, ırksal azınlık konumundaki erkek ve kadınlardan daha fazla güç kullanırlar. O halde iktidar, yalnızca erkekler ve kadınlar arasında değil, kadınlar arasında ve erkekler arasında olduğu kadar, cinsiyet ve cinsellik açısından da sosyal etkileşimi yapılandıran bir ilişkidir. Bununla birlikte, güç mutlak değildir ve zaman zaman aslında farklı güç ve güçsüzlük eksenleriyle ilişkili olarak değişebilir.

Elbette toplumsal cinsiyet hegemonyası bir güç ilişkisini içerir ve önceki bölümlerden hatırlamak gerekirse, "hegemonik erkekliği", erkeklerle kadınlar, erkeklikle kadınlık ve erkeklikler arasındaki eşitsiz *ilişkiyi meşrulaştıran* erkeklikler olarak tanımlamaktayım. *Hegemonya* ve dolayısıyla meşruiyet vurgusu, eşitsiz cinsiyet ilişkilerine doğrudan kontrol ve emirler yerine, kültürel etki ve söylemsel ikna etme, rıza ve uyumu teşvik etme yoluyla hegemonik erkekliğin başarısını vurgular. O halde, daha önceki bölümlerde ele alınan hegemonik erkeklik pratikleri, hem ilişkisel hem de söylemsel sosyal yapılar kurarlar; çünkü, biyolojik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ilişkileri kurarlar ve bir kerede biyolojik ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin söylemsel olarak kabul edilebilir anlayışlarına işaret ederler.

Bu bakımdan, Mimi Schippers'ın (önceki bölümlerde bahsedilen) çalışmasının (2007) önemli olduğunu, çünkü, hegemonik erkekliğin bu tür *meşruiyetinin* nasıl ortaya çıktığını kavramsallaştırmak için son derece yararlı bir yaklaşım açtığını düşünüyorum. Schippers (2007, 90), "her cinsiyet kategorisinin üyelerinin sahip olması gereken ve sahip oldukları varsayılan niteliklerin" yapılandırılmış cinsiyet ilişkilerinin anlamları içine gömülmüş olduğunu; bu nedenle, "erkeklik ve kadınlığın hegemonik öne-

mini, 'erkeklik' ve 'kadınlık' kategorilerinin idealize edilmiş *niteliksel içeriğinde* bulduğumuzu" iddia eder. Schippers'a göre (91), bazı erkeksi özellikler erkeklerin kadın üzerindeki gücünü "sadece tamamlayıcı ve düşük kaliteli bir kadınlıkla sembolik olarak eşleştirildiklerinde" *meşrulaşmaktadır*. O halde, hegemonik erkeklik biçimlerinin önemi, yapılandırılmış sosyal ilişkiler için bir gerekçeyi meşrulaştıran ve belirli erkekliklerin yanı sıra, erkeklerin üstünlüğünü ve gücünü sağlayan söylemsel anlamlarda bulunur. Bu nedenle, Schippers'ın vurguladığı şey, ilk önce erkeklik ve kadınlık arasındaki ilişkidir ve ikinci olarak, belirli bir erkekliğin nasıl yalnızca *tamamlayıcı* ve *hiyerarşik* olarak belirli kadınsı niteliklerle ilişkili ve söylemsel olarak belirli *cinsiyet niteliklerini* açıkça ifade ettiği zaman hegemonik olduğudur. Örneğin, bu tür bir tamamlayıcı ve hiyerarşik ilişki, erkekliği, fiziksel güç, çatışmalar durumunda kişilerarası şiddet kullanma yeteneği ve otorite *kuran* kişi olarak tanımlayabilirken, kadınlık, fiziksel kırılganlığı, şiddeti etkin bir şekilde kullanamamayı ve uyumu benimseme şeklinde olabilir (91). Hem erkeksi hem de kadınsı nitelikler, aralarında tamamlayıcı ve hiyerarşik bir ilişkiyi meşrulaştırdığında, eşit olmayan cinsiyet ilişkilerini veya erkeklerin üstün konumlarını ve kadınların tâbi kılınmış konumlarını içeren *hegemonik erkekliğe* sahip oluruz (94).

Schippers'ın erkeklik ve kadınlığın *niteliksel içeriği* üzerine bu yoğunlaştırması, ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerdeki hegemonik erkeklik örneklerini tanımlar. Dahası, *cinsiyetlendirilmiş niteliksel içerik* üzerindeki bu yoğunlaştırma, ampirik olarak –örneğin, yerel, bölgesel ve küresel çapta, egemen, ya da koruyucu, geçici– çok çeşitli hegemonik erkeklik biçiminin araştırılmasını mümkün kılar, çünkü *erkeklik ve kadınlık arasında ne zaman tamam-*

layıcı ve hiyerarşik bir ilişki olsa, cinsiyet hegemonyası yürürlüktedir. Elbette, "cinsiyetlendirilmiş niteliksel içerik", "sabit karakter özellikleri anlamına gelmez; bunun yerine, ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde tartışılan örnekler gibi çeşitli tarihsel ve sosyal durumlarda değişen *ilişkisel* niteliklere işaret eder. Hegemonik erkekliklerin ve böylelikle eşit olmayan cinsiyet ilişkilerinin inşasıyla, "erkek" ve "kadın" durumsal kavramları, aynı anda var olan etkileşimli kişiler için, erkeklik ve kadınlıklarla sonuçlanan, kültürel olarak tanımlanmış sırasıyla "üstün" ve "aşağı" cinsiyetlendirilmiş nitelikleri ortaya koyar.

Schippers'tan ayrıldığım yer, argümanında "erkekliğin her zaman üstün kalması, asla istenmeyen bir şeyle karıştırılmaması gerektiğinden" "ne parya erkekleri ne de alt erkeklikler" olduğu iddiasının bulunmasıdır (96). Schippers, bu noktayı *özellikle* kültürel olarak tanımlanmış *dişil* nitelikleri (yani, erkekler için erotik bir arzuya sahip; görünüşte zayıf, etkisiz ve uyumlu) olan erkekleri tartışırken, ancak ABD başkanları Bush 43'ün ve Obama'nın söylemlerinde metaforik olarak temsil edilenler (dördüncü bölümde ele alınmıştır) ve Usame bin Ladin, El Kaide, Taliban, Saddam Hüseyin ve İslam Devleti ile söylemsel olarak ilişkili olanlar gibi "toksik" eril nitelikler taşıyan erkekleri görmezden gelirken bu noktayı ifade eder. Başka bir deyişle, Schippers'ın perspektifi, tarafların her birine benzer şekilde eklenmiş farklı cinsiyetlendirilmiş niteliklere dayanan ve (buradaki örneklerde) biri kahramanca hegemonik ve biri toksik olarak alt nitelikte olan iki farklı erkeklik türü arasındaki hiyerarşik ilişkiyi meşrulaştıran "kahraman-kötü adam" eril *ilişkisini* hesaba katmakta başarısız olmaktadır. Her iki başkanın bahsi geçen söylemlerinde, erkeklikler arasındaki ilişkiler açıkça ifade edilir ve kayda değer biçimde, bu

söylemlerdeki hegemonik erkekliğin (kahraman), vurgulanan kadınlıkla (mağdur) ilişkisi dışında hiçbir anlamı olmaması gibi, aynı söylemlerde hegemonik erkekliğin toksik ve tâbi kılınan erkeklikle (kötü adam) ilişkisi haricinde bir anlamı yoktur. Her ne kadar *cinsiyetlendirilmiş içeriğin* cinsiyet hegemonyasını ayırt etmek amacıyla uygulanışı kayda değer olsa da, Schippers'ın cinsiyet hegemonyası anlayışını, hegemonik olmayan erkekliklerle hiyerarşik (ancak zorunlu olarak tamamlayıcı olmayan) bir ilişki kuran ve meşrulaştıran *cinsiyetlendirilmiş nitelikleri* içerecek şekilde genişletiyorum.

Hegemonik erkeklikler, kültürel etkiye sahip ancak sosyal eylemi belirlemeyen ilişkisel ve söylemsel bir sosyal yapı oluştururlar. Hegemonik erkeklikler sıklıkla –ama her zaman değil– erkekliklerin (ve kadınlıkların) gerçekleşmesi ve yeniden üretilmesinde uygulanan geleneklerin –pratik olarak deneyimlendikleri gibi karşılıklı olarak onaylayıcı görünen yaşanmış somutlaşmış anlam kalıplarının– temelini oluşturur. Hegemonik erkeklikler, ilişkisel ve söylemsel olarak belirli durumlarda kadın ve erkekler için bir "gerçeklik" duygusu oluşturur ve sosyal eylemle sürekli olarak yenilenir, yeniden yaratılır, savunulur ve değiştirilirler. Yine de zaman zaman onlara direnilir, sınırlandırılır ve değiştirilirler ve onlara meydan okunur (bkz. Altıncı bölüm).

İkinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde özetlenen farklı ve geniş çeşitlilikteki hegemonik erkeklikler, kültürel olarak etkili olan ve dolayısıyla, bir dizi farklı durumda sosyal eyleme dönüşmesi için tekrarlanan, "el altındaki" anlamlı pratik ve söylemleri oluşturduklarından, bu sosyal yapının bileşenleri olarak çalışırlar. O halde, toplumsal cinsiyet hegemonyası *merkezsizleştirilmiştir*; bir ya da birkaç hegemonik erkeklik yoktur, daha ziyade, çok çeşitli

ve yerel, bölgesel ve küresel olarak çeşitli ortamlarda bulunan hegemonik erkeklikler vardır. Hegemonik erkeklikler ırk/etnik köken, sınıf, yaş, cinsellik ve ulus kimliği anlamında ayrımcılık yapmaz ve belli bir erkek *tipini* temsil etmez. Daha ziyade, erkeklerle kadınlar, erkeklik ve kadınlıkla yaygın bir şekilde dağılmış olan, yakından ve dağınık çalışan erkeklikler arasındaki eşitsiz *ilişkiyi* kişileştirip sembolize eder. Bu bol miktardaki hegemonik erkeklikler, günlük uygulamaların, etkileşimlerin ve söylemlerin tasarımında gerçekleşen kavramsal bir çerçeve sağlar. Bireyler hegemonik erkeklikler kurarken, somutlaşmış sosyal eylemlerinin bir sonucu olarak, bu eşitsiz cinsiyet ilişkilerini başkaları için kültürel olarak anlamlı biçimde eşzamanlı olarak sunarlar. O halde, toplumsal cinsiyet iktidarı hem "yukarıdan aşağı" hem de "disiplinle ilgili"dir (Foucault 1979) ve yerel, bölgesel ve küresel olarak her zaman her yerde hazır ve nazır bulunan hegemonik erkeksi anlam, bilgi ve eylem biçimlerinin kabulü ve onayıyla oluşturulur; ancak, aynı zamanda göze görülmezler—bu gerçekten *bona fide* (hakiki) bir hegemonyadır.

Yukarıdakilere ek olarak, hegemonik erkeklikle vurgulanan kadınlık arasındaki ilişki, heteronormativite olarak bilinen şeyin ya da doğal olarak birbirinin zıddı ve tamamlayıcısı olan iki ve sadece iki tane biyolojik cinsiyetin (eril ve dişi) var olduğu, toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetin doğal bir tezahürü olduğu (erkeksilik ve kadınsılık) ve bu iki zıt ve tamamlayıcı biyolojik cinsiyetin birbirine ilgi duymasının (heteroseksüellik) doğal olduğu söylemsel yapısından doğan ve onu besleyen, hukuki, kültürel, örgütsel ve kişilerarası pratiklerin temelini oluşturur. Başka bir deyişle, biyolojik cinsiyet farklılıklarının sosyal olarak inşası, toplumsal cinsiyet ve cinsel anlamda tamamlayıcılık var-

sayımıyla ya da erkek ve kadın bedenlerinin doğal olarak uyumlu olduğu ve bu nedenle "birbirleri için yapıldığı" –iddiaya göre "doğal" cinsel eylem vajinanın bir penis tarafından penetrasyonunu içermektedir– iddiasıyla kesişmektedir (Jackson ve Scott 2010). Heteroseksüellik, kültürel olarak, biyolojik cinsiyet/toplumsal cinsiyet farkına olan doğal erotik cazibe ve aynı zamanda aktif eril tahakkümü ve pasif dişil kabullenmenin doğal bir uygulaması olarak anlaşılır ve bu nedenle, bu "doğal cazibe ve eylem" kavramı, hegemonik erkekliği ve vurgulanan kadınlığı doğuştan gelen, tamamlayıcı ve hiyerarşik karşıtlar olarak güçlendirir (Schippers 2007). Heteronormativite, bu nedenle, "heteroseksüelliğin doğal, sorunsuz, kabul görmüş, sıradan bir olgu olarak üretildiği sayısız yolu" (Kitzinger 2005,478) ifade eder.

Bu nedenle, heteroseksüellik hakkında "doğal" hiçbir şey yoktur. Aslında "heteroseksüellik" terimi 1890'lara kadar ortaya çıkmadı ve daha sonra, özellikle çoğalmaya değil, karşı cinse yönelik cinsel arzuya dayanan bir kimliği tanımlamak için kullanıldı. Heteroseksüelliğin üremeyle bağlantısı kesildi ve "normal" cinsellik, bundan böyle, heteroseksüel çekim olarak tanımlandı; "anormal" cinsellik, eşcinsel çekimdi. Her iki terim de üremeyle ilgili olmayan bir cinsel arzuyu kategorize ettiğinden, heteroseksüellik kavramı, eşcinsellik kavramıyla ilişkisi üzerinden tanımlandı ve sonra bireyler, cinsel kimliklerini, aynı cinse mi yoksa karşı cinse mi cinsel çekim hissettiklerine göre tanımlamaya başladılar. Steven Seidman (2010, 158) toplumsal cinsiyet ve heteroseksüellik arasında tarihsel olarak kurulan yakın ilişkiyi açıkça ifade eder:

Muhalefet ve birlik ilişkisi olarak tutarlı olan iki cinsiyet varsayılmadan hiçbir heteroseksüellik normu, aslında heteroseksüellik kavramı olamaz. Sabit bir cinsiyet kategorisi olmasaydı, "er-

kek" ve "kadın" olmasaydı, heteroseksüellik kavramı olamazdı! Bu nedenle, heteroseksüellik, cinsiyetin kutlanması ve idealleştirilmesi yoluyla bir toplumsal cinsiyet düzeni sağlayarak ya da toplumsal cinsiyet uyumsuzluğunu damgalayarak ve kirleterek demirlenir.

Cinsiyet hegemonyası ve cinsel hegemonya birbiriyle kesişir; bu sayede, hem erkeklik hem de heteroseksüellik üstün sayılır ve kadınlıkla eşcinsellik (ve alternatif cinsellikler) aşağı olarak değerlendirilir. Kadın ve erkeğin doğal olarak farklı, tamamlayıcı ve hiyerarşik olarak inşa edilmesi, heteroseksüelliğin normal ve doğal cinsellik biçimi olarak, erkeksi erkeklerle kadınsı kadınları normal ve doğal cinsiyet sunumu olarak onaylar; bu ikiliklerin dışındaki herhangi bir cinsel inşa veya toplumsa cinsiyet inşası sorunlu kabul edilir.

O halde, heteronormativite eşit olmayan bir cinsel ikiliyi (heteroseksüellik ve eşcinsellik) temel alan cinsel bir sosyal yapıyı yeniden üretir ve bu da, heteromaskülen ve heterofeminen farkını oluşturan iki ve sadece iki karşıt ve tamamlayıcı cinsiyetin iddia edilen doğal cinsel çekiciliğine bağlıdır. Bununla birlikte, bazı heteroseksüel uygulamalar, diğer heteroseksüel uygulamalardan daha güçlüdür; yani, normatif heteroseksüellik, kendi sosyal yapısını ve dolayısıyla iç sınırlarını belirler, ayrıca bu sınırların dışındaki cinsellikleri marjinalleştirir ve onaylar.

Yapılandırılmış eylem teorisi, cinselliğin yanı sıra –bu bölümde daha önce tartışıldığı gibi– hegemonik erkekliklerle birlikte oluşturulan sosyal, etkileşimli, değişken ve somutlaştırılmış başarılar olarak ırk, sınıf, yaş ve milliyeti inşa etmeye vurgu yapar. Başka bir deyişle, ırk, sınıf, yaş ve milliyet, belirli eşitsiz yapısal

ortamlarda somutlaştırılmış sosyal uygulamalardan doğar ve bu tür uygulamaları karşılıklı ilişkide ayrı ayrı bilgilendirmeye hizmet eder. Mevcut ırk, sınıf, yaş ve milliyet, sosyal eşitsizliklerin –hegemonik erkekliklerle kesişecek biçimde– korunmasını anlamanın anahtarı, bu gibi pratiklerin somutlaştırılmış düşünümsel sosyal etkileşim yoluyla gerçekleştirilmesidir. Sosyal aktörler, sosyal eylemleriyle eşitsizlikleri ve yapıları sürdürür ve bazen dönüştürür ve bu eşitsizlikler ve yapılar, ırk, sınıf, yaş, milliyet ve hegemonik biçimde erkeksi sosyal eylemleri kısıtlar ve mümkün kılar. Sonuç, eşit olmayan ırk, sınıf, yaş ve milliyet ilişkilerinin değişkenliklerinden oluşan hegemonik erkekliklerin devam eden sosyal inşasıdır. Başka bir deyişle, her bir başarının belirli hegemonik erkeklikler için önemi, sosyal olarak belirlenir ve dolayısıyla kesintilidir.

HEGEMONİK OLMAYAN ERKEKLİK VE KADINLIKLAR

Yapılandırılmış eylem teorisi, hegemonik erkekliklerin ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve milliyetle değişken biçimde kesişmesine ek olarak, farklı hegemonik olmayan erkeklikleri tanımlar: başat, tahakkümcü, madun ve olumlu. Değerlendirmek (dördüncü bölümden) ve kadınlıkları teorik resme katmak gerekirse, *başat* (dominant) erkeklik ve kadınlıklar, her zaman toplumsal cinsiyet hegemonyasına bağlı ve onunla ilişkili olmadıkları, ancak, temel olarak belirli bir toplumsal ortamda en ünlü, en yaygın, ya da en güncel erkeklik ve kadınlık biçimine atıfta bulunduklarından, hegemonik erkekliklerden ve vurgulanan kadınlıklardan farklıdır.

Tahakkümcü (dominating) erkeklik ve kadınlıklar, yaygın erkekliklere ve kadınlıklara benzerler; ancak, belirli etkileşimleri yönetmeyi ve kontrol etmeyi ve insanlarla olaylar üzerinde güç uygulamayı –"sözü geçme" ve "kontrolü ele alma"– içerdiklerinden farklılık gösterirler. Başat ve tahakkümcü erkekliklerle kadınlıklar, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık arasında hiyerarşik bir ilişkiyi illa meşrulaştırmaz. Her ne kadar hegemonik erkeklikler ve vurgulanan kadınlıklar zaman zaman tahakkümcü olabilseler de, başat ve tahakkümcü erkekliklerle kadınlıklar, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini kültürel olarak *meşrulaştırmakta* başarısız olurlarsa, asla hegemonik veya vurgulanan olmazlar. Bu son senaryoda, başat ve tahakkümcü erkeklikler/kadınlıklar, cinsiyet hegemonyası ilişkilerinin *dışında* inşa edilirler. Bununla birlikte, başat ve tahakkümcü erkeklik ve kadınlıklar, yalnızca diğer erkeklik ve kadınlıklarla ilişkili olarak anlam kazanırlar (Messerschmidt 2008, 2010, 2012, 2014, 2016).

Başat ve tahakkümcü erkeklik ve kadınlıklar, farklı mantık ve güç dereceleri sergilerler. Özellikle erkeklikler için, örneğin, başat erkeklikler olumlayıcı iktidarı inşa ederken, tahakkümcü erkeklikler hükmetme ve kontrol etme gücünü kurar; her ikisi de kendi içlerinde hegemonik eril iktidarı idare edemez. Hegemonik erkekliklerin her zaman yukarıdaki anlamda başat veya tahakkümcü olamayacağı doğru olsa da, bunun tersi de geçerlidir: Meşru kılıcı etkilerine ek olarak (ki bu gereklidir), hegemonik erkeklikler, aynı anda, sosyal olarak başat ve/veya tahakkümcü olabilir. Bu nedenle, hegemonik erkekliklerin ne zaman, nasıl ve hangi sosyal koşullar altında eş zamanlı olarak başat ve/veya tahakkümcü oldukları ve olmadıklarına ilişkin ampirik keşif için açık araştırma alanı bırakmak çok önemlidir.

Tâbi kılınan erkeklik ve kadınlıklar, başat/tahakkümcü erkeklik ve kadınlıkların yanı sıra, hegemonik erkeklikten ya da vurgulanan kadınlıktan daha az önemli veya onlara kıyasla anormal ve sapkın biçimde ortaya konan erkeklik ve kadınlıklara atıfta bulunur. Belirli bağlamlara bağlı olarak, bu tür bir tâbi kılınma, örneğin, ırk, sınıf, yaş, cinsellik veya milliyet anlamında kavramsallaştırılabilir. Her ne kadar, küresel Kuzey toplumlarında homofobi son yıllarda biraz azalmış olsa da açıkça yok olmamıştır. Bu bölümde, yukarıda verilen tartışma göz önüne alındığında, eşcinsel oğlan çocukları/erkekler ve lezbiyen kız çocukları/kadınlar için bu tür tâbi kılınma olduğu açıktır—bugün hala, sıklıkla ilk grup kültürel olarak dişileştirilirken ikinci grup kültürel olarak erkekleştirilmektedir. O halde, toplumsal cinsiyet ve heteronormatif olarak hegemonik bir kültürde, eşcinsellik, hegemonik birçok bağlamda, sosyal olarak erkekten atılanın bir somutlaşması olarak tanımlanmaya devam eder ve lezbiyenlik, vurgulanan kadınlıktan atılanın bir somutlaşmasıdır.

Bununla ilgili olarak, biyolojik cinsiyet-toplumsal cinsiyet-heteroseksüellik bağlantısında *uyuşmazlık* varsa, genellikle ikinci bir tâbi kılınma şekli ortaya çıkar. Örneğin, erkeksi olarak tanımlanan "uyumsuz" bedensel pratikler inşa eden kız çocukları ve kadınlar –örneğin kız çocuklara yönelik cinsel isteği dile getirme ("dayk"), cinsel açıdan gelişigüzel davranma ("sürtük") ve/veya otoriter, fiziksel olarak saldırgan davranma ya da hükmetme ("cadaloz")– "normal" ve "doğal" hegemonik toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve cinsel ilişkileri kirletenler olarak görülür ve sıklıkla sözlü, sosyal ve fiziksel olarak tâbi kılınırlar (Schippers, 2007). Benzer şekilde, erkek olarak algılanan, ancak kadınsı olarak tanımlanan "uyumsuz" bedensel pratikler sergileyen –örne-

ğin cinsel açıdan oğlan çocuklarını arzulama veya basitçe cinsel ilişkiden uzak durma ("ibne"), pasif, uyumlu veya utangaç olma ("hanım evladı") ve/veya fiziksel olarak zayıf ya da macerasız olma ("pısırık")– ayrı şekilde "normal" ve "doğal" hegemonik toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve cinsel ilişkileri kirletenler olarak görülür ve genellikle sözlü, sosyal ve fiziksel olarak tâbi kılınırlar. O halde, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve cinsel ilişkileri gerçekleştiren sosyal yapılar, kısmen yukarıdaki toplumsal cinsiyet ve cinsellikleri tâbi kılarak kalıcı hale gelmektedir.

Son olarak, tâbi kılma ayrıca, durumsal olarak mesul erkeklik ve kadınlıkları inşa eden kişiler arasında da ortaya çıkabilir. Örneğin, bir oğlun erkekliğinin, babasının *başat* erkekliğine tâbi olduğuna karar verilebilir ve bir kız çocuğunun kadınlığı, annesinin *başat* kadınlığına tâbi olarak düşünülebilir. Bunların her ikisi de, biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki herhangi bir uyuşmazlık nedeniyle değil, öncelikle yaş nedeniyle tâbi kılınmıştır ve genellikle toplumsal cinsiyet hegemonyasından bağımsız olarak kurulur ve uygulanır.

Olumlu erkeklik ve kadınlıklar, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkekliklerle kadınlıklar arasında eşitlikçi bir ilişkiyi meşrulaştırır ve bu nedenle, herhangi bir ortamda toplumsal cinsiyet bağlamında hegemonik olan ilişkisel ve söylemsel yapıların dışında yapılanırlar. Bu tür erkeklik ve kadınlıklar, biyolojik cinsiyet ve cinsellikle normal ve doğal bir ilişki kurmaz; genellikle, doğal olarak tamamlayıcı biçimde kurulmazlar ve altıncı bölümde daha ayrıntılı ele alınacaklardır.

Yapılandırılmış eylem teorisi, kadın ve erkeklerin günlük dünyalarını, toplumdaki kendi konumlarından deneyimledikleri farklı yolların ve diğer kadın ve erkeklerle olan ilişkilerinin

araştırılmasına olanak sunar. Somutlaştırılmış hegemonik pratikler, değişken bir şekilde kesişmekte ve ırk, sınıf, yaş, cinsellik ve milliyetten oluşmaktadır; bireysel eylemin kendine özgü bağlamıyla ilişkilidir ve çoğunlukla, bu bağlamda –düşünümsellik yoluyla– kendi kendini düzenlemektedir. Sosyal aktörler, davranışlarını kendileri düzenler ve sosyal olarak yapılandırılmış bağlamlarda belirli düşünümsel seçimler yaparlar. O halde, bu şekilde, kadın ve erkekler hegemonik erkekliklerin çeşitlerini inşa eder ve böylece belirli somutlaşmış pratiklerle eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri kurarlar. Hegemonik erkeklik yapısındaki çeşitliliği vurgulayarak, somutlaşmış toplumsal cinsiyet hegemonyası anlayışımızda daha akıcı ve yerleşik bir yaklaşım elde etmekteyiz.

BEDENSELLEŞME

Vurguladığım üzere, biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsellik inşa etmek, *somutlaştırılmış* sosyal pratikleri –düşünümsel yapılandırılmış eylem– gerekli kılar. Toplumsal dünyayı sadece bedenlerimiz aracılığıyla deneyimleriz ve bir sosyal dünyanın olasılığı, bizim somutlaştırmamıza dayanır (Crossley 2001). Iris Marion Young'ın (1990, 147-48) uzun zaman önce işaret ettiği üzere:

> İlk anlam-verilen eylemi oluşturan, çevresine yönelen, çevresine göre ve onun sınırları içinde hareket eden bedendir. Beden, dünyaya saf bir varlık sunulan ve olasılıklarına açık olan ilk niyet odağıdır. En ilkel kasıtlı eylem, bedenin kendisini çevreleyen ve içinde hareket ettiği çevreye yönelik hareketidir.

Dünyayı içindeki somutlaşmış yerimizden ve durumsal olarak bizi kuşatan alan hakkındaki algısal farkındalığımızdan anlarız. Beden duyumsal bir varlıktır—algılar, dokunur ve hisseder; canlıdır ve bilincin algısal duyumlardan oluştuğu düşünülürse, bilinç bedenin bir parçasıdır ve ayrı bir madde değildir (Crossley 2001). Zihin ve beden, ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır –ikili bir bölünme bir kurgudur– ve hegemonik erkekliklerin toplumsal inşasında, bir olarak birlikte yaşarlar. Öyleyse bu kavramsallaştırmada beden, varlığımızın tamamını oluşturur ve bu nedenle, kişinin düşünümsel benliği, sosyal bir çevreye göre hareket eden ve ona göre hareket edilen bedende bulunur. Beden, günümüzün sanayileşmiş toplumlarında, benliğin toplumsal inşasında merkezi bir noktada bulunmaktadır (Giddens 1991). Sosyal eylem için yetkin ve yetenekli bir beden gereklidir ve bu nedenle, somutlaşmış disiplin, yetkili sosyal özne için esastır: "bu hem yetkinliğin hem de başkaları tarafından yetkin olarak kabul edilmenin (güvenilmenin) doğasına içkindir" (Giddens 1991, 100).

Pat Martin'in (2003) "toplumsal cinsiyet pratikleri" ve "toplumsal cinsiyeti uygulama"ya ilişkin farklılaştırması yukarıdaki tartışmayla ilişkilidir. "Cinsiyet pratikleri" terimi, bireyler için belirli sosyal ortamlarda yapısal olarak "mevcut" olan ve "toplumsal cinsiyet kurumuyla uyumlu (veya muhalif) bir karşılaşma veya durumda ortaya çıkacak" somutlaşmış davranış biçimlerini ifade eder (354). Başka bir deyişle, bunlar, "insanların bildiği ve yapma, iddia etme, gerçekleştirme veya harekete geçirme kapasitesine veya yetkinliğine sahip olduğu" (354) potansiyel, durumsal olarak mevcut, somut yapılandırılmış eylem ve söylemlerdir. "Toplumsal cinsiyeti uygulama" terimi, aslında durumsal olarak mevcut cinsiyetlendirilmiş pratikleri "yapmak"

anlamına gelir ve genellikle, düşünümsel olarak aynı anda var olan etkileşenlerle gerçekleştirilir. Düşünümsel olarak cinsiyet yapmak için bireyler "eylemlerinin içeriğini dikkatlice değerlendirmeli ve yalnızca davranışının amacını, içeriğini ve etkilerini dikkatlice değerlendirdikten sonra hareket etmelidir" (356). Her ne kadar, belirli şekillerde hareket etmek için düşünümsel seçimler yapsak da, bu düşünümsellik, bağlamsal, ilişkisel ve söylemsel sosyal yapılarla ilişkili durumsal olarak somutlaşmış toplumsal cinsiyet pratiklerine dayanmaktadır.

Öyleyse, bireyler, hegemonik erkeklikleri, somutlaştırılmış sosyal eylem yoluyla, eş zamanlı olarak yapıları yeniden üretirken ve somutlaştırılmaları sonucu bu türden pratikleri başkaları için kaynak gibi sunarken "yapar"lar. Somutlaştırılmış eylemlerin yönlendirildiği sosyal durumlar, "diğerleri tarafından doldurulur ve bu diğerleri, eylemlerin yönlendirildiği taraftır. Eylem ötekine yönelir." (Crossley 1995, 141). Somutlaştırılmış sosyal eylem, öznenin belirli sosyal yapısal bağlamı içine gömülüdür, böylece, aslında kavramsallaştırdığımız şey, "eylemimizden özel pratik uyum gerektiren" belirli sosyal durumlardır (s. 136) — yapılandırılmış somutlaşmış uygulamalara düşünümsel bir şekilde saygı gösterir, onaylar, çoğaltır ve bazen de direniriz. Goffman'ın (1979, 6) kesin olarak gözlemlediği üzere, bu tür somutlaştırılmış eylemler, bireylerin "toplantıdaki diğerlerinin kendi davranış biçimlerini yönetmek için ihtiyaç duyacakları bilgiyi –onun sonrasında kendi tasarımlarını gerçekleştirirken dayanması gereken bilgililiği–" söylemsel olarak aktardığı "sosyal portrelerin" durumsal biçimleridir. Bu nedenle, hegemonik erkeklik yapmak mutlaka hem düşünümsel hem de fizikseldir; akıllı, anlamlı ve somutlaştırılmıştır. Bedenler, somutlaştırılmış sosyal eylemlerin

yanı sıra, sosyal yapıların üretilmesi ve aktarılmasında da aktiftir ve başkalarının bizim somutlaştırmamıza verdikleri tepkilere dayanır – mesul olduğuna karar verilip verilmemesi benlik anlayışımız için önemlidir. Somutlaştırılmış mesuliyet, bir bireyin yetkili bir sosyal özne olarak durumsal olarak tanınması için hayati öneme sahiptir. Kişinin somutlaşmış görünümü ve uygulaması, başkaları tarafından "başarısız" olarak sınıflandırılırsa, bu alçalma, bozulmuş bir benlik kavramına ve kimliğe yol açabilir (Goffman 1968). Sonuç olarak, sosyal hayata yeterli katılım, bedenlerin başarılı bir şekilde sunulması, izlenmesi ve yorumlanmasına bağlıdır.

Goffman, bedensel olarak ve durumsal olarak orada olanlara karşı sorumlulukla hareket ettiğimizden, hegemonik erkeklik yapmanın toplumsal olarak nasıl yapılandırıldığını anlamamıza yardımcı olur. Bireyler, görünümleri aracılığıyla ve başkaları tarafından üretilmiş tarzlara doğru cevap veren durumsal olarak uygun "davranış stilleri" üreterek somutlaştırılmış hegemonik eril yetkinlik sergilerler. Başka bir deyişle, "yetkin" bireyler, belirli ortamlarda, hegemonik erkekliklerin yapısal tasvirlerini sağlamak ve okumak için somutlaşmış bir kapasite geliştirir ve uygun vücut yönetimi, başkalarının tatmin edici bir şekilde atıfta bulunması ve mesul görmesi için gereken etkileşimli yumuşak akış için çok önemlidir. Başkaları tarafından erkek, kadın, erkeksi, kadınsı, heteroseksüel, gey, lezbiyen vb. olarak "okunmak" için bireyler, önerdikleri sunumun durumsal olarak uygun gösterim ve davranış yoluyla korunduğundan emin olmalıdır – beden sosyaldir ve sosyal ortamlar, bedenlerarası olma yoluyla yaratılır.

Fakat buna ek olarak, düzgün mesul bedenler ilişkisel ve söylemsel sosyal yapılar inşa ederler ve görünüş ve eylemleriy-

le, hegemonik eril güç dinamiklerinin korunmasını işaret eder ve korunmalarını kolaylaştırırlar. Uygun şekilde süslenmiş ve yakıştırılmış bedenler, eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerinin "gölgesi ve özünü" oluşturur (Goffman 1979, 6): "durumsal araçlar sürüsü aracılığıyla tahakküm ve tâbi kılma ifadesi, yalnızca bir sembolün kopyalanması ya da toplumsal hiyerarşinin ritüelistik biçimde onaylanmasından ibaret değildir. Bu ifadeler, büyük ölçüde hiyerarşiyi oluşturur; onlar gölge ve maddedir." Bireyler somutlaştırılmış görünümleri ve eylemleri aracılığıyla hegemonik olarak erkeksi ilişkiler üretir (ve bazen onlara meydan okurlar).

Beden, hegemonik erkeklik inşasının önemli bir parçasıdır. Bu inşada, düzgün ve durumsal olarak süslenen ve icra edilen bedenler yaratmak amacıyla görünüm ve eylemlere gireriz. Beden toplumsal cinsiyet hegemonyası yapmanın kaçınılmaz ve ayrılmaz bir parçasıdır; bu sürekli bedenlere ve bedenlerin ne ifade ettiğine atıfta bulunan sosyal pratiği gerekli kılar. Sosyal pratik vücuda indirgenmez (Connell 2000). Hegemonik erkeklikleri inşa etmek, pratiğin bedenlerin biyolojik özellikleriyle baş ettiği diyalektik bir ilişki içerir: "onlara sosyal bir belirleyicilik verir. Sosyal ve doğal yapılar arasındaki bağlantı, nedensellik değil pratik bir konudur" (Connell 1987, 78). O halde, hegemonik erkekliklerin toplumsal inşasında, kadın ve erkek arasındaki bedensel benzerlikler inkâr edilir ve bastırılır; oysa bedensel farklılıklar abartılır. Beden, örneğin, "erkeklerin penisleri vardır ve kadınların yoktur" anlamında "iki ve sadece iki cinsiyet" söylemi için esastır. Beden, bu bölümün başında tartışılan temel projelerimiz için, zaman ve mekân içinde öznel olarak sürdürdüğümüz benlik algımız için önemlidir. Bedenler, tekrar eden benlik

atıflarımızı ve dolayısıyla birinin erkek veya kadın, erkeksi veya kadınsı, heteroseksüel veya eşcinsel vb. olarak kimliğini etkiler. "Biyolojik cinsiyet," cinsel organlarla ilişkili olduğu için, bireysel yaşamların sosyal olarak bir dereceye kadar standardize olması muhtemeldir –tekrarlı bir şekilde kendimizi, örneğin belirli bir cinsel yönelimle bir "oğlan çocuğu/erkek" ya da "kız çocuğu/kadın" olarak yapılandırırız ve böylece bu kimlikler, sosyal eylemimizi kısıtlar ve mümkün kılar. Çoğu insan için biyolojik cinsiyet, iddia edilen birincil kimliktir; görece somuttur ve değişmez; oysa toplumsal cinsiyet ve cinsellik, biyolojik cinsiyeti niteleyicidir (Paechter 2006). Ancak bazıları –bazı transseksüel bireyler gibi– bunu tamamen değiştirir; onlarda biyolojik cinsiyet niteleyicidir ve toplumsal cinsiyet, bireyin dünyayla ilişki kurduğu birincil tarzdır (Paechter 2006, 259).

Bedenler, sosyal davranış biçimlerini tanımlayarak sosyal eyleme katılır: sosyal pratiğin aracılarıdır ve bu bağlamda, belirli şeyleri değil başka şeyleri yapacaklardır; bedenlerimiz sosyal eylemin kısıtlamalarını ve olanaklarını sağlarlar ve bu nedenle, sosyal pratiklere durumsal olarak aracılık eder ve onları etkilerler (Connell 1995). Beden, genellikle "yapabilecekleri" anlamında yaşanır ve "bedensel pratiğin sonucu tarihsel gerçekliktir: durumların yaratılması ve dönüşümü. Bedenler tarihe çekilir ve tarih, bedenler aracılığıyla oluşur" (Connell 1998, 7). Kısacası, beden hegemonik erkeksi sosyal pratiğin ve dolayısıyla eşitsiz cinsiyet ilişkilerinin şekillenmesinde ve üretilmesinde bir katılımcıdır –biyolojik ve toplumsal olarak cinsiyetlendirilmiş ve cinsel somutlaşmayı dikkate almadan, insan etkinliğini düşünmek imkânsızdır.

ZORLUKLAR

Ne var ki, bazı durumlar, kendilerini somutlaşmış toplumsal cinsiyetleri göstermek ve doğrulamak için daha etkili bir şekilde korkutucu olarak sunarlar. Bazı durumlarda, bedenleri bireylere ihanet edebilir ve başkaları tarafından cinsiyet "başarısızlığı" yaşıyor gibi tanımlanabilirler. Hegemonik erkekliklerin bedensel görünüm ve performans yoluyla oluşturulması, durumsal ve sosyal olarak yapılandırılmış uygun görünüm ve performansın (ne nedenle olursa olsun) sürdürülebilir olmadığı durumlarda, biyolojik ve toplumsal cinsiyet mesuliyetinin kırılgan olduğu anlamına gelir. Bireylerin doğal kabul edilen biyolojik ve toplumsal cinsiyetine belirli bağlamlarda itiraz edilebileceği için, her biri özellikle belirgin hale gelebilir. Bunlar, David Morgan'ın (1992, 47) belirttiği gibi, "az çok açıkça ortaya konur" ve buna cevap veren sosyal eylem, yoğunlaşmış bir düşünümsellik ve ayrı bir toplumsal cinsiyet inşası üretebilir. Bu tür zorluklar, örneğin biyolojik ve toplumsal cinsiyet bağlamındaki veya cinsel alçalmayla sonuçlanan bağlamsal olarak somutlaştırılmış etkileşimlerdir –birey toplumun "sapkın" bir üyesi olarak kurulur. Bu tür zorluklar, öğretmenlerden, ebeveynlerden veya çalışma arkadaşlarından gelen etkileşimli tehdit ve hakaretlerden, durumsal ve bedensel olarak belirlenmiş, ulaşılamayan beklentilerden kaynaklanmaktadır. O halde, zorluklar, çeşitli şekillerde, bağlamsal olarak tanımlanmış terimlerle bir erkeğin veya oğlan çocuğunun ya da bir kadının veya kız çocuğunun tâbi kılındığını ilan eder. Bu tür zorluklar, tâbi kılan sosyal durumu düzeltmeyi amaçlayan durumsal olarak somutlaşmış belirli pratiklere yönelik sosyal eylemi motive edebilir (Messerschmidt 1993, 1997, 2000, 2004,

2010, 2012, 2014, 2016). Bu gibi etkileşimlerin, kişinin biyolojik ve toplumsal cinsiyetini ya da cinselliğini sorguladığı, baltaladığı ve/veya tehdit ettiği göz önüne alındığında, yalnızca bağlamsal olarak "uygun" somutlaşmış pratikler bu zorluğun üstesinden gelmeye yardımcı olabilir. Zorlukların varlığı bizi, hegemonik erkeklikler de dahil olmak üzere, biyolojik ve toplumsal cinsiyet inşasının geçici ve kısa süreli doğası ve düzenli olarak tehdit edildiklerinde ve onlara karşı konulduğunda, toplumsal cinsiyet pratiklerinin nasıl belirli toplumsal eylem biçimleri olarak ortaya çıkabileceği konusunda uyarmaktadır.

SONUÇ

Sosyal eylem, hiçbir zaman sadece özerk bir olay değildir; aksine –burada sosyal olarak yapılandırılmış somutlaştırılmış eylemler olarak etiketlenen– daha büyük topluluklarla birleştirilir. Sosyal olarak yapılandırılmış durumsal pratikler, belirli sosyal hareket tarzlarını teşvik eder; ilişkisel ve söylemsel sosyal yapılar, sosyal eylemlerin zaman içinde inşa edilme kapasitelerini şekillendirir. Erkekler, oğlan çocukları, kadınlar ve kız çocukları, günlük yaşamda kendileriyle yüzleşen durumları müzakere eder ve bu süreçte, örneğin bir biyolojik ve toplumsal cinsiyeti ya da cinselliği proje gibi sürdürürler. Bu açıdan bakıldığında, sosyal eylem, çoğu kez –ama her zaman değil– kişinin biyolojik ve toplumsal cinsiyetle cinsel mesuliyetini, bireysel, bedensel, durumsal ve yapısal olarak göz önüne alarak tasarlanmıştır. Öyleyse, yapılandırılmış eylem teorisi, hegemonik olarak erkeksi biçimde somutlaşan pratikleri nasıl ve neye göre algıladığımızı

keşfetmemize ve böylece, eşitsiz cinsiyet ilişkilerinin belirli zamanlarda belirli ortamlarda nasıl kurulduğuna bakmamıza izin verir. Burada tartışılan çeşitli hegemonik erkeklikleri anlamak için, yapı ve eylemin bedenleşmiş eşitsiz cinsiyet ilişkilerini inşa etmek için yapılan süregiden düşünümsel aktivitelere nasıl ayrılmaz bir şekilde karıştırıldığını kavramalıyız.

Bu bölüm, hegemonik erkekliklerin nasıl tekrar tekrar yeniden yapılandırıldığı, yeniden yaratıldığı, desteklendiği, gerekçelendirildiği ve yapılandırılmış sosyal eylem yoluyla yeniden şekillendirildiği üzerinde yoğunlaştı. Altıncı bölümde, hegemonik erkekliklere zaman zaman nasıl karşı gelindiğini, kısıtlama getirildiğini, değişiklik uygulandığını, itiraz edildiğini ve bu erkekliklerin nasıl parçalandığını ele alacağım.

ALTI: ÖNGÖRÜLER

Bu kitap boyunca argümanım, çağdaş hegemonik erkekliklerin, yerel, bölgesel ve evrensel olarak merkezsiz, akışkan, koşullu, şartlı oldukları, her yerde her zaman hazır ve nazır bulundukları üzerine kurulu. Çağdaş hegemonik erkeklikler hemen fark edilemez, ilişkisel ve söylemsel olarak, erkeklerle kadınlar, erkekliklerle kadınlıklar ve erkekliklerin arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini *meşru kılan* bir toplumsal yapıyı oluştururlar. Eğer bakış açım doğruysa, toplumsal cinsiyet hegemonyasına direnmek ve ona meydan okumak için yepyeni stratejiler gerekiyor. Hegemonik eril toplumsal yapı, –bu kitap boyunca detaylandırılmış olan– farklı türlerde güç ilişkilerinden oluşmaktadır ve toplumsal eylemler aracılığıyla sürekli ve yaygın bir biçimde yenilenmekte, yeniden yapılmakta, savunulmakta ve değiştirilmektedir. Hegemonik erkekliklerin gündelik hayattaki bu yeniden üretimi, toplumsal cinsiyetle ilişkili toplumsal değişimin çok zor olmasının nedenidir. Ancak, bu yapıya karşı çıkmanın, onu

kısıtlamanın, değiştirmenin, ona meydan okumanın ve onu yürürlükten kaldırmanın nüveleri de yine hegemonik erkekliklere şekil verilen bu çoklu alanlarda ve yörelerde bulunmaktadır.

Hegemonik erkeklikler halihazırda her zaman ilişkisel olarak inşa edilir, bu yüzden de cinsiyetli toplumsal değişim için anahtar, yalnızca "erkekleri değiştirmeye" odaklanmamaktır. Bu, Connell'ın "çıkış politikaları" ya da "erkek olmayı reddetmek" olarak atıfta bulunduğu bir münferit strateji olup, erkeklik sınırları içinde muhalif bir politika yürütmektense, erkeklikten kaçmak anlamına gelir. Buna karşın, tekil erkek bireyler, hegemonik erkekliğin ilişkisel yapısına odaklanarak ve erkeklerle kadınlar, erkeklikle kadınlık ve erkeklikler arasında yeni eşitlikçi ilişkiler inşa etmek suretiyle, toplumsal değişimi olumlu şekilde etkileyebilirler. Üstelik bu politik hareket, kızları, kadınları ve kadınlıkları da zorunlu olarak içinde barındırır.

Fakat erkeklikler alanında çalışan kimileri, artık toplumsal değişimi düşünmemiz gerekmediğini ileri sürüyor, küresel Kuzey toplumlarındaki erkekliklerin toplumsal yapılanmasında son zamanlarda ortaya çıkan gelişmelerin sonucu olarak, hegemonik erkekliklerin yerini eşitlikçi "kapsayıcı erkeklikler"e bıraktığını söyleyerek. Kapsayıcı erkeklik kavramının savunucularına göre, günümüzde küresel Kuzey'deki genç erkekler, kapsayıcı erkekliklerde başarılıdır ve bu yüzden, toplumsal cinsiyet ve cinsellik konularında eşitlik, bu erkekler tarafından sağlanmaktadır. Kitabın bu son bölümünde, ilk olarak kapsayıcı erkeklik kavramını savunanların öne sürdükleri bu argümanın geçerliliğini gözden geçireceğim. Bunu takiben, sözümona kapsayıcı erkekliklerin önüne geçen ve gerçekten hegemonik erkekliklerin ilişkisel yapısına karşı çıkan bazı somut karşıt-hegemonik pratikleri kısaca

tartışacağım. Bu örnekler, daha sonra cinsiyetli toplumsal değişim için ümit verici olasılıklar sağlayacak.

KAPSAYICI ERKEKLİK

Erik Anderson (2009), Mark McCormack (2012) ve bu isimlerin pek çok takipçisi, esas olarak erişkin, orta-sınıf, beyaz, sportmen, heteroseksüel olan ve İngiltere ile Birleşik Devletler'de mukim erkekler üzerine çalıştılar. Bu araştırmaların ürettiği kanıtlardan yola çıkarak, bu genç erkeklerin erkekliğinin kurucu unsurunun "dışlamak" değil "içermek" olduğunu iddia ettiler. Diğer bir deyişle, küresel Kuzey toplumlarında "homohisteri" olarak adlandırılan, "heteroseksüel erkeklerin eşcinselleştirilme korkusu"na dayalı tepkilerinde önemli bir düşüş anlamına gelen, gözle görülür bir kültürel dönüşüm gerçekleşmiştir ve bu dönüşüm, bu erkekleri, "eşcinsel zannedilme korkusu" yaşamaksızın, cinsel farklılıkları tamamıyla kabul eden ve duygusal açıklığa dayalı arkadaşlıklar, akranlarla daha fazla dokunarak temas kurma, yumuşatılmış ve kabullenilmiş etkileşim gibi pek çok dişil özellikler içeren erkeklikler kurmaları için cesaretlendirmiştir.

Anderson (2009), erişkin erkekler arasındaki bu yeni erkeklik şeklini açıklamak üzere "kapsayıcı erkeklik teorisi"ni (KET) önerdi ve küresel Kuzey toplumlarının, homohisterinin yüceltildiği, gevşediği ve tamamen gevşetildiği, birbirini izleyen üç *zeitgeist* (zamanın ruhu) içinden geçerek ilerlediğini iddia etti. Yüceltilen homohisteri zamanında, hegemonik erkeklik hakimdir ve kültürel olarak belirgindir. Homofobik söylemler erkekliği biçimlendirir ve hegemonik erkeklik üreterek genç erkeklerin

agresif davranışlar sergilemelerine, homofobik tutumlar benimsemelerine, duygusal olarak birbirlerine mesafeli durmalarına ve heteroseksüel sömürüleri hakkında böbürlenmelerine neden olur. Bu *zeitgeist* içinde genç erkeklerle fiziksel ve cinsel yakınlık içinde görünen diğer genç erkekler, "toplumsal olarak homoseksüelleştirilir ve sonuç olarak erkekliklerinden arındırılır" (8).

Homohisteri zaman geçtikçe kültürel olarak zayıflar ve iki baskın erkeklik biçimi görünür hale gelir: biri muhafazakar diğeri kapsayıcı. Anderson'a göre, hegemonik erkeklik artık geçerliliğini yitirir; çünkü, artık, onun "ortodoks" olarak adlandırdığı, muhafazakâr bir baskın erkeklik tarafından yerinden edilmiştir. Bu tip bir erkekliği uygulayan erkekler, homohisterik kalırlar ve dokunganlığa ve duygusal açıklığa mesafelidirler. Buna zıt olarak "kapsayıcı" erkeklik ortaya çıkar. Ortodoks erkeklikle rekabete giren bir diğer baskın erkeklik modeli olarak duygusal ve fiziksel zeminlerde homososyal yakınlığın önemini vurgular. Eril gelişimin "gevşediği" bu evrede, "ortodoks erkekliğe değer veren erkekler, homofobik bir dil kullanarak homoseksüelleri şeytanlaştırırken, kapsayıcı davranan erkekler, homofobik bir dil kullansalar da homoseksüelleri küçük düşürme amacı gütmeyebilirler" (8).

En son "gevşetilmiş" *zeitgeist*'te ise, homohisteri ortadan kalkmıştır ve maksatlı homofobi sona erer. Sonuç, daha önce hegemonik erkeklik tarafından tâbi kılınmış erkekliklerin toplumsal olarak kapsanmasıdır. Bu çerçevede, çoklu erkeklikler –kapsayıcı erkeklikler de dahil– yatay olarak çoğalır ve genç erkekler, homofobik söylem ve davranışların tâbi kılındığı bir kabul edilebilir hegemonik olmayan heteromaskülen eylem çeşitliliğiyle karşılaşmaya başlarlar.

Anderson için, öyleyse, hegemonik erkeklik, sadece homohisterinin "yüceltildiği" zamanlarda yaygındır ve "gevşediği" ve "gevşetildiği" *zeitgeist*lerde artarak önemini yitirir. Anderson, küresel Kuzey toplumlarının güncel olarak "gevşeme" veya "gevşetilme" evrelerinde olduğunu, dolayısıyla da hegemonik erkekliklerin değil, kapsayıcı erkekliklerin yaygın olduğunu ifade eder. Anderson'un iddialarına göre, "hegemonik erkeklik teorisi" artık geçerli değildir; çünkü eril inşa konusunda kendisi ve diğerleri tarafından gözlemlenen değişiklikler, "hegemonik erkeklik teorisinde hesaba katılmamaktadır. Zaman değişti ve bu toplumsal cinsiyet hakkında düşünmek için yeni yollar gerektirmektedir" (32).

Anderson'un, McCormack'ın ve diğer KET araştırmacılarının bulgularını sorgulamak için bir sebebim yok; aslında, duygusal olarak açık, dokungan ve birbirleriyle etkileşimlerinde yumuşamış erkekleri desteklemeliyiz. Benim öncelikli itirazım, Anderson'un (ve diğer pek çok KET araştırmacısının) Connell'ın orijinal hegemonik erkeklik formülasyonunu (ikinci bölüme bakınız) doğru bir şekilde değerlendirmekteki başarısızlıkları ve Anderson'un (ve çoğu diğer KET araştırmacısının) bu kavramın yeniden formüle edildiğini görmezden gelmeleri (üçüncü bölüme bakınız). Tekrar etmek gerekirse, Connell'ın öncü kavramsal formülasyonu, hegemonik erkekliğin, verili bir tarihsel ve toplumsal çerçevede, erkeklerle kadınlar, erkeklikle kadınlık ve erkeklikler arasındaki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırdığına odaklanmaktaydı. Hegemonik erkekliğin hem *ilişkisel* hem de *meşrulaştırıcı* özellikleri, bu argümanın merkezindeydi ve ayrıca belirli bir kadınlık biçimiyle –"vurgulanmış kadınlık" denen ve tamamlayıcı, uysal ve tâbi olarak hegemonik erkeklikle

ilişkilenen– ve hegemonik olmayan belirli erkeklik biçimleriyle eşitsiz ilişki içinde olan özel bir erkeklik biçimi olduğu da argümana dahil edilmişti. Hegemonik erkekliğin başarısı, çoğunlukla, herkesin onay göstermek, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri etrafında birleşmek ve bu ilişkileri somutlaştırmak üzere cesaretlendirildiği söylemsel olumlamayla (doğrulama) elde edilir.

Üçüncü bölümde ana hatlarıyla belirtildiği gibi, kavramın yeniden formüle edilmesi, Connell'in orijinal formülasyonunda birkaç değişiklik yapılması anlamına geldi. Buradaki tartışma için en önemli olan şuydu: hegemonik erkekliği, toplum geneline yayılan bir düzeyde kavramsallaştırmak yerine, yeniden formüle edilen kavram, ampirik olarak var olan hegemonik erkeklikleri üç düzeyde ele aldı –yerel, bölgesel ve küresel–. Bu üç düzey arasında bağlantılar da bulunmaktaydı: küresel hegemonik erkeklikler bölgesel ve yerel hegemonik erkekleri baskılarlar; bölgesel hegemonik erkeklikler küresel çerçevede benimsenen veya yeniden tasarlanarak yerel toplumsal cinsiyet dinamiklerinde kullanılan kültürel malzemeyi sunarlar.

Anderson (2009, 30-31), başlangıçta, Connell'ın orijinal kavramsallaştırmasıyla hemfikirdir; "hegemonik erkeklik bir arketip değildir" fakat bunu yerine "bir toplumsal tâbi kılma ve katmanlaşma süreci" içerir der. Hal böyleyken, tuhaf bir şekilde, bir solukta onların yerine bir arketip gibi ele aldığı "ortodoks erkeklik" etiketiyle hegemonik erkeklikleri gizler (31): "Bir toplumsal süreç olarak hegemonik erkeklikle bir arketip olarak hegemonik erkekliği karıştırmamak için, hegemonik erkekliği kategorize edici bir etiket olarak kullanmıyorum; onun yerine "ortodoks erkeklik" arketipini kullanıyorum" der. Böylece, Anderson, ortodoks erkekliği hegemonik erkekliğin yedeği kılar ve bu sü-

reçte, ortodoks ve kapsayıcı erkeklikleri ayrı ve rekabet içinde arketip kategorileri olarak tarifler. Bu kurnaz el çabukluğuyla, hegemonik erkeklik, teorik ve ampirik mütalaadan kaybolur ve onun yerine geçen –ortodoks erkeklik– sabit bir karakter tipine dönüşür; tıpkı kapsayıcı erkeklik gibi. Anderson için, ortodoks ve kapsayıcı erkeklikler, bazı erkekler ve/veya erkek grupları tarafından ete kemiğe büründürülen değişmez karakter tipleridir. Sonuç olarak, Anderson, –hegemonik erkekliğin *tam* temelinde olan– toplumsal cinsiyet ilişkileri ve eşitlik için toplumsal cinsiyetin uygunluğu sorularını tümden görmezden gelir ve hüküm vererek onları eş zamanlı bir şekilde gözden kaçırır.

Anderson (ve diğer KET araştırmacılarının) hegemonik erkekliği kullanmadığı ve ölçmediği göz önüne alındığında, Anderson'un "gevşeyen" ve "gevşetilmiş" homo-histeri altında, hegemonik erkekliklerin güncel olmadığını ve dolayısıyla "hegemonik erkeklik teorisi"nin de kesinlikle konuyla ilgisiz olduğunu iddia etmesi, samimi değildir. Kapsayıcı erkeklik araştırmacıları, ampirik olarak kanıtlamak yerine, düzmece bir şekilde hegemonik erkekliklerin küresel Kuzey toplumlarındaki varlığının sözümona azaldığını varsayıyorlar. Bu kitapta sunulan kanıtlar, hegemonik erkekliklerin inkar edilemez şekilde, yerel, bölgesel ve küresel olarak süreklilik gösterdiklerini ve her zaman her yerde hazır ve nazır bulunduklarını, ancak ne var ki kapsayıcı erkeklik çalışmaları araştırmacıları için "görünürde gizli" olduklarını göstermektedir. Burada detaylandırmaya çalıştığım üzere, hegemonik eril toplumsal yapı, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştıran eylem ve söylemlerin keskin sınırlarla çerçevelenemeyen irtibat noktasıdır. Yeniden formüle edilen hegemonik erkeklik modelinin Connell'ın orijinal formülasyonundan farklı olduğu gerçeği

göz önüne alındığında –özellikle çoklu hegemonik erkeklerin yerel, bölgesel ve küresel düzeylerde tanınması açısından– Anderson'un (2009, 93) Connell'ın "tek bir hegemonik erkeklik arketipi" bulunduğunu iddia ettiğini ifade etmesi, ayrıca bir skandaldır. Anderson ve diğer KET araştırmacıları, toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve cinsel politikayı tamamiyle dikkatten kaçırmakta. Rachel O'Neill'in (2015, 109) belirttiği gibi, KET araştırmacıları için "cinsel politika konuları sadece göz ardı edilmiş değil, aslında *zaten yerleşikleşmiş* veya *yerleşikleşme sürecinde*dir" ve bu nedenle küresel Kuzey toplumları, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve cinsel eşitliğe önceden kabiliyetli olarak görülürler.

Küresel Kuzey toplumlarında eşcinsel erkekliklerin görünürlük ve kabulünün arttığını inkar edemeyiz. Anderson ve McCormack ve diğer KET araştırmacıları, bu değişimin bazı heteroseksüel erkeklerin, kendi özel ve durumsal erkekliklerini düzenlerken, eşcinsel erkekliklerin özelliklerini benimsemelerini mümkün kıldığını gösterdiler. Yine de, dördüncü bölümde tartışıldığı gibi, melez hegemonik erkeklikler üzerine çalışan erkeklikler araştırmacılarının çalışmaları da, hegemonik erkekliklerin, eşcinsel erkekliklerin çeşitli özelliklerini bağlamsal olarak bünyelerine katarak ve bu süreçte, toplumsal cinsiyet farkını eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin altını oymadan bulanıklaştırmak suretiyle gösterdikleri esneklik, uyum kabiliyeti ve akışkanlığa işaret ederek bu değişimi yakalamıştı. Sam de Boise'ın belirttiği gibi (2015, 324), kapsayıcı erkeklikler, bu nedenle basitçe "heteroseksüel, beyaz, orta sınıf erkeklerin, eşcinsel haklarının ardından, ekonomik, toplumsal ve politik gücü meşru bir şekilde ellerinde tutması" için geliştirilmiş bir diğer hegemonik stratejiyi temsil edebilir. Aslında, Nicola Ingram ve Richard Waller, duru-

mun bu olduğunu ortaya çıkardılar. Bu yazarlar, İngiltere'deki orta sınıf üniversite öğrencileri üzerine çalıştılar ve bu genç erkeklerin hegemonik erkeklikleri de içeren farklı erkeklik biçimleriyle "oynadıklarını" keşfettiler. Ingram ve Waller'ın (2014, 48) işaret ettiği gibi, erkekliklerle "oynamak" hegemonik erkeklikler kurarken, bu orta sınıf erkeklerin "kapsayıcılık kisvesine bürünme veya homofobi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi konularda liberal bir tutum gösterme gibi gerekliliklere adapte olmalarını" içermekteydi. Ingram ve Waller, argümanlarını ilerleterek, KET'in onların bulgularına mahsuben yetersiz olduğunu ve genç erkeklerin, erkekliklerinin "eşitsizliklerin erozyonu için hakiki bir bağlılık" ifade etmediğini, bu nedenle de "güç ilişkilerini kazımakta ve toplumsal cinsiyetle ilgili eşitsizliklerin devam ettiğini ortaya koymakta yetersiz kalan KET'in, erkeklikleri incelemek için körelmiş bir araç olarak görülebileceğini" söylerler (48).

De Boise (2015), ayrıca, bugün homofobinin toplumsal cinsiyet hegemonyasının çeşitli bağlamlarda inşası için daha az gerekli olduğunu; ancak, bunun eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin farklı modellerini engellemek için çok az katkı sunduğunu iddia eder. Dördüncü bölümde ele alınan ve yenilenen hegemonik erkeklik modelinin –hegemonik erkeklikler arasındaki farklardan, melez erkekliklere, geçici hegemonik erkekliklere, internetteki hegemonik erkekliklere, hegemonik erkekliklerde kesişimselliğin rolüne ve küresel Güney'deki hegemonik erkekliklere– uzanarak güçlendirilmesini kısmen belgeleyen çalışmaların büyük çoğunluğu homofobiye odaklanmaz. Bu değişik hegemonik erkeklik örnekleri arasındaki ortak tema, tâbi kılınmanın hegemonik eril özelliklerin dişil ve toksik nitelikler arasındaki zıtlıklarla ayrışmasıdır.

Eşcinsel erkekler, toplumsal cinsiyet hegemonyası bağlamında, tâbi kılınan bir erkeklik oluşturmalarına karşın, bu tâbi kılınma, eşcinsel erkeklerin tarihsel ve kültürel olarak efemine ve dişil olarak kurulmalarıyla ilişkilidir. Heteroseksüel oğlan çocukları ve erkeklerin gösterdiği homofobi, kiminle cinsellik yaşandığı hakkında bir korkuyla ilgili değildir; daha ziyade, "dişilikle sembolik bulanıklaşma ve 'kadın gibi' davranan erkekler"den kaynaklanan iğrenmeyi kapsar. Eşcinsellik korkusu... genellikle daha çok dişil olandan uzaklaşmayla ilgilidir; homoseksüelleşme korkusundansa öngörülen arzu nesnesinin kadınlara 'doğal' gelmesindendir (de Boise 2015, 329).

Anderson'un ortak yazarları Steven Robert ve Rory Magrath ile birlikte kaleme aldığı (Magrath, Anderson ve Roberts 2015; Roberts, Anderson ve Magrath 2917) en yakın tarihli çalışmalarından biri, bir futbol klübü akademisinde birlikte yaşayan İngiliz futbol oyuncularıyla yapılan görüşmelere dayanmaktadır ve KET hakkında süregiden iki ilave problemi örneklemektedir: akışkanlığı ve kadınları göz ardı etmek. Örneklem, yirmi iki işçi sınıfı ve heteroseksüel elit futbol oyuncusu delikanlıdan oluşmaktadır. Sonuçlar, bu sporcuların eşcinsel futbolcuların takım içinde kendilerini açığa çıkartmasını oybirliğiyle desteklemekte; eşcinsel bir oyuncuyla oda paylaşmak, soyunma odalarında eşcinsel üyelerle birlikte hazırlanmak ya da onlarla toplumsal ve duygusal düzlemlerle ilişkilenmek konularında endişe duymamaktadırlar. Ek olarak, heteroseksüel oyuncular kendi aralarında olumlu duygusal yakınlık geliştirmekte; fiziksel teması artırmakta ve şakalaşmaları dalga geçme mekanizması olarak değil, yakınlık ve birliktelik kurmak için kullanmaktadır.

Anderson, Roberts ve Magrath tarafından genç futbolcular arasında gözlemlenen cesaret verici toplumsal cinsiyet niteliklerine karşın, ampirik araştırmanın heteroseksüel futbolcuların eril inşalarındaki akışkanlık hakkındaki yetersizliği beni rahatsız etti. Örneğin, yazarlar, ergen futbolcuların birbirleriyle "ilişkilerindeki sorunlar dahil olmak üzere, romantik ilgileri"ndeki ilişkisel dinamikler hakkında konuşmaktan zevk aldıklarını raporlasalar da, bu tartışmalar veya oyuncuların spor akademisi dışındaki heteroseksüel ilişkileri hakkında hiçbir şey öğrenemiyoruz. Bu genç erkeklerin akademi dışındaki ortamlarda, genç kadınlarla olan ilişkileri nasıldır? Bu kitapta eril inşanın akışkanlığına yapılan vurgu göz önünde tutulursa, bu oyuncuların erkekliğini tam anlamıyla kavramsallaştırmak için, etkileşime girdikleri farklı koşullardaki değişken muhtemel erkeklik inşalarını araştırmak gerekmektedir. Heteroseksüel romantizm içinde, eşitlikçi davranışlar mı, eşitlikçi olmayan ilişkiler mi geliştiriyorlar? Buna bağlı olarak, hem eril inşaların akışkanlığı hem de erkek-kadın ve erkeklik-kadınlık arasındaki ilişki, kapsayıcı erkeklik araştırmalarının büyük çoğunluğunda görünmezdir --doğrusu, kadınlar gözden kaybolur– ve bu çalışma da, bu türün tipik bir örneğidir.

Ergen futbolcular ayrıca görüşmelerinde "evden arkadaş"larıyla akademideki takım arkadaşlarından daha açık ilişkiler kurduklarını belirtmişlerdir –öyleyse bu iki çelişen ortam arasındaki fark nedir? Bu futbolcular, "evden arkadaş"larıyla nasıl ilişkilenmektedir? Bu farklı ortamda olumlu duygusal yakınlık ve daha fazla fiziksel temas deneyimlenir mi? Veya benzer olmayan şekillerde mi ilişkiler geliştirirler?

Sonuç olarak, Anderson'un ("azalmış" diye adlandırılan homohisteri ve) çoklu yatay erkekliklerin varlığı vurgusunu dikka-

te aldığımızda, bu futbolcuların görünürde akademide birbiriyle özdeş erkeklikler inşa etmeleri şaşırtıcıdır. Görünüşe göre, bu ortamda sadece ve sadece tek bir erkeklik biçimi bulunmaktadır. Bu doğru olabilir mi? Eğer doğruysa, bu hem erkeklik araştırmacılarının ana hatlarıyla otuz yıllık araştırmalarının ve Anderson'un teorik ilkelerinin tamamıyla karşısındadır.

Buna karşılık, Tim Lomas ve arkadaşlarının (2016), eril inşaların tam ve güvenilir bir kavrayışı için çoklu alanların incelenmesinin önemini gösteren araştırmalarını ele alalım. Kısaca, bu araştırmacılar, meditasyon odaklı bir merkezin katılımcıları olan otuz erkekle görüşmeler yürüterek, bu erkeklerin merkezin hem "içindeki" hem de "dışındaki" erkekliklerini incelediler. Merkezin içinde, erkekler şu üç genel alana düşen –kolektif olarak yeni bir erkeklik gerçekleştirme biçimi inşa eden– yeni fikir ve davranışlar benimsemeye teşvik edilmekteydi:

(1) fiziksel mahremiyet (örn. duygusal açıklık, duyguları paylaşma, daha yardımsever olma)

(2) perhiz (örn. azaltılmış alkol ve/veya uyuşturucu kullanımı) ve

(3) maneviyat (örn. fiziksel-duygusal deneyimler, Budist ideolojilerin benimsenmesi)

Erkekler yeni eril pratikleri kucaklamanın değerli olduğunu bildirseler de, pek çoğu bunu yapmayı, merkezin hem içinde hem de dışında zorlayıcı bulmaktadır.

Merkezin içinde, erkekler, mahremiyete, perhize ve maneviyata yönelen yeni ilginin yanı sıra üzerinde durulan hiyerarşik erkeklik görüşleriyle karşılaştılar. Örneğin, merkez, katılımcılar arasında meditasyon özelliklerine dayalı bir sıralamayı vurgula-

dı ki hiyerarşide yükselmek, "manevi ilerlemenin istenen işareti"ydi (Lomas et al. 2016, 300). Katılımcılar arası rekabet, hiyerarşinin tanımında vardı ve bu, başarı ve statü elde etmek için bir dürtü yarattığı kadar, meditasyon yapanlar arasında çekişmelere de neden oldu. Merkezin öne çıkardığı meditasyon hedeflerini sağlamakta "başarısız olan"lara, bu nedenle tâbi olma hali iliştirildi. Bu nedenle, erkekler, hem "yeni" hem de "eski" olan ve "kazanan"larla "kaybedenler"den oluşan çeşitlilik içinde, görünürde farklı erkekliklerin kurulmasına yarayan eril pratikleri duruma göre benimsemek üzere teşvik edildikleri merkezde bir çelişki yaşadılar.

Erkekler, merkezin dışındayken, merkezin üstünde durduğu yeni erkeklik yönlerini pratiğe dökmekte zorlandılar. Örneğin, düzenli olarak alkol ve uyuşturucu kullanan arkadaşlarla sosyalleşme, merkezin dışında perhiz yapmayı son derece güçleştirdi. Erkekler, aynı zamanda, merkezin dışında arkadaşlarıyla fiziksel mahremiyet ve duygusal açıklık konularında zorlandıklarını belirttiler. Meditasyon yapanlardan biri, araştırmacılara merkezdeyken "oldukça dokungan" olduğunu fakat dışarıdaki ortamlarda arkadaşlarıylayken "böyle davranmadığını, çünkü insanların davranışlarını nasıl karşılayacağına emin olmadığını" (301) ifade etmiştir. Erkekler, ayrıca, dışarıdan arkadaşlarından onların gelişen maneviyatına karşı düşmanlık gördüklerini de detaylandırmışlardır.

Kısacası, her ne kadar meditasyon merkezinde yeni erkeklik kurma biçimleri teşvik edilse de, bu yeni erkekliği pratiğe dökmek, aslında hem içeride hem de merkezin dışında zordu. Merkezin içinde, tahakkümcü ve tâbi kılınmış erkeklikler görünürde

düzenlenmişti ve erkekler arkadaşlar arasında kınama, aforoz edilme ve çatışma deneyimlediklerinden "yeni" erkeklik merkezin dışına tercüme edilmedi. Lomas ve arkadaşlarının vardığı sonuç (2016, 303), yerel erkekliklerin "ilk bakışta olumlu görünseler de derinlemesine incelendiklerinde tam olarak olumlu olmadıkları"dır.

Bu çalışma, eril inşaların akışkan ve dolayısıyla belli ortamlardaki toplumsal yapıların etkisinde olduğu konusundaki anlayışımızı derinleştirir. Ne yazık ki, Roberts, Anderson ve Magrath bunu yapmazlar. Lomas ve arkadaşlarının çalışması da göstermektedir ki, sonraki çalışmalar belirgin ölçüde kısaltılmış ve eksiktir. Anderson ve arkadaşları, ergen futbolcuların erkekliklerinin "dışarıdaki" alanlardaki inşasını göstermekte yetersiz kalırlar –bu topluluğu araştırırken bu ilave ve asıl gerekli adımı kaçırırlar. Dahası, KET araştırmacıları arasında tipik gibi görünen bir şekilde, Roberts, Anderson ve Magrath, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkileri ve bu futbolcuların, akademi ortamındaki kapsayıcılıklarından bağımsız olarak menfaat sağladıkları cinsiyetli güç ve ayrıcalık hakkındaki entelektüel kaygıları savuştururlar. *Bir ortamda kendi aralarında kapsayıcı olmaları, hiç kimseyi, kendiliğinden, bir diğer ortamdaki eşitsiz cinsiyet ilişkilerine katılmaktan alıkoymaz.*

KET araştırmacıları "yeni" bireysel eril inşalar ve belirli tekil toplumsal ortamlarda, erkekler arasındaki etkileşime yoğunlaşmaktadır. Bu açıdan, denebilir ki KET, hegemonik eril toplumsal yapının sökümü veya bu yapıya karşı çıkılması için yetersiz katkı sunmaktadır. Diğer bir deyişle, kapsayıcı erkeklerin inşasının yanında, bu kitabın konusunu oluşturan, her zaman hazır ve nazır olan hegemonik erkeklikler pusuya yatmıştır.

Bir sonraki kısımda, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine karşı çıkan, onlara meydan okuyan, onları sorgulayan ve bazı durumlarda onları söken karşıhegemonik pratikleri onaylayan ve vurgulayan akademik çalışmalardan birkaç örnek sunacağım.

KARŞIHEGEMONİK PRATİKLER

Toplumsal cinsiyet hegemonyası problemine –her an her yerde hazır ve nazır olması ve kompleks yapısı göz önünde tutulursa– sabit ve elle tutulur bir cevabım olduğunu iddia etmesem de, biliyoruz ki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini desteklemeyen alternatif pratikler, bilhassa hegemonik erkeklikleri eleştiren, onlara meydan okuyan ve onları söken karşıhegemonik pratikler aracılığıyla, hegemonik erkekliklerle mücadele edilebilir ve bu erkeklikler temelden sarsılabilir. Erkekliklerin bu çeşitliliği üzerine çalışmak, toplumsal cinsiyetli bir toplumsal değişimin gelişmesine yardımcı olmak için enerjinin ne tarafa –karşıhegemonik pratiklerin özellikle mümkün ve muhtemelen maddeleşeceği toplumsal durumlara– yönlendirilmesi gerektiğine ilişkin bir anlayış geliştirmemize yardımcı olur. Başlanacak yerlerden biri, benim olumlu erkeklikler ve kadınlıklar olarak adlandırdığım, erkeklerle kadınlar, erkeklikle kadınlık ve erkeklikler arasında eşitlikçi ilişkileri meşru kılmaya katkı sunan, (yerel, bölgesel ve küresel) toplumsal cinsiyet inşalarıdır. Bu erkeklik ve kadınlıklar karşıhegemoniktir; çünkü, toplumsal cinsiyet açısından hegemonik ilişkilerin meşru ve hakiki alternatifleridirler. Zaten kendiliğinden böyledirler veya bu dönüşümü sağlayacak yapıdadırlar. Birkaç araştırmacı, bu "olumlu" erkeklik ve kadınlık-

ların toplumsal cinsiyet açısından hegemonik ilişkiler aleminin dışında kurulduğunu, ancak, çoğunlukla karşılık olarak eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkilerini meşrulaştırmaya katkı sunduklarını açığa çıkardılar (Swain 2006; Haywood and Mac and Ghaill 2012; Messerschmidt 2016; Schippers 2000, 2007). Bu kısımda, bu karşıhegemonik pratiklerin çeşitliliğini tartışacağım ve ergen erkek çocukları ele alarak başlıyorum.

Ergen Erkek Çocukları

Jon Swain'in (2006) Birleşik Krallık'taki üç okulda eğitim gören on-on bir yaşlarındaki erkek çocuklarıyla yürüttüğü çalışması, Connell'ın orijinal çoklu erkeklikler şemasına dayanır ve gösterir ki, bazı oğlanlar, hegemonik, işbirlikçi ve tâbi kılınan tipler olsalar da, belli oğlanlar okuldaki hegemonik ilişkiler evreninde mevcut olan erkeklikleri aşan, özelleştirilmiş erkeklikler inşa etmektedir. Bu oğlanların, okulda hegemonik veya tahakkümcü erkeklikler uygulamaya istekleri yoktur; ve kimseyi (erkek veya kız) tâbi kılmadıkları gibi kendileri de tâbi olmazlar. Aslında, erkeklikleri, benzer ilgilere sahip (örn. bilgisayarlar, tiyatro, müzik grupları) küçük erkek gruplarında deneyimlendiği için, daha ziyade olumludur; kapsayıcı ve eşitlikçidirler, belli bir liderleri yoktur ve hiyerarşik değillerdir. Bu çalışma, böylece, belli bir ortamdaki erkeklik çeşitliliğini gösterir; kendine özgü ilişkisellikleri ve olumlu özelleştirilmiş erkekliklerin mevcudiyeti, karşıhegemonik olmak için araçlara sahip olduklarını ima eder.

Benzer şekilde, ben (Messerschmidt 2016) de araştırmalarım sonucunda, belli genç erkeklerin hegemonik olmayan olumlu erkeklikler inşa ettiklerini buldum; bu genç erkekler, sıklıkla, ör-

neğin, okulda, içlerinde kapsayıcı ve şiddet karşıtı olan kız ve erkeklerin bulunduğu popüler olmayan gruplarla takıldıklarını bildirdiler; heteroseksüelliği vurgulamadılar; bekarlığı kabul ettiler. Bu erkekler misojenik değillerdi; bedenler ve cinsellikler konusunda çeşitliliği benimsemişlerdi; hiyerarşik değillerdi ve popüler olmaya hiç niyetleri yoktu. Bu grubun üyeleri, kendilerini diğer tahakkümcü kız ve erkeklere kıyasla aşağıda değil, onlardan farklı görüyorlardı. Böylesi olumlu erkeklikler, toplumsal cinsiyet ve cinsel eşitsizlikler arasındaki yapısal ilişkide inşa edilmez; eşitsiz toplumsal cinsiyet ve cinsel ilişkileri meşru kılmazlar; ve değişmeyen eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin dışındaki ortamlarda uygulanırlar. Swain'in çalışmasındaki oğlanlar gibi, bu oğlanlar da, kendi özel bağlamlarında karşıhegemonik pratiklerin bedenleşmesi şeklinde konumlanırlar.

Swain'in ve benim çalışmamdaki oğlanlar, tahakkümcü popüler grubun toplumsal durumu dışında kalan oğlanlar tarafından, genellikle atipik eril davranış olarak adlandırılan şeyi inşa ettiler. Bu oğlanlar için, erkekliği kurmanın sorumluluk taşıyan biçimi, kişinin eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinden somut bir şekilde ayrışmasını simgelemesidir. Böylesi eşitlikçi toplumsal cinsiyetli davranış, popüler olmayan grup içerisinde normalleştirilir –hem oğlanlar hem de kızlar tarafından teşvik edilir, bu davranışlara izin verilir ve ayrıcalık tanınır– ve böylece bu ortamda onların "erkekliğini" sorgulanır kılmaz. Bu oğlanlar, olumlu erkeklikleri hakiki bir şekilde oğlanlar olarak benimserler –diğerleri tarafından dişileştirilmezler; dişiliği benimsiyormuş gibi görülmezler ve "erkek olmayı reddetmezler". Toplumsal hareketleri doğrultusunda bu oğlanlar, eşitlik ve erkekliğin birbirlerini değilleme-

diklerini, daha ziyade belirli bağlamsal gerçekliklerin ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin canlı pratikleri olduklarını vurgularlar. Bu oğlanlar, oğlan olarak görülmeyi amaçladıkları kadar, toplumsal cinsiyet ilişkilerinde de eşitlikçiliği hedeflerler; böylece, olumlu erkekliklerin düzenlenmesi yoluyla bir oğlan olmanın ne demek olduğunu yeniden tanımlayarak toplumsal cinsiyet farklılıklarını karışıklık içine iterler.

Yukarıdakilere ek olarak, benim çalışmamda şiddete başvurmayan oğlanların olumlu erkekliklerinin bir yönü, sıklıkla tahakkümcü popüler oğlanların zorbalıklarınıa verdikleri karşılıkları içermekteydi. Şiddete başvurmayan oğlanların bazıları, bu zorbalıklara özel bir şekilde karşılık verdiler –basitçe zorbayı ya da sözlü tacizi kabul etmeden, zorbadan uzaklaşarak karşıhegemonik kişisel "çekip gitme" pratiğini uyguladılar. Diğer bir deyişle, bu özel uygulama, kavgaya fiziksel karşılık vermek şeklindeki eril okul kültürüne meydan okuyan, kendinden emin, azimli ve kararlı bir erkeklik çeşidi inşa ederek, zorbalık aracılığıyla "dişileştirilen" oğlanları yeniden bedenleştirir. "Çekip gitme," etkin bir şekilde hegemonik eril ilişkileri başaşağı eder; çünkü, sözümona efemine oğlan, cesaretli, gözüpek (cüretli), toplumsal cinsiyet hegemonisini reddetmek için gereken cesur yürekli "erkeğe" dönüşür –bu süreçte, erkeklik yeni ve olumlu bir şekilde inşa edilmiştir. Bu oğlanlar, daha sonra, özelleştirilmiş belirli eril inşa içinde muhalif politikalar uygularlar.

İzin verirseniz, araştırmamdaki hayat öykülerinden, yukarıda tanımlanan olumlu erkekliklere bağlanmaya neden olan toplumsal süreci ispatlayan örneklerden birini kısaca özetlemek isterim. Bu oğlanı Jerry olarak adlandırdım.

Jerry Vakası

Jerry uzun, biraz aşırı kilolu, işçi sınıfına mensup on yedi yaşında bir gençtir. Jerry küçükken alkol sorunları nedeniyle babasından ayrılan annesiyle yalnız yaşardı. Jerry'nin annesi, geçinebilmek için, vasıfsız işçi pazarında iki işte çalışırdı. Annesi işteyken, Jerry'ye ailenin yakını olan pek çok farklı çift baktı. Altı yaş civarında Jerry, biyolojik babasıyla ilk defa görüştü. Birlikte harika zaman geçirdiler; parkta yürüyüşe gittiler ve bütün öğleden sonrayı yan yana geçirdiler. Bu ilk görüşme üzerinden çok fazla geçmeden, Jerry'nin ebeveynleri tekrar biraraya geldiler ve üçü aynı çatı atında yaşamaya başladılar.

Jerry'nin babasının vasıfsız elişi pazarında küçük bir işletmesi vardı ve çalışmadığı zamanlarda onun için "kahramanım" diyen Jerry'le "kaliteli zaman" geçirirdi. Babasıyla yakınlığı, Jerry'nin ilerideki iş fikrini besledi: Jerry, evdeki, ilişkisel ve söylemsel olarak kurulan ve cinsiyetin ikili inşasını vurgulayan toplumsal inşa pratiklerinden hareketle, kendisini o ikiliğin bir tarafında –liseyi bitirince babasına benzeyen bir iş sahibi olmak ve onun gibi sıkı çalışmak isteyen bir oğlan– olarak gördü. İş konusundaki bu toplumsal yapılardan hareketle Jerry, kendisine gelecek için bir iş planı kurdu. Jerry'nin babası eve ekonomik olarak katkı yaptığı için, annesi sürdürdüğü işlerden birini bırakabildi ve başka şeylerle ilgilenecek vakit buldu

Bu olumlu gelişmelere karşın, Jerry'nin ebeveynleri birbiriyle anlaşamıyor gibiydi. Annesi ve babası arasındaki tartışmalar Jerry'nin aile yaşantısındaki en stresli olaylar olmasına karşın, ebeveynleri Jerry'yi kendileri arasındaki problemler için sorumluluk hissetmekten korudular. Aslında, Jerry ve ebeveynleri birbirleri-

ne bağlıydılar. Süregiden tartışmalara karşın, Jerry ebeveynlerini ona karşı sıcak ve sevecen davranan ve son derece eşitlikçi kişiler olarak tanımlamaktaydı. Jerry, evde toplumsal cinsiyet açısından eşitlikçi ilişkisel ve söylemsel toplumsal yapılar içinde büyüdü, bunlardan beslendi ve evdeki eril toplumsal eylemlerini bu doğrultuda başarılı bir şekilde gerçekleştirdi

Babası "eril" annesi "dişil" birer işte çalışsalar da, evde Jerry, ev içi emeğin –çöpü dökmek ve bahçedeki çimleri biçmekten yemek pişirmeye ve temizliğe yardım etmeye kadar farklılaşan hem "eril" hem de "dişil" biçimlerine katıldı. Jerry, açıkça, öncelikle babasıyla özdeşleşmekteydi; ancak, annesi de Jerry'nin üzerinde belirgin bir etkiye sahipti. Her iki ebeveyn de eşit ev içi emek harcamaktaydı –kişiler arasında fiziksel şiddeti reddetmekte de eşittiler– ve bu uygulamalar, onun için özel bir erkeklik biçimi tanımlayacak ilişkisel ve söylemsel toplumsal yapıları kurdular. Jerry'nin babası ve annesi, karşılıklı olarak ilişkilerinde yerelleşmiş bir toplumsal cinsiyet eşitliği kurmuşlardı ve Jerry, ona sunulanı benimsemiş göründü. Jerry, sosyal eylemlere kalkıştığında evde yapılandırılmış olan toplumsal cinsiyet eşitliğine döndü ve toplumsal eylemi doğrultusunda bu toplumsal yapıyı yeniden üretti.

Bu ortamda Jerry, bu tip erkeklik projesini kendinin saymaya başladı. Temel toplumsal cinsiyet projesi, "baba"sı gibi olmaktı. Evin özel ortamında, Jerry, toplumsal cinsiyet eylemleri doğrultusunda sorumluluk sahibi, şiddet karşıtı, olumlu erkekliği cisimleştiren bir oğlan olarak kendisini tanımladı.

Okulun toplumsal ortamı ise, ne var ki, Jerry için evle aynı türden değildi. İlkokuldan liseye kadar Jerry, aşırı kilolu bir "pısırık" olduğu için, özellikle tahakkümcü popüler oğlanların sözlü

zorbalığının hedefindeydi. Jerry, okulda kendisini yeni ve birleşik ilişkisel ve söylemsel toplumsal yapıyla karşı karşıya buldu ve refleks olarak, okuldaki popüler tahakkümcü oğlanların zorbalığı üzerine kendi içinde kafa patlatmaya koyuldu. Sonuçta Jerry, toplum içinde bu oğlanlarla etkileşimden olabildiğince kaçmaya karar verdi; çünkü, aslında, bedeninin bu popüler tahakkümcü oğlanlar tarafından nitelendirilme şeklini kabul ediyordu.

Jerry, böylece, okulundaki ve kendi dönüşümsel cevabındaki eril yapılandırılmış ilişkileri –gayrıresmi "klik" çerçevesindeki ilişkisel ve söylemsel toplumsal yapılar– açığa çıkardı. Bu etkileşim doğrultusunda, Jerry'nin tahakkümcü oğlanlar karşısında, pısırıkımsı biçimli bedeni nedeniyle uygulanan ve Jerry'nin eril okul kültürünün dikte ettiği şekilde karşılık vermediği sözlü zorbalık nedeniyle, tâbi olan bir pozisyonda konumlandığı geçici bir hegemonik erkekliğin inşasını "görüyoruz" Üstelik, bu tâbi kılınan erkeklik konumuna, kendi seçimiyle veya kasıtlı taahhütüyle değil, münhasıran tahakkümcü popüler oğlanların söylemsel uygulamaları doğrultusunda yerleştirilmiştir. Jerry, kendine dönerek, okuldaki bu konumlandırma hakkında düşünür ve başlangıçta, basitçe toplum içinde görülmekten olabildiğince kaçınmaya karar verir.

Ancak, Jerry, geçici hegemonik erkekliğin onu bu baskıcı toplumsal cinsiyet ilişkisine her soktuğunda ortaya çıkan negatif etkiden kaçamaz ve içsel olarak aynı reflekse dayalı karşılığı geliştirir: "pısırıkımsı" bedeni hakkındaki sözlü zorbalık ve onu tâbi kılan yorumlar ve fiziksel olarak "geri dönüp savaşmak" konusundaki yetersizliği nedeniyle Jerry, okulda bir erkek olarak, ona acı veren bir kendine güvensizlik geliştirir. Eninde sonunda, üçüncü sınıfta –daha da kendine dönüşün ardından– Jerry, okulda kabul gören

eril uygulamadan hareket etmeye ve zorbalıkla karşılaştığında "geri dönüp savaşmaya" karar verir ve okulda birkaç "yumruklu kavga"ya karışır. Bu kavgalar, basitçe, Jerry'nin "okul bahçesi meşgalesi" adını verdiği işin bir parçasıdır: "bir çocuk ötekine bir şey yapar, öteki bunu bir aşağılama olarak alır ve gider onu aşağılayan çocuğa vurur. Okulumdaki çocukların anasınıfı meşgalesi budur." Tahakkümcü oğlanların zorbalığı, Jerry'nin okulda tâbi kılınmış, korunmasız ve küçük hissetmesine neden olmuştur. Dolayısıyla, erkekliğine güvensizliği konusundaki içsel sorgulaması neticesinde, "okul bahçesi meşgalesinin" uygun idaresini gerektiren anasınıfı uygulaması neyse, ona göre karşılık vermeye karar vermiştir. Eğer Jerry zorbalık yapmasaydı ve karşılık vermeseydi, yine bir "pısırık" olarak adlandırılacaktı. Jerry öteki çocuklar karşısında "sert" olmak istediğine kendi içinde karar vermiş, böylece o yıl sekiz kavgaya karışmıştı.

Okulun toplumsal ortamında, böylece, Jerry kendisini, evdekinden farklı toplumsal cinsiyet ilişkileriyle çerçevelenmiş buldu. Sözlü zorbalık ve geçici hegemonik erkeklik Jerry için –şimdi tahakkümcü popüler zorbalara tâbi kılınmış olduğundan– okulda bir cinsiyet sorunu inşa etti. Böylece Jerry, refleks olarak, okulun vurguladığı belirli erkeklik kültürüne uygun bir şekilde –yani fiziksel şiddete başvurarak– karşılık vermeye karar verdi; bu tâbi olma durumunu geçersiz kıldı ve Jerry'nin okulda da tahakkümcü erkeklik inşa etmesine yol açtı. Yansıtma doğrultusunda, Jerry, eşitsiz erkeklik ilişkileri üreten sorumlu toplumsal eylemlere katılabilmek için okuldaki erkeklik kültürüyle hizalanmaya karar verdi. Jerry şimdi, tariflenebilir şekilde erkekti; cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasında ahenk vardı; yapı ve eylem ikiliği ortaya çıkmıştı.

Ebeveynleriyle yakın ilişkisinden dolayı Jerry, zorbalık ve kavgaları onlarla paylaştı; onlar da asla zorbalığa "karşılık vermemesini" ve zorbalıkla karşılaştığında sadece "uzaklaşması" gerektiğini vurguladılar. Önce Jerry tepkisel olarak ebeveynlerinin bu önerisini kabul etmemeye karar verdi ve okulda fiziksel şiddetle karşılık vermeye devam etti. Kendi içinde "arkasını dönüp uzaklaşamayacağına" karar vermişti; bunu "annem ve babam nasıl bir durum olduğunu anlamıyorlardı, bundan korkmadığını ötekilere göstermen gerekiyor" diye açıklıyordu. Burada Jerry'nin tepkisel olarak çelişkili bir toplumsal durumu değerlendirdiğini "görüyoruz": bir yandan, "okul bahçesi meşgalesini kavgaya karşılık vererek" yürütmek gerektiğini vurgulayan okulun kültürel olarak kayda değer eril kültürüyle, öte yandan zorbalara sırtını dönüp uzaklaşmasını vurgulayan çok saygı duyduğu insanlarla –ebeveynleriyle– yaşadığı mahrem konuşmalar biçimindeki ek koşul ve imkânlarla karşılaşmıştır. Ebeveynleriyle bu konuyu uzun uzadıya tartıştıktan sonra, en sonunda Jerry düşünümsel olarak, sözlü zorbalığa şiddetsiz karşılık vermeyi kabul ederek okulun eril kültüründen koptu. Ebeveynlerinin önerisini denemeye karar vermişti "eğer bir çocuk bir şeyler söylemeye başlarsa ben sadece yürüyüp gidecektim. İşte o zaman gerçekten anlamaya başladım. İyi bir karardı, eve gelip annemle babama "merhaba, haklıymışsınız" diyecektim.

Kendisini nüfuzlu eril kültürden uzaklaştıran Jerry, ebeveynleriyle yaptığı mahrem konuşmalara çekildi ve bu konuşmalar, en sonunda Jerry'yi "kavgaya karşılık verme"den alıkoydu ve alternatif bir karşılığı –sadece "uzaklaşmayı"– uygulayarak ona çelişkiyi çözme fırsatı verdi. Ebeveynleriyle yaptığı bu konuşmalar doğrultusunda Jerry, "uzaklaşma"nın kavgaya karşılık vermekten daha zorlayıcı bir erkeklik şekli olduğuna karar verdi.

Jerry zorbalık mağduru olmaya devam ettiyse de, ebeveynleriyle yaptığı tartışmalar onu asla kavgaya karşılık vermemeye ikna etmişti. Bunun yerine o, düşünümsel olarak basitçe arkasını dönüp uzaklaşmaya karar verdi: "genellikle kendiliğinden çözülüyordu. Sen sadece arkanı dönüp gidiyorsun ve karşındaki çocuk hiçbir şey söylemiyor, çünkü senden karşılık alamıyor". Jerry düşünümsel olarak bu karşılığın böylesi bir durum için en iyi yol olduğu sonucuna varmıştı. Okuldaki tahakkümcü eril oğlanlara kıyasla tâbi olan biri olarak tanımlanmaya devam ettiyse de Jerry, artık bu şekilde karşılık vermekle güvenli hissediyordu çünkü zorbalık devam ediyorsa bile "arkanı dönüp gittiğinde, aslında onun orada olduğunun farkına varmamış gibi davranmış oluyorsun." Jerry, başarılı bir şekilde, okuldaki tahakkümcü popüler oğlanların onu tâbi kılma çabalarına karşı koymuş oldu. "Arkasını dönüp uzaklaşma" uygulamasıyla, Jerry, hem bu klikleşmiş eril toplumsal yapının ilişkiler içindeki kendi tâbi olan konumunu değiştirdi, hem de bu yapıları yeniden üretmeyi reddetti. Bunun yerine, düşünümsel olarak Jerry, bu ilişkisel ve söylemsel toplumsal yapılardan kopmaya ve alternatif bir şiddet karşıtı olumlu erkeklik uygulamaya karar verdi. Düşünümsel olarak kendisini bu yapılardan uzaklaştırdı ve yeni bir eril toplumsal eylem biçimiyle onlara meydan okudu.

Lisede zorbalık devam etti; ancak Jerry, düşünümsel olarak asla şiddetle karşılık vermemeyi seçti. "Arkayı dönüp uzaklaşma" karşılığı sözlü zorbalık onu rahatsız etmediği veya zora sokmadığı sürece işe yaradı ve bu özel uygulamaya meyletmekle kendisini iyi hissetti. Jerry'nin lisede en sık karşılaştığı sözlü zorbalık "çokça homo ve ibne, eşcinsellikle ilgili herhangi bir şey olarak seslenilmekti. Ben de umursamadım. Çocuğa bağırabilir

veya öyle bir şeyler yapabilirdim ama bir anlamı yoktu. Zaten bu konuda dar kafalı olacaktı. Böylece ben de yumruklarımı hazır etmek yerine sadece sırtımı döndüm."

Lisedeki bu karşıhegemonik uygulama, Jerry'nin özelleştirilmiş arkayı dönüp uzaklaşma uygulaması sayesinde alternatif bir eril karşılığı düzenlerken, "tasasız" (hegemonik toplumsal cinsiyet pratiklerine uyma tasası bulunmayan) kalabalığın etken bir üyesi olmasına yol açtı. İçine girdiği üçüncü toplumsal ortam olan bu akran grubunda, Jerry'nin olumlu erkekliği tamamen kabul gördü ve kucaklandı. Bu "tasasız" kalabalık, bedenlerin biçimi ve boyutu hakkında zorbalık yapmaktan kaçınan ve üyeleri şiddet içeren hareketler göstermeyen kız ve erkeklerden oluşuyordu. Bu "tasasız" grup, toplumsal cinsiyete dayalı farklılıkları ve cinsel farklılıkları kabul ediyordu, kadın düşmanı, homofobik ya da hiyerarşik değillerdi ve bu grupta hegemonik, tahakkümcü veya baskılayan erkeklikler inşa edilmesine hiçbir vurgu yapılmıyordu. "Tasasız" grup, okuldaki tahakkümcü erkek ve kızlardan farklarını kutlar gibiydi. Diğer bir deyişle, bu "tasasız" grup, okulda eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkileri inşa etti ve Jerry, kolektif olarak onun olumlu erkekliğini oluşturan benzer toplumsal eylem biçimleri uygulayarak bu ilişkileri gerçekleştirdi.

Yapılandırılmış eylem bakış açısından, Jerry, eril toplumsal eylemlere girişmek için ilişkisel ve söylemsel toplumsal yapılardan üç farklı yerellikte –ev, okul ve akran grubu– bilgi devşirdi ve karşılık olarak, belirli toplumsal yapıları aşikar eylemlerle (evde) yeniden üretti; (okulda) bunlara meydan okudu; (akran grubunda) ise yeniden üretti –Jerry'nin eril kimliği yer ve zaman doğrultusunda akışkandır. Jerry'nin benimsediği eylemler, evde eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkileri üretilmesine katkıda bulu-

nan olumlu bir erkeklik ifade etti. Evde geçerli kurallara uyan bir erkekti. Ancak, okulda, tahakkümcü popüler erkekler tarafından erkeklikten bir sapma olarak adlandırıldı. Bu süregiden etiketten kaynaklanan stres dayanılmaz oldu ve Jerry düşünümsel olarak "oyun alanı meşgalesi"ni bir erkek için "doğru" olan yöntemle çözmeye karar verdi: bu da kavgaya fiziksel bir karşılık vermek anlamına geliyordu. Jerry "sert" bir eril kişiliğe bürünmeye azmetti ve uzun boyunun bu tür bir eril vekaleti kolaylaştıracağını düşündü. Böylece oyun alanındaki pek çok kavgaya karıştı ancak zorbalık azalmadan devam etti.

Burada biz, Jerry'nin bedeninin düşünümsel vekaleti muhtemel eylemler önererek üstlendiğini "görüyoruz," ki Jerry bu eylemleri benimsemiştir. Ancak ebeveynleri sonunda yeni bir yöne işaret ederek, zorbalıkla karşılaşması durumunda bedenini nasıl kullanması gerektiğini gösterdiler –"sırtını dönüp yürümeyi" önerdiler. Jerry bu muhalif özelleştirilmiş eylemi benimsedi ve böylece bedeni yeni ve dönüşümsel eril toplumsal eylemin nesnesi oldu.

"Sırtını dönüp uzaklaşmayı" "kavgaya karşılık vermeye" tercih etmek, belirgin bir eril benliği hem kendisi hem de izleyici kitlesi için bedenleştirerek onaylanma çabasıydı –okulda üretilen ve bazı erkekleri tâbi kılan etkileşimleri ve duyguları azaltma/dengeleme girişimiydi, ancak okul ortamında, eş zamanlı olarak, yeni şiddetsiz olumlu erkeklik biçimleri kurdu. "Sırtını dönüp uzaklaşarak" Jerry, "erkek olmayı reddetmiyordu," aslında diğerlerinin gözünde güçlü bir sükûnete sahip, tarafsız bir erkekliği yönetiyordu. Aşağılayıcı zorbalık devam ettiği halde, artık erkek olarak yetersizlik duygusunu takviye etmiyordu. Zira "sırtını dönüp uzaklaşmak", zorbaların temsil ettiğinden daha

güçlü bir erkeklik karşılığını sağlıyordu. Bu yeni şiddetsiz olumlu eril vekalet, ek olarak, onun "tasasız"dan oluşan toplumsal ortamdaki yeni arkadaşları tarafından destekleniyor ve tamamıyla tanınıyordu –artık bu üçüncü ortamda, daha farklı bir şekilde uyumlu erkeklik göstermekteydi. Jerry, "tasasızlar"a katılarak ve aynı zamanda "sırtını dönüp uzaklaşarak" yeni toplumsal cinsiyet ilişkilerinin, onun katılımıyla, yeniden cisimlendirilmesini deneyimlemiş oldu. Bu gösterim ve eylem, hegemonik erkekliğin bedensel ilişkilerine, şiddetsizlik ve bedensel farklılıkları kucaklama yoluyla karşı çıkıştır.

Açık Deniz Petrol Platformu İşçileri

"Geride bırakılan" alternatif grupla birleşme ve "sırtını dönüp zorbalardan uzaklaşma" örnekleri, tâbi kılmayla ve baskıcı toplumsal cinsiyet ilişkileriyle savaşmak için düşünümsel karşıhegemonik eylemler örnekleridir. Ancak, karşıhegemonik eylemler, bazı politika değişikliklerinin beklenmedik sonuçları biçiminde, bilinçli düşünümsel bir strateji yürütülmeden ortaya çıkabilir. Örneğin, Matthew Filteau'nün (2014) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki petrol platformu işçileri üzerine olan etkileyici çalışması, bir iş sahasında hegemonik erkekliğin tesadüfen olumlu tahakkümcü erkeklikle yer değiştirdiğini ortaya koydu. Filteau'nun incelediği platform, geleneksel olarak kadınları dışlayan (burada sadece erkekler çalışmaktaydı), hegemonik erkekliğin budalaca cesaret, sertlik, rekabetçilik ve kendi güvenliğini hiçe saymak gibi toplumsal cinsiyet özellikleriyle tanımlandığı ve hegemonik/tâbi kılınmış eril ilişkilerin yıllarca sürdürüldüğü bir yerdi. Kendini güvenliğe adamak bir zayıflık işareti, tâbi kılınan erkeklikle ilişkilendirilen bir özellikti ve bu nedenle, hegemonik erkeklik fikirlerinden sa-

pan erkekler dişileştirilmekte ve cesur veya sert olmadıkları veya güvenliklerinden endişe duydukları için "hanım evladı" olarak etiketlenerek küçük düşürülmekteydi.

Değişen ekonomik, çevresel ve politik iklimler, petrol platformu endüstrisini, kârı azami dereceye çıkarmak ve olası davalara meydan vermemek için daha sıkı güvenlik politikaları uygulamaya itti. Filteau, politika değişikliği nedeniyle, işçilerin yeni güvenlik standartlarını övmeye başladıklarını ve bunun sonucunda istemsizce işteki eril eylemlerini değiştirdiklerini ortaya çıkardı –cesur, sert, korkusuz, güvenli olmayan davranışları ayıplamaya ve yeni güvenlik kurallarına uymaya başladılar. Filteau, dişileştiren "Öteki" erkeklerin de yok olduğunu keşfetti; işçiler kolektif bir güvenlik performansına değer vermeye başladılar; bütün bunlar, bu petrol platformu özelinde, toplumsal olarak baskın olan ancak hegemonik olmayan erkekliğin tanımlayıcı nitelikleri haline geldi. İşçiler, artık, bu yeni tahakkümcü olumlu erkekliği güçlendirmek için birlikte çalışıp işbirliği yapıyor; bunun yanı sıra, güvenlikli çalışmayan ve diğer erkekleri dişileştiren erkekleri tâbi kılıyorlardı. Diğer bir deyişle, geleneksel hegemonik erkeklik eylem ve ilişkilerini bir sapma ve bu yeni tahakkümcü olumlu erkeklikle uyumsuz olarak değerlendiriyor ve kınıyorlardı. Filteau, iş yerinin yeniden düzenlenmesinin, istemsizce, erkeklere, yeni hegemonik olmayan erkeklik ilişkileri inşa etmek ve olumlu ancak tahakkümcü bir erkeklik deneyimlemek için olanaklar sunduğu sonucuna varmıştı.

Bu karşıhegemonik eylem örnekleri –biri bilinçli (Jery) ve diğeri tesadüfi (petrol platformu işçileri)– hegemonik erkekliğin üzerinde yükseldiği toplumsal cinsiyet hegemonisinin veya üst/ast ikiliğine dayalı özelliklerle ilişkilerin istikrarını bozdu.

Örnekler, hegemonik ve hegemonik olmayan erkekliklerin aynı anda var olmasının nasıl daha insancıl ve daha az baskıcı bir oğlan veya erkek olmanın olanaklarına yol açabildiğini gösterir. Bu vakalarda, daha önce dişil olarak değerlendirilen davranışlar, olumlu erkeklik davranışları olarak tanınmış ve resmileşmiş; böylece toplumsal cinsiyet hegemonisini yerinden oynatmıştır. Oğlanlar ve erkekler, belli bağlamlarda hegemonik erkekliklere katılırlar; ancak, aynı oğlanlar ve erkekler, kendilerini, diğer bazı durumlarda hegemonik erkeklikten uzaklaştırarak olumlu eşitlikçi erkeklikler inşa ederler.

Her iki araştırma, dolayısıyla, eril inşanın farklı ortamlarını araştırmanın önemini göstermektedir. Jerry evde olumlu bir erkeklik gösterirken, okulda bir "pısırık" olarak etiketlenmektedir ve duruma göre, belirli karşıhegemonik erkeklik özelliklerini sahiplenerek "tasasız" grubun toplumsal ortamında bu etiketin üstesinden gelmiştir. Filteau'nun araştırması, tam tersi bir durumu gösterir; o, petrol işçilerinin evde ve işyerindeki erkekliğini araştırmıştır. Gördüğümüz gibi, iş yerinde işçiler tahakkümcü olumlu erkekliğe uygun davranırken, evde hegemonik erkekliği uygulamaya devam etmişlerdir. Bu iki ortamı karşılaştırarak, Filteau (2014, 409) yeni olumlu tahakkümcü erkekliğin "erkeklerin başka bağlamlarda hegemonik erkeklik uygulama kabiliyetlerini güçlendirdiğini, güvenli çalışma uygulamalarının eve ekmek getirme söylemi üzerinden ev bağlamında hegemonik erkekliğe katkıda bulunduğunu" ortaya koymuştur. Çalışmada görüşüne başvurulan *her* katılımcı, Filteau'ya erkek olmanın eve aile için ekmek getirmek anlamına geldiğini ve bu nedenle erkeklerin iş güvenliği almak *zorunda* olduklarını, ya da ölüm tehdidiyle karşı karşıya kalacaklarını söylemiştir. Filteau'nun araştırması, bizi,

bir bağlamda erkekliğin eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini *alaşağı etmesinin*, bir başka ortamdaki erkekliğin eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini *yeniden üretmesine* etki edebileceği konusunda uyarmaktadır.

Ergen Yarış Yüzücüleri

Güney Kaliforniya genç yüzücü takımına katılan sekiz-on yaş arasındaki oğlan ve kızlar arasında yürütülen benzer bir çalışmada, Michela Musto (2014), toplumsal cinsiyetin bir bağlamdan diğerine "taştığını" bulmuştu. Musto, havuzda toplumsal cinsiyet ilişkilerini düzenleyen iki temel bağlamı inceledi: havuzda yüzerken geçen resmi odaklanılmış zaman ve kenarda geçen odaklanılmamış serbest zaman. İlkinde antrenör, oğlanlara ve kızlara kulvarları paylaştırır, onları yarıştırır ve yüzme zamanlarını ölçer. Yüzücüler, resmi olarak havuzda birlikte iş yaparlar ve toplumsal cinsiyetli değillermişcesine birbirleriyle etkileşime giren oğlanlarla kızlar kendi aralarında atletik eşitliği deneyimler. "Oğlan" ve "kız" olarak ayrışmışlardır ancak toplumsal cinsiyet eşitliği kurulur; çünkü, toplumsal cinsiyet resmi etkileşimde göze çarpmaz. İkincide, yüzücülerin kenardaki serbest zamanında, toplumsal cinsiyet daha belirgindir; oğlanlar ve kızlar kendi cinsiyetli grupları içerisinde etkileşime girerler, karşılıklı olarak toplumsal cinsiyetli sınırları teyit ederler ve toplumsal cinsiyet yakınlığı anlaşılmaz hale gelir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet farklılığının altı çizilmiş olur.

Musto'nun çalışmasında özellikle ilginç olan, iki bağlamda da, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kurulmuyor olması, oğlanların kızlara üstünlüğünün ima edilmemesidir. "Oğlan"

ve "kız" ikiliği, iki bağlamda da verili olsa da, havuzdaki atletik eşitlik, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine bağlı herhangi bir kavramın sürekliliğini zorlaştırır; kenarda toplumsal cinsiyet farklılığı daha da vurgulanır ama eşitsizliği değil. Musto (2014, 376) havuz kenarında hiyerarşik eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yokluğunu şu şekilde açıklar: "eğer bireyler bir bağlamda eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkileri kurarlarsa, bu toplumsal cinsiyet ilişkilerinin çeşitli yönleri günlük hayatta diğer bazı ortamlara "taşabilir". Örneğin, kızlar, havuzda güç ve kendine güveni somutlaştırırlar; bu da havuz kenarında kendinden emin olmayı ve kararlılığı doğurur. Oğlanların yüzme yarışında kızlara karşı kaybetmeyi deneyimlemesi, "havuz dışında kızlara saygı saygının temelini oluşturmaya yardım eder" (376). Sonuç, havuzdaki toplumsal cinsiyet eşitliği –bu özel ortamda toplumsal cinsiyetin "geri alınması" (Deutsch 2007 ve Risman 2009)– bir ölçüde, toplumsal cinsiyet farklılığıyla eşitlik arayışını kuşatan farklı bir koşul yaratmak suretiyle havuz kenarına nakledilmiştir.

Alternatif Rock Müzisyenleri

Karşıhegemonik eylemler hakkındaki çoğu çalışma, oğlanlara, erkeklere ve erkekliklere odaklanır. Hegemonik erkekliklerin hemen her zaman ilişkisel olduğu göze alındığında –ve yukarıdaki ergen rekabetçi yüzücüler hakkındaki araştırmanın da gösterdiği üzere– kızlar, kadınlar ve kadınlıklar, parçalarına ayrılan hegemonik erkekliklerin olanaklarını kavramsallaştırmada eşit derecede temel önemdedir. Katılımcı gözlemlerine dayalı, merak uyandıran bir alternatif rock müzik grubu araştırmasında Mimi Schippers (2000), bu grubun üyelerinin –özelikle kadın

olanların– karşıhegemonik eylemleri etkleşimlerinin bir parçası yaptığını ortaya çıkarmıştır. Kadınlar, özellikle, kesişimselliği, toplumsal cinsiyet hiyerarşisini karşılarına alacak şekilde heteroseksizme meydan okuyarak deneyimlemektedir. Örneğin, Schippers, belli bir akşamüstü ne yapılacağına karar vermeye çalışan birkaç kişiyi içeren bir etkileşimi detaylandırır. Bir kadın (Maddie) gruba "Hadi ahbaplar, kararınızı verir misiniz, hadi gidelim" (Schippers 2000, 755) demiştir. Erkekler "topluca" bu daveti görmezden gelirler, böylece Maddie Dan'a dönerek "başparmağını arkandan çıkart, hadi bir şeyler yapalım" der. Dan Maddie'ye döner ve "Neden hep bir dyke gibi davranıyorsun?" diye sorar. Maddie ise şöyle cevap verir: "İltifatın için teşekkürler, görüşürüz..." ve gider (755).

Bu etkileşimdeki tüm katılımcılar heteroseksüeldi, bu nedenle "dyke" hitabının kullanılması aynı cinsle yaşanan cinselliğe değil, Maddie'nin ısrarcı olduğu gerçeğine yapılan bir vurguydu. Dan, geçici bir hegemonik erkeklikle, Maddie'yi bir "dyke" olarak tâbi kılmak suretiyle, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerini pekiştirmeye çalıştı; ancak, Maddie, bunu kabul etmedi ve bu çabayı yeniden yorumlayarak bir iltifata çevirdi. Bu yeniden tanımlama, [Maddie'nin] "kadınlığı hegemonik toplumsal cinsiyet ilişkilerini yeniden üretecek şekilde harekete geçirmeyi reddettiğini açıkça gösterdi" ve "dyke" kimliğinin olumlu konumlandırılmasının toplumsal cinsiyet direnişini mümkün kıldığını gösterdi (755). Dolayısıyla, cinsellik ve toplumsal cinsiyet, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine hem meydan okuyan hem de onları reddeden aynı eylem doğrultusunda inşa edilmiş oldu.

Bir diğer örnekte, Maddie ve Schippers, Colleen ve konuşan bir adam eşliğinde yürürlerken Colleen şakayla adama Mad-

die'nin bir "lezbiyen" ve "kaltak" olduğunu söyledi. Maddie ve Colleen, ikisi de güldüler, birbirlerine sarıldılar ve şakalaştılar. Maddie ve Schippers bu etkileşimden uzaklaşmaya başladıklarında, Colleen Schippers'a "dikkatli ol, o bir lezbiyen" (756) dedi. Maddie cevap verdi "O biliyor, O benim kız arkadaşım. Kıskandın mı?" Colleen güldü ve itiraf etti "evet, ama benim kız arkadaşım var. [Maddie'nin konuştuğu adamı ima ederek] O aslında kadın!" (756).

Schippers (757) içgörülü bir şekilde, bu diyalogdaki "lezbiyen" ve "kaltak" gibi kullanımların, gerçek "lezbiyen" veya "kaltak"ın kim olduğu konusunda sözlü rekabet yaratarak bu terimlerle alay ettiğini iddia eder. "Bu etiketlerin anlamını olumlu özelliklere kaydırdı, bu bir tür toplumsal cinsiyet direnişidir; çünkü, bu kavramlarla ilişkilendirilen kadınlıklar hegemonik kadınlığa meydan okumaktadır". Dahası, bu diyalogda, öteki adamı Colleen'in "kız arkadaşı" olarak adlandırmak, yıkıcı toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kurulması anlamına gelir. Schippers'ın belirttiği gibi (757):

> Colleen, bu etkileşimde, erkek egemen güç ilişkilerini yıkan toplumsal roller inşa etti –ne de olsa, toplumsal cinsiyet düzeni "kız arkadaşlara" erkeksi güç sunmaz. Bu etkileşimde, cinselliği queerleştirmek ve toplumsal cinsiyet dengesini bozmak, hem hegemonik toplumsal cinsiyet ilişkilerini hem de hegemonik cinsel ilişkileri yıktı.

Buna bağlı olarak, yerel düzlemde, bu etkileşimler, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin yapılandırılma teşebbüsünü dengesizleştiren belirli olumlu dişil eylemlerle, muhalif politikalar biçimlendirmeyi içermektedir.

Eşit Heteroseksüel Çiftler

Barbara Risman, *Cinsiyet Vertigosu: Dönüşüm Geçiren Amerikan Aileleri* (1998) adlı klasik kitabında, bazı heteroseksüel çiftlerin, eşitlikçi cinsiyet ilişkileri inşa ederek nasıl cinsiyet hegemonyasına meydan okuduklarını belgeler. Yani, "eşit heteroseksüel çiftler", "karı ve kocanın eve ekmek getiren ve eve bakan rollerini eşit olarak paylaştığı çiftlerdir" (93). Risman tarafından görüşülen on beş çiftin hepsi çok eğitimliydi ve eşler, maaşlı işle ev işlerine aynı miktarda zaman ayırıyorlardı. Hepsi iki meslekli çiftlerdi ve eşitlikçi görüşlere sahiptiler. Aile ve kariyer önceliklerini dengeliyor, ebeveynliği eşit şekilde paylaşıyorlardı. Her bir karı ve koca, "tatmin edici bir hayat, hem maaşlı işi hem de aile işlerini kapsar" demiş ve kültürel olarak mevcut feminist eşitlik görüşünü kendi verili gerçeklikleri olarak benimsediklerini dile getirmişlerdi (107). Her biri, ev işinden kendisine düşen eşit payı yerine getirdiği için, ev içi emeği geleneksel toplumsal cinsiyet beklentilerine göre organize etmediler. Çocuklarıyla eşit zamanı maksimize edecek şekilde iş akışı organize ettikleri için, çiftlerin her ikisi de bakıcıydı, bu nedenle çoğunluk için "bu ev iki anneli gibiydi" (110). Otorite ve baskı konusunda Risman, nerede yaşanacağı, çocuklara nasıl disiplin verileceği, ev işlerinin nasıl organize edileceği ve boş zamanın nasıl kullanılacağı gibi konularda karar verme hakkında çiftlerle röportaj yaptı. Çoğunluğu için karar vermede eşit güç söz konusuydu; aslında "hiçbir çiftte koca karısından daha fazla güce sahip değildi" (117).

Bu çiftler başarılı bir şekilde, eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkileri kurmuşlardır; karı koca olarak toplumsal ve ekonomik statüleri eşittir; tek başına biri, eve para getirmek veya çocuk bakımıy-

la yükümlü değildir. Kadınlar açıksözlü, ısrarcı ve hedef odaklıdır; hiçbiri sessiz, pasif veya maddi açıdan muhtaç değildir; "hiçbiri ev idare becerilerinin onları gerçek bir kadın olarak tanımlamasına veya bunun toplumsal cinsiyetlerini belirlemesine izin vermez" (126). Kocalar da "ideolojik olarak eşitlik taahhüt ederek; güç, sıcaklık ve bakımı bir araya getiren bir erkeklik çeşidini keşfetmeye başlayarak" geleneksel erkeklik kavramlarına meydan okurlar (126). Hem erkekler hem de kadınlar, müşterek bir eşitlik eylemini yürürlüğe koyarak, evdeki eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine meydan okusalar da, Risman (127) ilginç bir şekilde şu sonuca varır:

> burada tipik olmayan, herhalde kültürümüzü saran ataerkil erkeklik çeşidine meydan okuyacak kadar güvende olan erkeklerdir. Geniş bir şemsiye altında işte rekabeti ve maddi başarıya önemi, evcillikle, duygusal destekle ve bakımla bir araya getiren bir erkeklik çeşidi yaratıyorlar.

Kısacası, "eşit heteroseksüel çiftler," etkileşim doğrultusunda, eşitlikçi toplumsal cinsiyet ilişkilerini biçimlendiren belirli karşıhegemonik eylemler kurdular; hem erkekler hem de kadınlar olumlu erkeklikler ve kadınlıklar ortaya koydular (daha fazlası için bkz, Deutsch 1999; Lorber 2005).

Şiddet Karşıtı Aktivistler

Michael Flood, son zamanlarda farklı bir olumlu hegemonik olmayan erkeklik türünü tanımladı: kadına şiddeti engellemek için aktivist olan erkekler. Flood'ın belirttiği üzere (2014, 35), "Erkeklerin şiddet karşıtı aktivizmi, açıkça karşıhegemonik uygulamanın bir örneğidir" çünkü direkt olarak eşitsiz bir

cinsiyet ilişkisine ve böylece hegemonik erkeklik türüne, yani erkeğin kadına karşı şiddetine meydan okur. Erkeklerin profeminist eylemlerinin en yaygın ve görünen biçimi şiddet karşıtı aktivizme katılımlardır. Bazı erkeklerin bu eyleme katılma kararlılığı göstermesinin arkasında cinsel ve/veya hane içi şiddete tanıklık veya bizzat bunlara maruz kalmış olmak, kadın akran ve/veya mentörlerden ilham ve cesaret almış olmak veya toplumsal eşitlik fikri bulunmaktadır. Bu aktivistlerin pek çoğu, "eyleme mecbur" hissettiğini söyler (hiçbir şey yapmamak probleme katkı sağlamaktır); görüşlerinde değişiklik olduğunu ilan ederler (umursadıkları kadınlar için şiddet bir meseledir) ve bu tip eylemler, onlara "diğerleriyle buluşma" olanağı verir (benzer düşüncedeki erkeklerle bağlantılar kurma imkânı verir ve topluluğu büyütme ve karşılıklı birbirine destek olma yolu sunar) (41). Erkeklerin şiddet karşıtı aktivizmi, bir olumlu erkeklik örneğidir; çünkü, "toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun kimlik yapıları ve davranışlar"ın ayarlanmasını içerir ve ilerlemeci bireysel değişim de buna eşlik eder (48).

Buna rağmen, Flood'un belirttiği üzere, bu erkeklerden bazıları şiddet karşıtı aktivizme katılırken hegemonik erkekliği tekrar üretir. Ona göre, bunu şöyle yaparlar (47):

> yeni edindikleri bilgileri kadınlara güçlerini göstermek için kullanarak, kadınlardan daha iyi feministler olduklarını iddia ederek, bir kadın grubunu diğerine düşürerek ya da kadınların alanlarını gasp ederek. Erkekler ve kadınlar, daha geniş kapsamlı cinsiyet eşitsizlikleri ve normları yüzünden, erkekleri grup olarak avantajlı kılacak, kadınları ise grup olarak dezavantajlı kılacak şekilde etkileşime girmeyi öğrenirler.

Başka bir deyişle, bazı erkekler –şiddet karşıtı aktivizme katılımları aracılığıyla– olumlu erkeklikten ziyade melez bir hegemonik erkeklik inşa ederler (dördüncü bölüm). O zaman –tartışmaya açık olarak– diyebiliriz ki, erkekler tarafından gerçekleştirilen şiddet karşıtı aktivizmi ve diğer progresif erkeklik uygulamalarını tartışırken, gerçek olumlu erkeklikleri sahte ve melez hegemonik erkekliklerden ayırmak şarttır.

Michael Messner, Max Greenberg ve Tal Peretz (2015), şiddet karşıtı aktivizm anlayışımıza son zamanlarda yeni ve önemli bir tarihsel boyut ekledi: bazı erkeklerin, 1970'lerden günümüze, ilerici cinsiyet politikalarıyla olan ilişkilerini incelemek; özellikle de bu erkekler tarafından kadınlara karşı cinsel ve aile içi şiddeti engellemek için sarf edilen gayretleri. Analizleri, ırk, sınıf ve cinsiyet kesişiminin, hangi erkeklerin feminist kadınlarla birlikte tarihin belli zamanlarında politik eyleme girişmesini nasıl şekilllendirdiğini ve bu erkek ve kadınların bu tip bir şiddete karşı nasıl strateji geliştirdiğini gösteriyor. Örneğin, 1970 ve 1980'lerde bu aktivist eylemlere katılan erkeklerin oransız biçimde beyaz (genellikle Yahudi), üniversite mezunu ve zamanın feminist ve diğer radikal sosyal hareketlerinin içinde bulunmalarından ötürü tecavüz karşıtı ve aile içi şiddet karşıtı eylemlere ilgi duyan bireyler oldukları bulundu. Günümüzde ise, erkekler, bu tip şiddet karşıtı çalışmalara farklı şekillerde ilgi gösteriyor gibi. Azınlık erkekleri, kadına karşı şiddeti fakir mahallelerde çete çatışmalarına maruz kalan çocuklar ve genç erkeklerle çalışma, madde bağımlılığı programları ve hapis reformu yoluyla önlemeye çalışırken; beyaz, orta sınıf mensubu erkekler, bu çalışmalara genellikle üniversite temelli aktivizm, kadın çalışmaları dersleri ve kâr amacı gütmeyen feminist oluşumlarda

gönüllü ya da maaşlı çalışarak başlıyor. Her iki şekilde de, Messner, Greenberg ve Peretz tarafından yapılan araştırma, eşitsiz cinsiyet ilişkilerine meydan okuyan ve sosyal politika için önem arz eden belli tarihsel, olumlu erkeklik uygulamalarını tanıdığı ve bunlara işaret ettiği için değerli.

SONUÇ

Judith Lorber'ın (1994) yirmi yıldan fazla zaman önce söylediği gibi, cinsiyetin "başlıca paradoks"u eşitsiz cinsiyet ilişkilerini ortadan kaldırmamız için, ilk önce onları görünür hale getirmemiz gerektiğidir. Merkezsiz, akışkan, koşullu, şartlı olan ve aynı zamanda her yerde her zaman hazır ve nazır bulunan bir hegemonik erkeklik kavramıyla, umuyorum ki bu kitap, eşitsiz cinsiyet ilişkilerini daha algılanabilir, böylece daha kolay görülebilir hale getirmeye katkı sağlamıştır. Çok çeşitli olan hegemonik erkeklikler, erkekler ve kadınlar, erkeklik ve kadınlık ve erkeklikler arasında eşitsiz cinsiyet ilişkilerini meşrulaştıran bir sosyal yapıyı oluştururlar. Hegemonik erkeklikler, halihazırda her zaman ilişkisel olarak inşa edilirler; yalnızca bazı erkeklerin (ve kadınların) ya da belli erkek gruplarının (ve kadın gruplarının) sahip olduğu bir şey değildirler. Bu yüzden, "çıkış politikaları"na odaklanmak ya da erkekleri "erkek olmayı reddetmek" –erkeklikten tamamen kaçmak– için cesaretlendirmek, hegemonik erkeklikleri ortadan kaldırmak için sınırlı geçerliliğe sahiptir.

Bu bölümde, KET'in, hegemonik erkekliklerin yanlış anlaşılması ve cinsiyet akışkanlığının, kadınların, eşitsiz cinsiyet

ilişkilerinin ve cinsel politikaların göz ardı edilmesi üzerine kurulu olduğuna dair bir eleştiri sundum. Daha sonra da, aslında hegemonik erkekliklerin ilişkisel özüne meydan okuyan bazı karşıhegemonik kişiselleştirilmiş pratiklerden olumlu örnekler sundum. Yukarıda tartışılan örneklerin her biri, geçmişte ya da şimdi, eşitsiz cinsiyet ilişkilerine karşı konulması, meydan okunması ve bazen de, bu ilişkilerin ortadan kaldırılmasına ilişkin çeşitli yolların kanıtlarını sağlıyor. Bu örnekler –ne ayrıntılı ne de kapsamlı [olmamakla birlikte]– ikna edici bir şekilde cinsiyetli sosyal değişimin gerçekten de mümkün olduğunu ileri sürüyor. Daha eşitlikçi cinsiyet ilişkilerine katılarak, hem erkekler hem de kadınlar, yeni, farklı ve olumlu erkeklik ve kadınlıklar inşa ederek yeniden şekilleniyorlar. Amaç, herkesin aynı olduğu bir basitleştirilmiş çift cinsiyetlilik değil; sadece erkekler ve kadınlar arasında değil, aynı zamanda erkekler arasında ve kadınlar arasında da olan, ilişkisel eşitliğe sahip farklılıktır.

"İlişkisel eşitliğe sahip farklılık"ın aciliyeti, Donald J. Trump, Amerika Birleşik Devletleri'nin kırk dördüncü başkanı seçildiğinde korkutucu biçimde belli oldu. Daha önce, dördüncü bölümde, Trump'ın akışkan ve geçici hegemonik erkekliklerini ve bunları izleyen politikalarını tartıştığım için detaya girmeyeceğim –gerçekten de korkunç ve endişelendiren bir seçim. Fakat ben, bu son kısmı yazmayı bitirirken, Trump, 19 Eylül 2017 tarihinde, BM genel kurulu toplantısında ilk konuşmasını yaptı. Bu konuşmasında, Amerika Birleşik Devletleri'nin kendisini ya da müttefiklerini savunması gereken bir durumda Kuzey Kore'yi tamamen yok etmekten başka bir seçenekleri bulunmayacağını belirterek, "roket adam kendisi ve rejimi için intihar görevinde" dedi. Trump'ın eril

pratikleri ve iletişimsel sosyal eylemleri, bu kitabı okumuş olanlara artık epey tanıdık ve tahmin edilebilir gelecektir. Eğer "ilişkisel eşitliğe sahip farklılık," gerçekten bu çılgınlığa verilecek cevabın kritik bir parçasıysa –inanıyorum ki öyle– onu kucaklamak için, bir gün daha beklemeyi göze alamayız.

KAYNAKÇA

Aboim, S. 2010. *Plural Masculinities: The Remaking of the Self in Private Life*. Burlington, VT: Ashgate.

Acker, J. 1989a. "Making Gender Visible." *Feminism and Sociological Theory* içinde, Ed. R. A. Wallace. Newbury Park, CA: Sage.

———. 1989b. "The Problem with Patriarchy." *Sociology* 23, no. 2: 235–40.

Adams, N., A. Schmitke ve A. Franklin. 2005. "Tomboys, Dykes, and Girly Girls: Interrogating the Subjectivities of Adolescent Female Athletes." *Women's Studies Quarterly* 33, nos. 1/2: 73–91.

Altman, D. 1972. *Homosexual: Oppression and Liberation*. Sydney: Angus and Robertson.

Anderson, E. 2009. *Inclusive Masculinity: The Changing Nature of Masculinities*. New York: Routledge.

Archer, L. 2001. "'Muslim Brothers, Black Lads, Traditional Asians': British Muslim Young Men's Constructions of Race, Religion and Masculinity." *Feminism & Psychology* 11, no. 1: 79–105

Archer, M. S. 2003. *Structure, Agency and the Internal Conversation.* New York: Cambridge University Press.

———. 2007. *Making Our Way through the World: Human Reflexivity and Human Mobility.* New York: Cambridge University Press.

———. 2012. *The Reflexive Imperative in Late Modernity.* New York: Cambridge University Press.

Baca Zinn, M. 1982. "Chicano Men and Masculinity." *Journal of Ethnic Studies* 10, no. 2: 29–44.

Barber, K. 2008. "The Well-Coiffed Man: Class, Race, and Heterosexual Masculinity in the Hair Salon." *Gender & Society* 22: 455–76.

———. 2016. *Styling Masculinity: Gender, Class, and Inequality in the Men's Grooming Industry.* New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Barrett, F. J. 1996. "The Organizational Construction of Hegemonic Masculinity: The Case of the U.S. Navy." *Gender, Work and Organization* 3, no. 3: 129–42.

Beasley, C. 2008. "Re-thinking Hegemonic Masculinity in a Globalizing World." *Men and Masculinities* 11, no. 1: 86–103.

Beechey, V. 1987. *Unequal Work.* London: Verso.

Belton, R. J. 1995. *The Beribboned Bomb: The Image of Woman in Male Surrealist Art.* Calgary: University of Calgary Press.

Bennett, E. ve B. Gough. 2013. "In Pursuit of Leanness: The Management of Appearance, Affect and Masculinities within a Men's Weight Loss Forum." *Health* 17, no. 3: 284–99.

Benston, M. 1969. "The Political Economy of Women's Liberation." *Monthly Review* 21, no. 4: 13–27.

Berg, L. D. 1994. "Masculinity, Place and a Binary Discourse of 'Theory' and 'Empirical Investigation' in the Human Geography of Aotearoa/New Zealand." *Gender, Place and Culture* 1, no. 2: 245–60.

Bettis, P. ve N. Adams, eds. 2005. *Geographies of Girlhood: Identities In-Between.* Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Bird, S. R. 1996. "Welcome to the Men's Club: Homosociality and the Maintenance of Hegemonic Masculinity." *Gender & Society* 10, no. 2: 120–32.

Blackwood, E. 1994. "Sexuality and Gender in Certain Native American Tribes: The Case of Cross-Gender Females." *Theorizing Feminism* içinde, Ed. A. C. Hermann ve A. J. Stewart. Boulder, CO: Westview.

Bourdieu, P. 2001. *Masculine Domination.* Stanford, CA: Stanford University Press.

Brannon, R. 1976. "The Male Sex Role: Our Culture's Blueprint of Manhood, and What It's Done for Us Lately." *The Forty-Nine Percent Majority: The Male Sex Role* içinde, Ed. D. S. David ve R. Brannon. Reading, MA: Addison-Wesley.

Bridges, T. 2010. "Men Just Weren't Made to Do This: Performances of Drag at 'Walk a Mile in Her Shoes' Marches." *Gender & Society* 24, no. 1: 5–30.

———. 2014. "A Very 'Gay' Straight? Hybrid Masculinities, Sexual Aesthetics, and the Changing Relationship between Masculinity and Homophobia." *Gender & Society* 28, no. 1: 58–82.

Bridges, T. ve C. J. Pascoe. 2018. "On the Elasticity of Gender Hegemony: Why Hybrid Masculinities Fail to Undermine Gender and Sexual Inequality." *Gender Reckonings: New Social Theory and Research* içinde, Ed. J. W. Messerschmidt, P. Martin, M. Messner ve R. Connell. New York: New York University Press.

Brod, H. 1987. *The Making of Masculinities: The New Men's Studies.* Boston: Allen & Unwin.

———. 1994. "Some Thoughts on Some Histories of Some Masculinities: Jews and Other Others." *Theorizing Masculinities* içinde, Ed. D. S. David and R. Bannon. Thousand Oaks, CA: Sage.

Broker, M. 1976. "'I May Be a Queer, but at Least I Am a Man': Male Hegemony and Ascribed versus Achieved Gender." *Sexual Divisions and Society* içinde, Ed. D. Leonard Barker ve S. Allen. London: Tavistock.

Broughton, C. 2008. "Migration as Engendered Practice: Mexican Men, Masculinity, and Northward Migration." *Gender & Society* 22, no. 5: 568–89.

Brown, B. 1988. "Review of *Capitalism, Patriarchy, and Crime.*" *International Journal of the Sociology of Law* 16, no. 3: 408–12.

Brown, D. 1999. "Complicity and Reproduction in Teaching Physical Education." *Sport, Education and Society* 4, no. 2: 143–59.

Brownmiller, S. 1975. *Against Our Will.* New York: Simon & Schuster.

Budgeon, S. 2014. "The Dynamics of Gender Hegemony." *Sociology* 48: 317–34.

———. 2015. "Theorizing Subjectivity and Feminine Embodiment: Feminist Approaches and Debates." *Handbook of Children and Youth Studies* içinde, Ed. J. Wyn ve H. Cahill. New York: Springer.

Bufkin, J. L. 1999. "Bias Crime as Gendered Behavior." *Social Justice* 26, no. 1: 155–76.

Burke, N. B. 2016. "Straight-Acting: Gay Pornography, Heterosexuality, and Hegemonic Masculinity." *Porn Studies* 3, no. 3: 238–54.

Campbell, A. 1991. *The Girls in the Gang*. 2. baskı. Cambridge, MA: Basil Blackwell.

Campbell, H. 2000. "The Glass Phallus: Pub(lic) Masculinity and Drinking in Rural New Zealand." *Rural Sociology* 65, no. 4: 562–81.

Carrigan, T., R. W. Connell ve J. Lee. 1985. "Toward a New Sociology of Masculinity." *Theory and Society* 14, no. 5: 551–604.

———. 1987. "Hard and Heavy: Toward a New Sociology of Masculinity." *Beyond Patriarchy* içinde, ed. M. Kaufman. New York: Oxford University Press.

Cavender, G. 1999. "Detecting Masculinity." *Making Trouble: Cultural Constructions of Crime, Deviance and Control* içinde, Ed. J. Ferrell ve N. Websdale. New York: Aldine de Gruyter.

Cealey Harrison, W. 2006. "The Shadow and the Substance: The Sex/Gender Debate." In *Handbook of Gender and Women's Studies* içinde, Ed. K. Davis, M. Evans ve J. Lorber, 35–52. Thousand Oaks, CA: Sage.

Cheng, C. 1996. "'We Choose Not to Compete': The 'Merit' Discourse in the Selection Process, and Asian and Asian Amer-

ican Men and Their Masculinity." *Masculinities in Organizations* içinde, Ed. C. Cheng. Thousand Oaks, CA: Sage.

Christensen, A. D. ve S. Q. Jensen. 2014. "Combining Hegemonic Masculinity and Intersectionality." *NORMA: International Journal for Masculinity Studies* 9, nos. 1/2: 60–75.

Cockburn, C. 1983. *Brothers: Male Dominance and Technological Change*. London: Pluto.

———. 1991. *The Way of Men: Men's Resistance to Sex Equality in Organizations* içinde. London: Macmillan.

Cohn, C. ve C. Enloe. 2003. "A Conversation with Cynthia Enloe: Feminists Look at Masculinity and the Men Who Wage War." *Signs* 28, no. 4: 1187–1207.

Collier, R. 1998. *Masculinities, Crime and Criminology: Men, Heterosexuality and the Criminal(ised) Other*. London: Sage.

Collinson, D. ve J. Hearn. 2005. "Men and Masculinities in Work, Organizations, and Management." *Handbook of Studies on Men & Masculinities* içinde, Ed.M. S. Kimmel, J. Hearn ve R. W. Connell. Thousand Oaks, CA: Sage.

Collinson, D., D. Knights ve M. Collinson. 1990. *Managing to Discriminate*. London: Routledge.

Connell, R. 1977. *Ruling Class, Ruling Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.

———. 1982. "Class, Patriarchy, and Sartre's Theory of Practice." *Theory and Society* 11: 305–20.

———. 1983. *Which Way Is Up? Essays on Sex, Class and Culture*. Sydney: Allen & Unwin.

———. 1985. "Theorizing Gender." *Sociology* 19, no. 2: 260–72.

———. 1987. *Gender and Power*. Sydney: Allen & Unwin.

———. 1990. "An Iron Man: The Body and Some Contradictions of Hegemonic Masculinity." *Sport, Men and the Gender Order* içinde, Ed. M. Messner ve D. Sabo. Champaign, IL: Human Kinetics Books.

———. 1995. *Masculinities*. Cambridge, UK: Polity.

———. 1998. "Masculinities and Globalization." *Men and Masculinities* 1, no. 1: 3–23.

———. 2000. *The Men and the Boys*. Sydney: Allen & Unwin.

———. 2003. "Masculinities, Change and Conflict in Global Society: Thinking about the Future of Men's Studies." *Journal of Men's Studies* 11, no. 3: 249–66.

_____. 2005. "Globalization, Imperialism, and Masculinities." *Handbook of Studies on Men & Masculinities* içinde, Ed. M. S. Kimmel, J. Hearn ve R. Connell. Thousand Oaks, CA: Sage.

———. 2009. *Gender*. 2nd ed. Cambridge, UK: Polity.

———. 2016. "Masculinities in Global Perspective: Hegemony, Contestation, and Changing Structures of Power." *Theory and Society* 45: 303–18.

Connell, R., D. J. Ashenden, S. Kessler ve G. W. Dowsett. 1982. *Making the Difference: Schools, Families and Social Division*. Sydney: Allen & Unwin.

Connell, R. ve J. W. Messerschmidt. 2005. "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept." *Gender & Society* 19: 829–59.

Connell, R. ve J. Wood. 2005. "Globalization and Business Masculinities." *Men and Masculinities* 7, no. 4: 347–64.

Consalvo, M. 2003. "The Monsters Next Door: Media Constructions of Boys and Masculinity." *Feminist Media Studies* 3, no. 1: 27–46.

Cook, J. ve R. Hasmath. 2014. "The Discursive Construction and Performance of Gendered Identity on Social Media." *Current Sociology* 62, no. 7: 975–93.

Cott, N. F. 1979. "Passionlessness: An Interpretation of Victorian Sexual Ideology, 1790–1850." *A Heritage of Her Own* içinde, Ed.by N. F. Cott ve E. H. Pleck. New York: Simon & Schuster.

Crenshaw, K. 1989. "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory, and Anti-racist Politics." *University of Chicago Legal Forum* 1989, no. 1: 139–67.

Crompton, R. ve K. Sanderson. 1990. *Gendered Jobs and Social Change*. Boston: Unwin Hyman.

Crossley, N. 1995. "Body Techniques, Agency and Intercorporeality: On Goffman's *Relations in Public*." *Sociology* 29, no. 1: 133–49.

———. 2001. *The Social Body: Habit, Identity and Desire*. Thousand Oaks, CA: Sage. Dasgupta, R. 2000. "Performing Masculinities? The 'Salaryman' at Work and Play." *Japanese Studies* 20, no. 2: 189–200.

Davis, A. 1983. *Women, Race, and Class*. New York: Vintage.

de Beauvoir, S. (1949) 1972. *The Second Sex*. New York: Penguin.

de Boise, S. 2015. "I'm Not Homophobic, 'I've Got Gay Friends': Evaluating the Validity of Inclusive Masculinity." *Men and Masculinities* 18, no. 3: 318–39.

de Casanova, E. M., E. E. Wetzel ve T. D. Speice. 2016. "Looking at the Label: WhiteCollar Men and the Meanings of 'Metrosexual.'" *Sexualities* 19: 64–82.

Delgado, J. R. V. ve M. Zwarteveen. 2017. "Queering Engineers? Using History to Re-think the Associations between Masculinity and Irrigation Engineering in Peru." *Engineering Studies* 9, no. 2: 140–60.

D'Emilio, J. ve E. B. Freedman. 1988. *Intimate Matters: A History of Sexuality in America.* New York: Harper & Row.

Demetriou, D. 2001. "Connell's Concept of Hegemonic Masculinity: A Critique." *Theory and Society* 30, no. 3: 337–61.

Denborough, D. 1996. "Step by Step: Developing Respectful and Effective Ways of Working with Young Men to Reduce Violence." *Men's Ways of Being* içinde, Ed.by C. McLean, M. Carey ve C. White. Boulder, CO: Westview.

Deutsch, F. 1999. *Halving It All: How Equally Shared Parenting Works.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

———. 2007. "Undoing Gender." *Gender & Society* 21, no. 1: 106–27.

Dill, B. T. 1988. "Our Mothers' Grief: Racial Ethnic Women and the Maintenance of Families." *Journal of Family History* 13, no. 1: 415–31.

Domeneghetti, R. 2017. "'The Other Side of the Net': (Re)presentations of (Emphasised) Femininity during Wimbledon 2016." *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, November 2017, 1–13.

Donaldson, M. 1991. *Time of Our Lives: Labor and Love in the Working Class.* Sydney: Allen & Unwin.

———. 1993. "What Is Hegemonic Masculinity?" *Theory and Society* 22: 643–57.

Donaldson, M. ve S. Poynting. 2004. "The Time of Their Lives: Time, Work and Leisure in the Daily Lives of Ruling-Class Men." *Ruling Australia: The Power, Privilege & Politics of the New Ruling Class* içinde, Ed. N. Hollier. Melbourne: Australian Scholarly.

Duncanson, C. 2009. "Forces for Good? Narratives of Military Masculinity as Peacekeeping Operations." *International Feminist Journal of Politics* 11, no. 1: 63–80.

Dworkin, A. 1979. *Pornography: Men Possessing Women.* New York: Plume.

———. 1980a. "Pornography and Grief." *Take Back the Night* içinde, Ed. L. Lederer. New York: William Morrow.

———. 1980b. "Why So-Called Radical Men Love and Need Pornography." *Take Back the Night* içinde, Ed.L. Lederer. New York: William Morrow.

———. 1987. *Intercourse.* New York: Free Press.

Echols, A. 1989. *Daring to Be Bad: Radical Feminism in America, 1967–1975.* Minneapolis: University of Minnesota Press.

Eisenstein, H. 1983. *Contemporary Feminist Thought.* Boston: G. K. Hall.

Eisenstein, Z. R. 1979. *Capitalist Patriarchy and the Case for Socialist Feminism.* New York: Monthly Review Press.

Elias, J. 2008. "Hegemonic Masculinities, the Multinational Corporation, and the Developmental State: Constructing Gender in 'Progressive' Firms." *Men and Masculinities* 10, no. 4: 405–21.

Engels, F. (1884) 1942. *The Origin of the Family, Private Property, and the State*. New York: International.

Ferguson, H. 2001. "Men and Masculinities in Late-Modern Ireland." *A Man's World? Changing Men's Practices in a Globalized World* içinde, Ed. B. Pease ve K. Pringle. London: Zed Books.

Filteau, M. R. 2014. "Who Are Those Guys? Constructing the Oilfield's *New* Dominant Masculinity." *Men and Masculinities* 17, no. 4: 396–416.

Firestone, S. 1970. *The Dialectic of Sex*. New York: William Morrow.

Fishman, L. 1993. "Slave Women, Resistance and Criminality: A Prelude to Future Accommodation." the Annual Meeting of the American Society of Criminology'de sunulmuş makale, Phoenix, Arizona, October 29.

Flood, M. 2002. "Between Men and Masculinity: An Assessment of the Term 'Masculinity' in Recent Scholarship on Men." *Manning the Next Millennium: Studies in Masculinities* içinde, Ed.S. Pearce ve V. Muller. Chicago: Black Swan.

———. 2014. "Men's Antiviolence Activism and the Construction of Gender-Equitable Masculinities." *Alternative Masculinities for a Changing World* içinde, Ed. A. Carabi ve J. M. Armengol. New York: Palgrave Macmillan.

Foucault, M. 1979. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage.

———. 1980. *Herculine Barbin*. New York: Vintage.

Fox, J. ve W. Y. Tang. 2014. "Sexism in Online Video Games: The Role of Conformity to Masculine Norms and Social Dominance Orientation." *Computers in Human Behavior* 33: 314–20.

Fox-Genovese, E. 1988. *Within the Plantation Household.* Chapel Hill: University of North Carolina Press.

Freud, S. (1917) 1955. *From the History of an Infantile Neurosis. Complete Psychological Works, Standart Baskı*, 17. cilt. London: Hogarth.

Friedman, R. M. ve L. Lerner. 1986. "Toward a New Psychology of Men: Psychoanalytic and Social Perspectives." *Psychoanalytic Review* 73, no. 4: 10–23.

Gage, E. A. 2008. "Gender Attitudes and Sexual Behaviors: Comparing Center and Marginal Athletes and Nonathletes in a Collegiate Setting." *Violence against Women* 14, no. 9: 1014–32.

Gerschick, T. J. ve A. S. Miller. 1994. "Gender Identities at the Crossroads of Masculinity and Physical Disability." *Masculinities* 2, no. 1: 34–55.

Giddens, A. 1976. *New Rules of Sociological Method: A Positive Critique of Interpretive Sociologies.* New York: Basic Books.

———. 1984. *The Constitution of Society.* Berkeley: University of California Press.

———. 1991. *Modernity and Self Identity.* Stanford, CA: Stanford University Press.

Ging, D. 2017. "Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere." *Men and Masculinities*, May 2017.

Goffman, E. 1963. *Behavior in Public Places.* New York: Free Press.

———. 1968. *Stigma.* Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

———. 1972. *Relations in Public.* New York: Harper & Row.

———. 1979. *Gender Advertisements.* New York: Harper & Row.

Gonick, M. 2006. "Between 'Girl Power' and 'Reviving Ophelia': Constituting the Neoliberal Girl Subject." *NWSA Journal* 18, no. 2: 1–22.

Goode, W. 1982. "Why Men Resist." *Rethinking the Family: Some Feminist Questions* içinde, Ed., B. Thorne ve M. Yalom. New York: Longman.

Groes-Green, C. 2009. "Hegemonic and Subordinated Masculinities: Class, Violence and Sexual Performance among Young Mozambican Men." *Nordic Journal of African Studies* 18, no. 4: 286–304.

———. 2012. "Philogynous Masculinities: Contextualizing Alternative Manhood in Mozambique." *Men and Masculinities* 15: 91–111.

Gutmann, M.C. 1996. *The Meanings of Macho: Being a Man in Mexico City*. Berkeley: University of California Press.

Hacker, H. M. 1957. "The New Burdens of Masculinity." *Marriage and Family Living* 19, no. 3: 227–33.

Halberstam, J. 1998. *Female Masculinity*. Durham, NC: Duke University Press.

Hanke, R. 1992. "Redesigning Men: Hegemonic Masculinity in Transition." *Men, Masculinity, and the Media* içinde, Ed.S. Craig. Newbury Park, CA: Sage.

Hartmann, H. 1981. "The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism: Toward a More Progressive Union." *Women and Revolution* içinde, Ed. L. Sargent. Boston: South End.

Hatfield, E. F. 2010. "'What It Means to Be a Man': Examining Hegemonic Masculinity in *Two and a Half Men*." *Communication, Culture & Critique* 3: 526–48.

Hawkesworth, M. 1997. "Confounding Gender." *Signs* 22, no. 3: 649–85.

Haywood, C. ve M. Mac an Ghaill. 2012. "What's Next for Masculinity? Reflexive Directions for Theory and Research on Masculinity and Education." *Gender and Education* 24, no. 6: 577–92.

Hearn, J. 1996. "Is Masculinity Dead? A Critique of the Concept of Masculinity/Masculinities." *Understanding Masculinities: Social Relations and Cultural Arenas* içinde, Ed. M. Mac an Ghaill. Buckingham, UK: Open University Press.

———. 2004. "From Hegemonic Masculinity to the Hegemony of Men." *Feminist Theory* 5, no. 1: 49–72.

———. 2006. "From Masculinities Back to Men: Tracing Diverse Psychological, Social and Political Threads." *Psychology of Women Section Review* 8, no. 1: 38–51.

Herdt, G. H. 1981. *Guardians of the Flutes: Idioms of Masculinity.* New York: McGrawHill.

Heyn, D. 1992. *The Erotic Silence of the American Wife.* New York: Random House.

Higate, P. R. 2003. *Military Masculinities: Identity and the State.* London: Praeger.

Hirsch, D. ve D. G. Kachtan. 2017. "Is 'Hegemonic Masculinity' Hegemonic *as* Masculinity? Two Israeli Case Studies." *Men and Masculinities.*

Hoang, K. K. 2015. *Dealing in Desire: Asian Ascendancy, Western Decline, and the Hidden Currencies of Global Sex Work.* Berkeley: University of California Press.

Hochschild, A. 1989. *The Second Shift: Working Parents and the Revolution at Home*. New York: Viking.

Hollander, J. A. 2013. "'I Demand More of People': Accountability, Interaction, and Gender Change." *Gender & Society* 27, no. 1: 5–29.

Hollway, W. 1984. "Women's Power in Heterosexual Sex." *Women's Studies International Forum* 7, no. 1: 63–68.

Holter, Ø. G. 1997. *Gender, Patriarchy and Capitalism: A Social Forms Analysis*. Oslo: University of Oslo.

———. 2003. *Can Men Do It? Men and Gender Equality—The Nordic Experience*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

Hooks, b. 1984. *Feminist Theory: From Margin to Center*. Boston: South End.

Hooper, C. 1998. "Masculinist Practices and Gender Politics: The Operation of Multiple Masculinities in International Relations." *The "Man" Question in International Relations* içinde, Ed. M. Zalewski ve J. Parpart. Boulder, CO: Westview.

———. 2000. "Masculinities in Transition: The Case of Globalization." *Gender and Global Restructuring* içinde, Ed. M. H. Marchand ve A. S. Runyan. London: Routledge.

———. 2001. *Manly States: Masculinities, International Relations, and Gender Politics*. New York: Columbia University Press.

Howson, R. 2006. *Challenging Hegemonic Masculinity*. New York: Routledge.

———. 2009. "Deconstructing Hegemonic Masculinity: Contradiction, Hegemony and Dislocation." *Nordic Journal for Masculinity Studies* 4, no. 1: 6–24.

Hunt, P. 1980. *Gender and Class Consciousness*. London: Macmillan.

Ingram, N. ve R. Waller. 2014. "Degrees of Masculinity: Working- and Middle-Class Undergraduate Students' Construction of Masculine Identities." *Debating Modern Masculinities: Change, Continuity, Crisis?* içinde, Ed. S. Roberts. New York: Palgrave Macmillan.

Irvine, L. ve J. Vermilya. 2010. "Gender Work in a Feminized Profession: The Case of Veterinary Medicine." *Gender & Society* 24, no. 1: 56–82.

Ishii-Kuntz, M. 2003. "Balancing Fatherhood and Work: Emergence of Diverse Masculinities in Contemporary Japan." *Men and Masculinities in Contemporary Japan* içinde, Ed. J. E. Roberson and N. Suzuki. London: RoutledgeCurzon.

Jackson, S. 2007. "The Sexual Self in Late Modernity." *The Sexual Self* içinde, Ed. M. Kimmel, 3–15. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.

Jackson, S. ve S. Scott. 2010. *Theorizing Sexuality*. New York: McGraw-Hill.

Jaggar, A. 1983. *Feminist Politics and Human Nature*. Totowa, NJ: Rowman & Littlefield. Jaggar, A. ve W. McBride. 1985. "'Reproduction' as Male Ideology." *Women's Studies International Forum* 8, no. 3: 185–96.

Jansen, S. C. ve D. Sabo. 1994. "The Sport-War Metaphor: Hegemonic Masculinity, the Persian-Gulf War, and the New World Order." *Sociology of Sport Journal* 11, no. 1: 1–17.

Jefferson, T. 1994. "Theorizing Masculine Subjectivity." *Just Boys Doing Business? Men, Masculinities and Crime* içinde, Ed. T. Newburn and E. A. Stanko. London: Routledge.

———. 2002. "Subordinating Hegemonic Masculinity." *Theoretical Criminology* 6, no. 1: 63–88.

Kendall, L. 2000. "'Oh No! I'm a Nerd!' Hegemonic Masculinity on an Online Forum." *Gender & Society* 14, no. 2: 256–74.

Kessler, S. J. ve W. McKenna. 1978. *Gender: An Ethnomethodological Approach.* New York: Wiley.

Kessler, S. J., D. J. Ashenden, R. W. Connell ve G. W. Dowsett. 1982. *Ockers and DiscoManiacs*. Sydney: Inner City Education Center.

Khalili, L. 2011. "Gendered Practices of Counterinsurgency." *Review of International Studies* 37: 1471–91.

Kian, E. M., G. Clavio, J. Vincent ve S. Shaw. 2011. "Homophobic and Sexist Yet Uncontested: Examining Football Fan Postings on Internet Message Boards." *Journal of Homosexuality* 58, no. 5: 680–99.

Kimmel, M. S. 1987. "Rethinking 'Masculinity': New Directions in Research." *Changing Men: New Directions in Research on Men and Masculinity* içinde, Ed. M. S. Kimmel. Newbury Park, CA: Sage.

———. 2005. "Globalization and Its Mal(e)contents: The Gendered Moral and Political Economy of Terrorism." *Handbook of Studies on Men & Masculinities* içinde, Ed. M. S. Kimmel, J. Hearn ve R. W. Connell. Thousand Oaks, CA: Sage.

Kimmel, M. S. ve M. Mahler. 2003. "Adolescent Masculinity, Homophobia, and Violence: Random School Shootings, 1982–2001." *American Behavioral Scientist* 46, no. 10: 1439–58.

Kimmel, M. S. ve T. E. Mosmiller. 1992. *Against the Tide.* Boston: Beacon.

King, D. K. 1988. "Multiple Jeopardy, Multiple Consciousness: The Context of Black Feminist Ideology." *Signs* 14, no. 1: 42–72.

Kitzinger, C. 2005. "Heteronormativity in Action: Reproducing the Heterosexual Nuclear Family in After-Hours Medical Calls." *Social Problems* 52, no. 4: 477–98.

Koedt, A. 1973. "The Myth of the Vaginal Orgasm." *Radical Feminism* içinde, Ed. A. Koedt, E. Levine ve A. Rapone. New York: Quadrangle Books.

Kupers, T. A. 1993. *Revisioning Men's Lives: Gender, Intimacy, and Power*. New York: Guilford.

Laqueur, T. 1990. *Making Sex: Body and Gender from the Greeks to Freud.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Lea, S. ve T. Auburn. 2001. "The Social Construction of Rape in the Talk of a Convicted Rapist." *Feminism & Psychology* 11, no. 1: 11–33.

Liddle, A. M. 1989. "Feminist Contributions to an Understanding of Violence against Women: Three Steps Forward, Two Steps Back." *Canadian Review of Sociology and Anthropology* 26, no. 5: 759–75.

Light, R. 2007. "Re-examining Hegemonic Masculinity in High School Rugby: The Body, Compliance and Resistance." *Quest* 59: 323–38.

Lindemann, B. S. 1984. "'To Ravish and Carnally Know': Rape in Eighteenth-Century Massachusetts." *Signs* 10, no. 1: 63–82.

Logan, T. D. 2010. "Personal Characteristics, Sexual Behaviors, and Male Sex Work: A Quantitative Approach." *American Sociological Review* 75, no. 5: 679–704.

Lomas, T., T. Cartwright, T. Edginton ve D. Ridge. 2016. "New Ways of Being a Man: 'Positive' Hegemonic Masculinity in Meditation-Based Communities of Practice." *Men and Masculinities* 19, no. 3 (March): 289–310.

Lopata, H. ve B. Thorne. 1978. "On the Term 'Sex Roles.'" *Signs* 3: 718–21.

Lorber, J. 1994. *Paradoxes of Gender.* New Haven, CT: Yale University Press.

———. 2005. *Breaking the Bowls.* New York: Norton.

Mac an Ghaill, M. 1994. *The Making of Men: Masculinities, Sexualities and Schooling.* Buckingham, UK: Open University Press.

MacInnes, J. 1998. *The End of Masculinity: The Confusion of Sexual Genesis and Sexual Difference in Modern Society.* Buckingham, UK: Open University Press.

MacKinnon, C. 1989. *Toward a Feminist Theory of the State.* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Magrath, R., E. Anderson ve S. Roberts. 2015. "On the Doorstep of Equality: Attitudes toward Gay Athletes among Academy-Level Footballers." *International Review for the Sociology of Sport* 50, no. 7: 804–21.

Martin, P. Y. 1998. "Why Can't a Man Be More Like a Woman? Reflections on Connell's Masculinities." *Gender & Society* 12, no. 4: 472–74.

———. 2001. "'Mobilizing Masculinities': Women's Experiences of Men at Work." *Organizations* 8, no. 4: 587–618.

———. 2003. "'Said and Done' versus 'Saying and Doing': Gendering Practices, Practicing Gender at Work." *Gender & Society* 17: 342–66.

Martino, W. 1995. "Boys and Literacy: Exploring the Construction of Hegemonic Masculinities and the Formation of Literate Capacities for Boys in the English Classroom." *English in Australia* 112: 11–24.

McCormack, M. 2012. *The Declining Significance of Homophobia: How Teenage Boys Are Redefining Masculinity and Heterosexuality*. New York: Oxford University Press.

McDowell, A. D. 2017. "Aggressive and Loving Men: Gender Hegemony in Christian Hardcore Punk." *Gender & Society* 31, no. 2: 223–44.

McMahon, A. 1993. "Male Readings of Feminist Theory: The Psychologization of Sexual Politics in the Masculinity Literature." *Theory and Society* 22, no. 5: 675–95.

McRobbie, A. 2009. *The Aftermath of Feminism: Gender, Culture and Social Change*. London: Sage.

Mernissi, F. 1975. *Beyond the Veil: Male-Female Dynamics in Modern Muslim Society*. London: Saqi Books.

Messerschmidt, J. W. 1993. *Masculinities and Crime: Critique and Reconceptualization of Theory*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

———. 1995. "Managing to Kill: Masculinities and the Space Shuttle Challenger Explosion." *Masculinities* 3, no. 4: 1–22.

———. 1997. *Crime as Structured Action: Gender, Race, Class and Crime in the Making*. Thousand Oaks, CA: Sage.

———. 2000. *Nine Lives: Adolescent Masculinities, the Body, and Violence*. Boulder, CO: Westview.

———. 2004. *Flesh & Blood: Adolescent Gender Diversity and Violence*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

———. 2005. "Men, Masculinities, and Crime." *Handbook of Studies on Men & Masculinities* içinde, Ed. M. S. Kimmel, J. Hearn ve R. W. Connell. Thousand Oaks, CA: Sage.

———. 2008. "And Now, the Rest of the Story . . ." *Men and Masculinities* 11, no. 1: 104–8.

———. 2010. *Hegemonic Masculinities and Camouflaged Politics.* Boulder, CO: Paradigm.

———. 2012. *Gender, Heterosexuality, and Youth Violence.* Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

———. 2014. *Crime as Structured Action.* 2. baskı. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

———. 2016. *Masculinities in the Making: From the Local to the Global.* Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Messerschmidt, J. W. ve T. Bridges. 2017. "Trump and the Politics of Fluid Masculinities." *Feminist Reflections: The Society Pages,* July 17, 2017. https://thesocietypages.org/feminist/2017/07/17/trump-and-the-politics-of-fluid-masculinities/.

Messner, M. A. 1992. *Power at Play: Sports and the Problem of Masculinity.* Boston: Beacon.

Messner, M. A., M. A. Greenberg ve T. Peretz. 2015. *Some Men: Feminist Allies and the Movement to End Violence against Women.* New York: Oxford University Press.

Messner, M. A. ve D. Sabo, eds. 1990. *Sport, Men, and the Gender Order: Critical Feminist Perspectives.* Champaign, IL: Human Kinetics Books.

Meuser, M. 2001. "'This Doesn't Really Mean She's Holding a Whip': Transformation of the Gender Order and the Contradictory Modernization of Masculinity." *Diskurs* 1: 44–50.

———. 2003. "Modernized Masculinities? Continuities, Challenges and Changes in Men's Lives." *Among Men: Moulding Masculinities* içinde, Ed. S. Ervø ve T. Johansson. Aldershot, UK: Ashgate.

Meuser, M. ve C. Behnke. 1998. "Tausendeine männlichkeit? Männlichkeitsmuster un sozialstrukturelle einbindungen." *Widersprüche* 67: 7–25.

Mieli, M. 1980. *Homosexuality and Liberation: Elements of a Gay Critique*. Çev.D. Fernbach. London: Gay Men's Press.

Miller, G. E. 2004. "Frontier Masculinity in the Oil Industry: The Experience of Women Engineers." *Gender, Work and Organization* 11, no. 1: 47–73.

Millett, K. 1970. *Sexual Politics*. New York: Doubleday.

Mitchell, J. 1966. "Women: The Longest Revolution." *New Left Review* 40: 11–37.

Mittelman, J. H. 2004. *Whither Globalization? The Vortex of Knowledge and Ideology*. London: Routledge.

Mohanty, C. T. 1988. "Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourse." *Feminist Review* 30: 61–88.

Mojola, S. A. 2014. "Providing Women, Kept Men: Doing Masculinity in the Wake of the African HIV/AIDS Pandemic." *Signs* 39, no. 2: 341–63.

Morgan, D. 1992. *Discovering Men*. New York: Routledge.

Morgan, R. 1978. *Going Too Far*. New York: Random House.

Morin, S. F. ve E. M. Garfinkle. 1978. "Male Homophobia." *Journal of Social Issues* 34, no. 1: 29–47.

Morrell, R. 1994. "Masculinity and the White Boys' Boarding Schools of Natal, 1880–1930." *Perspectives in Education* 15: 27–52.

———. 1998. "Of Boys and Men: Masculinity and Gender in Southern African Studies." *Journal of Southern African Studies* 24: 605–30.

———, ed. 2001. *Changing Men in Southern Africa.* London: Zed Books.

Morrell, R. ve S. Swart. 2005. "Men in the Third World: Postcolonial Perspectives on Masculinity." *Handbook of Studies on Men & Masculinities* içinde, Ed. M. S. Kimmel, J. Hearn ve R. W. Connell. Thousand Oaks, CA: Sage.

Morris, C. ve N. Evans. 2001. "'Cheese Makers Are Always Women': Gendered Representations of Farın Life in the Agricultural Press." *Gender, Place and Culture* 8, no. 4: 375–90.

Morris, E. W. 2008. "'Rednecks,' 'Rutters,' and 'Rithmetic': Social Class, Masculinity, and Schooling in a Rural Context." *Gender & Society* 22, no. 6: 728–51.

Mosher, D. L. ve S. S. Tomkins. 1988. "Scripting the Macho Man: Hypermasculine Socialization and Enculturation." *Journal of Sex Research* 25, no. 1: 60–84.

Mouzelis, N. P. 2008. *Modern and Postmodern Theorizing: Bridging the Divide.* New York: Cambridge University Press.

Musto, M. 2014. "Athletes in the Pool, Girls and Boys on the Deck: The Contextual Construction of Gender in Co-ed Youth Swimming." *Gender & Society* 28: 359–80.

Namaste, V. K. 2000. *Invisible Lives: The Erasure of Transsex al and Transgendered People.* Chicago: University of Chicago Press.

Nandy, A. 1983. *The Intimate Enemy: Loss and Recovery of Self under Colonialism.* New York: Oxford University Press.

Newburn, T. ve E. A. Stanko. 1994. *Just Boys Doing Business? Men, Masculinities, and Crime.* New York: Routledge.

Oakley, A. 1972. *Sex, Gender, and Society.* San Francisco: Harper & Row.

O'Neill, R. 2015. "Whither Critical Masculinity Studies? Notes on Inclusive Masculinity Theory, Postfeminism, and Sexual Politics." *Men and Masculinities* 18, no. 1: 100–120.

Orlando, V. 2001. "Transposing the Political and the Aesthetic: Eugene Fromentin's Contributions to Oriental Stereotypes of North Africa." *Images of Africa: Stereotypes and Realities* içinde, Ed. Daniel M. Mengara. Trenton, NJ: Africa World.

Ozyegin, G. 2018. "Rethinking Patriarchy through Unpatriarchal Male Desires." *Gender Reckonings: New Social Theory and Research* içinde, Ed. J. W. Messerschmidt, P. Martin, M. Messner ve R. Connell. New York: New York University Press.

Paechter, C. 2006. "Masculine Femininities/Feminine Masculinities: Power, Identities, and Gender." *Gender and Education* 18, no. 3: 253–63.

Pascoe, C. J. 2011. *Dude You're a Fag.* Berkeley: University of California Press.

Patil, V. 2013. "From Patriarchy to Intersectionality: A Transnational Feminist Assessment of How Far We've Really Come." *Signs* 38, no. 4: 847–67.

Paz, O. 1950. *The Labyrinth of Solitude*. New York: Penguin.

Pease, B. ve K. Pringle, Ed. 2001. *A Man's World? Changing Men's Practices in a Globalized World*. London: Zed Books.

Peterson, A. 1998. *Unmasking the Masculine: 'Men' and 'Identity' in a Sceptical Age*. London: Sage.

———. 2003. "Research on Men and Masculinities: Some Implications of Recent Theory for Future Work." *Men and Masculinities* 6, no. 1: 54–69.

———. 2011. "The 'Long Winding Road' to Adulthood: A Risk-Filled Journey for Young People in Stockholm's Marg nalized Periphery." *Young* 19, no. 3: 271–89.

Pfaffendorf, J. 2017. "Sensitive Cowboys: Privileged Young Men and the Mobilization of Hybrid Masculinities in a Therapeutic Boarding School." *Gender & Society* 31, no. 2: 197–222.

Pleck, J. 1981. *The Myth of Masculinity*. Cambridge, MA: MIT Press.

Plummer, K., ed. 1981. *The Making of the Modern Homosexual*. London: Macmillan.

Porter, R. 1986. "Rape—Does It Have a Historical Meaning?" *Rape* içinde, Ed. S. Tomaselli ve R. Porter. New York: Basil Blackwell.

Prieur, A. 1990. "The Male Role and Sexual Assault." *Gender, Sexuality, and Social Control* içinde, Ed. B. Rolston ve M. Tomlinson. Bristol, UK: European Group for the Study of Deviance.

Pruitt, A. S. 2017. "Redoing Gender: How Women in the Funeral Industry Use Essentialism for Equality." *Gender, Work and Organization*, September 2017, 1–15.

Rich, A. 1976. *Of Woman Born.* New York: Norton.

Ringrose, J. 2007. "Successful Girls? Complicating Post-feminist, Neoliberal Discourses of Education Achievement and Gender Equality." *Gender and Education* 19, no. 4: 471–89.

Risman, B. 1998. *Gender Vertigo: American Families in Transition.* New Haven, CT: Yale University Press.

———. 2009. "From Doing to Undoing: Gender as We Know It." *Gender & Society* 23, no. 1: 81–84.

Roberts, P. 1993. "Social Control and the Censure(s) of Sex." *Crime, Law and Social Change* 19, no. 2: 171–86.

Roberts, S., E. Anderson ve R. Magrath. 2017. "Continuity, Change and Complexity in the Performance of Masculinity among Elite Young Footballers in England." *British Journal of Sociology* 68, no. 2: 336–57.

Roper, M. 1994. *Masculinity and the British Organization Man since 1945.* Oxford: Oxford University Press.

Roper, M. ve J. Tosh. 1991. Introduction to *Manful Assertions,* Ed. M. Roper ve J. Tosh. New York: Routledge.

Rowbotham, S. 1973. *Women's Consciousness, Man's World.* New York: Penguin.

———. 1981. "The Trouble with 'Patriarchy.'" *People's History and Socialist Theory* içinde, Ed.S. Raphael. Boston: Routledge & Kegan Paul.

Rubin, H. 2003. *Self-Made Men: Identity and Embodiment among Transsexual Men.* Nashville, TN: Vanderbilt University Press.

Sabo, D. ve D. F. Gordon, eds. 1995. *Men's Health and Illness: Gender, Power and the Body.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Sabo, D. ve S. C. Jansen. 1992. "Images of Men in Sport Media: The Social Reproduction of Gender Order." *Men, Masculinity, and the Media* içinde, Ed. S. Craig. Newbury Park, CA: Sage.

Salisbury, J. ve D. Jackson. 1996. *Challenging Macho Values: Practical Ways of Working with Adolescent Boys*. Washington, DC: Falmer.

Sartre, J.-P. 1956. *Being and Nothingness*. New York: Washington Square.

Schippers, M. 2000. "The Social Organization of Sexuality and Gender in Alternative Hard Rock: An Analysis of Intersectionality." *Gender & Society* 14, no. 6: 747–64.

———. 2007. "Recovering the Feminine Other: Masculinity, Femininity, and Gender Hegemony." *Theory & Society* 36, no. 1: 85–102.

Schmitz, R. M. ve E. Kazyak. 2016. "Masculinities in Cyberspace: An Analysis of Portrayals of Manhood in Men's Rights Activist Websites." *Social Sciences* 5, no. 18: 1–16.

Schnurr, S., O. Zayts ve C. Hopkins. 2016. "Challenging Hegemonic Femininities? The Discourse of Trailing Spouses in Hong Kong." *Language in Society* 45: 533–55.

Schwalbe, M. 1992. "Male Supremacy and the Narrowing of the Moral Self." *Berkeley Journal of Sociology* 37: 29–54.

Scott, J. W. 1997. "Comment on Hawkesworth's 'Confounding Gender.'" *Signs* 22, no. 3: 697–702.

Seccombe, W. 1973. "The Housewife and Her Labour under Capitalism." *New Left Review* 83, no. 1: 3–24.

Segal, L. 1988. *Is the Future Female? Troubled Thoughts on Contemporary Feminism*. New York: Peter Bedrick Books.

———. 1990. *Slow Motion: Changing Masculinities, Changing Men.* London: Virago.

Seidman, S. 2010. *The Social Construction of Sexuality.* 2. baskı. New York: Norton.

Silva, J. M. 2008. "A New Generation of Women? How Female ROTC Cadets Negotiate the Tension between Masculine Military Culture and Traditional Femininity." *Social Forces* 87, no. 2: 937–60.

Skelton, A. 1993. "On Becoming a Male Physical Education Teacher: The Informal Culture of Students and the Construction of Hegemonic Masculinity." *Gender and Education* 5, no. 3: 289–303.

Smart, C. 1987. "Review of *Capitalism, Patriarchy, and Crime.*" *Contemporary Crises* 11, no. 3: 327–29.

———. 1989. *Feminism and the Power of Law.* New York: Routledge.

Snodgrass, J., ed. 1977. *For Men against Sexism: A Book of Readings.* Albion, CA: Times Change.

Spellman, E. V. 1988. *Inessential Woman: Problems of Exclusion in Feminist Thought.* Boston: Beacon.

Stoller, R. J. 1968. *Sex and Gender: On the Development of Masculinity and Femininity.* New York: Science House.

Swain, J. 2006. "Reflections on Patterns of Masculinity in School Settings." *Men and Masculinities* 8, no. 3: 331–49.

Taga, F. 2003. "Rethinking Male Socialization: Life Histories of Japanese Male Youth." *Asian Masculinities* içinde, Ed.K. Louie ve M. Low. London: Routledge Curzon.

Talbot, K. ve M. Quayle. 2010. "The Perils of Being a Nice Guy: Contextual Variation in Five Young Women's Constructions of Acceptable Hegemonic and Alternative Masculinities." *Men and Masculinities* 13, no. 2: 255–78.

Thompson, S. 1990. "'Drastic Entertainments': Teenage Mothers' Signifying Narratives." *Uncertain Terms: Negotiating Gender in American Culture* içinde, Ed. F. Ginsburg and A. L. Tsing. Boston: Beacon.

Thorne, B. 1993. *Gender Play*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Thornton, M. 1989. "Hegemonic Masculinity and the Academy." *International Journal of the Sociology of Law* 17: 115–30.

Tolson, A. 1977. *The Limits of Masculinity*. London: Tavistock.

Tomsen, S. 2002. *Hatred, Murder and Male Honour: Anti-homosexual Homicides in New South Wales, 1980–2000*. Canberra: Australian Institute of Criminology.

Tong, R. 1989. *Feminist Thought*. Boulder, CO: Westview.

Ulrich, L. T. 1983. *Goodwives*. New York: Knopf.

Valdés, T. ve J. Olavarría. 1998. "Ser hombre en Santiago de Chile: A pesar de todo, un mismo modelo." *Masculinidades y equidad de género en América Latina* içinde, Ed. T. Valdés ve J. Olavarría. Santiago, Chile: FLACSO/UNFPA.

Wajcman, J. 1999. *Managing Like a Man: Women and Men in Corporate Management*. Sydney: Allen & Unwin.

Walby, S. 1986. *Patriarchy at Work*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

———. 1997. *Gender Transformations*. London: Routledge.

Walker, L. ve J. Eller. 2016. "Raising Capital: Claims of Masculinity among Men on Match.com." *Men and Masculinities* 19, no. 1: 42–63.

Warren, S. 1997. "Who Do These Boys Think They Are? An Investigation into the Construction of Masculinities in a Primary Classroom." *International Journal of Inclusive Education* 1, no. 2: 207–22.

Weitzer, R. ve C. E. Kubrin. 2009. "Misogyny in Rap Music: A Content Analysis of Prevalence and Meanings." *Men and Masculinities* 12, no. 1: 3–29.

West, C. ve S. Fenstermaker. 1995. "Doing Difference." *Gender & Society* 9: 8–37.

West, C. ve D. Zimmerman. 1987. "Doing Gender." *Gender & Society* 1, no. 2: 125–51.

Wetherell, M. ve N. Edley. 1999. "Negotiating Hegemonic Masculinity: Imaginary Positions and Psycho-discursive Practices." *Feminism and Psychology* 9, no. 3: 335–56.

Whitehead, S. M. 1998. "Hegemonic Masculinity Revisited." *Gender, Work, and Organization* 6, no. 1: 58–62.

———. 2002. *Men and Masculinities: Key Themes and New Directions.* Cambridge, UK: Polity.

Williams, W. L. 1986. *The Spirit and the Flesh: Sexual Diversity in American Indian Culture.* Boston: Beacon.

Willis, P. 1977. *Learning to Labor: How Working Class Kids Get Working Class Jobs.* Farnborough, UK: Saxon House.

Wolkomir, M. 2012. "'You Fold Like a Little Girl': (Hetero) Gender Framing and Competitive Strategies of Men and Women

in No Limit Texas Hold 'Em Poker Games." *Qualitative Sociology* 35: 407–26.

Young, I. M. 1990. *Throwing Like a Girl and Other Essays in Feminist Philosophy and Social Theory*. Bloomington: Indiana University Press.

Young, K. M. 2017. "Masculine Compensation and Masculine Balance: Notes on the Hawaiian Cockfight." *Social Forces* 95, no. 4 (June): 1341–70.

Zalewski, M. ve J. Parpart, Ed. 1998. *The "Man" Question in International Relations*. Boulder, CO: Westview.

Zaretsky, E. 1975. "Male Supremacy and the Unconscious." *Socialist Revolution* 4: 7–55.

YAZAR HAKKINDA

James W. Messerschmidt, Sosyoloji Profesörü ve Southern Maine Üniversitesi Kriminoloji Bölümü'nün başkanıdır. Altmış beşten fazla makale ve kitap bölümünün yanı sıra, on üç kitaba imza atmıştır. Bu kitapların en güncel olanları arasında Patricia Martin, Michael Messner ve Raewyn Connell ile birlikte eş editörlük yaptığı *Gender Reckonings: New Social Theory and Research* (2018) ve *Masculinities and Crime: A Quarter Century of Theory and Research*, 25. Yıldönümü Baskısı (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2018) bulunmaktadır. 2011'de, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları alanına yaptığı katkılardan dolayı, Southern Maine Üniversitesi'nin Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Programı tarafından Seçkin Feminist Öğretim Üyesi Ödülü'ne ve 2012'de, kriminolojiye katkılarından dolayı, San Diego State Üniversitesi'nin Seçkin Mezun Ödülü'ne layık bulunmuştur. Avustralya, Brisbane'deki Queensland Teknoloji Üniversitesi'ndeki Hukuk Fakültesi'nin Adalet Okulu'nda da yarı-zamanlı öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Bu kitap, Eleştirel Erkeklik Çalışmaları'nın temel teorik araçlarından biri olan "hegemonik erkeklik" kavramının otuz yılı aşan geçmişini ve bu süreçteki değişimini eleştirel bir gözle ele almaktadır.

Hegemonik eril toplumsal yapı, -bu kitap boyunca detaylandırılmış olan- farklı türlerde güç ilişkilerinden oluşmaktadır ve toplumsal eylemler aracılığıyla sürekli ve yaygın bir biçimde yenilenmekte, yeniden yapılmakta, savunulmakta ve değiştirilmektedir. Hegemonik erkekliklerin gündelik hayattaki bu yeniden üretimi, toplumsal cinsiyetle ilişkili toplumsal değişimin çok zor olmasının nedenidir. Ancak, bu yapıya karşı çıkmanın, onu kısıtlamanın, değiştirmenin, ona meydan okumanın ve onu yürürlükten kaldırmanın nüveleri de yine hegemonik erkekliklere şekil verilen bu çoklu alanlarda ve yörelerde bulunmaktadır.

—JAMES W. MESSERSCHMIDT.

ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ

© Özyeğin Üniversitesi Yayınları
Nişantepe Mahallesi, Orman Sokak, No: 34-36
34794 Alemdağ, Çekmeköy, İstanbul

http://yayinevi.ozyegin.edu.tr
yayinevi@ozyegin.edu.tr

ISBN 978-605-5625-17-7